

הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ

דוח ביניים ליום

31 במרץ 2017

תוכן העניינים

עמוד	תמצית דוחות כספיים ביניים ליום 31 במרץ 2017
1-1	דוח הדירקטוריון על מצב ענייני החברה ליום 31 במרץ 2017 :
2-1	דוח סקירה
	תמצית דוחות כספיים ביניים מאוחדים ליום 31 במרץ 2017 (בלתי מבוקרים):
2-3	תמצית דוחות על המצב הכספי ביניים מאוחדים
2-5	תמצית דוחות על הרווח וההפסד ביניים מאוחדים
2-6	תמצית דוחות על הרווח (ההפסד) הכולל ביניים מאוחדים
2-7	תמצית דוחות ביניים על השינויים בהון מאוחדים
2-10	תמצית דוחות ביניים מאוחדים על תזרימי מזומנים
2-13	באורים לתמצית הדוחות הכספיים ביניים מאוחדים
2-64	נספחים לתמצית דוחות ביניים מאוחדים:
	נספח א' - פירוט נכסים עבור חוזים תלויי תשואה והשקעות פיננסיות אחרות בחברות ביטוח בקבוצה
3-1	נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים המיוחסים לחברה עצמה
4-1	דוח בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי
	דוחות בדבר הערך הגלום בפוליסות ארוכות טווח
	דוח בדבר הערך הגלום בפוליסות ארוכות טווח של הראל ביטוח (כולל חברות מנהלות של קרנות פנסיה)

דוח הדירקטוריון

הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ

דוח הדירקטוריון

לשלושת החודשים שהסתיימו ביום 31 במרץ 2017

דוח הדירקטוריון לשלושת החודשים שהסתיימו ב- 31 במרץ 2017 ("תקופת הדוח"), מבטא את השינויים העיקריים במצב עסקי הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ ("הראל השקעות" או "החברה") בתקופה זו, והוא נערך בהתחשב בכך שבידי הקורא גם הדוח התקופתי המלא של החברה לשנת 2016, אשר פורסם ביום 22 במרץ 2017 ("הדוח התקופתי").

דוח הדירקטוריון כולל גם מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. מידע צופה פני עתיד הינו מידע בלתי וודאי לגבי העתיד, המבוסס על אינפורמציה שקיימת בחברה במועד הדוח וכולל הערכות של החברה או כוונות שלה, נכון למועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או המשתמעות ממידע זה. במקרים מסוימים, ניתן לזהות קטעים המכילים מידע צופה פני עתיד על-ידי הופעת מילים כגון: "החברה/הקבוצה מעריכה", "החברה/הקבוצה סבורה", "צפויה" וכדו', אך ייתכן, כי הופעת מידע צופה פני עתיד יופיע גם בניסוחים אחרים.

1 תיאור החברה

1.1 כללי

הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ הינה חברה ציבורית, שמניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב, החל משנת 1982. החברה יחד עם החברות הבנות שלה (להלן: "הקבוצה") פעילה, בעיקר, בתחומים הבאים:

א. בתחומי הביטוח השונים פועלת החברה באמצעות החברות הבנות: הראל חברה לביטוח בע"מ (בשליטה מלאה) ("הראל ביטוח"); Interasco Societe Anonyme General Insurance Company S.A.G.I (בשליטה בשיעור של 94% ("Interasco"), הפועלת ביוון בתחום הביטוח הכללי; Turk Nippon Sigorta A.S (בשליטה מלאה) ("Turk Nippon"), הפועלת בטורקיה, בססח - החברה הישראלית לביטוח אשראי בע"מ (מוחזקת בשיעור 50%) ("בססח") ואי.אם.אי - עזר חברה לביטוח משכנתאות בע"מ (בשליטה מלאה) ("EMI").

ב. החל מיום 1 בינואר 2016 מוזגה פעילותה הביטוחית של דקלה חברה לביטוח בע"מ ("דקלה"), לתוך הראל ביטוח. באותו מועד חדלה דקלה מלהיות מבטח, והחל מאותו מועד דקלה הינה בעלת רישיון סוכנות ביטוח.

ג. בתחום החיסכון ארוך הטווח פועלת החברה באמצעות חברות בנות, שהינן חברות מנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה, כדלקמן:

(1) הראל פנסיה וגמל בע"מ (בשליטה מלאה) ("הראל פנסיה וגמל"), שהינה חברה מנהלת של קרנות פנסיה וקופות גמל (לשעבר: הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ אשר אליה מוזגה ביום 1 באוקטובר 2016 הראל גמל והשתלמות בע"מ, שעסקה בניהול קופות גמל והשתלמות).

(2) קרן החיסכון לצבא הקבע – חברה לניהול קופות גמל בע"מ (בשליטה מלאה) ("קחצ"ק").

(3) לעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ (בשליטה בשיעור 79%), המנהלת קרן פנסיה ותיקה ("לעתיד").

ד. בתחום השירותים הפיננסיים ושוק ההון - באמצעות החברה הבת הראל פיננסיים בע"מ ("הראל פיננסיים") (בשליטה מלאה של החברה) והחברות הבנות שלה: הראל-פיא קרנות נאמנות בע"מ ("הראל-פיא"), הראל פיננסיים ניהול השקעות בע"מ ("הראל פיננסיים השקעות"), הראל מוצרים פיננסיים בע"מ ("הראל מוצרים פיננסיים") (שהינה חברה שעיסוקה בתחום המוצרים הפיננסיים, כגון: תעודות סל, אופציות כיסוי ועוד). הצעת המוצרים לציבור מתבצעת באמצעות החברה הבת, הראל סל בע"מ ("הראל סל") שהינה תאגיד מדווח לפי חוק ניירות ערך ואשר עיסוקה בהנפקת מוצרי מדדים (אופציות כיסוי ותעודות סל) ובאמצעות החברה הבת הראל סל מטבעות בע"מ ("הראל מטבעות"), שהינה תאגיד מדווח ועיסוקה בהנפקת תעודות פיקדון על מטבעות שונים.

פעילותה של החברה עצמה הינה בניהול, פיקוח ובקרה על החברות הבנות, תכנון שוטף של פעולות הקבוצה ויזום מהלכים והשקעות הן במישרין והן באמצעות חברות הקבוצה.

1.2 בעלי המניות בחברה

נכון למועד פרסום הדוח, יאיר המבורגר, גדעון המבורגר ונורית מנור (בסעיף זה: "בעלי המניות") מחזיקים בכ- 49.79% מזכויות ההצבעה בחברה ובכ- 49.51% מהון המניות המונפק של החברה.

ההחזקה של בעלי המניות בחברה הינה בעיקר באמצעות ג.י.ן ייעוץ כלכלי וניהול בע"מ, שהינה חברה בשליטתם ובבעלותם המלאה (בה הם מחזיקים, נכון למועד דוח זה, באמצעות חברות פרטיות בבעלותם המלאה של כל אחד מבעלי המניות). לפרטים נוספים בדבר אופן ההחזקה של בעלי המניות בחברה, ראה באור 10(4) בדוחות הכספיים.

2 מצב כספי ותוצאות הפעולות, הון עצמי ותזרים המזומנים

2.1 שינויים מהותיים בעסקי החברה בתקופת הדוח

2.1.1 החלטה על חלוקת דיבידנד

לעניין החלטה מיום 22 במרץ 2017 בדבר חלוקת דיבידנד אשר חולק ביום 9 באפריל 2017 - ראה באור 9(3) בדוחות הכספיים.

2.1.2 עדכון למדיניות התגמול- חברות בנות שהינן גופים מוסדיים

לעניין עדכון מדיניות התגמול של החברות הבנות שהינן גופים מוסדיים - ראה באור 9(7) בדוחות הכספיים.

2.1.3 רכישת רובד נוסף לפוליסת אחריות דירקטורים

לעניין רכישת רובד נוסף לפוליסת אחריות דירקטורים - ראה באור 9(11) בדוחות הכספיים.

2.1.4 אסיפה כללית שנתית ומיוחדת

לעניין אסיפה כללית שנתית ומיוחדת של החברה, שהתקיימה ביום 28 במרץ 2017, ראה באור 9(13) בדוחות הכספיים.

2.1.5 אסיפה מיוחדת

לעניין אסיפה מיוחדת של החברה, שהתקיימה ביום 17 בינואר 2017, לאישור מינויו של בן המבורגר כדירקטור בחברה ראה באור 9(14) בדוחות הכספיים.

2.1.6 הנפקת אגרות חוב סדרות ט' ו-י' של הראל הנפקות

לעניין הרחבת סדרות אגרות חוב ט' ו-י' של הראל הנפקות ראה באור 6(ג)(4)(3) בדוחות הכספיים.

2.2 שינויים מהותיים בעסקי החברה לאחר תקופת הדוח

הקמת חטיבה עסקית חדשה

בחודש מאי 2017 הודיעה החברה על הקמת חטיבה עסקית חדשה בהראל ביטוח, אשר תאגד תחתיה את חטיבת ביטוחי התעשייה והעסקים, את חטיבת הביטוח הכללי וכן את כל פעילות ביטוחי המשנה של הראל ביטוח בתחום הביטוח הכללי ("חטיבת הביטוח הכללי החדשה").

בנוסף, חטיבת מימוש הזכויות (התביעות) של הראל ביטוח תפוצל ליחידות המקצועיות-העסקיות: הטיפול בתביעות הביטוח הכללי יועבר לחטיבת הביטוח הכללי החדשה, והטיפול בתביעות הבריאות והסיעוד יועבר לחטיבת הבריאות.

2.3 התפתחויות בסביבה המקרו כלכלית של הקבוצה

תוצאות הפעילות של הקבוצה מושפעות באופן מהותי מהתנאים המושגות בשוק ההון ומהמצב הכלכלי, הפוליטי והביטחוני בארץ ובעולם. להלן התייחסות לגורמים המרכזיים בסביבה המקרו-כלכלית, אשר משפיעים על פעילות הקבוצה:

2.3.1 כללי

הרבעון הראשון של 2017 לווה בצמיחה חיובית מתואמת בין אזורים מרכזיים בעולם. שווקי המניות העיקריים בעולם היו חיוביים במהלך הרבעון ומדד מנהלי הרכש הגלובלי המשיך לעלות. לראשונה מזה כשנתיים, הגופים המרכזיים בכלכלה העולמית ביצעו עדכון קל כלפי מעלה בתחזיות הצמיחה שלהן לשנים הקרובות.

בארה"ב הסנטימנט החיובי בשווקים הפיננסים נמשך מאז סוף שנת 2016, עם היבחרו של דונלד טראמפ לנשיאות, והתבטא בעליית מדדי המניות המובילים. במרץ 2017 הבנק המרכזי ביצע העלאת ריבית ראשונה לשנת 2017. שיעור האבטלה המשיך לרדת ברבעון הראשון, אך נרשמה האטה בצריכה הפרטית. על פי האומדן הראשוני, הצמיחה ברבעון הראשון עמדה על 0.7% בשיעור שנתי בלבד.

הנתונים מגוש האירו היו חיוביים ברובם, והצביעו על המשך שיפור בכלכלה; ירידה באבטלה, שיפור בסנטימנט החברות ומשקי הבית והתרחבות הצריכה. על פי האומדן הראשוני הצמיחה ברבעון הראשון עמדה על 1.8% בשיעור שנתי.

גם השווקים המתעוררים רשמו שיפור יחסי בביצועיהם, עם התייצבות יחסית לצד עליות מתונות שנרשמו במחירי מרבית חומרי הגלם בעולם. ברבעון הראשון בסין הצמיחה האיצה קלות ל-6.9% במהלך ארבעת הרבעונים האחרונים.

2.3.2 התפתחויות במשק הישראלי

האינדיקטורים הראשוניים לרבעון הראשון של 2017 הצביעו על המשך שיפור בתעשייה, במסחר, בתיירות וביצוא השירותים. נתוני שוק העבודה המשיכו להיות חיוביים, כאשר שיעור האבטלה ירד ל-4.2%. על פי האומדן הראשוני, הצמיחה ברבעון הראשון עמדה על 1.4% בלבד. יחד עם זאת, חלק ניכר מהסיבה להאטה מקורו בקיטון חד בהוצאות על כלי תחבורה (שהיו גבוהות מאוד ברבעון הקודם), דבר שהשפיע לשלילה על הצריכה הפרטית, על ההשקעות ועל היבוא.

2.3.3 שוק המניות

שווקי המניות העולמיים רשמו עליות במהלך הרבעון הראשון של 2017. מדד MSCI העולמי עלה ב-7% והמדד המקביל של השווקים המתעוררים עלה ב-11%.

בישראל מדד ת"א 125 (שהחליף את מדד ת"א-100 ב-9 בפברואר 2017), ירד ב-2% במהלך הרבעון הראשון, בהשפעת המשך הירידות בענף התרופות. מנגד, מדד ת"א 90 (שהחליף את מדד ת"א-75 ב-9 בפברואר 2017) עלה ב-8% בהובלת עליות בענפי הביטוח והנדל"ן.

מחזור המסחר היומי הממוצע במניות והמירים עמד על 1.6 מיליארד ש"ח במהלך הרבעון הראשון, עלייה של כ-30% בהשוואה למחזור הממוצע בכל שנת 2016. יחד עם זאת, השינוי המשמעותי בהרכבי מדד המניות העיקריים בבורסה בתחילת פברואר 2017 תרם רבות לגידול במחזורים.

2.3.4 שוק איגרות החוב

מדד האג"ח הכללי עלה ב-0.6% במהלך הרבעון הראשון של 2017, תוך כדי עלייה של 1.5% במדד אג"ח הקונצרני. מדד אג"ח הממשלתיות עלה ב-0.1% במהלך הרבעון כאשר 0.6% עלייה במדד הממשלתי השקלי, קוֹזוּ בחלקו עם ירידה של 0.6% בממשלתי הצמוד.

מחזור המסחר היומי באג"ח עמד על 4 מיליארד ש"ח במהלך הרבעון הראשון של 2017, עלייה של 6% לעומת המחזור הממוצע בשנת 2016, אך ירידה של 8% בהשוואה למחזור היומי הממוצע ברבעון המקביל אשתקד.

2.3.5 קרנות נאמנות

קרנות הנאמנות רשמו גיוסים נטו של כ-3.2 מיליארד ש"ח במהלך הרבעון הראשון של 2017, זאת לאחר כ-19.5 מיליארד ש"ח פדיונות ב 2016. בלטו לחיוב גיוסים בקרנות הנאמנות המתמחות במניות (1.9 מיליארד ש"ח) וקרנות המתמחות באג"ח (4.8 מיליארד ש"ח). מנגד, בלטו לשלילה פדיונות נטו בקרנות השקליות (מינוס 1.6 מיליארד ש"ח) והכספיות (מינוס 1.7 מיליארד ש"ח).

2.3.6 מוצרי מדדים

על פי איגוד תעודות הסל, סך הנכסים המנוהלים בתחום עמדו בסוף הרבעון הראשון של 2017 על 92.4 מיליארד ש"ח, ירידה של כ-3% בהשוואה לסוף 2016 (95.3 מיליארד ש"ח). בלטו לשלילה במהלך הרבעון תעודות הסל על מניות בארץ שרשמו פדיונות של 2.9 מיליארד ש"ח.

2.3.7 שוק המט"ח

השקל התחזק במהלך הרבעון הראשון של 2017 ב-4.2% מול סל המטבעות הנומינלי של בנק ישראל. התחזקות השקל נתמכה מהמשך העודף הגבוה בחשבון השוטף במאזן התשלומים, גידול בהשקעות הזרות וכתוצאה מריבית ריאלית גבוהה יחסית לחו"ל, וזאת למרות האצה יחסית ברכישות המט"ח של בנק ישראל במהלך הרבעון.

במהלך הרבעון השקל התחזק ב-4.0% מול האירו (לרמה של 3.8822 שקל-לאירו), וב-5.5% מול הדולר (לרמה של 3.632 שקל-לדולר).

2.3.8 אינפלציה

על פי המדד האחרון הידוע, האינפלציה הסתכמה במהלך 12 המדדים האחרונים (עד פברואר 2017) ב-0.4% לאחר שירדה ב-0.2% במהלך הרבעון הראשון. סעיפי התחבורה-והתקשרות וההלבשה-וההנעלה, היו הגורמים העיקריים שתרמו לירידה במדד במהלך הרבעון (מדד ידוע), שקוֹזוּ חלקית עם עלייה בסעיפי הפירות-והירקות ואחזקת-הדירה.

2.3.9 ריבית בנק ישראל

ריבית בנק ישראל נותרה 0.1% ללא שינוי גם במהלך הרבעון הראשון של 2017, ולמעשה נותרה כך מאז שהופחתה בפברואר 2015. למרות הצמיחה המהירה יותר והצריכה הפרטית החזקה, הנימוקים להשארת הריבית ללא שינוי היו האינפלציה, שנותרה נמוכה מיעד בנק ישראל, וחוזקו של השקל.

2.4 חקיקה והסדרה בתחומי פעילות הקבוצה

להלן יתוארו שינויים מהותיים בחקיקה והסדרה בקשר עם תחומי הפעילות של הקבוצה, מאז הדוח התקופתי:

2.4.1 כללי

2.4.1.1 הוראות דין

2.4.1.1.1 ביום 19 במרץ 2017 אושר בועדת חוק, חוקה ומשפט צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מבטחים, סוכני ביטוח וחברות מנהלות, למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשע"ז-2017. בצו נקבעו הוראות לעניין חובת הכרת הלקוח במקרים של התקשרות בחוזה ביטוח חיים ובפתיחת חשבון קופת גמל; הוראות לעניין רישום פרטי זיהוי של נהנה ושל תאגיד; הוראות לעניין בקרה שוטפת על התהליכים הנדרשים ואחר פעולות מקבל השירות; דיווחים נוספים על פעילות בחשבון או בחוזה ביטוח חיים או בקשר להלוואה; חובת בדיקה אל מול הרשימה המרוכזת של ארגוני טרור מוכרים; חובת גוף מוסדי לקבוע מדיניות, כלים וניהול סיכונים בעניין איסור הלבנת הון ומימון טרור, וכן הוראות לעניין ניהול רישומים ושמירתם. תחילתו של הצו, לכשיפרסם כמחייב, שנה מיום פרסומו, והוא יחול גם לעניין חשבונות קיימים וחוזי ביטוח חיים שבתוקף ביום התחילה, למעט הסייגים המפורטים בצו.

2.4.1.1.2 ביום 25 בינואר 2017 פורסמה הצעת חוק בנק ישראל (תיקון מס' 4) (הוועדה ליציבות פיננסית), התשע"ז-2017, במסגרתה מוצע להקים ועדה ליציבות פיננסית שבראשה יעמוד נגיד בנק ישראל. הועדה תפעל במטרה לתמוך ביציבותה של המערכת הפיננסית ופעילותה הסדירה, ולשם כך תקדם תיאום ושיתוף פעולה בין רשויות הפיקוח הפיננסיות – הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון במשרד האוצר, הפיקוח על נותני שירותים פיננסיים, הפיקוח על מערכות תשלומים וניירות ערך, וכן בינן לבין בנק ישראל ומשרד האוצר ותביא לשיתוף פעולה ביניהן לשם תמיכה ביציבותה של המערכת הפיננסית ובפעילותה הסדירה. הצעת החוק מפרטת את תפקידיה של הוועדה, והרכבה, ומציעה לקבוע מנגנון קבלת החלטות.

2.4.1.2 חוזרים

2.4.1.2.1 ביום 1 במרץ 2017 פורסם חוזר שעניינו הוראות לניסוח תכניות ביטוח במסגרתו נקבעו הוראות נוספות שיש לכלול בתכנית ביטוח או שאין לכלול בתכנית ביטוח. תחילתן של הוראות החוזר יהיה כדלקמן: לגבי תכניות לביטוח סיעודי, ביטוח רכב מנועי-רכוש (עצמי וצד שלישי), תאונות אישיות, ביטוח שיניים, ביטוח נסיעות לחו"ל וביטוח חיים-חיסכון, ביום 1 באוגוסט 2017; לגבי תכניות לביטוח הוצאות רפואיות, ביום 1 באוקטובר 2017, ולגבי יתר תכניות הביטוח, ביום 1 בדצמבר 2017.

2.4.1.2.2 ביום 1 בפברואר 2017 פרסם הממונה חוזר שעניינו ביטול פוליסת ביטוח, במסגרתו נקבע כי מבטח רשאי לבקש לבטל פוליסת ביטוח באמצעות דואר אלקטרוני, חשבון אישי מקוון, שיחת טלפון למוקד שירות, פקס ודרכים נוספות שיבחר המבטח, והוראות נוספות הנוגעות להליך הביטול. הוראות החוזר יחלו ביום 1 ביולי 2017.

2.4.1.2.3 ביום 1 בינואר 2017 פרסם הממונה חוזר שעניינו ליווי פיננסי, אשר קובע כללים שיחולו על גוף מוסדי שמממן פרויקט בנייה בשיטת ליווי פיננסי. במסגרת החוזר נקבעו הוראות לעניין הנפקת פנקס שוברי תשלום בגין כל דירה בפרויקט אשר ישמשו לכל תשלום אותו עתיד הרוכש לשלם בגין מחיר הדירה; הוצאת ערבות בנקאית על ידי הגוף המוסדי בגין הסכום ששולם באמצעות שובר התשלום המקורי או מתן בטוחה אחרת, ופרטים שיכללו בהסכם ליווי. כמו כן, החוזר קובע כי בעסקאות בהן נטל גוף מוסדי חלק במימון פרויקט בשיטת ליווי

פיננסי, תוך כדי שיתוף פעולה עם צד שלישי, רשאי הגוף המוסדי שלא לבצע את הפעולות האמורות בחוזר, ובלבד שווידא כי פעולות אלה בוצעו במלואן על ידי צד שלישי. הוראות החוזר חלות החל מיום הפרסום.

בהמשך לחוזר, ביום 30 במרץ 2017 פורסם חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות) (תיקון מס' 9), התשע"ז-2017, במסגרתו נקבע כי הלוואה לרכישת דירה וליווי פיננסי יוכלו להינתן גם על ידי מבטח, וכן נקבע, בין היתר, כי הבטוחה שעל המוכר ליתן לקונה עם קבלת תשלום עבור הדירה לא תכלול את רכיב המע"מ וכי במקרה של מימוש הבטוחה יושב סכום המע"מ לקונה באמצעות התאגיד הבנקאי או המבטח על-ידי קרן ייעודית שתוקם לשם כך.

2.4.1.2.4 ביום 1 בינואר 2017 פרסם הממונה חוזר המתקן את חוזר מעורבות גוף שאינו בעל רישיון בשיווק ומכירה של מוצר ביטוח שאינו ביטוח קבוצתי. במסגרת התיקון נקבע, כי בשיווק מוצר ביטוח מסוג ביטוח נסיעות לחו"ל שאינו כולל החרגות בשל חיתום רפואי ושתקופת הביטוח בו לא עולה על 30 יום, לא יחולו ההגבלות הקיימות בעת הפניית לקוחות פוטנציאליים לגוף מפוקח, שעניין בעיקר הגבלת פרטי המידע אודות הלקוח שהגוף החיצוני רשאי למסור לגוף המפוקח ואיסור מסירת מידע בדבר תנאי מוצר הביטוח וטיבו ללקוח. תחילתו של החוזר לעניין שיווק ביטוח נסיעות לחו"ל - החל מיום 1 בנובמבר 2017.

2.4.1.3 טיוטות חוזרים

2.4.1.3.1 ביום 6 באפריל 2017 פרסם הממונה טיוטת תיקון לחוזר כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים, במסגרתה מוצע להרחיב את אפשרויות ההשקעה של הגופים המוסדיים ולאפשר למשקיעים המוסדיים להיכנס לתחום ההלוואות הקמעונאיות למשקי בית באמצעות השקעה בחברות העוסקות במתן אשראי למשקי בית שהינן צדדים קשורים. חלקו היחסי של המשקיע המוסדי בשווי ההלוואות שתעמיד חברת האשראי יהיה עד 49%, וחלקו של הגוף המוסדי לא יפחת מ-20%, וסכום הלוואה יוגבל ל-50,000 ש"ח.

ביום 23 באפריל 2017 פורסמה טיוטת מסמך עקרונות להערוך הציבור בעניין מתן סיוע ממשלתי להגברת התחרות בשוק האשראי הקמעונאי, לפיה מוצע לקבוע, בין היתר, כי תוקם ועדה למתן סיוע ממשלתי לבעלי שליטה בחברות שיעסקו במתן אשראי קמעונאי, אשר יינתן בדרך של הלוואה בגובה 15 מיליון ש"ח, אשר תהפוך למענק בהתקיים התנאים הקבועים במסמך ובהם עמידה בהעמדת הלוואות קמעוניות בסכומים ובמועדים הקבועים במסמך, ובהם העמדת הלוואות בסכום כולל של 600 מיליון ש"ח בתוך שנתיים, והלוואות בסך כולל מיליארד ש"ח בתוך 3 שנים.

2.4.1.3.2 ביום 1 במרץ 2017 פרסם הממונה טיוטת חוזר שעניינה מעורבות תומך מכירה בהליך שיווק ומכירה של מוצר ביטוח. בהתאם לטיוטה תומך מכירה הינו מי שאינו מחזיק ברישיון כהגדרתו בחוק הפיקוח על הביטוח ומבצע עבור מבטח או עבור סוכן, במישרין או בעקיפין פעולות אגב מכירת מוצר ביטוח. במסגרת הטיוטה מוצע לקבוע כי פעולת תומך מכירה תבוצע רק בבית העסק שבו פועל מבטח או סוכן; חובת שליחת פרטים אודות המוצר שנמכר ללקוח לאחר סיום שיחת המכירה לצירוף לקוח לביטוח ואודות הצורך בקבלת אישורו היזום לרכישת הביטוח; תנאים לקבלת מבטח שצורף על ידי סוכן או תומך מכירה לביטוח, לרבות חובת צירוף הקלטה של שיחת המכירה וקבלת אישורו היזום של המבטח להצטרף לביטוח, וכן הוראות לעניין תגמול תומכי מכירה ופיקוח ובקרה על פעילותם.

2.4.1.3.3 ביום 7 בפברואר 2017 פרסם הממונה נוסח מתוקן לטיוטת חוזר בנושא הוראות ליישום משטר כושר פירעון מבוסס Solvency II, בהתבסס על הוראות הדירקטיבה המכונה Solvency II עם התאמות לישראל. הטיוטה, אשר הועברה לאישור ועדת הכספים של הכנסת, מתייחסות לנדבך הראשון של הדירקטיבה, שעניינו חישובי הון כלכלי ודרישת הון מבוססת סיכון. בהתאם לטיוטה, חברת ביטוח תקיים משטר כושר פירעון כלכלי, וזאת מבלי לגרוע

מחובתה לקיים את הוראות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח)(הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998 והוראות הממונה שניתנו מכוחן. מועד התחילה של משטר כושר פרעון מבוסס Solvency II, על פי הטייטה, יהיה ב- 30 ביוני 2017. בתקופה שתחילתה ביום 30 ביוני 2017 וסיומה ביום 31 בדצמבר 2021, יחולו ההוראות לעניין הון נדרש לכושר פירעון באופן הדרגתי, כך שההון נדרש לכושר פירעון ליום 30 ביוני 2017 לא יפחת מ-60% מההון הנדרש לכושר פירעון לפי הוראות הנספח (SCR), הון נדרש לכושר פירעון שיחושב על נתוני 31 בדצמבר 2017 לא יפחת מ-65% מ-SCR, הון נדרש לכושר פירעון שיחושב על נתוני 31 בדצמבר 2018 ועל נתוני 30 ביוני 2019, לא יפחת מ-70% מ-SCR, הון נדרש לכושר פירעון שיחושב על נתוני 31 בדצמבר 2019 ועל נתוני 30 ביוני 2020, לא יפחת מ-80% מ-SCR, הון נדרש לכושר פירעון שיחושב על נתוני 31 בדצמבר 2020 והון נדרש לכושר פירעון שיחושב על נתוני 30 ביוני 2021, לא יפחת מ-90% מ-SCR והון נדרש לכושר פירעון שיחושב על נתוני 31 בדצמבר 2021 ואילך, לא יפחת מ-SCR.

2.4.1.4 עמדת ממונה

ביום 1 בפברואר 2017 פרסם הממונה עמדת ממונה שעניינה הבהרה בעניין בדיקה מחודשת של זכאות, במסגרתה נקבע כי על חברת הביטוח ליזום, לפני תום תקופת תשלום תגמולי ביטוח שאושרה, הקצרה מתקופת הזכאות המרבית, בדיקה מחודשת של זכאות שמסגרתה תברר האם התובע עודנו זכאי לתגמולי ביטוח, וזאת בהתאם לקריטריונים ברורים שתקבע חברת הביטוח בהתחשב, בין השאר, במצבו הרפואי של התובע ובגילו.

2.4.2 תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

2.4.2.1 הוראות דין

2.4.2.1.1 ביום 28 במרץ 2017 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(זקיפת תשואה בקרן פנסיה חדשה מקיפה), התשע"ז-2017, במסגרתן נקבעו הוראות לחישוב תשואה על נכסי הקרן ולשינוי הקצאת אגרות החוב המיועדות בקרן הפנסיה בחלוקה לקבוצות - מקבלי קצבה, עמיתים בני חמישים ומעלה ויתר העמיתים, כך שמתוך הנפקת האג"ח המיועדות לקרנות הפנסיה החדשות בשיעור של 30% מסך נכסי קרן הפנסיה, תקצה הקרן את האג"ח המיועדות בהתאם לחלוקה הבאה: 60% מהנכסים העומדים כנגד ההתחייבות לפנסיונרים (לא כולל זכאים קיימים), 30% מנכסי החוסכים בקרן הפנסיה שגילם בין 50 לגיל הפרישה והיתרה לשאר עמיתי הקרן. כמו כן, התקנות קובעות כי הממונה יהיה רשאי להגדיל את שיעור זקיפת התשואה בשל אגרות חוב מיועדות למקבלי קצבה בקרן (עד 85% מסך כל נכסי מקבלי הקצבה) אם מצא כי שיעור זקיפת אגרות החוב לעמיתים בגיל 50 ומעלה ולעמיתים אחרים עולה על מחצית האחוז בהשוואה לקרן אחרת וכי פער כאמור עלול להפר את האיזון הדמוגרפי בקרן, וכן כי עד יום 31 בדצמבר 2023 זקיפת תשואה לעמיתים בגיל 50 ומעלה תבוצע באופן זהה לזקיפת התשואה לעמיתים בני פחות מ-50. תחילתן של התקנות ביום 1 ביולי 2017.

2.4.2.1.2 ביום 20 במרץ 2017 פורסמה טיוטת תיקון תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (קופת גמל בניהול אישי), התשס"ט-2009, במסגרתה מוצע לקבוע כי הליך תחרותי יתקיים בין שמונה משתתפים לפחות, וכן מוצע לבטל את מגבלת 20% מסך העמלות לצד קשור ולקבוע כי משקיע מוסדי יוכל לרכוש או למכור ניירות ערך באמצעות צד קשור ובלבד שהעמלה שתשולם בגין עסקאות אלה לא תעלה על העמלה שתשולם לזוכה בהליך התחרותי שאינו צד קשור. כמו כן, מוצע לקבוע כי עבור כל העסקאות תשולם לצד הקשור העמלה הזולה ביותר שהוצעה על ידי הזוכה בהליך תחרותי, ללא קשר למאפייני העסקה וכן כי רכישה ומכירה של ניירות ערך יכול שיעשו על ידי מי שבחר בו העמית לעניין זה, גם אם לא השתתף או השתתף ולא זכה בהליך תחרותי, ובלבד שהוצגו בפני העמית כל התנאים שלפיהם התקשרה החברה המנהלת עם הזוכים בהליך תחרותי כאמור.

- 2.4.2.1.3 ביום 1 במרץ 2017 פורסמה טיוטה שנייה של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(עמלות הפצה)(תיקון), התשע"ז-2017, המציעה לקבוע כי הגדרת קופת גמל תכלול את כל סוגי המוצרים הפנסיוניים כהגדרתם בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), תשס"ה-2005, לרבות קופת גמל שהן קופות ביטוח, ולמעט קרן פנסיה ותיקה, קופת ביטוח מבטיחת תשואה וקופת גמל מבטיחת תשואה, באופן שיתאפשר תשלום עמלת הפצה בגינם ליועצים פנסיוניים, וכן כי עמלת הפצה אשר תשולם לבעל רישיון מהגוף המוסדי בגין עסקאות לגבי קופת גמל, תהיה בדרך של תשלום כספי בלבד, ולא בדרך של הטבות אחרות. כמו כן, הטיטה מציעה לקבוע אפשרות ליועץ לחתום על הסכמי הפצה עם חברה מנהלת בתנאים שונים לגבי קבוצות מוצר שונות (קופת גמל לקצבה, קופת גמל לתגמולים, קופת גמל אישית לפיצויים, קרן השתלמות, קופת גמל להשקעה).
- 2.4.2.1.4 ביום 20 בפברואר 2017 אישרה ועדת הכספים של הכנסת את תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (קופת גמל בניהול אישי)(תיקון), התשע"ו-2016, הקובעות כי לחוסכים לפנסיה תינתן אפשרות לנהל באופן אישי את חסכוניהם, ולבחור בעצמם את אפיקי ההשקעה הטובים להם, עד לתקרה של 5.2 מיליון ש"ח. התקנות מרחיבות את סוגי הכספים שניתן לנהל בקופת גמל בניהול אישי, ומסדירות, בין היתר, את אופן השקעת הכספים, דמי ניהול והוצאות שניתן לגבות מנכסי קופת הגמל בניהול אישי. כמו כן, התקנות קובעות כי חברה מנהלת תהיה רשאית להמשיך ולנהל כספים אשר הופקדו לפני תחילת תקנות אלו, בהתאם לקבוע בתקנות העיקריות.
- 2.4.2.1.5 ביום 29 בינואר 2017 פורסם חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח)(תיקון מס' 33), התשע"ז-2017, אשר מטרתו להעניק סיוע ממשלתי לקרנות פנסיה ותיקות שאינן בהסדר באמצעות העברת כספים מתקציב המדינה (כרית ביטחון), כדי למתן את השפעת השינויים בעקום הריבית על זכויותיהם של העמיתים בקרנות האמורות, בכפוף לעריכת שינויים בזכויות ובחובות של העמיתים בהן.
- 2.4.2.1.6 ביום 16 בינואר 2017 פורסם חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 20), התשע"ז-2017, במסגרתו נקבע איסור על חישוב עמלת הפצה בזיקה לשיעור דמי הניהול הנגבים מהעמית, וכן העונש בגין הפרת האיסור כאמור. תחילתו של החוק ביום 1 באפריל 2017.
- 2.4.2.1.7 ביום 1 בינואר 2017 פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016, פרק י"ב: מס ריבוי דירות, במסגרתו נקבע כי עמית שחייב במס ריבוי דירות יהיה רשאי להפקיד תשלומים בקופת גמל להשקעה עד ליום 31 בדצמבר 2017 מעבר לתקרה של 70,000 ש"ח, אם מכר דירה שהייתה בבעלותו לפני יום 16 בדצמבר 2016 לרוכש תושב ישראל שיש לו לכל היותר דירה יחידה ותקרת ההפקדה לקופת הגמל תהיה עד 2.5 מיליון ש"ח או עד לתמורה בגין מכירת הדירה - לפי הנמוך מבניהם.
- 2.4.2.1.8 ביום 1 בינואר 2017 פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016, פרק ג': פיצויי פיטורים, במסגרתו נקבע, כי סכומים שהופקדו לקופת גמל לקצבה על חשבון מרכיב הפיצויים העולים על תקרת הפיצויים, או שהופקדו על חשבון מרכיב ההשלמה לפיצויים והעולים על תקרת ההשלמה לפיצויים, יראו אותם כהכנסת עבודה של העובד, במועד שבו שולמו לקופת הגמל. סכומים שאינם עולים על תקרות אלו, יראו אותם כהכנסה של עובד במועד שקיבל אותם. כמו כן, עובד שפרש ואשר עומד לזכותו סכום של עד 360,000 ש"ח או עד תקרת הפיצויים - לפי הגבוה, במרכיב הפיצויים בכל קופות הגמל לקצבה, בשל עבודתו אצל אותו מעביד, יראו בו כאילו הודיע למנהל, בעת פרישתו, על רצונו להמשיך ולהשאירם למטרת תשלום קצבה.
- 2.4.2.1.9 ביום 1 בינואר 2017 פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2017 ו-2018), התשע"ז-2016, פרק ב': חיסכון וסיוע לעצמאים, במסגרתו

נקבעו המועדים והשיעורים, לפיהם יופקדו תשלומים לקופת גמל לקצבה על ידי עצמאי בשל הכנסה חייבת, מנגנון לשליחת התראה בשל אי הפקדת תשלומים כאמור וסכום הקנס במידה ולא יופקדו התשלומים כאמור.

2.4.2.2 חוזרים

2.4.2.2.1 ביום 3 במאי 2017 פורסמו חוזרים שעניינם הוראות דיווח כספי לקרנות פנסיה חדשות והוראות לניהול קרן חדשה, המחליפים חוזרים קודמים באותו נושא. החוזרים קובעים הוראות לאופן חישוב ההתחייבויות לפנסיונרים באופן שהמדידה תעשה מול התשואה שהושגה בפועל ביחס לריבית שנקבעה בחוזר, וכן הוראות לעניין אופן עדכון הפנסיה המשולמת לזכאים לקצבה לפי שיעור עודף או גירעון אקטוארי הנובעים מגורמים דמוגרפיים, לפי שיעור עודף או גירעון אקטוארי הנובע מתשואות ושינויים בשיעורי ריבית להיוון, ולפי שיעור שינוי המדד (עבור פנסיונרים ולגבי מקבלי קצבה קיימים). תחילתם של החוזרים ביום 1 בינואר 2018.

כמו כן, באותו היום פורסם חוזר שעניינו הוראות לניהול קרן חדשה כללית, המתקן חוזר קודם באותו השם וקובע, בין היתר, הוראות לעניין דמי הניהול בקרנות פנסיה חדשות כלליות ולעניין הפנסיה שיקבלו שאירי המבוטח שבחר במסלול פנסיה יסוד. כמו כן, קובע החוזר הוראות לעניין עדכון הפנסיה המשולמת לזכאים לקצבה. הוראות החוזר חלות החל מיום 1 בינואר 2018.

2.4.2.2.2 ביום 3 במאי 2017 פורסם חוזר, המתקן את החוזר הקיים בנושא משיכת כספים מחשבון של עמית שנפטר עם יתרה נמוכה. החוזר מרחיב את התחולה כך שיחול גם על חברות ביטוח וקרנות פנסיה, וקובע את המקרים בהם יאפשר גוף מוסדי משיכת כספים ללא המצאת צו ירושה או צו קיום צוואה. הוראות החוזר חלות מיום הפרסום.

2.4.2.2.3 ביום 1 במאי 2017 פורסם תיקון לחוזר קווים מנחים לתכנית לביטוח מפני אובדן כושר עבודה, בו נקבעו הוראות לפוליסת אובדן כושר עבודה, אשר דוחה את מועד התחילה ליום 1 באוגוסט 2017.

2.4.2.2.4 ביום 1 בפברואר 2017 פרסם הממונה תיקון לחוזר מסמך הנמקה, בו נקבעו הוראות שונות לעניין מועדי התחילה, ובהן, כי החובה החלה על גוף מוסדי להעביר מידי שנה, עד ליום 15 באפריל, לסוכן ביטוח פנסיוני מידע על גובה התגמול שלו הוא זכאי עבור שיווק המוצרים של הגוף המוסדי, תחל מיום פרסום התיקון. דחיית מועד תחילתן של ההוראות לעניין קופת גמל להשקעה ליום 1 ביולי 2017, וכן הוראות פרטניות לעניין הליכים הנוגעים לקופת גמל להשקעה בתקופה שבין 1 בינואר 2017 ועד ליום 1 ביולי 2017.

2.4.2.2.5 ביום 29 בספטמבר 2016 פרסם הממונה תיקון לחוזר שעניינו הצטרפות לקרן פנסיה או לקופת גמל. בחוזר מוסדר הליך העברת הכספים של עמית אגב הצטרפותו לקרן פנסיה מקרן פנסיה אחרת שבה הוא מוגדר "עמית לא מפקיד" במסגרת איחוד חשבונות קיימים בקרן פנסיה. כמו כן, נקבעו במסגרת החוזר הוראות ומועדים לצירוף עמיתים חדשים לקרן פנסיה ולקופת גמל לרבות לקרן ברירת מחדל, וכן נקבע כי על חברה מנהלת לאפשר הצטרפות מקוונת באמצעות אתר האינטרנט שלה. תחילתו של החוזר ביום 1 ביוני 2017.

ביום 1 בינואר 2017 פרסם הממונה תיקון נוסף לחוזר הצטרפות לקרן פנסיה או לקופת גמל, במסגרתו נקבע, כי אם עמית לא הודיע, לאחר שנשלחה אליו הודעה בעניין, כי הוא מבקש שלא להעביר לקרן הפנסיה הקולטת כספים הרשומים לזכותו בקרנות הפנסיה שבהן הוא עמית לא מפקיד, תעביר החברה המנהלת של הקרן הקולטת לקרנות הרלוונטיות בקשה להעברת הכספים. עוד נקבע, כי החברה המנהלת אינה רשאית להתנות צירוף של עמית בקבלת מסמכים או נתונים נוספים שאינם מפורטים בטופס ההצטרפות ושאין חלק מהליך החיתום הרפואי. תחילתו של החוזר נותרה ביום 1 ביוני 2017.

2.4.2.2.6 ביום 29 בספטמבר 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו דוח שנתי ודוח רבעוני לעמיתים ולמבוטחים בגוף מוסדי, אשר מתקן ומבטל את החוזר הקיים בנושא, ומחיל את הוראות החוזר גם על קופת גמל להשקעה. תחילתו של החוזר ביום הפרסום.

ביום 1 בפברואר 2017 פרסם תיקון לחוזר שעניינו דוח שנתי ודוח רבעוני לעמיתים ולמבוטחים בגוף מוסדי, במסגרתו נערכו תיקונים לעניין מתכונת דוח שנתי מקוצר למבוטח בביטוח חיים ואובדן כושר עבודה שאינו כולל רכיב חיסכון (בקשר להוראות מעבר לשנת 2015), וכן לעניין אישור מס המצורף לדוח השנתי המקוצר. החוזר חל לגבי מוצרי החיסכון הפנסיוני וביטוח חיים שהיו בתוקף במהלך התקופה שבגינה מתבצע הדוח, כולה או חלקה, ותחילתו בדוח השנתי לעמית בגין שנת 2016.

2.4.2.2.7 ביום 31 באוגוסט 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו כללים לתפעול מוצר פנסיוני, הקובע הוראות לעניין דיווח סוכן ביטוח פנסיוני לגוף המוסדי, באמצעות ממשק דמי סליקה בדבר הצורך להפחית את דמי הניהול לעמית עקב קבלת דמי סליקה על-ידי הסוכן, לעניין אופן ביצוע ההפחתה והצגת המידע לעמית, ולעניין הפחתת עמלת ההפצה לסוכן. הוראות החוזר יחולו החל מיום 1 בינואר 2017.

ביום 1 בינואר 2017 פרסם הממונה תיקון נוסף לחוזר כללים לתפעול מוצר פנסיוני, אשר דוחה את מועד העברת הדיווח על דמי הסליקה ששולמו לסוכן בשל חודשים ינואר-דצמבר 2016 ליום 1 ביולי 2017, ואת מועד הפחתת דמי הסליקה שדווחו כאמור, ליום 15 באוגוסט 2017. עוד קובע החוזר, כי הדיווח לעמיתים בגין החזר סכום ההפחתה יבוצע במסגרת מכתב נלווה לדיווח בגין הרבעון השלישי של שנת 2017, וכי ביום ה-15 ביולי 2017 יעביר הסוכן דיווח על דמי סליקה ששולמו לו בשל חודשים ינואר-יוני 2017.

2.4.2.2.8 ביום 13 במרץ 2016 פרסם הממונה חוזר הקובע הוראות לעניין בחירת קופת ברירת מחדל ואת התנאים הנדרשים מחברה מנהלת של קופת גמל המצרפת עמיתים בהתאם להוראות סעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל. במסגרת החוזר נקבע כי צירוף לקופת גמל ייעשה בבחירה אקטיבית של העובד בקופת הגמל או באמצעות המעסיק לקופת גמל שנבחרה על ידו בהתאם לסעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל וככל שלא נבחרה על ידי העובד קופת גמל ולא נבחרה על ידי המעסיק קופת גמל בהתאם לסעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל, יצרף המעסיק את העובד לקופת הגמל שתבחר על ידי הממונה. עוד קובע החוזר כי דמי הניהול שיוצגו על ידי קרנות הפנסיה הנבחרות יהיו בתוקף למשך 10 שנים ממועד ההצטרפות לקרן. קרנות הפנסיה ייבחרו על ידי הממונה אחת לשלוש שנים החל מיום 1 בספטמבר 2016. בנוסף, נקבע כי בחירת קופת ברירת מחדל על ידי מעסיק או ארגון עובדים תיעשה לפי הליך תחרותי בהתאם לקריטריונים שנקבעו על ידה. הסדרי ברירת מחדל קיימים יישארו בתוקף עד מרץ 2019 לכל המאוחר. בטיטות תיקון לחוזר העברת כספים לקופות גמל מיום 1 בפברואר 2017 נקבע כי הוראות המעבר כאמור לעניין הסדרי ברירת מחדל קיימים, תתקיים רק אם שיעורי דמי הניהול שנקבעו בהסכם או נגבים מכוחו אינם עומדים על שיעורי דמי הניהול המרביים הקבועים בהוראות הדין.

בעקבות פרסום החוזר, הוגשה ביום 21 באפריל 2016 עתירה לבג"צ מטעם התאחדות חברות הביטוח למתן צו על תנאי וצו ביניים. הטענות שנטענו מטעם התאחדות חברות הביטוח לא התקבלו במסגרת פסק הדין שניתן בעתירה אולם נקבע בהתאם להסכמת הממונה בנושא כי קרנות הפנסיה שיבחרו על ידי הממונה בהליך התחרותי הראשון, ייבחרו אחת לשנתיים במקום אחת לשלוש שנים. בעקבות פסק הדין כאמור פרסם הממונה תיקון לחוזר וכן את ההנחיות החדשות לעניין הליך קביעת קרנות ברירת המחדל.

ביום 1 באוגוסט 2016 פרסם הממונה כי הקרנות שנבחרו הינן קרן הפנסיה של מיטב דש גמל ופנסיה בע"מ אשר תגבה דמי ניהול בשיעור של 0.01% מהצבירה ו- 1.31% מההפקדות וקרן הפנסיה של הלמן אלדובי קופות גמל ופנסיה בע"מ אשר תגבה דמי ניהול בשיעור של 0.001%.

מהצבירה ו- 1.49% מההפקדות. בהתאם להוראות החוזר, קרנות הפנסיה החלו לשמש כקרנות ברירת מחדל נבחרות ביום 1 בנובמבר 2016. יישום החוזר עלול להשפיע על דמי הניהול הנגבים מעמיתים. בשלב זה אין ביכולת החברה להעריך את ההשפעה הכוללת של יישום חוזר זה.

ביום 1 בפברואר 2017 פרסם הממונה טיוטת תיקון לחוזר הוראות לעניין בחירת קופת גמל, המציעה לקבוע כי תשלומים שהופקדו לחשבון חברה מנהלת בשל עובד שלא מילא טופס הצטרפות ושהתשלומים גבינו לא הועברו מכח הסכם ברירת מחדל בהתאם לקבוע בחוזר, יושבו למעסיק באופן מיידי. כמו כן, מוצע לקבוע כי החרגת הוראות הטיוטה לגבי הסכם ברירת מחדל שהיה בתוקף במועד פרסומו של החוזר ועד לתום תקופת ההסכם אך לא יאוחר מיום 31 במרץ 2019, תחול רק אם שיעורי דמי הניהול שנקבעו בהסכם כאמור או נגבים מכוחו לגבי עובד מסוים, אינם שיעור דמי הניהול המרביים הקבועים בהוראות הדין.

2.4.2.3 טיוטות חוזרים

2.4.2.3.1 ביום 2 באפריל 2017 פרסם הממונה טיוטת תיקון לחוזר דמי ניהול במכשיר החיסכון הפנסיוני, המציעה לקבוע כי גוף מוסדי יהיה רשאי להציע דמי ניהול הנמוכים משיעור או מסכום דמי הניהול המרביים הקבועים לפי דין רק אם ההצעה האמורה תהיה תקפה במהלך שבע שנים לפחות, וכן הוראות המציעות לשנות את אפשרויות העלאת דמי ניהול לפני תום תקופת ההנחה בדמי ניהול ואת אופן ומועד ההודעה על העלאה כאמור.

2.4.2.3.2 ביום 2 באפריל 2017 פרסם הממונה טיוטת חוזר שעניינה הוראות בדבר תכניות ביטוח חיים אגב הלוואה לדיוור, המציעה לקבוע תנאים שייכללו בתכניות ביטוח חיים למשכנתא, כך שלאורך תקופת ההלוואה תתקיים התאמה בין הכיסוי הביטוחי הנרכש לבין ההלוואה עבורה נרכש הכיסוי כבטוחה. לשם כך מוצע להקים ממשק דיווח ממוחשב בין חברות הביטוח לבין הבנקים שישמש להעברת נתונים עדכניים לגבי יתרת ההלוואה.

2.4.2.3.3 ביום 1 במרץ 2017 פורסמה טיוטת חוזר שעניינה משיכת כספים מקופת גמל, אשר מטרתה לקבוע הוראות לעניין הליך הטיפול בבקשה למשיכת כספים שלא בדרך של קצבה, ובכלל זה לעניין הטפסים והמסמכים הנדרשים מהעמית, לעניין משך הטיפול בבקשה (לרבות טיפול בבקשה שאינה תקינה), ולעניין אופן הגשת בקשה למשיכת כספים.

2.4.2.4 טיוטת עמדת ממונה

ביום 1 בינואר 2017 פרסם הממונה טיוטת עמדת ממונה שעניינה גביית דמי ניהול בהלוואות, המציעה להבהיר כי גביית דמי טיפול מלווה ספציפי, בקשר להוצאות שנגרמו מהקמת הלוואה או מהטיפול בה, אסורה בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, שכן היא מהווה קבלת טובת הנאה בקשר עם ניהול כספי החוסכים מעבר להוצאות ודמי טיפול שנקבעו בחוק. זאת, לרבות במקרה שבו לווה משלם כספים בעצמו, ישירות לצד שלישי הנותן שירותים לגוף המוסדי. לפיכך הטיוטה מורה כי גופים מוסדיים יחדלו מגביית כספים עבור העמדת הלוואות מכל סוג או עבור הטיפול בהן, ולא יאפשרו גביית כספים אלו על ידי צד שלישי.

2.4.3 תחום ביטוח בריאות

2.4.3.1 הוראות דין

2.4.3.1.1 ביום 28 במרץ 2017 פורסם ברשומות חוק חוזה הביטוח (תיקון מס' 9), התשע"ז-2017, במסגרתו נקבע כי על בית המשפט לפסוק, בגין תביעות מכוח ביטוח סיעודי במקרה בו לא שולמו על ידי המבטח תגמולי הביטוח שאינם שנויים במחלוקת בתום לב במועדים הקבועים בחוק, ריבית מיוחדת מינימלית בשיעור של פי עשרה מהריבית הקבועה בחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א-1961, למעט אם החליט להפחיתה מטעמים מיוחדים שירשמו. הוראות התיקון יחולו על תביעות שהוגשו לבית המשפט ביום הפרסום ואילך.

2.4.3.1.2 ביום 20 במרץ 2017 פרסם הממונה טיוטת הוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח)(ביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופת חולים)(תיקון), התשע"ז-2017, במסגרתה מוצע לתקן את תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופת חולים), תשע"ו - 2015 ולקבוע, בין היתר, כי המועד שעד אליו יהיה רשאי מבטוח זכאי להצטרף לביטוח הסיעודי הקבוצתי לחברי קופת חולים ללא בדיקה של מצבו הרפואי, יוארך עד ליום 31 בדצמבר 2017, וכן כי על מנת לאפשר לחיילים ולמשרתי קבע רצף ביטוחי בתקופת שירותם יתאפשר צירופו מחדש של חבר קופת חולים שבוטל רישומו בקופה החל מחודש יולי 2016 והוא לא נרשם לקופת חולים אחרת, לביטוח הסיעודי הנערך לחברי קופת חולים שבה היה רשום ללא בחינה של מצב רפואי קודם. בנוסף, מוצע במסגרת הטיוטה להרחיב את הגדרת פעולת הניידות באופן שאי יכולתו של מבטוח לנוע ללא כיסא גלגלים תחשב כאי יכולתו לנוע באופן עצמאי וכן לקבוע, כי יינתן כיסוי גם למקרה ביטוח שאירע לראשונה ב-36 החודשים הראשונים לחייו של המבטוח.

2.4.3.2 חוזרים

2.4.3.2.1 ביום 21 במאי 2017 פרסם תיקון להוראות החוזר המאוחד לגבי ביטוח סיעודי אשר מטרתו לקבוע תנאים לחידוש פוליסות ביטוח סיעודי קבוצתיות, מתוך ראייה ארוכת טווח במטרה להבטיח כיסוי ביטוחי זמין לכל החיים, ובהם, כי תקופת הביטוח תהיה בין 5 ל- 8 שנים, הפרמיה תהיה קבועה או מוגדלת וערכי סילוק יצברו עבור כל מבטוח בהתאם למועד הצטרפותו לראשונה לביטוח או מעת הגיעו לגיל 40, על פי בחירת חברת הביטוח (למעט אם הינו בן 70 ומעלה במועד השיווק לראשונה או החידוש של הפוליסה). בנוסף, במקרה של ביטול פוליסה או עזיבת המבטוח את הקבוצה, תהיה למבטוח זכות לעבור ברצף ביטוחי לפוליסה פרטית לביטוח סיעודי לכל החיים, ולמבטוח שהינו בן 40 לפחות במועד המעבר לפוליסה הפרטית הפרמיה לא תהיה גבוהה יותר מהפרמיה האחרונה בביטוח הקבוצתי (בעניין זה נקבעו הוראות מעבר שיחולו עד לסוף שנת 2027 וכן הוראות נפרדות לבני 70 ומעלה), וכן כי בעת חידוש פוליסה בחברת ביטוח אחרת תעביר חברת הביטוח הקודמת לחברת הביטוח החדשה את הרזרבה שנצברה עבור כל מבטוח בגין הפרמיה המיועדת לכיסוי סיכון עתידי ששולמה מראש.

2.4.3.2.2 ביום 1 בינואר 2017 פרסם חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד – ביטוח נסיעות לחו"ל, הקובע הוראות לניסוח תכנית ביטוח נסיעות לחו"ל ואופן שיווקה, ובהן הוראות לעניין התאמת סכומי הביטוח ליעד הנסיעה; מבנה תכנית הביטוח (רובד ביטוחי בסיסי והרחבות); תנאי כיסוי מינימליים, וכן חובת חברת הביטוח להביא לידיעת המועמד לביטוח כי הרובד הבסיסי אינו מכסה הוצאות רפואיות בחו"ל שנובעות ממצב רפואי קודם, ולהציע לו לרכוש הרחבה להחמרה של מצב רפואי זה. כמו כן, נקבע כי לא ניתן לכלול בתנאי הפוליסה וחריגיה תנאים שיכולה הייתה החברה לבררם בתהליך המכירה, וכי חובה על החברה להאריך את תקופת הביטוח למבטוח אשר כרת חוזה ביטוח לתקופה קצרה מתקופת הביטוח המקסימאלית. החוזר יחול על פוליסות נסיעות לחו"ל שיימכרו או יחודשו החל ביום 1 באוגוסט 2017.

2.4.3.3 טיוטות חוזרים

2.4.3.3.1 ביום 2 באפריל 2017 פרסם הממונה טיוטת תיקון לחוזר חוזר המאוחד – שער 6, חלק 3, פרק 5- ביטוח סיעודי, המציעה לקבוע הוראות ליישוב תביעות בביטוח סיעודי, לרבות החובה ליישב תביעת סיעוד בתום לב, בענייניות, במקצועיות, ושקיפות, בהוגנות ובאופן שישמור על כבוד המבטוח. במסגרת הטיוטה, מוצע לקבוע, בין היתר, הגבלה על דרישות מידע ממבטוח אם חברת ביטוח יכולה להשיג את המידע באמצעות טופס ויתור סודיות; מינוי נציג שירות אישי שיהיה איש קשר מול המבטוח ויעדכן את המבטוח אם התקבלו טפסי התביעה במלואם; וכן לוחות זמנים לטיפול בתביעה ולקבלת המידע הנדרש ליישוב התביעה. כמו כן, הטיוטה מציעה לקבוע הוראות לעניין ביצוע הערכת תפקוד של המבטוח (שתיעשה על ידי

מעריך שיבחר באופן רנדומלי מרשימת מעריכים) ותיעודה, או הסתכמות על הערכת תפקוד שבוצעה על ידי גורם אחר, ערעור חברת ביטוח על הערכת תפקוד ומינוי ספק מכריע, התקשרות עם ספקי הערכות תפקוד לרבות לעניין אופן הרכבת רשימת ספקי הערכות התפקוד בחברת ביטוח, מספרם המינימלי ואיסור השפעה על שיקול דעתם, ועוד.

2.4.3.3.2 ביום 2 באפריל 2017 פרסם הממונה טיטות תיקון לחוזר חוזר המאוחד- שער 6 חלק 3- ביטוח סיעודי", בה מוצע לקבוע, כי תקופת ההתקשרות בין חברת ביטוח לקופת חולים לעניין עריכת תכנית ביטוח סיעודי לחברי קופות חולים תוכל להיות ארוכה מ-8 שנים או להיעשות בתנאים אחרים מאלו הקבועים בחוזר, אם אישר זאת הממונה, וכן לדחות את מועד כניסתה לתוקף של ההוראה לפיה במשך תקופת הביטוח, חברת ביטוח תישא בסיכון הביטוחי הגלום בתכנית הביטוח בשיעור שלא יפחת מ-20%, ליום 1 בינואר 2019.

2.4.4 תחום ביטוח כללי

2.4.4.1 הצעת חוק

ביום 30 בינואר 2017 פורסמה הצעת חוק לתיקון פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש] (מס' 22), התשע"ז-2017, המציעה לקבוע כי מבטחים יוכלו להנפיק תעודת ביטוח באמצעים אלקטרוניים, ניתן יהיה להציג לשוטר העתק מתעודת הביטוח באמצעים אלקטרוניים וכן שמבוטח יהיה רשאי להוציא יותר מתעודת ביטוח אחת עבור אותו כלי רכב. כמו כן, מוצע לבטל את החובה להחזיר למבטח תעודת ביטוח שבוטלה ולהרחיב את המקרים בהם אין איסור להשתמש ברכב מנועי ללא פוליסה תקפה.

2.4.4.2 חוזרים

ביום 30 בנובמבר 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד - הוראות בענף ביטוח דירה, המסדיר את ההוראות לעניין שרברבים וטיפול בנזקי מים. במסגרת החוזר נקבע כי מבוטח יהיה רשאי לבחור, בעת הצירוף לפוליסה, בין קבלת שירות על-ידי שרברב הסדר לבין קבלת שירות על ידי כל שרברב; הוראות לעניין ניהול רשימת שרברבים וכמות שרברבים בכל מחוז; אחריות חברת הביטוח על איכות התיקון והשירות, הוראות לעניין זמינות מתן השירות על ידי שרברב שבהסדר והוראות שיש לכלול בהסכם התקשרות עם שרברב.

ביום 2 באפריל 2017 פרסם הממונה חוזר המעדכן את החוזר ודוחה את מועד התחילה מיום 1 ביולי 2017 ליום 3 בספטמבר 2017.

2.4.5 תחום השירותים הפיננסים ופעילות בשוק ההון

ביום 9 בינואר 2017 אושרה בקריאה ראשונה הצעת חוק לתיקון חוק השקעות משותפות בנאמנות (תיקון מס' 27) (קרנות סל), התשע"ו-2016. על פי התיקון המוצע, תעודות הסל יהפכו לקרנות נאמנות מחקות סגורות (נסחרות) ויחולו עליהן הוראות חוק השקעות משותפות בנאמנות, בשינויים המתחייבים וכן הסדרים ייחודיים שייקבעו בתקנות או בהוראות של רשות ניירות ערך, לגבי קרנות סל. תחילתו של החוק תהיה ביום כניסתו לתוקף של התקנות שיוקנו מכוח החוק, או ביום 1 באוקטובר 2017, לפי המאוחר.

2.5 תמצית נתונים מהדוחות הכספיים המאוחדים של הראל השקעות

2.5.1 תמצית נתונים מהדוחות התוצאתיים המאוחדים של הראל השקעות (באלפי ש"ח):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	שינוי ב- %	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ	2017
2016		2016	
מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח			
4,299,943	23	1,017,965	1,248,227
888,326	36	189,872	257,700
11,489	-	(47,646)	206,592
20,048	-	(3,828)	8,891
56,013	29	8,728	11,300
87,550	-	(42,746)	226,783
סך הכל רווח (הפסד) ממגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח			
127,493	-	(36,649)	207,797
מגזר ביטוח כללי			
2,949,193	5	716,050	753,027
1,881,880	18	434,657	513,307
110,691	-	(44,081)	84,967
74,208	-	(50,714)	62,000
סך הכל רווח (הפסד) ממגזר ביטוח כללי			
מגזר ביטוח בריאות			
4,163,232	8	996,156	1,077,471
3,998,631	9	952,303	1,036,045
161,567	22	28,122	34,269
157,864	(15)	26,896	22,995
סך הכל רווח (הפסד) ממגזר ביטוח בריאות			
מגזר חברות ביטוח בחו"ל			
300,688	62	59,528	96,397
206,703	-	36,994	75,303
15,427	-	(595)	7,940
4,640	-	566	2,101
סך הכל רווח (הפסד) ממגזר חברות ביטוח בחו"ל			
מגזר שוק ההון ושירותים פיננסיים			
253,436	(23)	64,532	49,801
256,196	(9)	46,583	42,226
(2,760)	(58)	17,938	7,575
(2,654)	(58)	17,994	7,602
סך הכל רווח (הפסד) ממגזר שוק ההון ושירותים פיננסיים			
פריטים שלא נכללו במגזרי הפעילות			
150,706	-	29,494	99,638
¹ 197,878	9	¹ 48,801	53,422
118,698	7	¹ 32,632	35,057
113,404	-	14,861	29,678
440,555	-	(22,685)	431,093
רווח (הפסד) לפני מס			

¹ לעניין סיווג מחדש ראה באור 22 בדוחות הכספיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	שינוי ב- %	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרץ	
2016		2016	2017
396,948	-	9,063	290,988
25,793	-	5,217	(37,902)
422,741	-	14,280	253,086
396,599	-	8,599	290,993
349	-	464	(5)
9%	-	1%	19%

תמצית נתונים מהמאזנים המאוחדים של הראל השקעות (במיליוני ש"ח):

ליום 31 בדצמבר	שינוי ב- %	ליום 31 במרץ	
2016		2016	2017
96,170	8.4	91,115	98,769
44,058	14.6	40,177	46,035
22,238	7.9	21,516	23,217
1,442	(4.5)	1,522	1,454
4,728	(6.3)	4,946	4,635
39,488	14.6	35,930	41,175
11,626	0.9	11,434	11,541
9,528	(0.1)	9,725	9,715
8,541	11.1	7,883	8,757
389	45.7	284	413
(3)	(25.5)	(4)	(3)
69,569	9.7	65,250	71,597
5,161	10.4	4,814	5,316

נכסים המנוהלים עבור מבוטחים ועמיתים בקבוצה (במיליוני ש"ח):

ליום 31 בדצמבר	שינוי ב- %	ליום 31 במרץ	
2016		2016	2017
44,058	14.6	40,177	46,035
76,022	16.5	67,885	79,111
17,801	(24.4)	22,128	16,722
8,423	(5.1)	8,720	8,273
13,208	(0.1)	13,200	13,182
159,513	7.4	152,110	163,323

* סך הנכסים המנוהלים בקופות הגמל, בקרנות הפנסיה, בקרנות הנאמנות ובניהול התיקים, אינם נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה.

2.6 נתונים נוספים אודות תוצאות הפעילות

הסך הכולל של הפרמיה המורווחת מעסקי הביטוח בתקופת הדוח הסתכם לסך של כ- 3,174 מיליוני ש"ח, לעומת כ- 2,788 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ- 14% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. הגידול נובע בעיקר מעלייה בהפקדות החד פעמיות לחסכון.

הרווח הכולל, המורכב מרווח לאחר מס בתקופת הדוח בתוספת השינוי נטו בקרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה ושינויים אחרים בהון העצמי, הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 253 מיליוני ש"ח, לעומת רווח כולל בסך של כ- 14 מיליוני ש"ח, בתקופה המקבילה אשתקד.

הגידול ברווח הכולל נובע בעיקר מהסיבות הבאות -

(א) עליה בדמי הניהול המשתנים שנגבו בתקופת הדוח בסך של כ- 55 מיליוני ש"ח מול סך של כ- 15 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

(ב) עדכון הריבית ברבעון המקביל אשתקד במגזר ביטוח כללי בהתאם להמלצות הועדה הבין משרדית בראשות ד"ר אליהו וינוגרד בעניין שיעור הריבית המשמשת להיוון גמלאות בגין פגיעת עבודה על פי תקנות הביטוח הלאומי (היוון), התשל"ח - 1978 ("ועדת וינוגרד") בסך של כ- 150 מיליוני ש"ח לפני מס וסך של כ- 96 מיליוני ש"ח לאחר מס.

(ג) עלייה בריבית חסרת הסיכון בתקופת הדוח, אשר כתוצאה ממנה עדכנה הראל ביטוח את שיעורי הריבית להיוון המשמשים בחישוב חלק מההתחייבויות הביטוחיות. בהתאם קטנו ההתחייבויות הביטוחיות בתקופת הדוח בסך של כ- 46 מיליוני ש"ח לפני מס וסך של כ- 30 מיליוני ש"ח לאחר מס למול גידול בהתחייבויות הביטוחיות ברבעון המקביל אשתקד בסך של כ- 54 מיליוני ש"ח לפני מס, וסך של כ- 35 מיליוני ש"ח לאחר מס (לפרטים נוספים ראה באור 9 בדוחות הכספיים).

(ד) השפעות אלו קוזזו בחלקן בעיקר מהכנסות מסים שנרשמו בתקופה המקבילה אשתקד בסך של כ- 32 מיליוני ש"ח בעקבות הורדת שיעור מס החברות.

הרווח הנקי הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 291 מיליוני ש"ח, לעומת רווח של כ- 9 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח לפני מס בתקופת הדוח הסתכם לסך של כ- 431 מיליוני ש"ח, לעומת הפסד לפני מס של כ- 23 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

בתקופת הדוח הסתכמו ההכנסות מהשקעות נטו וההכנסות ממימון לסך של כ- 1,108 מיליוני ש"ח, לעומת הכנסות כאמור בסך של כ- 59 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נובע בעיקר מתשואות גבוהות יותר בנכסים העומדים כנגד התחייבויות תלויות תשואה.

הוצאות המימון של החברה, שלא יוחסו למגזרי הפעילות, הסתכמו בתקופת הדוח לסך של 30 מיליוני ש"ח, לעומת הוצאות מימון בסך של 15 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בהוצאות המימון נובע בעיקר בשל אינפלציה שלילית בשיעור של 0.2% בתקופת הדוח לעומת אינפלציה שלילית בשיעור של 0.9% בתקופה המקבילה אשתקד.

ההון העצמי של החברה ליום 31 במרץ 2017, המתייחס לבעלי המניות של החברה, מסתכם לסך של כ- 5,316 מיליוני ש"ח, לעומת הון עצמי של כ- 5,161 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016. השינוי בהון העצמי נובע מ: (א) רווח כולל המיוחס לבעלי המניות של החברה בסך של כ- 253 מיליוני ש"ח; (ב) חלוקת דיבידנד בסך של כ- 107 מיליוני ש"ח; (ג) סכומים לא מהותיים בגין החזקת מניות החברה בידי חברה בת שמנהלת תעודות סל.

לפרטים אודות דרישות ההון הרגולטורי מחברות הביטוח בקבוצה ומהחברות המנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה, בהתאם לתקנות וחוזרי הפיקוח ראה באור 8 בדוחות הכספיים.

2.7 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

הרווח הכולל בביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח בתקופת הדוח הסתכם לסך של כ- 208 מיליוני ש"ח מול הפסד כולל של כ- 37 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. המעבר מהפסד כולל לרווח כולל נובע בעיקר מהסיבות הבאות -

(א) עלייה בריבית חסרת הסיכון בתקופת הדוח, אשר כתוצאה ממנה עדכנה הראל ביטוח את שיעורי הריבית להיוון המשמשים בחישוב חלק מההתחייבויות הביטוחיות. בהתאם קטנו ההתחייבויות הביטוחיות בתקופת הדוח בסך של כ-46 מיליוני ש"ח לפני מס וזאת למול גידול בהתחייבויות הביטוחיות ברבעון המקביל אשתקד בסך של כ-54 מיליוני ש"ח לפני מס (לפרטים נוספים ראה באור 9 בדוחות הכספיים).

(ב) עליה בדמי הניהול המשתנים שנגבו בתקופת הדוח בסך של כ- 55 מיליוני ש"ח מול סך של כ- 15 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

(ג) גידול ברווח הכולל מפעילות קרנות הפנסיה וקופות הגמל מסך של כ- 6 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד לסך של כ- 20 מיליוני ש"ח בתקופת הדוח, שנובע בעיקרו מהפרשה חד פעמית שנרשמה ברבעון המקביל אשתקד להשבת דמי ניהול לעמיתים בגמל במסגרת פרויקט הטיוב.

הרווח לפני מס במגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 227 מיליוני ש"ח, לעומת הפסד לפני מס בסך של כ- 43 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ביטוח חיים

2.7.1 סך הפרמיות שהורווחו בתקופת הדוח הסתכמו לכ- 1,248 מיליוני ש"ח, לעומת כ- 1,018 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-23% ביחס לתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נובע בעיקר מעלייה בהפקדות החד פעמיות לחסכון. הפרמיות שהורווחו בתקופת הדוח היוו כ- 39% מכלל הפרמיות שהורווחו בקבוצה בתקופת הדוח.

הרווח הכולל בביטוח חיים הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 188 מיליוני ש"ח, לעומת הפסד כולל בסך של כ- 43 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. המעבר מהפסד כולל לרווח כולל נובע בעיקר מהסיבות הבאות:

(א) עלייה בריבית חסרת הסיכון בתקופת הדוח, אשר כתוצאה ממנה עדכנה הראל ביטוח את שיעורי הריבית להיוון המשמשים בחישוב חלק מההתחייבויות הביטוחיות. בהתאם קטנו ההתחייבויות הביטוחיות בתקופת הדוח בסך של כ-46 מיליוני ש"ח לפני מס למול גידול בהתחייבויות הביטוחיות ברבעון המקביל אשתקד בסך של כ-54 מיליוני ש"ח לפני מס (לפרטים נוספים ראה באור 9 בדוחות הכספיים).

(ב) עליה בדמי הניהול המשתנים שנגבו בתקופת הדוח בסך של כ- 55 מיליוני ש"ח מול סך של כ- 15 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

(ג) גידול במרווח הפיננסי ביחס לרבעון המקביל אשתקד.

הרווח לפני מס בביטוח חיים הסתכם בתקופת הדוח בכ- 207 מיליוני ש"ח מול הפסד לפני מס של כ- 48 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווחים מהשקעות, המוחזקות כנגד התחייבויות ביטוחיות בביטוח חיים, הסתכמו בתקופת הדוח לסך של כ- 832 מיליוני ש"ח, לעומת הפסדים מהשקעות בסך של כ- 24 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הרווחיות בביטוח חיים נגזרת, בעיקרה, מרווחי ההשקעה, המשפיעים על ההכנסות מדמי הניהול של נכסי ההתחייבויות תלויות התשואה ועל המרווח הפיננסי מהשקעות כספי התחייבויות שאינן תלויות תשואה. דמי הניהול והמרווח הפיננסי מחושבים בערכים ריאליים. הגידול נובע בעיקר מתשואות גבוהות יותר בנכסים העומדים כנגד התחייבויות תלויות תשואה.

בתקופת הדוח הסתכמו הפדיונות לסך של כ- 303 מיליוני ש"ח, והיוו כ- 2.7% מהעתודה הממוצעת בביטוח חיים, לעומת פדיונות בסך של כ- 251 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, שהיוו כ-

2.4% מהעתודה הממוצעת אשתקד.

סך עתודות ביטוח החיים ליום 31 במרץ 2017 הסתכמו לכ- 52.7 מיליארדי ש"ח.

פוליסות תלויות תשואה:

פוליסות שהוצאו בשנים 1991 - 2003

1-3.2016 (באחוזים)	1-3.2017 (באחוזים)	
0.67	2.05	תשואה ריאלית לפני תשלום דמי ניהול
0.46	1.63	תשואה ריאלית לאחר תשלום דמי ניהול
(0.24)	1.84	תשואה נומינלית לפני תשלום דמי ניהול
(0.46)	1.43	תשואה נומינלית לאחר תשלום דמי ניהול

להלן שיעורי התשואה בפוליסות תלויות תשואה - מסלול כללי:

פוליסות שהוצאו החל משנת 2004

1-3.2016 (באחוזים)	1-3.2017 (באחוזים)	
0.36	1.96	תשואה ריאלית לפני תשלום דמי ניהול
0.09	1.70	תשואה ריאלית לאחר תשלום דמי ניהול
(0.55)	1.75	תשואה נומינלית לפני תשלום דמי ניהול
(0.81)	1.49	תשואה נומינלית לאחר תשלום דמי ניהול

אומדן סכום רווחי ההשקעות ודמי הניהול, הנכללים בדוחות רווח והפסד המאוחדים, אשר נזקפו לזכות או לחובת המבוטחים בפוליסות תלויות תשואה והמחושבים בהתאם להנחיות שקבע המפקח, על בסיס התשואה והיתרות הרבעוניות של עתודות הביטוח הממוצעות, הוא (במיליוני ש"ח):

1-3.2016	1-3.2017	
(182)	539	רווחים (הפסדים) לאחר דמי ניהול
84	132	סך דמי ניהול

קרנות פנסיה

2.7.2 היקף הנכסים המנוהלים על ידי קרנות הפנסיה ליום 31 במרץ 2017 הסתכם בכ- 46.6 מיליארדי ש"ח, לעומת כ- 38.1 מיליארדי ש"ח ליום 31 במרץ 2016, גידול של כ- 22% ולעומת היקף נכסים בסך של כ- 44.3 מיליארדי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016, גידול של כ- 5%. הגידול ביחס לשנה קודמת נובע בעיקר מהפקדות שוטפות.

דמי הגמולים שנגבו על-ידי קרנות הפנסיה של הקבוצה בתקופת הדוח הסתכמו בכ- 1,607 מיליוני ש"ח, לעומת כ- 1,403 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ- 14%.

סך הנכסים של קרנות הפנסיה ודמי הגמולים המופקדים בהן אינם נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה.

סך ההכנסות מדמי ניהול שנגבו מקרנות הפנסיה המנוהלות בקבוצה הסתכם בתקופת הדוח בכ- 73 מיליוני ש"ח, לעומת כ- 65 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ- 11%.

סך ההוצאות בגין ניהול קרנות הפנסיה הסתכמו לסך של כ- 61 מיליוני ש"ח, לעומת כ- 57 מיליוני

ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

סך הרווח הכולל לפני מס מניהול קרנות פנסיה ומתפעול קרן פנסיה ותיקה, הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 11 מיליוני ש"ח, לעומת רווח כולל לפני מס בסך של כ- 9 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

סך הרווח לפני מס מניהול קרנות פנסיה ומתפעול קרן פנסיה ותיקה, הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 11 מיליוני ש"ח, לעומת רווח לפני מס בסך של כ- 9 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

לפרטים אודות סיום ההתקשרות למתן שירותי תפעול על-ידי הראל שירותי ניהול קרנות פנסיה לבין נתיב קרן פנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ ראה באור 9 לדוחות הכספיים.

בתקופת הדוח נרשמו תשואות חיוביות במרבית אפיקי ההשקעה בשוק ההון. שיעור התשואה הנומינלית שהשיגה קרן הפנסיה החדשה "הראל פנסיה" בתקופת הדוח הינו 1.83%.

קופות גמל

2.7.3 נכון למועד הדוח, תחת החברות המנהלות של קופות הגמל בקבוצה קיימות 11 קופות גמל (קופות גמל, קרנות השתלמות, קופות מרכזיות ואישיות לפיצויים, קופת גמל לדמי מחלה וקופה לפנסיה תקציבית). בחלק מקופות הגמל מספר מסלולי השקעה, לבחירת העמית. סך הכל מפעילה הקבוצה, נכון ליום 31 במרץ 2017, במסגרת קופות הגמל כאמור 45 מסלולים.

היקף הנכסים המנוהלים בקופות הגמל המנוהלות בקבוצה, ליום 31 במרץ 2017, הסתכם לסך של כ- 32.5 מיליארדי ש"ח, לעומת סך של כ- 29.8 מיליארדי ש"ח ליום 31 במרץ 2016, גידול של כ- 9%, ולעומת סך של כ- 31.7 מיליארדי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

הנכסים ודמי הגמולים של קופות הגמל אינם נכללים בדוחות המאוחדים של החברה.

ההכנסות מדמי ניהול, שנגבו מקופות הגמל המנוהלות בקבוצה, הסתכמו בתקופת הדוח לכ- 53 מיליוני ש"ח למול כ- 41 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ-29%. הגידול בדמי הניהול נובע בעיקר מהפרשה חד פעמית שנרשמה בתקופה מקבילה אשתקד להשבת דמי ניהול לעמיתים במסגרת פרויקט הטיוב. השפעה זו קווצה בחלקה בשל שחיקה בשיעור דמי הניהול.

ההוצאות בקופות הגמל הסתכמו לסך של כ- 45 מיליוני ש"ח בדומה להוצאות בתקופה המקבילה אשתקד.

סך הרווח הכולל לפני מס של החברות המנהלות קופות גמל, הנכלל בדוח הרווח והפסד המאוחד במגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח, הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 9 מיליוני ש"ח, מול הפסד כולל בסך של כ- 3 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. המעבר מהפסד לרווח ביחס לתקופה המקבילה אשתקד, נובע בעיקרו מהפרשה חד פעמית שנרשמה בתקופה מקבילה אשתקד להשבת דמי ניהול לעמיתים במסגרת פרויקט הטיוב. השפעה זו קווצה בחלקה בשל שחיקה בשיעור דמי הניהול.

סך הרווח לפני מס של פעילות קופות הגמל, הנכלל בדוח הרווח והפסד המאוחד במגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח, הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 9 מיליוני ש"ח, מול הפסד לפני מס בסך של כ- 4 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הצבירה נטו (ללא רווחי השקעות) בקופות הגמל בתקופת הדוח הייתה חיובית והסתכמה לסך של כ- 360 מיליוני ש"ח, לעומת צבירה חיובית של כ- 199 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

2.8 ביטוח בריאות

הסך הכולל של הפרמיות שהורווחו במגזר ביטוח בריאות הסתכם בתקופת הדוח בכ- 1,077 מיליוני ש"ח, מול סך של כ- 996 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ-8%. הסך הכולל של הפרמיות שהורווחו במגזר ביטוח בריאות מהווה בתקופת הדוח כ- 34% מכלל הפרמיות שהורווחו בקבוצה.

הרווח הכולל במגזר ביטוח בריאות הסתכם בתקופת הדוח לכ- 23 מיליוני ש"ח, לעומת רווח כולל בסך של כ- 27 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח לפני מס במגזר ביטוח בריאות בתקופת הדוח מסתכם בכ- 34 מיליוני ש"ח, לעומת רווח לפני מס בסך כ- 28 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

סך התשלומים והשינוי בהתחייבויות ברוטו בגין חוזי ביטוח במגזר ביטוח בריאות בתקופת הדוח הסתכם לכ- 857 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 705 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-22% ביחס לתקופה המקבילה אשתקד. השינוי בהתחייבויות הביטוחיות כולל את רווחי ההשקעה שנוקפו לתכנית לביטוח סיעודי קבוצתי שבה מרבית הסיכון הביטוחי מוטל על התכנית עצמה, בסך של כ- 40 מיליוני ש"ח בתקופת הדוח, מול סך של כ- 0.4 מיליוני ש"ח שנוקפו בתקופה המקבילה אשתקד.

2.9 ביטוח כללי

הרכב הפרמיות ברוטו והרווח בפעילות הביטוח הכללי לתקופת הדוח, לפני מסים, על פי ענפי הביטוח הכלולים בביטוח הכללי, הינו כדלקמן (באלפי ש"ח):

פרמיות ברוטו				
	שנת 2016	שינוי ב-%	1-3.2016	1-3.2017
רכב חובה	491,079	15.8	184,731	213,935
רכב רכוש	780,015	(13.5)	251,637	217,631
ענפי רכוש ואחרים	945,618	6.9	239,177	255,681
ענפי חבויות אחרים	849,897	5.1	290,658	305,560
ביטוח אשראי ומשכנתאות*	(17,504)	(54.7)	(5,486)	(2,484)
סה"כ	3,049,105	3.1	960,717	990,323

* בניכוי סילוקים

רווח (הפסד) כולל לפני מסים				
	שנת 2016	שינוי ב-%	1-3.2016	1-3.2017
רכב חובה	(23,616)	-	(31,470)	15,092
רכב רכוש	13,667	-	1,564	7,076
ענפי רכוש ואחרים	77,437	-	9,376	23,843
ענפי חבויות אחרים	(48,886)	-	(49,211)	1,870
ביטוח אשראי ומשכנתאות	55,606	(25.8)	19,027	14,119
סה"כ	74,208	-	(50,714)	62,000

להלן השינוי בכמות הפוליסות במונחי חשיפה * :

	1-3.2016	1-3.2017
רכב חובה	13%	(6%)
רכב רכוש	3%	(19%)
ענפי רכוש ואחרים	9%	7%
ענפי חבויות אחרים	2%	4%

* פעילות ביטוח כללי מאופיינת בפוליסות לתקופה של עד שנה. לאור אופיין של הפוליסות, כמות מהווה מכפלה של מספר הפוליסות בתקופת הפוליסה במהלך השנה. משמע, אם בוצע חיתום לפוליסה לתקופה הקצרה משנה, היא מוכפלת בחלק היחסי של התקופה, כך שפוליסה לחצי שנה מהווה חצי יחידה.

הפרמיות ברוטו בתקופת הדוח הסתכמו לסך של כ- 990 מיליוני ש"ח, מול כ- 961 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ- 3%.

הפרמיות ברוטו במגזר ביטוח כללי בגין עסקת עובדי המדינה הסתכמו ברבעון הנוכחי לסך של כ- 17 מיליוני ש"ח, לעומת פרמיות ברוטו בסך של כ- 74 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. בנטרול הפרמיות כאמור, גדלו הפרמיות בתקופת הדוח בשיעור של כ- 10% ביחס לתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נובע בעיקר ממספר עסקאות גדולות.

הפרמיות בשייר הסתכמו בתקופת הדוח לכ- 727 מיליוני ש"ח מול כ- 716 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ- 2%.

הרווח הכולל בביטוח כללי בתקופת הדוח הסתכם לסך של כ- 62 מיליוני ש"ח מול הפסד כולל של כ- 51 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. המעבר מהפסד לרווח כולל נובע בעיקר מהשפעת פרסום המלצות ועדת וינוגרד כך ששיעור הריבית עודכן ל-2% ובעתיד בהתאם לשיעור הריבית הממוצע של אג"ח ממשלתי בהתאם לקבוע בתקנות וזאת במקום שיעור של 3%. בעקבות האמור, הגדילה הראל ביטוח ברבעון המקביל אשתקד את ההתחייבויות הביטוחיות בשייר בסך של כ- 150 מיליוני ש"ח לפני מס על מנת לשקף אומדן עדכני של ההחזרים הצפויים שיהיה על הראל ביטוח לשלם בגין תביעות בביטוחי חובה וחבויות (לרבות מל"ל).

הרווח לפני מס בביטוח כללי בתקופת הדוח הסתכם לסך של כ- 85 מיליוני ש"ח מול הפסד בסך של כ- 44 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

2.9.1 רכב רכוש

בביטוח רכב רכוש הסתכמו הפרמיות ברוטו בתקופת הדוח לסך של כ- 218 מיליוני ש"ח מול פרמיות ברוטו בסך של כ- 252 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של כ- 14%. הקיטון בפרמיות נובע בעיקרו מהקדמת מועד חידוש עסקת עובדי מדינה בחודש דצמבר 2016 והכללת הפרמיות ברוטו בגין שנת 2017 בשנת 2016.

הפרמיות בשייר הסתכמו בתקופת הדוח בכ- 210 מיליוני ש"ח, בהשוואה לכ- 246 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של כ- 15%, כמוסבר לעיל.

הרווח הכולל בביטוח רכב רכוש הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 7 מיליוני ש"ח מול רווח כולל בסך של כ- 2 מיליוני ש"ח, בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווח הכולל נובע בעיקר משיפור בתוצאות החיתומות.

הרווח לפני מס בביטוח רכב רכוש הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 9 מיליוני ש"ח מול רווח בסך של כ- 2 מיליוני ש"ח, בתקופה המקבילה אשתקד.

ביום 18 בספטמבר 2016 נמסר להראל ביטוח על זכייתה במכרז שפרסם החשב הכללי במשרד האוצר ("החשכ"ל") בכ-7% מהיקף ביטוחי רכב רכוש ורכב חובה של עובדי מדינה לשנת 2017. לתוצאות

המכרז כאמור לא צפויה להיות השפעה מהותית על תוצאות הפעילות של הראל ביטוח.

2.9.2 רכב חובה

בביטוח רכב חובה הסתכמו הפרמיות ברוטו בתקופת הדוח לסך של כ- 214 מיליוני ש"ח מול פרמיות ברוטו בסך של כ- 185 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ- 16%. הגידול נובע בעיקר מעלייה בתעריף, וכן מגידול בפרמיה במספר קולקטיבים, ומנגד, קיטון בפרמיות בגין עסקת עובדי מדינה, עקב הקדמת מועד החידוש של השנה הנוכחית לחודש דצמבר 2016 והכללת הפרמיה ברוטו בגין שנת 2017 בשנת 2016.

הפרמיות בשייר הסתכמו בתקופת הדוח בכ- 213 מיליוני ש"ח, בהשוואה לכ- 184 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, כמסבר לעיל.

הרווח הכולל בביטוח רכב חובה הסתכם בתקופת הדוח בכ- 15 מיליוני ש"ח מול הפסד כולל בסך של כ- 31 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. המעבר מהפסד לרווח כולל נובע בעיקר מהשפעת המלצות ועדת וינוגרד בתקופה המקבילה אשתקד אשר בעקבותיהן הגדילה הראל ביטוח את ההתחייבויות הביטוחיות בסך של כ- 100 מיליוני ש"ח על מנת לשקף אומדן עדכני של ההחזרים הצפויים שיהיה על הראל ביטוח לשלם בגין תביעות בביטוחי חובה (לרבות מל"ל). השפעה זו קווצה בחלקה מהתפתחות חיובית ברבעון המקביל אשתקד באומדן התביעות התלויות בגין שנים קודמות.

הרווח לפני מס בביטוח רכב חובה הסתכם בתקופת הדוח בכ- 25 מיליוני ש"ח מול הפסד לפני מס של כ- 29 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

מאחר שבעל רכב חייב לבטח את רכבו בהתאם לפקודת ביטוח רכב מנועי, בעלי רכב (בדרך כלל אופנועים) שנדחו על-ידי חברות הביטוח רשאים לרכוש ביטוח באמצעות ה"פול" (המאגר הישראלי לביטוח רכב). ה"פול" פועל כתברת ביטוח לכל דבר. כל חברות הביטוח הפועלות בתחום ביטוח רכב חובה שותפות ב"פול", וכל אחת נושאת בהפסדי ה"פול", על-פי חלקה היחסי בשוק ביטוח רכב חובה בשנה שחלפה.

במכתב מאת מנכ"ל ה"פול" נקבע חלקה הזמני של הראל ביטוח בדמי הביטוח נטו לשנת 2017, בשיעור של 9.7% (מול 10.1% שהיה חלקה של החברה לשנת 2016).

ביום 18 בספטמבר 2016 נמסר להראל ביטוח על זכייתה במכרז שפרסם החשב הכללי במשרד האוצר ("החשכ"ל") בכ- 7% מהיקף ביטוחי רכב רכוש ורכב חובה של עובדי מדינה לשנת 2017. לתוצאות המכרז כאמור לא צפויה להיות השפעה מהותית על תוצאות הפעילות של הראל ביטוח.

2.9.3 ענפי חבויות ואחרים

בביטוח חבויות ואחרים הסתכמו הפרמיות ברוטו בתקופת הדוח לסך של כ- 306 מיליוני ש"ח, מול פרמיות ברוטו בסך של כ- 291 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ- 5%.

הפרמיות בשייר הסתכמו בתקופת הדוח בכ- 234 מיליוני ש"ח, בהשוואה לכ- 218 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ- 7%.

הרווח הכולל בביטוח חבויות ואחרים הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 2 מיליוני ש"ח מול הפסד כולל בסך של כ- 49 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. המעבר מהפסד לרווח כולל נובע בעיקר מהשפעת המלצות ועדת וינוגרד בתקופה המקבילה אשתקד אשר בעקבותיהן הגדילה הראל ביטוח את ההתחייבויות הביטוחיות בסך של כ- 50 מיליוני ש"ח על מנת לשקף אומדן עדכני של ההחזרים הצפויים שיהיה על הראל ביטוח לשלם בגין תביעות בביטוחי חבויות (לרבות מל"ל).

הרווח לפני מס בביטוח חבויות ואחרים הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 13 מיליוני ש"ח מול הפסד לפני מס בסך של כ- 46 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

2.9.4 ענפי רכוש ואחרים

בביטוח רכוש ואחרים הסתכמו הפרמיות ברוטו בתקופת הדוח לסך של כ- 256 מיליוני ש"ח מול פרמיות בסך של כ- 239 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ- 7%.

הפרמיות בשייר הסתכמו בתקופת הדוח לכ- 73 מיליוני ש"ח, בהשוואה לכ- 72 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ- 1%.

הרווח הכולל בביטוח רכוש ואחרים הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 24 מיליוני ש"ח, לעומת רווח כולל בסך של כ- 9 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הגידול ברווח הכולל נובע בעיקר משיפור בתוצאות החיתומיות, עקב נזקי חורף חריגים בתקופה המקבילה אשתקד וכן מגידול ברווח מפעילות ערבויות חוק מכר.

הרווח לפני מס בביטוח רכוש ואחרים הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 25 מיליוני ש"ח בהשוואה לרווח לפני מס בסך של כ- 10 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

2.9.5 ענף ביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא

בביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא הסתכמו הפרמיות שהורווחו בשייר בתקופת הדוח לסך של כ- 5 מיליוני ש"ח מול פרמיות שהורווחו בסך של כ- 8 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

בענף ביטוח זה לא קיימים ל- EMI הסכמי ביטוח משנה.

הרווח הכולל בביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 14 מיליוני ש"ח מול רווח כולל בסך של כ- 19 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון ברווח הכולל נובע בעיקר מאינפלציה שלילית נמוכה יותר בתקופת הדוח בהשוואה לתקופה אשתקד.

הרווח לפני מס בביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 13 מיליוני ש"ח מול רווח לפני מס בסך של כ- 19 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

2.10 חברות ביטוח בחו"ל

החברה הינה בעלת השליטה (שליטה בשיעור של 94%) ב-Interasco חברת ביטוח הפועלת ביוון שעיסוקה בתחום הביטוח הכללי והבריאות ובעלת השליטה המלאה ב- Turk Nippon הפועלת בטורקיה.

הסך הכולל של הפרמיות שהורווחו במגזר חברות ביטוח בחו"ל הסתכם בתקופת הדוח בכ- 96 מיליוני ש"ח מול כ- 60 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ- 62%. הסך הכולל של הפרמיות שהורווחו במגזר חברות ביטוח בחו"ל מהווה בתקופת הדוח כ- 3% מכלל הפרמיות שהורווחו בקבוצה.

הרווח הכולל במגזר חברות ביטוח בחו"ל הסתכם בתקופת הדוח לכ- 2 מיליוני ש"ח, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח לפני מס במגזר חברות ביטוח בחו"ל בתקופת הדוח הסתכם לכ- 8 מיליוני ש"ח מול הפסד לפני מס של כ- 1 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

לעניין אישור הזרמת הון ל- Turk Nippon - ראה באור 8 לדוחות הכספיים.

2.11 תחום שוק ההון והשירותים הפיננסיים

ההכנסות במגזר שוק ההון והשירותים הפיננסיים בתקופת הדוח הסתכמו לסך של כ- 50 מיליוני ש"ח, מול כ- 65 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 23% ביחס לתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בהכנסות בתקופת הדוח מול התקופה המקבילה אשתקד נובע בעיקר מקיטון בנכסים המנוהלים בקרנות הנאמנות והתיקים.

דמי הניהול מקרנות הנאמנות ותיקים מנוהלים במהלך תקופת הדוח הסתכם לסך של כ- 37 מיליוני ש"ח, לעומת כ- 45 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

פעילות תעודות הסל והפיקדון ופעילות נלוות הקשורה במוצרים פיננסיים המבוצעת בהראל סל ובהראל מוצרים פיננסיים הניבה הכנסות בסך של כ- 13 מיליוני ש"ח בתקופת הדוח, לעומת סך של כ- 19 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

היקף הנכסים המנוהלים במגזר שוק ההון והשירותים הפיננסיים הסתכם, ליום 31 במרץ 2017 לכ- 38.2 מיליארדי ש"ח, לעומת סך של כ- 44 מיליארדי ש"ח ליום 31 במרץ 2016 וסך של כ- 39.4 מיליארדי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016.

בסכומים האמורים נכללים נכסי קרנות נאמנות בסך של כ- 16.7 מיליארדי ש"ח ליום 31 במרץ 2017, לעומת כ- 22.1 מיליארדי ש"ח ליום 31 במרץ 2016 וכ- 17.8 מיליארדי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016, וכן נכסי תעודות סל והפיקדון, שהסתכמו ליום 31 במרץ 2017 לסך של כ- 13.2 מיליארדי ש"ח בדומה ליום 31 במרץ 2016, ובדומה ליום 31 בדצמבר 2016. הנכסים המנוהלים, למעט הנכסים בחברת תעודות הסל והפיקדון, אינם כלולים במאזנים המאוחדים של החברה.

הרווחיות במגזר שוק ההון והשירותים הפיננסיים נובעת בעיקרה מפעילות תעודות הסל ותעודות הפקדון וכן מפעילות ניהול קרנות הנאמנות. הרווחיות בגין ניהול תיקי השקעות הינה זניחה.

בתקופת הדוח נרשם במגזר שוק ההון והשירותים הפיננסיים רווח לפני מס ורווח כולל בסך של כ- 8 מיליוני ש"ח מול רווח לפני מס ורווח כולל בסך של כ- 18 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון כאמור נובע מהקיטון בסך הנכסים המנוהלים בקרנות הנאמנות והתיקים, וכן כתוצאה מירידה בהכנסות מפעילות תעודות הסל.

2.12 מסים על ההכנסה

סכום המסים על ההכנסה בתקופת הדוח הסתכם להוצאות בסך של כ- 140 מיליוני ש"ח מול הכנסות מיסים על הכנסה בסך של כ- 32 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. בתקופה המקבילה אשתקד נכללו הכנסות מיסים בסך של כ- 32 מיליוני ש"ח בעקבות הורדת שיעור מס החברות.

2.13 נזילות ומקורות מימון

2.13.1 תזרים מזומנים

סך תזרימי המזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת הסתכם בתקופת הדוח לכ- 280 מיליוני ש"ח. תזרימי המזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה הסתכמו בכ- 54 מיליוני ש"ח. תזרימי המזומנים נטו ששימשו לפעילות מימון ותנודות בשער החליפין הסתכמו בכ- 155 מיליוני ש"ח. התוצאה של כל הפעילות הנ"ל מתבטאת בגידול ביתרות המזומנים בסך של כ- 71 מיליוני ש"ח.

2.13.2 מימון הפעילות

ככלל, החברה והחברות הבנות שלה מממנות את פעילותן השוטפת ממקורותיהן העצמאיים. לאור דרישות ההון החלות על החברות הבנות של החברה שהינן מבטח, ובהתאם לתקנות ההון, ההון הרגולטורי הנדרש ממבטח יכול להיות מורכב מהון ראשוני, הון ראשוני מורכב, הון משני מורכב והון שלישוני מורכב.

לעניין הנפקת סדרות אגרות חוב (סדרות ט' - י') של הראל הנפקות בדרך של הרחבת סדרה, אשר תמורתן הוכרה כהון משני מורכב של הראל ביטוח - ראה באור 6(ג)(4)(3) בדוחות הכספיים.

3 חשיפה לסיכונים שוק ודרכי ניהולם

בתקופת הדוח לא חלו שינויים מהותיים בחשיפה לסיכונים שוק של החברה ובדרכי ניהולם לעומת הדוח התקופתי.

4 היבטי ממשל תאגידי

4.1 נושאי משרה

- 4.1.1 ביום 12 בינואר 2017 הודיע מר רונן אגסי, אשר כיהן, בין היתר כמנכ"ל החברה וראש חטיבת כספים ומשאבים של הראל ביטוח, על סיום כהונתו בקבוצה.
- 4.1.2 ביום 22 בינואר 2017 אישר דירקטוריון החברה כי מר מישל סיבוני, אשר כיהן כמנכ"ל משותף של החברה עד ליום 31 בדצמבר 2015 ומכהן כמנכ"ל הראל ביטוח, יחליף את מר רונן אגסי בתפקיד מנכ"ל החברה וזאת החל ממועד סיום כהונתו של מר אגסי בתפקיד. מר סיבוני החל את כהונתו כמנכ"ל החברה ביום 15 באפריל 2017.
- 4.1.3 ביום 22 בינואר 2017 אישר דירקטוריון החברה את מינויו של מר אריק פרץ לתפקיד ראש חטיבת כספים ומשאבים בהראל ביטוח במקומו של מר רונן אגסי אשר הודיע על סיום כהונתו. מר פרץ החל את כהונתו ביום 15 באפריל 2017.
- 4.1.4 מר טל קדם מונה למנכ"ל הראל פיננסים החל מיום 1 במרץ 2017.

4.2 דירקטוריון

- 4.2.1 מר דוד גרנות, אשר היה אמור לסיים כהונה של תשע שנים כדח"צ בחברה בתחילת שנת 2018, סיים את כהונתו בחברה ביום 22 במרץ 2017, וזאת בהמשך להודעתו לחברה, כי עקב העובדה שמתקרב המועד האחרון שלאחריו לא יוכל לכהן עוד כדח"צ בחברה, הוא מתמנה כדירקטור בתאגידים אחרים.
- 4.2.2 ביום 1 באפריל 2017 מר אודי ניסן החל את כהונתו כדירקטור חיצוני בחברה.
- 4.2.3 ביום 17 בינואר 2017 מר בן המבורגר החל את כהונתו כסגן יו"ר דירקטוריון בחברה.

גילוי בקשר עם תרגיל IQIS5

5

על פי תרגיל IQIS5 שביצעו חברות הביטוח בקבוצה, בהתאם למשטר כושר הפרעון החדש Solvency II, שבכוונת האוצר ליישם, ובהתחשב בהוראות המעבר, להראל ביטוח, לבססח ול-EMI קיימים עודפי הון משמעותיים.

עודף ההון של הראל ביטוח ליום 31 בדצמבר 2015, על בסיס מאוחד ולפני הוראות המעבר הינו בסך של כמיליארד ש"ח, ובהתחשב בהוראות המעבר, מסתכם לסך של כ-1.7 מיליארד ש"ח. יודגש כי למודל במתכונתו הנוכחית רגישות גבוהה מאוד לשינויים במשתני שוק ואחרים ולפיכך דרישות ההון ועודפי ההון המשתקפים ממנו עשויים להיות שונים במועד היישום בפועל.

תרגיל IQIS5 משקף להראל ביטוח, יחס כושר פרעון ליום 31 בדצמבר 2015, בשיעור של כ-122% כשהוא מחושב כולל הוראות מעבר ויחס כושר פרעון בשיעור של כ-113% כשהוא מחושב ללא הוראות מעבר.

ביום 7 בפברואר 2017 פרסמה רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון נוסח מעודכן של הוראות ליישום משטר כושר פירעון חדש המבוסס על הוראות Solvency II באירופה עם התאמות לישראל ("ההוראות המעודכנות"). ההוראות המעודכנות אושרו ב-22 במאי 2017 על-ידי ועדת הכספים של הכנסת (בכפוף לאפשרות דיון נוסף בוועדת הכספים) עם הארכה של תקופת המעבר לעניין עמידה בהון הנדרש לכושר פירעון בשלוש שנים נוספות, כלומר תקופת המעבר תסתיים ב-31 בדצמבר 2024 במקום ב-31 בדצמבר 2021. ההוראות המעודכנות מכילות שלושה נספחים כדלהלן: (א) הוראות לעניין מאזן כלכלי; (ב) הוראות לעניין הון עצמי של חברת ביטוח; (ג) הוראות לעניין הון נדרש לכושר פירעון (SCR) ולעניין סף הון מינימלי (MCR). הראל ביטוח בצעה הערכה ראשונית ומקורבת של השפעת השינויים העיקריים במסמך המעודכן בהתייחס לחישוב שבוצע במסגרת IQIS5 למועד החישוב וזאת מבלי לבצע את החישוב במלואו, בהתאם להוראות המסמך המעודכן. להערכת הראל ביטוח, יישום של שינויים עיקריים אלה היה משפר את יחס כושר הפירעון שלה למועד החישוב בכ-17% בחישוב הכולל את הוראות המעבר ובכ-15% בחישוב ללא הוראות המעבר, כך שהיחס בחישוב מלא היה כ-113% (במקום 122% כפי שצוין לעיל) והיחס כשהוא מחושב ללא הוראות המעבר היה כ-128% (במקום 113% כפי שצוין לעיל). דהיינו, יישום שינויים עיקריים אלה מביא לעודף הון כולל, ליום 31 בדצמבר 2015, על בסיס מאוחד ולאחר הוראות המעבר, של כ-2.7 מיליארד ש"ח.

הדירקטוריון מביע תודתו לעובדי הקבוצה וסוכניה עבור הישגי הקבוצה

מישל סיבוני
מנכ"ל

יאיר המבורגר
יו"ר הדירקטוריון

24 במאי 2017

**הראל השקעות בביטוח
ושירותים פיננסיים בע"מ**

תמצית דוחות כספיים ביניים מאוחדים

ליום 31 במרס 2017

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח סקירה של רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ

מבוא

סקרנו את המידע הכספי המצורף של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ וחברות בנות שלה (להלן: "הקבוצה"), הכולל את תמצית הדוח על המצב הכספי ביניים המאוחד ליום 31 במרס 2017 ואת הדוחות התמציתיים ביניים המאוחדים על רווח והפסד, הרווח הכולל, שינויים בהון ותזרימי המזומנים לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותו תאריך. הדירקטוריון והנהלה אחראים לעריכת ולהצגה של מידע כספי לתקופת ביניים זו בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי IAS 34 "דיווח כספי לתקופות ביניים", וכן הם אחראים לעריכת מידע כספי לתקופת ביניים זו לפי פרק ד' של תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970, עד כמה שתקנות אלה חלות על תאגיד המאחד חברות ביטוח ובכפוף לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981. אחריותנו היא להביע מסקנה על מידע כספי לתקופות ביניים אלו בהתבסס על סקירתנו.

לא סקרנו את המידע הכספי התמציתי לתקופת הביניים התמציתי של חברות שאוחדו אשר נכסיהן הכלולים באיחוד מהווים כ-14.84% מכלל הנכסים המאוחדים ליום 31 במרס 2017, והכנסותיהן הכלולות באיחוד מהוות כ-2.62% מכלל ההכנסות המאוחדות לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותו תאריך. כמו כן, לא סקרנו את המידע הכספי לתקופות הביניים התמציתי של חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני אשר ההשקעה בהן הינה כ-119,945 אלפי ש"ח ליום 31 במרס 2017 וחלקה של הקבוצה ברווחיהן הינו כ-2,983 אלפי ש"ח לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותו תאריך. המידע הכספי לתקופות הביניים התמציתי של אותן חברות נסקר על ידי רואי חשבון אחרים שדוחות הסקירה שלהם הומצאו לנו ומסקנתנו, ככל שהיא מתייחסת לסכומים שנכללו בגין אותן חברות, מבוססת על דוחות הסקירה של רואי החשבון האחרים.

חיקוף הסקירה

ערכנו את סקירתנו בהתאם לתקן סקירה 1 של לשכת רואי חשבון בישראל "סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים הנערכת על ידי רואה החשבון המבקר של הישות". סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים מורכבת מבירורים, בעיקר עם אנשים האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים, ומיישום נהלי סקירה אנליטיים ואחרים. סקירה הינה מצומצמת בהיקפה במידה ניכרת מאשר ביקורת הנערכת בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ולפיכך אינה מאפשרת לנו להשיג ביטחון שניודע לכל העניינים המשמעותיים שהיו יכולים להיות מזוהים בביקורת. בהתאם לכך, אין אנו מחוויים חוות דעת של ביקורת.

מסקנה

בהתבסס על סקירתנו ועל דוחות הסקירה של רואי חשבון אחרים, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ערוך, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי IAS 34.

בנוסף לאמור בפסקה הקודמת, בהתבסס על סקירתנו ועל דוחות הסקירה של רואי חשבון אחרים, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ממלא, מכל הבחינות המהותיות, אחר הוראות הגילוי לפי פרק ד' של תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970, עד כמה שתקנות אלה חלות על תאגיד המאחד חברות ביטוח ובכפוף לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.

מבלי לסייג את מסקנתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בבאור 7'א' לתמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים בדבר חשיפה להתחייבויות תלויות.

סומך חייקין

רואי חשבון

24 במאי 2017

31 בדצמבר	31 במרס	
2016	2016	2017
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
		נכסים
1,442,467	1,521,696	1,453,581
16,017	10,192	14,284
2,183,149	2,081,851	2,260,143
1,214,715	1,162,501	1,224,951
1,413,346	1,336,516	1,366,296
1,411,903	1,367,422	1,408,452
1,608,786	1,552,431	1,676,808
4,728,124	4,946,455	4,634,700
26,652	73,262	23,279
1,299,652	1,146,726	1,226,896
1,407,083	1,280,708	1,405,201
40,181,076	37,252,864	41,696,260
6,888,838	6,741,634	6,629,943
		השקעות פיננסיות אחרות
7,133,596	7,460,299	7,355,408
11,929,996	10,913,619	12,504,183
805,528	786,848	822,689
2,368,525	2,355,579	2,535,121
22,237,645	21,516,345	23,217,401
6,509,508	6,719,793	6,858,621
1,847,772	1,064,160	2,330,659
1,753,680	1,340,095	1,341,965
96,170,413	91,114,651	98,769,440
44,057,841	40,177,378	46,034,724
		סך כל ההשקעות הפיננסיות האחרות
		מזומנים ושווי מזומנים המשועבדים עבור מחזיקים בתעודות סל
		מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
		מזומנים ושווי מזומנים אחרים
		סך כל הנכסים
		סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה

31 בדצמבר	31 במרס		
2016	2016	2017	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
הון והתחייבויות			
הון			
351,425	341,783	351,013	הון מניות ופרמיה על מניות
(158,035)	(160,473)	(148,579)	מניות באוצר
368,742	373,162	330,584	קרנות הון
4,599,099	4,259,695	4,782,979	עודפים
5,161,231	4,814,167	5,315,997	סך כל ההון המיוחס לבעלים של החברה
6,090	6,213	6,127	זכויות שאינן מקנות שליטה
5,167,321	4,820,380	5,322,124	סך כל ההון
התחייבויות			
26,013,727	25,538,752	26,258,293	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
43,555,153	39,711,593	45,338,776	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
794,688	750,329	787,211	התחייבויות מסים נדחים
252,613	277,771	255,383	התחייבות בשל הטבות לעובדים, נטו
19,291	24,507	21,123	התחייבות מיסים שוטפים
2,870,938	2,677,064	3,064,292	זכאים ויתרות זכות
13,191,057	13,181,642	13,166,629	התחייבויות בגין תעודות סל ואופציות כיסוי
4,305,625	4,132,613	4,555,609	התחייבויות פיננסיות
91,003,092	86,294,271	93,447,316	סך כל ההתחייבויות
96,170,413	91,114,651	98,769,440	סך כל ההון וההתחייבויות

אריק פרץ
מנהל הכספיםמישל סיבוני
מנהל כללייאיר המבורגר
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 24 במאי 2017

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס	
2016	2016	2017
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
11,708,169	2,788,461	3,173,992
1,456,026	379,572	333,464
10,252,143	2,408,889	2,840,528
2,882,049	59,365	1,108,303
* 1,075,572	* 240,650	297,671
* 298,888	* 80,661	85,484
14,508,652	2,789,565	4,331,986
11,904,084	2,388,624	3,208,083
1,229,856	395,574	186,488
10,674,228	1,993,050	3,021,595
* 2,246,502	* 544,854	581,792
* 1,095,942	* 280,285	287,590
123,140	11,956	10,468
124,456	2,872	13,820
14,264,268	2,833,017	3,915,265
196,171	20,767	14,372
440,555	(22,685)	431,093
43,607	(31,748)	140,105
396,948	9,063	290,988
396,599	8,599	290,993
349	464	(5)
396,948	9,063	290,988
1.88	0.04	1.38
1.88	0.04	1.38

פרמיות שהורווחו ברוטו

פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מדמי ניהול

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות אחרות

הוצאות מימון, נטו

סך כל ההוצאות

חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח (הפסד) לפני מיסים על הכנסה

מיסים על הכנסה (הטבת מס)

רווח לתקופה

מיוחס ל:

בעלים של החברה

זכויות שאינן מקנות שליטה

רווח לתקופה

רווח בסיסי למניה (בש"ח)

רווח מדולל למניה (בש"ח)

* לעניין סיווג מחדש ראה באור 2.2.

תמצית דוחות על הרווח (ההפסד) הכולל ביניים מאוחדים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס	
2016	2016	2017
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
396,948	9,063	290,988
רווח לתקופה		
פריטי רווח כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד		
101,884	38,883	19,960
(147,503)	(42,323)	(39,216)
81,241	19,623	8,245
(44,705)	(21,975)	(52,191)
(1,918)	*264	8,866
9,297	*6,382	13,128
(1,704)	854	(41,208)
סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד, נטו ממס פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד		
13,151	6,891	2,963
18,129	(5,626)	1
(3,783)	3,098	342
27,497	4,363	3,306
25,793	5,217	(37,902)
422,741	14,280	253,086
סך רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה		
סך כל הרווח הכולל לתקופה		
מיוחס ל:		
422,353	13,769	253,049
388	511	37
422,741	14,280	253,086
סך הרווח הכולל לתקופה		

* לעניין סיווג מחדש ראה באור 2.ג.

תמצית דוחות ביניים על השינויים בהון מאוחדים

מיוחס לבעלים של החברה										
הון מניות ופרמיה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן תרגום של פעילויות חוץ	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	מניות באוצר	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	קרן הון בגין שיערוך רכוש קבוע	יתרת עודפים	סך הכל	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך כל ההון
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס 2017 (בלתי מבוקר)										
351,425	329,623	(79,881)	3,603	(158,035)	(48,908)	164,305	4,599,099	5,161,231	6,090	5,167,321
יתרה ליום 1 בינואר 2017										
סך הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה										
-	-	-	-	-	-	-	290,993	290,993	(5)	290,988
-	(2,187)	(39,063)	-	-	-	3,305	1	(37,944)	42	(37,902)
רווח (הפסד) לתקופה										
-	(2,187)	(39,063)	-	-	-	3,305	290,994	253,049	37	253,086
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה										
עסקאות עם בעלים שנזקפו ישירות להון										
-	-	-	-	-	-	-	(107,114)	(107,114)	-	(107,114)
-	-	-	-	(12,384)	-	-	-	(12,384)	-	(12,384)
(625)	-	-	-	21,840	-	-	-	21,215	-	21,215
213	-	-	(213)	-	-	-	-	-	-	-
דיבידנד שהוכרז										
רכישת מניות באוצר										
הנפקה מחדש של מניות באוצר										
מימוש אופציות										
351,013	327,436	(118,944)	3,390	(148,579)	(48,908)	167,610	4,782,979	5,315,997	6,127	5,322,124
יתרה ליום 31 במרס 2017										

הבאורים המצורפים לתמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

תמצית דוחות ביניים על השינויים בהון מאוחדים (המשך)

מיוחס לבעלים של החברה										
הון מניות ופרמיה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן תרגום של פעילויות חוץ	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	מניות באוצר	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	קרן הון בגין שיערוך רכוש קבוע	יתרת עודפים	סך הכל	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך כל ההון
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס 2016 (בלתי מבוקר)										
341,832	295,955	(44,472)	13,032	(161,077)	(48,908)	148,733	4,361,663	4,906,758	5,702	4,912,460
יתרה ליום 1 בינואר 2016										
-	-	-	-	-	-	-	8,599	8,599	464	9,063
סך הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה										
-	16,401	(15,594)	-	-	-	8,029	(3,666)	5,170	47	5,217
סך רווח (הפסד) כולל אחר										
-	16,401	(15,594)	-	-	-	8,029	4,933	13,769	511	14,280
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה										
עסקאות עם בעלים שנזקפו ישירות להון										
-	-	-	-	-	-	-	(106,901)	(106,901)	-	(106,901)
דיבידנד שהוכרז										
-	-	-	84	-	-	-	-	84	-	84
תשלום מבוסס מניות										
-	-	-	-	(1,949)	-	-	-	(1,949)	-	(1,949)
רכישת מניות באוצר										
(147)	-	-	-	2,553	-	-	-	2,406	-	2,406
הנפקה מחדש של מניות באוצר										
98	-	-	(98)	-	-	-	-	-	-	-
מימוש אופציות										
341,783	312,356	(60,066)	13,018	(160,473)	(48,908)	156,762	4,259,695	4,814,167	6,213	4,820,380
יתרה ליום 31 במרס 2016										

הבאורים המצורפים לתמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

תמצית דוחות ביניים על השינויים בהון מאוחדים (המשך)

מיוחס לבעלים של החברה										
הון מניות ופרמיה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן תרגום של פעילויות חוץ	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	מניות באוצר	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	קרן הון בגין שיערוך רכוש קבוע	יתרת עודפים	סך הכל	זכויות שאינן שליטה	סך כל ההון
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)										
341,832	295,955	(44,472)	13,032	(161,077)	(48,908)	148,733	4,361,663	4,906,758	5,702	4,912,460
יתרה ליום 1 בינואר 2016										
סך הרווח (ההפסד) הכולל לשנה										
-	-	-	-	-	-	-	396,599	396,599	349	396,948
רווח לשנה										
-	33,668	(35,409)	-	-	-	15,572	11,923	25,754	39	25,793
סך רווח (הפסד) כולל אחר										
-	33,668	(35,409)	-	-	-	15,572	408,522	422,353	388	422,741
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לשנה עסקאות עם בעלים שזקפו ישירות להון										
-	-	-	-	-	-	-	(171,086)	(171,086)	-	(171,086)
דיבידנד ששולם										
-	-	-	(1,093)	-	-	-	-	(1,093)	-	(1,093)
תשלום מבוסס מניות										
-	-	-	-	(5,465)	-	-	-	(5,465)	-	(5,465)
רכישת מניות באוצר										
1,257	-	-	-	8,507	-	-	-	9,764	-	9,764
הנפקה מחדש של מניות באוצר										
8,336	-	-	(8,336)	-	-	-	-	-	-	-
מימוש אופציות										
351,425	329,623	(79,881)	3,603	(158,035)	(48,908)	164,305	4,599,099	5,161,231	6,090	5,167,321
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016										

הבאורים המצורפים לתמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

תמצית דוחות ביניים מאוחדים על תזרימי מזומנים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס		נכס	
2016	2016	2017		
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
3,401,705	929,144	410,277	א	תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
(14,507)	(12,379)	(130,659)		לפני מיסים על הכנסה
3,387,198	916,765	279,618		מס הכנסה ששולם
				מזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת
(73,502)	(4,719)	(12,542)		תזרימי מזומנים מפעילות השקעה
216,552	83,427	23,390		השקעה בחברות מוחזקות
(134,744)	(33,401)	(27,857)		תמורה מממוש השקעה בחברה מוחזקת המטופלת לפי שיטת השווי
(131,713)	(25,207)	(42,318)		המאזני
24,992	9,267	4,754		השקעה ברכוש קבוע
1,423	301	937		השקעה בנכסים בלתי מוחשיים
				דיבידנד וריבית מחברה מוחזקת
				תמורה מממוש רכוש קבוע
(96,992)	29,668	(53,636)		מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) השקעה
207,413	-	247,052		תזרימי מזומנים מפעילות מימון
4,299	457	8,831		תמורה בגין הנפקת כתבי התחייבות
(1,614,553)	(562,020)	(290,227)		רכישת מניות באוצר, נטו
(220,969)	(146,921)	(746)		תשלום לרכישת תעודות סל ואופציות כיסוי, נטו
(106,981)	(25,167)	(51,751)		אשראי לזמן קצר מתאגידים בנקאיים, נטו
(171,086)	-	-		פרעון הלוואות מתאגידים בנקאיים ואחרים
				דיבידנד ששולם לבעלי החברה
(1,901,877)	(733,651)	(86,841)		מזומנים נטו ששימשו לפעילות מימון
(20,390)	(42,040)	(67,969)		השפעת התנודות בשער החליפין על יתרות המזומנים ושווי מזומנים
1,367,939	170,742	71,172		עליה במזומנים ושווי מזומנים
2,233,513	2,233,513	3,601,452	ב	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה
3,601,452	2,404,255	3,672,624	ג	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף התקופה

תמצית דוחות ביניים מאוחדים על תזרימי מזומנים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס	
2016	2016	2017
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
396,948	9,063	290,988
(196,171)	(20,767)	(14,372)
(1,065,599)	263,964	(540,846)
58,905	63,340	80,448
48,692	78,797	30,766
(35,217)	(15,565)	(5,682)
(223,154)	(65,514)	(211,050)
990,608	(198,022)	56,973
(7,805)	10,087	5,772
(18,930)	9,288	(66,336)
71,255	20,758	19,360
220,879	42,107	38,087
1,033,162	503,354	270,985
4,223,818	380,258	1,783,623
185,353	(17,444)	86,703
(184,050)	(77,546)	(79,430)
(1,093)	84	-
43,607	(31,748)	140,105
(35,140)	(8,551)	(2,321)
(2,062,723)	(353,478)	(793,728)
(35,606)	(7,468)	(1,687)
1,153	1,152	-
(825,081)	(369,576)	(582,508)
(261,590)	(113,155)	(7,846)
(154,927)	(39,396)	(90,134)
222,160	369,364	258,895
852,552	642,267	(349,113)
159,419	(147,764)	89,670
280	1,255	2,955
3,004,757	920,081	119,289
3,401,705	929,144	410,277

נספח א' - תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת לפני מסים על ההכנסה (1),(2),(3)
רווח לתקופה

פריטים שאינם כרוכים בתזרימי מזומנים:

חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני הפסדים (רווחים) נטו מהשקעות פיננסיות עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

הפסדים (רווחים) נטו מהשקעות פיננסיות אחרות

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

השקעות אחרות

הוצאות (הכנסות) מימון בגין התחייבויות פיננסיות

שינוי בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה

שינוי בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה אחר

פחת והפחתות

רכוש קבוע

נכסים בלתי מוחשיים

שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה

שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

שינוי בנכסי ביטוח משנה

שינוי בהוצאות רכישה נדירות

הוצאות (הכנסות) שכר בגין תשלום מבוסס מניות

הוצאות (הכנסות) מיסים על הכנסה

שינויים בסעיפים מאזניים אחרים:

השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

רכישת נדל"ן להשקעה

רכישות, נטו של השקעות פיננסיות

השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה אחר

רכישת נדל"ן להשקעה

תמורה ממכירת נדל"ן להשקעה

רכישות, נטו של השקעות פיננסיות

פרמיות לגבייה

חייבים ויתרות חובה

השקעות פיננסיות עבור מחזיקים בתעודות סל, נטו

מזומנים ושווי מזומנים משועבדים עבור מחזיקים בתעודות סל

זכאים ויתרות זכות

התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו

סך ההתאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת

סך הכל תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת לפני מסים על הכנסה

(1) תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת כוללים רכישות ומכירות נטו של השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה, הנובעים מהפעילות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

(2) במסגרת הפעילות השוטפת הוצגה ריבית שהתקבלה בסכום של 340 מיליוני ש"ח (לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס 2016 סכום של 309 מיליוני ש"ח ולשנת 2016 סכום של 1,375 מיליוני ש"ח) וריבית ששולמה בסכום של 1 מיליוני ש"ח (לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס 2016 סכום של 7 מיליוני ש"ח ולשנת 2016 סכום של 94 מיליוני ש"ח).

(3) במסגרת הפעילות השוטפת הוצג דיבידנד שהתקבל מהשקעות פיננסיות אחרות בסכום של 53 מיליוני ש"ח (לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס 2016 סכום של 33 מיליוני ש"ח ולשנת 2016 סכום של 191 מיליוני ש"ח).

תמצית דוחות ביניים מאוחדים על תזרימי מזומנים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס	
2016	2016	2017
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
966,875	966,875	1,847,772
1,266,638	1,266,638	1,753,680
2,233,513	2,233,513	3,601,452
1,847,772	1,064,160	2,330,659
1,753,680	1,340,095	1,341,965
3,601,452	2,404,255	3,672,624

נספח ב - מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה

מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה

מזומנים ושווי מזומנים אחרים

יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה

נספח ג - מזומנים ושווי מזומנים לסוף התקופה

מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה

מזומנים ושווי מזומנים אחרים

יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף התקופה

באור 1 - כללי**הישות המדווחת**

הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן: "החברה") הינה חברה תושבת ישראל אשר התאגדה בישראל ומניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב. כתובתה הרשמית היא רחוב אבא הלל סילבר 3, רמת גן.

החברה הינה חברת החזקות שעיקר החזקותיה הינן בחברות המאוחדות שהן חברות ביטוח ופיננסיים. תמצית הדוחות הכספיים הביניים המאוחדים ליום 31 במרס 2017 כוללת את אלה של החברה ושל החברות הבנות שלה (להלן: "הקבוצה"), וכן את זכויות החברה בחברות כלולות ובהסדרים משותפים.

תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים משקפת בעיקרה את הנכסים, ההתחייבויות והפעולות של חברות הביטוח המאוחדות, ולפיכך נערכה במתכונת דומה.

באור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים**א. הצהרה על עמידה בתקני דיווח כספי בינלאומיים**

תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים נערכה בהתאם ל- IAS 34, דיווח כספי לתקופות ביניים ובהתאם לדרישות הגילוי אשר נקבעו על ידי הממונה על הביטוח בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הפיקוח"), ואינה כוללת את כל המידע הנדרש בדוחות כספיים שנתיים מלאים. יש לקרוא אותה ביחד עם הדוחות הכספיים ליום ולשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (להלן: "הדוחות השנתיים"). כמו כן, דוחות אלו נערכו בהתאם להוראות פרק ד' לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידים), התש"ל-1970, עד כמה שתקנות אלו חלות על תאגיד המאחד חברות ביטוח. תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים אושרה לפרסום על ידי דירקטוריון החברה ביום 24 במאי 2017.

ב. שימוש באומדנים ושיקול דעת

בעריכת תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים בהתאם ל- IFRS ובהתאם לחוק הפיקוח והתקנות שהותקנו על פיו נדרשת הנהלת הקבוצה להשתמש בשיקול דעת, בהערכות, אומדנים והנחות לרבות הנחות ואומדנים אקטואריים (להלן: "אומדנים"), אשר משפיעים על יישום המדיניות החשבונאית, על ערכם של נכסים והתחייבויות ועל סכומי הכנסות והוצאות. מובהר בזאת כי התוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה. האומדנים העיקריים הכלולים בדוחות הכספיים מבוססים על הערכות אקטואריות וכן על הערכות שווי חיצוניות.

בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים של הקבוצה, נדרשת הנהלת החברה להניח הנחות באשר לנסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת הנהלת החברה על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות, לרבות ציפיות לעתיד, ככל שניתנות להערכה, בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן.

האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

ההערכות ושיקול הדעת, בהם השתמשה הנהלה לצורך יישום המדיניות החשבונאית בהכנת תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים עקביים בעיקרם לאלה בהם השתמשה להכנת הדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2016, ולמעט האמור להלן, לא חל שינוי בהנחות האקטואריות המשפיע באופן מהותי על העתודות. בקשר עם עדכון הריביות להיוון המשמשות בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות וכן עם בדיקת נאותות העתודות (LAT), ראה גם באור 9.

ג. סיווג מחדש

בביאורים לדוחות כספיים ביניים המאוחדים אלו סווגו מחדש מספרי השוואה לשם עקביות וכדי לשקף את הוראות חוזר הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון מיום 1 בינואר 2017, בדבר "עדכון הנחיות בדבר מבנה הגילוי הנדרש בדוחות כספיים של חברות ביטוח בהתאם לתקני הדיווח הבינלאומיים (IFRS)". כמו כן, סווגו מחדש מספרי השוואה בגין מיון מסעיף הכנסות מדמי ניהול לסעיף הכנסות מעמלות בגין תקופות קודמות בסכומים לא מהותיים וסווגו מחדש מספרי השוואה בגין מיון מסעיף הוצאות הנהלה וכלליות לסעיף עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות בגין תקופות קודמות בסכומים לא מהותיים. לסיווגים האמורים לא הייתה השפעה על ההון ו/או על הרווח והפסד של הקבוצה.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית

המדיניות החשבונאית של הקבוצה בתמצית דוחות כספיים ביניים מאוחדים אלה, הינה המדיניות שיושמה בדוחות השנתיים.

א. תקנים חדשים שטרם אומצו**תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS 17, חוזי ביטוח**

התקן קובע עקרונות להכרה, מדידה, הצגה וגילוי בקשר לחוזי ביטוח (כולל חוזי ביטוח משנה) ומחליף את ההוראות הקיימות בנושא. התקן החדש עשוי לגרום לשינויים משמעותיים בדיווח הכספי של חברות ביטוח.

בהתאם לתקן החדש ישות תכיר ותמדוד התחייבות לכיסוי עתידי בגין קבוצות של חוזי ביטוח בהתאם לערך נוכחי מותאם לסיכון של תזרימי המזומנים העתידיים מהחוזים אשר מביא בחשבון את המידע הזמין על תזרימי המזומנים באופן עקבי עם נתונים נצפים בשוק; בתוספת (במקרה של התחייבות) או בניכוי (במקרה של נכס) הסכום המייצג את הרווח שטרם מומש מקבוצת החוזים (מרווח השירות החוזי). הכנסות בגין חוזי ביטוח, לכל תקופת דיווח, נגזרות משינויים בהתחייבות בגין כיסוי עתידי המתייחסים לרכיבים השונים של התמורה אותה דורשת חברת הביטוח בגין החוזה (כגון: עלויות רכישת חוזי ביטוח, התאמת הסיכון, ייחוס מרווח השירות החוזי לתקופה, צפי תביעות והוצאות לתקופה).

יחד עם זאת, ישות תוכל ליישם מודל מדידה פשוט יותר לגבי חוזי מסוימים (לדוגמא: חוזים עם כיסוי ביטוחי של עד שנה) לפיו הסכום המיוחס לשירותים שטרם סופקו יימדד על ידי הקצאת הפרמיה על פני תקופת הכיסוי (the premium allocation approach).

התקן ייושם לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2021, עם אפשרות ליישום מוקדם. התקן ייושם באופן רטרוספקטיבי עם הקלות מסוימות במידה ויישום רטרוספקטיבי מלא אינו פרקטי.

החברה טרם החלה בבחינת ההשלכות של אימוץ התקן על הדוחות הכספיים.

ב. עונתיות**1. ביטוח חיים, בריאות ופיננסים**

ההכנסות מפרמיות בביטוח חיים ובריאות אינן מתאפיינות בעונתיות. יחד עם זאת, עקב העובדה שההפרשות לביטוחי חיים נהנות מהטבות מס, חלק ניכר מהמכירות החדשות מתבצע בעיקר בסוף השנה. ההכנסות ממגזר השירותים הפיננסיים אינן מתאפיינות בעונתיות.

2. ביטוח כללי

מחזור ההכנסות מפרמיות ברוטו בביטוח כללי מתאפיין בעונתיות, הנובעת בעיקר מביטוח כלי רכב של קבוצות עובדים שונות וציי רכבים של עסקים, אשר תאריכי חידושם הם בדרך כלל בחודש ינואר וכן מפוליסות שונות של בתי עסק, אשר תאריכי חידושם הם בדרך כלל בינואר או באפריל. השפעתה של עונתיות זו על הרווח המדווח מנוטרלת באמצעות ההפרשה לפרמיה שטרם הורווחה.

במרכיבי ההוצאות האחרים, כגון תביעות, ובמרכיבי ההכנסות האחרים, כגון הכנסות מהשקעות, לא קיימת עונתיות מובהקת, ולכן גם לא קיימת עונתיות מובהקת ברווח.

באור 4 - מגזרי פעילות

באור מגזרי פעילות כולל מספר מגזרים המהווים יחידות עסקיות אסטרטגיות של הקבוצה. יחידות עסקיות אלה כוללות מגוון מוצרים ומנוהלות בנפרד לצורך הקצאת משאבים והערכת ביצועים. המוצרים בבסיס כל מגזר דומים בעיקרם לעניין מהותם, אופן הפצתם, תמהיל הלקוחות, מהות הסביבה המפקחת וכן במאפיינים כלכליים ודמוגרפיים ארוכי טווח הנגזרים מחשיפה בעלת מאפיינים דומים לסיכונים ביטוחיים. כמו כן, לתוצאות תיק ההשקעות המוחזקים כנגד ההתחייבויות הביטוחיות עשויה להיות השפעה ניכרת על הרווחיות.

ביצועי המגזר נמדדים בהתבסס על רווחי המגזר לפני מסים על ההכנסה. תוצאות עסקאות בינחברתיות מבוטלות במסגרת ההתאמות לצורך עריכת תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים. הקבוצה פועלת במגזרים הבאים:

1. מגזר ביטוח חיים וחשכון לטווח ארוך

תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית של הקבוצה בענפי ביטוחי החיים וכן את פעילות הקבוצה בניהול קרנות פנסיה וקופות גמל.

2. מגזר ביטוח בריאות

תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית של הקבוצה בענפים מחלות ואשפוז, תאונות אישיות, סיעוד ושיניים. הפוליסות הנמכרות במסגרת ענפי ביטוח אלה מכסות את מגוון הנזקים הנגרמים למבוטח כתוצאה ממחלות ו/או מתאונות, לרבות מצב סיעודי וטיפול שיניים. פוליסות ביטוחי בריאות מוצעות הן לפרטים והן לקולקטיבים.

3. מגזר ביטוח כללי

מגזר זה מורכב מחמישה תתי תחומים:

רכב רכוש: כולל את פעילות הקבוצה במכירת פוליסות ביטוח בענף ביטוח רכב מנועי (להלן: "רכב רכוש"), המכסות נזקים הנגרמים לבעל רכב כתוצאה מתאונה ו/או גניבה ו/או את חבות בעל הרכב או הנהג לנזק רכוש שנגרם לצד שלישי בתאונה.

רכב חובה: כולל את פעילות הקבוצה בענף ביטוח לפי דרישת פקודת ביטוח רכב מנועי (נוסח חדש), התש"ל-1970 (להלן: "רכב חובה"), המכסה נזקי גוף כתוצאה משימוש ברכב מנועי בהתאם לחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975.

ענפי חבויות אחרים: כולל את פעילות הקבוצה במכירת פוליסות המכסות את חבות המבוטח כלפי צד שלישי (למעט כיסוי חבויות בתחום רכב חובה כמתואר לעיל). במסגרת זו נכללים, בין היתר, ענפי הביטוח הבאים: ביטוח מפני אחריות מעבידים, ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי, ביטוח אחריות מקצועית, ביטוח אחריות לדירקטורים ולנושאי משרה וביטוח מפני אחריות למוצרים פגומים.

ענפי רכוש ואחרים: תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית של הקבוצה בכל ענפי הרכוש למעט רכב רכוש (כגון: ערבויות, דירות וכדומה).

עסקי ביטוח משכנתאות: תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית בענף ביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא (כענף בודד - MONOLINE). ביטוח זה נועד לתת שיפוי בגין הנזק הנגרם כתוצאה מאי פירעון של הלוואות שניתנו כנגד שעבוד במשכון ראשון של נכס נדל"ן יחיד למגורים בלבד ולאחר מימוש הנכס המשמש כבטוחה להלוואות כאמור.

4. מגזר חברות ביטוח בחו"ל

מגזר חו"ל כולל את פעילות Interasco ו-Turk Nippon, חברות ביטוח בחו"ל שנמצאות בשליטת החברה.

5. מגזר שירותים פיננסיים

פעילות הקבוצה בשוק ההון והפיננסיים מתבצעת בהראל פיננסיים. הראל פיננסיים עוסקת, באמצעות חברות בשליטתה, בפעילויות הבאות:

- ניהול קרנות נאמנות.
- ניהול תיקי ניירות ערך עבור לקוחות פרטיים, תאגידים ולקוחות מוסדיים בשווקי ההון בארץ ובחו"ל.
- הנפקה לציבור של מוצרי מדדים (תעודות סל ופיקדון).

6. לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר

פעילויות אשר לא יוחסו למגזרי פעילות כוללות בעיקר פעילויות של סוכנויות ביטוח וכן את פעילות ההון בחברות הביטוח המאוחדות.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)
א. מידע אודות מגזרים בני דוח

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס 2017 (בלתי מבוקר)							
ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	ביטוח כללי	חברות ביטוח בחו"ל	שירותים פיננסיים	לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר	התאמות וקיזוזים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,248,227	1,077,471	753,027	96,397	-	-	(1,130)	3,173,992
32,354	41,426	239,720	21,094	-	-	(1,130)	333,464
1,215,873	1,036,045	513,307	75,303	-	-	-	2,840,528
832,877	91,823	66,375	6,883	13,116	99,638	(2,409)	1,108,303
257,700	533	-	-	36,396	3,096	(54)	297,671
8,658	19,984	46,303	5,064	289	53,422	(48,236)	85,484
2,315,108	1,148,385	625,985	87,250	49,801	156,156	(50,699)	4,331,986
1,742,093	857,414	549,320	59,833	-	-	(577)	3,208,083
12,417	20,873	146,400	7,375	-	-	(577)	186,488
1,729,676	836,541	402,920	52,458	-	-	-	3,021,595
218,023	212,676	150,476	22,644	-	26,210	(48,237)	581,792
134,797	64,722	8,457	3,577	41,033	35,057	(53)	287,590
8,148	-	-	631	1,148	541	-	10,468
1,410	1,584	(18,856)	-	45	29,678	(41)	13,820
2,092,054	1,115,523	542,997	79,310	42,226	91,486	(48,331)	3,915,265
3,729	1,407	1,979	-	-	7,257	-	14,372
226,783	34,269	84,967	7,940	7,575	71,927	(2,368)	431,093
(18,986)	(11,274)	(22,967)	(5,839)	27	(1,199)	-	(60,238)
207,797	22,995	62,000	2,101	7,602	70,728	(2,368)	370,855
11,540,653	4,593,250	9,714,519	413,199	-	-	(3,328)	26,258,293
41,174,717	4,164,059	-	-	-	-	-	45,338,776

פרמיות שהורווחו ברוטו

פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מדמי ניהול

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות אחרות

הוצאות (הכנסות) מימון, נטו

סך כל ההוצאות

חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח לפני מסים על ההכנסה

רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על ההכנסה

סך כל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

* סך הרווחים מהשקעות הינם בגין הנכסים העומדים כנגד ההון של הגופים המוסדיים בקבוצה.

** הכנסות מעמלות כוללות עמלות המשולמות לסוכנויות ביטוח בבעלות הקבוצה. כ-48 מיליוני ש"ח מתוכן הינן עמלות המשולמות לסוכנויות אלו מגופים מוסדיים בקבוצה.

*** בגין פעילות סוכנויות הביטוח שהינן בבעלות מלאה של הקבוצה.

**** מתוך סך הוצאות הנהלה וכלליות, סכום של כ-24 מיליוני ש"ח הינו בגין הוצאות של פעילות סוכנויות ביטוח של הקבוצה.

***** סך הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה בגין פעילות סוכנויות הביטוח של הקבוצה הסתכם לכ-5 מיליוני ש"ח.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)
א. מידע אודות מגזרים בני דוח (המשך)

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס 2016 (בלתי מבוקר)

ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	ביטוח כללי	חברות ביטוח בח"ל	שירותים פיננסיים	לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר	התאמות וקיזוזים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,017,965	996,156	716,050	59,528	-	-	(1,238)	2,788,461
33,030	43,853	281,393	22,534	-	-	(1,238)	379,572
984,935	952,303	434,657	36,994	-	-	-	2,408,889
(23,733)	13,599	18,034	1,727	19,240	*29,494	1,004	59,365
189,872	1,015	-	-	44,950	¹ 4,867	¹ (54)	240,650
1,424	19,206	49,343	5,567	342	^{1**} 48,801	¹ (44,022)	80,661
1,152,498	986,123	502,034	44,288	64,532	83,162	(43,072)	2,789,565
883,800	704,667	768,955	32,048	-	-	(846)	2,388,624
26,564	5,980	354,353	9,523	-	-	(846)	395,574
857,236	698,687	414,602	22,525	-	-	-	1,993,050
210,593	198,828	136,652	18,862	-	^{1***} 23,942	¹ (44,023)	544,854
126,709	64,319	9,231	3,384	44,064	^{1****} 32,632	¹ (54)	280,285
8,890	-	-	112	2,257	^{***} 697	-	11,956
(683)	(1,511)	(9,999)	-	262	14,861	(58)	2,872
1,202,745	960,323	550,486	44,883	46,583	72,132	(44,135)	2,833,017
7,501	2,322	4,371	-	(11)	6,584	-	20,767
(42,746)	28,122	(44,081)	(595)	17,938	17,614	1,063	(22,685)
6,097	(1,226)	(6,633)	1,161	56	(3,982)	-	(4,527)
(36,649)	26,896	(50,714)	566	17,994	^{*****} 13,632	1,063	(27,212)
11,433,932	4,100,605	9,725,019	283,666	-	-	(4,470)	25,538,752
35,929,527	3,782,066	-	-	-	-	-	39,711,593

פרמיות שהורווחו ברוטו

פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מדמי ניהול

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות אחרות

הוצאות (הכנסות) מימון, נטו

סך כל ההוצאות

חלק ברווחי (הפסדי) חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה

רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על ההכנסה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על ההכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

1 לעניין סיווג מחדש ראה באור ג2.

* סך הרווחים מהשקעות הינם בגין הנכסים העומדים כנגד ההון של הגופים המוסדיים בקבוצה.

** הכנסות מעמלות כוללות עמלות המשולמות לסוכנויות ביטוח בבעלות הקבוצה. כ-39 מיליוני ש"ח מתוכן הינן עמלות המשולמות לסוכנויות אלו מגופים מוסדיים בקבוצה.

*** בגין פעילות סוכנויות הביטוח שהינן בבעלות מלאה של הקבוצה.

**** מתוך סך הוצאות הנהלה וכלליות, סכום של כ-22 מיליוני ש"ח הינו בגין הוצאות של פעילות סוכנויות ביטוח של הקבוצה.

***** סך הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה בגין פעילות סוכנויות הביטוח של הקבוצה הסתכם לכ-5 מיליוני ש"ח.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)
א. מידע אודות מגזרים בני דוח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)							
ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	ביטוח כללי	חברות ביטוח בחו"ל	שירותים פיננסיים	לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר	התאמות וקיזוזים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
4,299,943	4,163,232	2,949,193	300,688	-	-	(4,887)	11,708,169
135,014	164,601	1,067,313	93,985	-	-	(4,887)	1,456,026
4,164,929	3,998,631	1,881,880	206,703	-	-	-	10,252,143
2,170,825	273,052	188,953	16,231	86,618	*150,706	(4,336)	2,882,049
888,326	2,701	-	-	165,493	¹ 19,285	¹ (233)	1,075,572
20,987	55,416	177,964	23,103	1,325	^{1**} 197,878	¹ (177,785)	298,888
7,245,067	4,329,800	2,248,797	246,037	253,436	367,869	(182,354)	14,508,652
5,934,285	3,255,839	2,532,215	184,766	-	-	(3,021)	11,904,084
104,059	126,835	949,432	52,551	-	-	(3,021)	1,229,856
5,830,226	3,129,004	1,582,783	132,215	-	-	-	10,674,228
824,943	823,641	594,938	83,311	-	***114,180	¹ (194,511)	2,246,502
502,730	237,664	35,004	13,942	171,413	****118,698	¹ 16,491	1,095,942
35,193	-	-	1,142	83,741	***2,976	88	123,140
4,781	7,745	(2,615)	-	1,042	113,404	99	124,456
7,197,873	4,198,054	2,210,110	230,610	256,196	349,258	(177,833)	14,264,268
40,356	29,821	72,004	-	-	53,990	-	196,171
87,550	161,567	110,691	15,427	(2,760)	72,601	(4,521)	440,555
39,943	(3,703)	(36,483)	(10,787)	106	33,121	-	22,197
127,493	157,864	74,208	4,640	(2,654)	*****105,722	(4,521)	462,752
11,626,151	4,473,284	9,528,198	389,482	-	-	(3,388)	26,013,727
39,487,558	4,067,595	-	-	-	-	-	43,555,153

פרמיות שהורווחו ברוטו

פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מדמי ניהול

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות אחרות

הוצאות (הכנסות) מימון, נטו

סך כל ההוצאות

חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה

רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על ההכנסה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על ההכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

1 לעניין סיווג מחדש ראה באור ג2.

* סך הרווחים מהשקעות הינם בגין הנכסים העומדים כנגד ההון של הגופים המוסדיים בקבוצה.

** הכנסות מעמלות כוללות עמלות המשולמות לסוכנויות ביטוח בבעלות הקבוצה. כ-159 מיליוני ש"ח מתוכן הינן עמלות המשולמות לסוכנויות אלו מגופים מוסדיים בקבוצה.

*** בגין פעילות סוכנויות הביטוח שהינן בבעלות מלאה של הקבוצה.

**** מתוך סך הוצאות הנהלה וכלליות, סכום של כ-71 מיליוני ש"ח הינו בגין הוצאות של פעילות סוכנויות ביטוח של הקבוצה.

***** סך הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה בגין פעילות סוכנויות הביטוח של הקבוצה הסתכם לכ-19 מיליוני ש"ח.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס 2017 (בלתי מבוקר)					
רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים*	ענפי חבויות ואחרים**	ביטוח משכנתאות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
213,935	217,631	255,681	305,560	(2,484)	990,323
622	7,538	182,782	71,998	-	262,940
213,313	210,093	72,899	233,562	(2,484)	727,383
89,587	33,701	13,470	84,541	(7,223)	214,076
123,726	176,392	59,429	149,021	4,739	513,307
24,009	5,756	4,227	28,514	3,869	66,375
-	1,554	37,472	7,277	-	46,303
147,735	183,702	101,128	184,812	8,608	625,985
111,517	133,737	114,692	194,361	(4,987)	549,320
(907)	2,458	97,152	47,697	-	146,400
112,424	131,279	17,540	146,664	(4,987)	402,920
16,751	42,397	57,861	33,467	-	150,476
2,033	2,606	1,768	1,109	941	8,457
(7,517)	(1,802)	(605)	(8,930)	(2)	(18,856)
123,691	174,480	76,564	172,310	(4,048)	542,997
747	179	60	888	105	1,979
24,791	9,401	24,624	13,390	12,761	84,967
(9,699)	(2,325)	(781)	(11,520)	1,358	(22,967)
15,092	7,076	23,843	1,870	14,119	62,000
2,420,848	628,112	846,472	5,412,307	406,780	9,714,519
2,156,886	598,489	199,329	2,623,009	406,780	5,984,493

פרמיות ברוטו

פרמיות ביטוח משנה

פרמיות בשייר

שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הכנסות מימון, נטו

סך כל ההוצאות (ההכנסות)

חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח לפני מסים על הכנסה

רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה

סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 במרס 2017

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 31 במרס 2017

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 78% מסך הפרמיות בענפים אלו.

** ענפי חבויות ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 79% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)
ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס 2016 (בלתי מבוקר)					
רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים*	ענפי חבויות ואחרים**	ביטוח משכנתאות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
184,731	251,637	239,177	290,658	(5,486)	960,717
279	5,172	166,990	72,710	-	245,151
184,452	246,465	72,187	217,948	(5,486)	715,566
83,415	92,509	19,603	98,871	(13,489)	280,909
101,037	153,956	52,584	119,077	8,003	434,657
6,522	1,456	545	6,973	2,538	18,034
700	4,100	32,851	11,692	-	49,343
108,259	159,512	85,980	137,742	10,541	502,034
138,657	133,098	128,667	378,338	(9,805)	768,955
13,488	7,845	109,708	223,312	-	354,353
125,169	125,253	18,959	155,026	(9,805)	414,602
15,822	30,700	56,033	34,097	-	136,652
2,102	2,746	1,892	1,427	1,064	9,231
(4,199)	(938)	(351)	(4,490)	(21)	(9,999)
138,894	157,761	76,533	186,060	(8,762)	550,486
1,800	402	150	1,925	94	4,371
(28,835)	2,153	9,597	(46,393)	19,397	(44,081)
(2,635)	(589)	(221)	(2,818)	(370)	(6,633)
(31,470)	1,564	9,376	(49,211)	19,027	(50,714)
2,441,511	612,506	859,612	5,353,087	458,303	9,725,019
2,096,399	557,288	204,914	2,311,303	458,303	5,628,207

פרמיות ברוטו

פרמיות ביטוח משנה

פרמיות בשייר

שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הכנסות מימון, נטו

סך כל ההוצאות (ההכנסות)

חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה

הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 במרס 2016

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 31 במרס 2016

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 82% מסך הפרמיות בענפים אלו.
 ** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 80% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)
ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)					
רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים*	ענפי חבויות ואחרים**	ביטוח משכנתאות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
פרמיות ברוטו	491,079	780,015	945,618	849,897	3,049,105
פרמיות ביטוח משנה	2,523	18,024	701,532	258,864	980,943
פרמיות בשייר	488,556	761,991	244,086	591,033	2,068,162
שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר	55,322	108,820	11,792	51,504	186,282
פרמיות שהורווחו בשייר	433,234	653,171	232,294	539,529	1,881,880
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון	68,908	15,783	11,695	76,749	188,953
הכנסות מעמלות	1,628	11,271	124,519	40,546	177,964
סך כל ההכנסות	503,770	680,225	368,508	656,824	2,248,797
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו	479,812	521,014	491,081	1,061,251	2,532,215
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח	23,696	24,273	413,911	487,552	949,432
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר	456,116	496,741	77,170	573,699	1,582,783
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	79,286	162,900	207,765	144,987	594,938
הוצאות הנהלה וכלליות	7,825	10,545	7,635	4,669	35,004
הוצאות (הכנסות) מימון, נטו	(1,088)	(249)	(103)	(1,211)	(2,615)
סך כל ההוצאות (ההכנסות)	542,139	669,937	292,467	722,144	2,210,110
חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני	29,436	6,742	2,785	32,785	72,004
רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה	(8,933)	17,030	78,826	(32,535)	110,691
הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה	(14,683)	(3,363)	(1,389)	(16,351)	(36,483)
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה	(23,616)	13,667	77,437	(48,886)	74,208
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר 2016	2,361,603	595,199	806,320	5,345,962	9,528,198
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 31 בדצמבר 2016	2,075,066	563,497	184,523	2,471,189	5,713,389

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 81% מסך הפרמיות בענפים אלו.
 ** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 79% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחשבון ארוך טווח

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס 2016 (בלתי מבוקר)				לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס 2017 (בלתי מבוקר)			
גמל	פנסיה	ביטוח חיים	סה"כ	גמל	פנסיה	ביטוח חיים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	-	1,017,965	1,017,965	-	-	1,248,227	1,248,227
-	-	33,030	33,030	-	-	32,354	32,354
-	-	984,935	984,935	-	-	1,215,873	1,215,873
739	138	(23,579)	(23,733)	832,000	832,877	(334)	832,877
52,905	72,623	83,500	189,872	132,172	257,700	40,988	257,700
-	-	1,348	1,424	8,658	8,658	-	8,658
53,644	72,761	1,046,204	1,152,498	2,188,703	2,315,108	40,654	2,315,108
522	2,530	880,930	883,800	1,739,041	1,742,093	532	1,742,093
-	-	26,564	26,564	12,417	12,417	-	12,417
522	2,530	854,366	857,236	1,726,624	1,729,676	532	1,729,676
18,744	35,001	158,981	210,593	164,278	218,023	20,727	218,023
22,895	23,615	83,378	126,709	88,287	134,797	20,412	134,797
2,522	312	5,314	8,890	5,314	8,148	2,806	8,148
70	3	(688)	(683)	1,337	1,410	5	1,410
44,753	61,461	1,101,351	1,202,745	1,985,840	2,092,054	44,482	2,092,054
-	-	7,501	7,501	3,729	3,729	-	3,729
8,891	11,300	(47,646)	(42,746)	206,592	226,783	(3,828)	226,783
(45)	(176)	4,756	6,097	(18,765)	(18,986)	873	(18,986)
8,846	11,124	(42,890)	(36,649)	187,827	207,797	(2,955)	207,797

פרמיות שהורווחו ברוטו

פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה

פרמיות בשייר

רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מדמי ניהול

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות אחרות

הוצאות (הכנסות) מימון, נטו

סך כל ההוצאות

חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה

רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחשכון ארוך טווח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)			
גמל	פנסיה	ביטוח חיים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	-	4,299,943	4,299,943
-	-	135,014	135,014
-	-	4,164,929	4,164,929
1,064	2,064	2,167,697	2,170,825
194,004	279,455	414,867	888,326
522	148	20,317	20,987
195,590	281,667	6,767,810	7,245,067
2,028	9,169	5,923,088	5,934,285
-	-	104,059	104,059
2,028	9,169	5,819,029	5,830,226
81,346	125,202	618,395	824,943
79,812	89,821	333,097	502,730
12,327	1,611	21,255	35,193
29	(149)	4,901	4,781
175,542	225,654	6,796,677	7,197,873
-	-	40,356	40,356
20,048	56,013	11,489	87,550
411	(1,601)	41,133	39,943
20,459	54,412	52,622	127,493

פרמיות שהורווחו ברוטו

פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה

פרמיות בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מדמי ניהול

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות אחרות

הוצאות (הכנסות) מימון, נטו

סך כל ההוצאות

חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח לפני מסים על הכנסה

רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה

סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

פירוט התוצאות לפי סוגי הפוליסות

פוליסות ללא מרכיב חסכון			פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			
סה"כ	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		משנת 2004		עד שנת 2003	עד שנת 1990 (1)
	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה		
1,251,595	46,962	242,970	695,159	-	237,513	28,991
(3,368)						
1,248,227						
921,958	-	-	921,958	-	-	-
199,114	-	-	47,964	18,476	84,208	48,466
1,590,733	44,066	110,381	806,224	(9,697)	579,587	60,172
148,308	-	-	148,277	31	-	-

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס 2017 (בלתי מבוקר)

פרמיות ברוטו
פרמיות בגין סכומים המופקדים בחברה מאוחדת במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה

סך הכל

תקבולים בגין חוזי השקעה שנזקפו ישירות לעתודות ביטוח

מרווח פיננסי כולל דמי ניהול - במונחי רווח כולל (2)

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה

- (1) המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) הם בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בחלקם באגרות חוב מיועדות.
- (2) המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול השקעות. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת, המרווח הפיננסי בגין פוליסות שאינן תלויות תשואה שהופקו החל משנת 2004 כולל עוד, את השפעת השינוי בשיעורי ההיוון המשמשים בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות. לעניין זה, הכנסות מהשקעות כוללות גם את השינוי בשווי ההון של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנזקף לדוח על הרווח הכולל. בחוזים תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

פירוט התוצאות לפי סוגי הפוליסות

פוליסות ללא מרכיב חסכון			פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			
סה"כ	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		משנת 2004		עד שנת 2003	עד שנת 1990 (1)
	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה		
1,020,371	52,101	222,247	483,942	-	230,308	31,773
(2,406)						
1,017,965						
442,751	-	-	442,751	-	-	-
89,352	-	-	41,690	(49,642)	41,810	55,494
769,906	59,201	82,484	296,397	66,215	182,395	83,214
111,024	-	-	111,311	(287)	-	-

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס 2016 (בלתי מבוקר)

פרמיות ברוטו
פרמיות בגין סכומים המופקדים בחברה מאוחדת במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה

סך הכל

תקבולים בגין חוזי השקעה שנזקפו ישירות לעתודות ביטוח

מרווח פיננסי כולל דמי ניהול - במונחי רווח כולל (2)

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה

- (1) המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) הם בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בחלקם באגרות חוב מיועדות.
- (2) המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול השקעות. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת, המרווח הפיננסי בגין פוליסות שאינן תלויות תשואה שהופקו החל משנת 2004 כולל עוד, את השפעת השינוי בשיעורי ההיוון המשמשים בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות. לעניין זה, הכנסות מהשקעות כוללות גם את השינוי בשווי ההון של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנזקף לדוח על הרווח הכולל. בחוזים תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחשכון ארוך טווח (המשך)

פירוט התוצאות לפי סוגי הפוליסות (המשך)

סה"כ	פוליסות ללא מרכיב חשכון		פוליסות הכוללות מרכיב חשכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			
	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		משנת 2004		עד שנת 1990 (1)	עד שנת 2003
	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה		
			אלפי ש"ח			
4,331,179	202,103	939,063	2,134,637	19	930,471	124,886
(31,236)						
4,299,943						
2,084,828	-	-	2,084,828	-	-	-
551,140	-	-	175,314	(10,153)	239,552	146,427
5,576,824	205,249	417,257	2,418,314	62,484	1,821,374	652,146
346,264	-	-	345,877	387	-	-

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)

פרמיות ברוטו
פרמיות בגין סכומים המופקדים בחברה מאוחדת במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה

סך הכל

תקבולים בגין חוזי השקעה שנזקפו ישירות לעתודות ביטוח

מרווח פיננסי כולל דמי ניהול - במונחי רווח כולל (2)

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה

(1) המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) הם בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בחלקם באגרות חוב מיועדות.

(2) המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול השקעות. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת, המרווח הפיננסי בגין פוליסות שאינן תלויות תשואה שהופקו החל משנת 2004 כולל עוד, את השפעת השינוי בשיעורי ההיוון המשמשים בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות. לעניין זה, הכנסות מהשקעות כוללות גם את השינוי בשווי ההון של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנזקף לדוח על הרווח הכולל. בחוזים תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ד. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח בריאות

פירוט התוצאות לפי סוגי הפוליסות

סה"כ	בריאות אחר *		סיעודי	
	ז"ק **	ז"א **	קבוצתי	פרט
אלפי ש"ח				
1,093,692	114,120	522,441	306,294	150,837
857,414	70,954	327,596	311,893	146,971

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס 2017 (בלתי מבוקר)

פרמיות ברוטו
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

סה"כ	בריאות אחר *		סיעודי	
	ז"ק **	ז"א **	קבוצתי	פרט
אלפי ש"ח				
1,003,503	97,775	491,895	282,171	131,662
704,667	62,729	294,954	277,901	69,083

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס 2016 (בלתי מבוקר)

פרמיות ברוטו
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

סה"כ	בריאות אחר *		סיעודי	
	ז"ק **	ז"א **	קבוצתי	פרט
אלפי ש"ח				
4,171,547	447,455	2,009,226	1,179,383	535,483
3,255,839	252,720	1,375,960	1,266,775	360,384

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)

פרמיות ברוטו
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

* מתוך זה פרמיות פרט בסך של 415,661 אלפי ש"ח (לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס 2016 סך של 370,975 אלפי ש"ח ולשנת 2016 סך של 1,588,920 אלפי ש"ח) ופרמיות קבוצתיות בסך של 220,900 אלפי ש"ח (לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס 2016 סך של 218,695 אלפי ש"ח ולשנת 2016 סך של 867,761 אלפי ש"ח).

** הכיסוי המהותי ביותר הכלול בבריאות אחר לז"א הינו הוצאות רפואיות ולז"ק הינו נסיעות לחו"ל.

באור 5 - מסים על הכנסה

א. שיעורי המס החלים על הכנסות של חברות הקבוצה

ביום 4 בינואר 2016 אישרה מליאת הכנסת את החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 216), התשע"ו-2016, אשר קבע, בין היתר, הורדת שיעור מס חברות, החל משנת 2016 ואילך בשיעור של 1.5% כך שיעמוד על 25%.

כמו כן, ביום 29 בדצמבר 2016 פורסם ברשומות חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו-2018) התשע"ז-2016, אשר קבע, בין היתר, את הורדת שיעור מס חברות משיעור של 25% ל-23% בשתי פעימות. הפעימה הראשונה לשיעור של 24%, החל מינואר 2017 והפעימה השנייה לשיעור של 23% החל מינואר 2018 ואילך.

המסים השוטפים לתקופות המדווחות מחושבים בהתאם לשיעורי המס המוצגים בטבלה להלן.

שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על מוסדות כספיים ובכללם על חברות הבנות של החברה שהינם מוסדות כספיים הינם כדלקמן:

שנה	שיעור מס חברות	שיעור מס רווח	שיעור מס במוסדות כספיים
2016	25%	17%	35.9%
2017	24%	17%	35%
2018 ואילך	23%	17%	34.2%

ב. פרה-רולינג שאושרו

ביום 19 בינואר 2017 התקבל אישור רשות המיסים, בתוקף למפרע מיום 30 בספטמבר 2016, למיזוג הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן: "החברה המעבירה") לתוך הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ), תוך חיסולה של החברה המעבירה ללא פירוק ובהתאם להוראות סעיף 103 לפקודת מס הכנסה. במסגרת אישור רשות המיסים נקבעו הוראות בהתאם לסעיף 103 לפקודת מס הכנסה בקשר עם אופן ביצוע המיזוג.

ג. שומות מס במחלוקת

בהמשך למחלוקת של הראל ביטוח עם רשויות המס בנושא מגזר נדל"ן לשנים 2009-2014, בגין הכללת הכנסות מסוימות במסגרת מגזר נדל"ן ואי תשלום מס רווח בגינן, ניתן על-ידי בית המשפט המחוזי בתל אביב ביום 30 בינואר 2017 פסק דין בערעור שהגישה הראל ביטוח על שומות שנקבעו על-ידי פקיד השומה בצו לשנות המס 2009 ו-2010. במסגרת פסק הדין, נתקבלה טענתה של הראל ביטוח לפיה אין להוסיף לריווח סכומים בגין הכנסות ישירות (לרבות הכנסות שותפויות) שמקורן בהשקעה בנדל"ן בחו"ל, ולא נתקבלה טענתה של הראל ביטוח כי אין להוסיף לרווח הכנסות עקיפות. מסקנות פסק הדין יושמו בהסכם פשרה גם ביחס לשנים 2011-2014 וניתן לו תוקף של פסק דין על ידי ביהמ"ש המחוזי.

פסק הדין של בית המשפט המחוזי מהווה פסק דין חלוט מאחר ולא הוגש עליו ערעור. בהתאם, הכירה החברה בהכנסות מיסים בדוחותיה הכספיים ליום 31 בדצמבר 2016, בסך של כ-50 מיליוני ש"ח.

באור 6 - מכשירים פיננסיים

א. נכסים עבור חוזים תלויי תשואה

1. להלן פירוט הנכסים המוחזקים כנגד חוזי ביטוח וחוזי השקעה, המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:

31 בדצמבר	31 במרס	
2016	2017	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,411,903	1,367,422	1,408,452
		נדל"ן להשקעה
		השקעות פיננסיות
		נכסי חוב סחירים
15,441,195	16,591,109	15,628,364
9,597,966	6,797,947	10,098,452
7,433,050	6,646,512	7,602,813
7,708,865	7,217,296	8,366,631
40,181,076	37,252,864	41,696,260
1,847,772	1,064,160	2,330,659
617,090	492,932	599,353
44,057,841	40,177,378	46,034,724
		סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה**
10,570	11,960	188,005
145,562	135,054	99,594
156,132	147,014	287,599
		זכאים ויתרות זכות
		התחייבויות פיננסיות***
		התחייבויות פיננסיות בגין חוזים תלויי תשואה
700,749	590,331	700,993
739,088	635,555	743,347
		(*) מתוכם נכסי חוב שנמדדים בעלות מתואמת
		שווי הוגן של נכסי חוב שנמדדים בעלות מתואמת

** כולל נכסים בסך 3,797,640 אלפי ש"ח, 3,418,173 אלפי ש"ח ובסך 3,686,521 אלפי ש"ח לימים 31 במרס 2017 ו-31 בדצמבר 2016, בהתאמה, בגין התחייבות הנובעת מתיק סיעוד קבוצתי, בו מרבית סיכוני ההשקעה אינם מוטלים על המבטח.

*** בעיקר נגזרים וחוזים עתידיים.

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

א. נכסים עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

2. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

הטבלה שלהלן מציגה ניתוח של הנכסים המוחזקים כנגד חוזי ביטוח וחוזי השקעה המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד. הרמות השונות הוגדרו באופן הבא:

- רמה 1 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש במחירים מצוטטים (לא מתואמים) בשוק פעיל למכשירים זהים.
 רמה 2 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים נצפים, במישרין או בעקיפין, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.
 רמה 3 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

ליום 31 במרס 2017 (בלתי מבוקר)			
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
12,563,865	3,064,499	-	15,628,364
-	8,555,693	841,766	9,397,459
5,687,813	8,718	1,906,282	7,602,813
4,856,716	452,899	3,057,016	8,366,631
23,108,394	12,081,809	5,805,064	40,995,267

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

אחרות

סך הכל

ליום 31 במרס 2016 (בלתי מבוקר)			
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
13,057,630	3,533,479	-	16,591,109
-	5,876,929	330,687	6,207,616
5,054,289	22,260	1,569,963	6,646,512
4,253,639	262,007	2,701,650	7,217,296
22,365,558	9,694,675	4,602,300	36,662,533

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

אחרות

סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)			
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
12,028,082	3,413,113	-	15,441,195
-	8,090,436	806,781	8,897,217
5,452,966	24,016	1,956,068	7,433,050
4,499,183	162,841	3,046,841	7,708,865
21,980,231	11,690,406	5,809,690	39,480,327

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

אחרות

סך הכל

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

א. נכסים עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

3. נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2017

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
נכסי חוב שאינם סחירים	מניות	אחרות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
806,781	1,956,068	3,046,841	5,809,690
34	(50,372)	4,651	(45,687)
(4,099)	(10,216)	(48,224)	(62,539)
160,441	12,291	140,035	312,767
(8,822)	(776)	(80,912)	(90,510)
(113,883)	(713)	(5,375)	(119,971)
1,402	-	-	1,402
(88)	-	-	(88)
841,766	1,906,282	3,057,016	5,805,064
(2,572)	(51,298)	5,252	(48,618)

יתרה ליום 1 בינואר 2017

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:

ברוח והפסד (*)

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות אל רמה 3*

העברות מתוך רמה 3**

יתרה ליום 31 במרס 2017

(*) מתוכם סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 31 במרס 2017

* בגין ניירות ערך שסחירותם השתנתה.
 ** בגין ניירות ערך שמכשירים השתנה מנכסי חוב לא סחירים לחייבים בגין פיגורי השקעות.

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2016

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
נכסי חוב שאינם סחירים	מניות	אחרות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
364,666	1,589,054	2,598,485	4,552,205
3,719	31,169	11,029	45,917
(4,413)	(17,935)	(32,254)	(54,602)
25,107	2,496	189,064	216,667
-	(5,390)	(53,695)	(59,085)
(16,694)	(29,431)	(10,979)	(57,104)
(41,698)	-	-	(41,698)
330,687	1,569,963	2,701,650	4,602,300
3,091	31,007	11,324	45,422

יתרה ליום 1 בינואר 2016

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:

ברוח והפסד (*)

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות מתוך רמה 3**

יתרה ליום 31 במרס 2016

(*) מתוכם סך הרווחים לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 31 במרס 2016

** בגין ניירות ערך שדירוגם השתנה.

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

א. נכסים עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

3. נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3 (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
נכסי חוב שאינם סחירים	מניות	אחרות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
364,666	1,589,054	2,598,485	4,552,205
54,122	220,334	180,647	455,103
(22,606)	(72,354)	(157,564)	(252,524)
621,477	493,431	766,036	1,880,944
(42,505)	(215,763)	(305,684)	(563,952)
(145,372)	(58,634)	(35,079)	(239,085)
46,475	-	-	46,475
(69,476)	-	-	(69,476)
806,781	1,956,068	3,046,841	5,809,690
43,843	139,882	182,014	365,739

יתרה ליום 1 בינואר 2016

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו :

ברוח והפסד (*)

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות אל רמה 3**

העברות מתוך רמה 3***

יתרה ליום 31 בדצמבר 2016

(*) מתוכם סך הרווחים לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים פיננסיים המוחזקים
נכון ליום 31 בדצמבר 2016

** בעיקר בגין ניירות ערך שדירוגם השתנה.

*** בגין ניירות ערך שדירוגם השתנה.

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ב. השקעות פיננסיות אחרות

1. נכסי חוב שאינם סחירים והשקעות מוחזקות לפידיון - שווי הוגן לעומת הערך בספרים

31 בדצמבר	31 במרס	31 בדצמבר	31 במרס	31 בדצמבר	31 במרס
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(מבוקר)	(בלתי מבוקר)
שווי הוגן	שווי הוגן	שווי הוגן	שווי הוגן	שווי הוגן	שווי הוגן
2016	2016	2017	2016	2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
6,238,108	6,174,789	6,361,783	4,783,994	4,744,456	4,921,332
6,800,005	5,973,395	7,192,128	6,191,104	5,265,040	6,572,711
1,021,699	984,533	1,077,419	954,886	903,811	1,010,140
12	312	-	12	312	-
14,059,824	13,133,029	14,631,330	11,929,996	10,913,619	12,504,183
283,114	309,775	253,696	272,133	293,034	242,717
283,114	309,775	253,696	272,133	293,034	242,717
14,342,938	13,442,804	14,885,026	12,202,129	11,206,653	12,746,900
			13,956	13,802	12,712

הלוואות וחייבים:

אגרות חוב מיועדות
נכסי חוב שאינם סחירים שאינם
ניתנים להמרה, למעט פיקדונות
בבנקים
פיקדונות בבנקים
נכסי חוב שאינם סחירים ניתנים
להמרה

סך כל נכסי חוב שאינם סחירים

השקעות המוחזקות לפידיון:

נכסי חוב סחירים שאינם ניתנים
להמרה

סך הכל השקעות מוחזקות לפידיון

סך הכל

ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד
(במצטבר)

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ב. השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

2. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

הטבלה להלן מציגה ניתוח של המכשירים הפיננסיים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס עיתי, תוך שימוש בשיטת הערכה בהתאם לרמות השווי ההוגן בהיררכיה. להגדרת הרמות ראה באור 6א(2).

ליום 31 במרס 2017 (בלתי מבוקר)			
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
5,769,450	1,343,241	-	7,112,691
759,664	-	63,025	822,689
893,434	274,284	1,367,403	2,535,121
7,422,548	1,617,525	1,430,428	10,470,501

נכסי חוב סחירים

מניות

אחרות

סך הכל

ליום 31 במרס 2016 (בלתי מבוקר)			
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
5,572,268	1,594,997	-	7,167,265
-	-	312	312
710,461	-	76,387	786,848
947,805	146,331	1,261,443	2,355,579
7,230,534	1,741,328	1,338,142	10,310,004

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

אחרות

סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)			
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
5,437,142	1,424,321	-	6,861,463
-	-	12	12
758,167	-	47,361	805,528
877,067	101,708	1,389,750	2,368,525
7,072,376	1,526,029	1,437,123	10,035,528

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

אחרות

סך הכל

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ב. השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

3. נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2017

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה			
נכסי חוב שאינם סחירים	מניות	אחרות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
12	47,361	1,389,750	1,437,123
-	1,943	2,089	4,032
-	(2,695)	(26,606)	(29,301)
-	(2,004)	(14,728)	(16,732)
-	18,420	47,348	65,768
-	-	(27,322)	(27,322)
-	-	(3,128)	(3,128)
(12)	-	-	(12)
-	63,025	1,367,403	1,430,428
-	1,942	2,014	3,956

יתרה ליום 1 בינואר 2017

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:

ברווח והפסד (*)

ברווח כולל אחר

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות מתוך רמה 3*

יתרה ליום 31 במרס 2017

(*) מתוכם סך הרווחים לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים

פיננסיים המוחזקים נכון ליום 31 במרס 2017

* בגין ניירות ערך שמכשירים השתנה מנכסי חוב לא סחירים לחייבים בגין פיגורי השקעות.

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2016

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה			
נכסי חוב שאינם סחירים	מניות	אחרות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
311	77,006	1,228,938	1,306,255
1	97	9,547	9,645
-	(242)	(11,762)	(12,004)
-	(81)	(14,057)	(14,138)
-	-	71,447	71,447
-	(393)	(19,008)	(19,401)
-	-	(3,662)	(3,662)
312	76,387	1,261,443	1,338,142
1	97	9,074	9,172

יתרה ליום 1 בינואר 2016

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:

ברווח והפסד (*)

ברווח כולל אחר

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

יתרה ליום 31 במרס 2016

(*) מתוכם סך הרווחים לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים

פיננסיים המוחזקים נכון ליום 31 במרס 2016

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ב. השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

3. נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3 (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה			
נכסי חוב שאינם סחירים	מניות	אחרות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
311	77,006	1,228,938	1,306,255
(299)	11,661	53,433	64,795
-	(14,654)	49,320	34,666
-	(2,445)	(64,885)	(67,330)
-	-	258,067	258,067
-	(24,207)	(119,893)	(144,100)
-	-	(15,230)	(15,230)
12	47,361	1,389,750	1,437,123
(299)	(2,448)	45,175	42,428

יתרה ליום 1 בינואר 2016

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו :

ברווח והפסד (*)

ברווח כולל אחר

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

יתרה ליום 31 בדצמבר 2016

(*) מתוכם סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שטרם מומשו

בגין נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 31 בדצמבר 2016

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ג. התחייבויות פיננסיות

1. שווי הוגן לעומת הערך בספרים - התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת

31 בדצמבר	31 במרס		31 בדצמבר	31 במרס	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
שווי הוגן			הערך בספרים		
2016	2016	2017	2016	2016	2017
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
408,403	489,955	413,621	397,620	477,655	397,596
91,728	90,544	61,417	90,394	89,833	60,151
10,765	11,559	10,831	10,765	11,559	10,831
2,994,599	2,877,354	3,266,264	2,780,623	2,597,692	3,000,583
3,505,495	3,469,412	3,752,133	3,279,402	3,176,739	3,469,161

הלוואות מתאגידים בנקאיים
(1)

הלוואות מתאגידים שאינם
בנקאיים (1)

הלוואות מצדדים קשורים

כתבי התחייבויות נדחים
סך הכל התחייבויות פיננסיות
המוצגות בעלות מופחתת

(1) מרבית ההלוואות הינן לתקופות קצרות או בריבית משתנה ועל כן שוויין ההוגן קרוב לשוויין בספרים.

2. שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

ליום 31 בדצמבר	ליום 31 במרס	
2016	2016	2017
2.81%	2.61%	2.66%
2.36%	1.70%	2.12%

באחוזים

הלוואות

כתבי התחייבויות נדחים

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ג. התחייבויות פיננסיות (המשך)

3. התחייבויות פיננסיות הנמדדות בשווי הוגן בחלוקה לרמות

הטבלה שלהלן מציגה ניתוח התחייבויות פיננסיות המוצגות בשווי הוגן. להגדרת הרמות ראה באור 6א(2).

ליום 31 במרס 2017 (בלתי מבוקר)		
רמה 1	רמה 2	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	30,282	30,282
55,429	807,101	862,530
193,636	-	193,636
249,065	837,383	1,086,448

הלוואות מתאגידים בנקאיים (1)

נגזרים (2)

מכירה בחסר (3)

סך הכל התחייבויות פיננסיות

ליום 31 במרס 2016 (בלתי מבוקר)		
רמה 1	רמה 2	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	67,297	67,297
9,905	809,229	819,134
69,443	-	69,443
79,348	876,526	955,874

הלוואות מתאגידים בנקאיים (1)

נגזרים (2)

מכירה בחסר (3)

סך הכל התחייבויות פיננסיות

ליום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)		
רמה 1	רמה 2	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	27,993	27,993
70,239	789,738	859,977
138,253	-	138,253
208,492	817,731	1,026,223

הלוואות מתאגידים בנקאיים (1)

נגזרים (2)

מכירה בחסר (3)

סך הכל התחייבויות פיננסיות

(1) להראל מוצרים פיננסיים פעילות ארביטראז' המבוצעת במסגרת נכסי תעודות הסל. פעילות זו כוללת רכישת חוזים חלף מכירה של נכסי בסיס וכן רכישת נכסי בסיס ומכירת חוזים על אותם נכסים. מימון רכישת נכסי הבסיס נעשה באמצעות אשראי בנקאי. מדיניות הראל מוצרים פיננסיים בפעילות הארביטראז' האמורה הינה קיום גידור מלא לעסקאות באופן שאינו יוצר חשיפות לנכסי הבסיס. נכון ליום 31 במרס 2017 לא קיימת התחייבות פיננסית בגין פעילות זו.

(2) מכשירים נגזרים המוחזקים כנגד ההתחייבויות הביטוחיות במסגרת מדיניות ניהול נכסים מול התחייבויות ("ALM") של הקבוצה. מתוך הני"ל, סך של כ- 588 מיליוני ש"ח ליום 31 במרס 2017, סך של כ- 600 מיליוני ש"ח ליום 31 במרס 2016 וסך של כ- 644 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016, נכללים במסגרת התחייבויות שאינן תלויות תשואה והיתרה נכללת במסגרת ההתחייבויות תלויות התשואה של הקבוצה. מרבית הסכום נובע מניהול חשיפה באמצעות נגזרים למטבע חוץ ולמדד. כנגד ההתחייבויות כאמור, הפקידו הגופים המוסדיים בטחונות בהתאם לתנאים שנקבעו בחוזה. לגופים המוסדיים בקבוצה מסגרות אשראי מאושרות לצורך פעילותם בנגזרים. כמו כן, הפקידו הגופים המוסדיים בקבוצה סך של כ- 763 מיליוני ש"ח כבטוחות לכיסוי ההתחייבויות הנובעות מפעילות זו.

(3) במסגרת עסקת OTC הנפיקה חברה בת, מספר עסקאות, לצד ג', תעודות התחייבות לא סחירות העוקבות במהופך אחר השינויים במניות מסוימות. שווי העסקה במונחי נכס בסיס ליום 31 במרס 2017 הינו כ- 48 מיליוני ש"ח. מועד סיום העסקאות הינו כשנה מיום ביצוען. במהלך שנת 2016, התקשרה חברה בת של החברה עם תאגיד בנקאי בהסכם לביצוע מספר עסקאות מכירה בחסר של אג"ח ממשלת ישראל כגד פיקדונות בנקאיים, לפיו תפקיד החברה הבת סך של כ- 100 מיליוני ש"ח בידי הבנק עד למועד הפדיון של האיגרת. במהלך תקופת הדוח הפקידה החברה הבת סך של כ- 50 מיליוני ש"ח נוספים.

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)**ג. התחייבויות פיננסיות (המשך)****4. פרטים נוספים****1. אמות מידה פיננסיות**

לפרטים בקשר לאמות מידה פיננסיות בגין הלוואות מהותיות מתאגידים בנקאיים ומתאגידים שאינם בנקאיים שנטלה החברה, ראה באור 25 לדוחות השנתיים. ליום 31 במרס 2017 החברה עומדת באמות המידה הפיננסיות שנקבעו.

2. דירוג מעלות

ביום 15 בינואר 2017 מעלות קבעה דירוג 'ilAA' להנפקת הון משני מורכב באמצעות שתי סדרות קיימות של אגרות חוב בסך כולל של עד 300 מיליוני ש"ח. אגרות החוב (סדרות ט'-י') הונפקו על ידי הראל ביטוח מימון והנפקות בע"מ.

3. הרחבת הון משני מורכב (סדרות ט'-י') באמצעות הראל מימון והנפקות

ביום 18 בינואר 2017 פרסמה הראל הנפקות דוח הצעת המדף על-פי תשקיף מדף מיום 12 בפברואר 2014, כפי שתוקן ביום 22 בדצמבר 2014. על פי דוח הצעת המדף, הראל הנפקות הציעה לציבור עד 150,000 אלפי ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה ט'), רשומות על שם, בנות 1 ש"ח ע.ג. כל אחת, הנסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ ("הבורסה"), בדרך של הרחבת סדרה, ועד 150,000 אלפי ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה י'), רשומות על שם, בנות 1 ש"ח ע.ג. כל אחת, הנסחרות בבורסה בדרך של הרחבת סדרה.

בסך הכל, הונפקו 125,050 אלפי ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה ט') ו-125,050 אלפי ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה י'). איגרות החוב הנוספות הונפקו במחיר של 1001.2 ש"ח לכל 1000 ש"ח ערך נקוב איגרות חוב (סדרות ט'-י') ובתמורה כוללת (ברוטו) של כ-250.1 מיליוני ש"ח;

שיעור הריבית האפקטיבית, לאחר הוצאות הנפקה, של כתבי ההתחייבות הנוספות מסדרה ט' הנו 2.572% ושל כתבי ההתחייבות הנוספות מסדרה י' הנו 2.557%.

איגרות חוב (סדרה ט'), יעמדו לפירעון בתשלום אחד ביום 31 בדצמבר 2028, ואיגרות חוב (סדרה י'), יעמדו לפירעון בתשלום אחד ביום 31 בדצמבר 2029, אלא אם כן עשתה החברה, קודם לכן, שימוש בזכותה לפדות את אגרות החוב (סדרות ט'-י') בפדיון מוקדם. הריבית בגין אגרות החוב (סדרות ט' ו-י') תשולם בחודשים יוני ודצמבר בכל שנה.

לצורך ההנפקה כאמור, ביום 15 בינואר 2017, פורסם על ידי מעלות אשרור דירוג ilAA לאג"ח (סדרות ט'-י').

4. בחודש פברואר 2017 פורסם תשקיף המדף של הראל הנפקות. מכח תשקיף מדף זה הראל הנפקות תוכל להנפיק סוגי ניירות ערך שונים, בהתאם להוראות הדין - אגרות חוב שאינן ניתנות להמרה (לרבות בדרך של הרחבת סדרות קיימות של אגרות חוב שאינן ניתנות להמרה כפי שתהיינה מעת לעת) וכתבי אופציה הניתנים למימוש לאגרות חוב של החברה. תשקיף מדף זה החליף תשקיף מדף קודם של החברה מיום 14 בפברואר 2014 ואשר תוקן ביום 22 בדצמבר 2014 ושתוקפו הוארך ביום 31 בדצמבר 2015 עד ליום 11 בפברואר 2017.

ד. נתונים בדבר מדידות שווי הוגן ברמה 2 וברמה 3**שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים**

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד וכן של נכסי חוב שאינם סחירים, אשר מידע לגבי השווי ההוגן ניתן לצרכי גילוי בלבד נקבעים באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון מתבססים על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. התחייבויות תלויות

קיימת חשיפה כללית, אשר לא ניתן להעריכה ו/או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הקבוצה למבוטחיה וללקוחותיה. מורכבות הסדרים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות פרשניות ואחרות, עקב פערי מידע בין חברות הקבוצה לבין הצדדים האחרים לחוזה הביטוח ויתר מוצרי הקבוצה, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטוריים. לא ניתן לצפות מראש את סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם מוצרי הקבוצה, המועלות, בין היתר, באמצעות המנגנון הדינמי הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות.

פרשנות חדשה לאמור בפוליסות ביטוח ובמוצרים פנסיוניים ארוכי טווח עלולה לעיתים להשפיע על הרווחיות העתידית של הקבוצה בגין התיק הקיים, זאת בנוסף לחשיפה הגלומה בדרישות לפיצוי ללקוחות בגין פעילות העבר. כמו כן קיימת חשיפה בשל שינויים רגולטוריים והנחיות של הממונה, בחוזרים שהינם בתוקף ובטיטות חוזרים שעדיין מתקיימים דיונים לגביהם, וכן ב"עמדות ממונה" ו"הכרעות עקרונות" בנושאים שונים, שחלקם בעלי השלכות תפעוליות ומשפטיות נרחבות. חשיפה זו מוגברת בתחומי החסכון הפנסיוני והביטוח ארוך טווח, לרבות ביטוח בריאות. בתחומים אלו ההתקשרויות עם המבוטחים, העמיתים והלקוחות הינן לאורך שנים רבות במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקה בתי המשפט. זכויות אלו מנוהלות באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, יש צורך להתאימן באופן שוטף. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומיכונית מוגברת בתחומים אלו.

במסגרת שינויים רגולטוריים אלו, בשנת 2011 פרסם הממונה חוזר שעניינו טיוב נתוני זכויות עמיתים בגופים מוסדיים. החוזר מפרט את מסגרת הפעולות שעל גוף מוסדי לבצע על מנת להבטיח שרישום זכויות עמיתים במערכות המידע יהיה מהימן, שלם, זמין וניתן לאחזור. במסגרת החוזר נקבעו שלבי ביצוע פרויקט הטיוב כדלקמן: (1) עריכת סקר פערים אודות המידע הקיים ברמת מוצרים, עמיתים ומעבידים - עד ליום 31 במרס 2013; (2) בניית מודל מיפוי ודירוג הפערים שנמצאו - עד ליום 31 במרס 2013; (3) הכנת תוכנית עבודה לטיפול בכל הכשלים שנמצאו - עד ליום 30 בספטמבר 2013. תוכנית העבודה כללה התייחסות לסידור המידע הקיים ושמירתו - עד ליום 30 בספטמבר 2014. החברה פועלת בהתאם להוראות החוזר. בהתאם להוראות החוזר סיום פרויקט הטיוב נקבע ליום 30 ביוני 2016. החברה סיימה נכון למועד האמור את פעולות הטיוב במרבית הנושאים אשר נכללו במסגרת תכנית העבודה של הפרויקט. יחד עם זאת, נותרו מספר נושאים אשר הטיפול בהם נמשך וימשך באופן שוטף גם לאחר המועד הקבוע לסיום הפרויקט בנוסף עוסקת החברה, בהתאם לדרישות החוזר, בטיוב שוטף ובשימור של פעולות הטיוב שבוצעו במסגרת הפרויקט.

בנוסף, קיימת חשיפה כללית, הנובעת מכך שכנגד הגופים המוסדיים בקבוצה מוגשות מעת לעת תלונות לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר ביחס לזכויות מבוטחים על פי פוליסות ביטוח ו/או הדין. תלונות אלו מטופלות באופן שוטף על ידי אגף תלונות הציבור בחברה. הכרעות רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון בתלונות אלה, אם וככל שתניתן בהן הכרעה, עלולות להינתן אף כהכרעות רוחביות, החלות על קבוצות רחבות של מבוטחים. לעיתים, הגורמים המתלוננים אף מאיימים כי ינקטו בהליכים ביחס לתלונתם במסגרת תביעה ייצוגית. לעת הזו, לא ניתן להעריך אם קיימת חשיפה בגין תלונות אלו ולא ניתן להעריך אם תינתן הכרעה רוחבית של הממונה בענין תלונות כנ"ל ו/או אם תוגשנה תביעות ייצוגיות כתוצאה מהליכים שכאלו וכן לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לתלונות כנ"ל. לפיכך, לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה. בנוסף, במסגרת המדיניות שמיישמת רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר בתקופה האחרונה, להעמקת הבקורות והביקורות בגופים מוסדיים, הרשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון מקיימת מעת לעת ביקורות מעמיקות לגבי פעילותם של הגופים המוסדיים בקבוצה, במגוון תחומי הפעילות. בעקבות ביקורות אלו עלול משרד האוצר להטיל קנסות ו/או עיצומים כספיים וכן עלול ליתן הוראות לביצוע שינויים ביחס לפעולות שונות שנעשו, וזאת הן כלפי העתיד והן כלפי העבר. במקרים של הוראות כאמור לגבי העבר, עלולה רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון לדרוש השבת כספים או שינוי בתנאים כלפי המבוטחים ו/או העמיתים באופן שעלול להטיל חביות כספיות על החברות הבנות של החברה ו/או להגדיל את החשיפה של החברות הבנות שהינן מבטח למגוון רחב יותר של אירועים ביטוחיים שיהיו מכוסים בשל ההנחיות כאמור בפוליסות שהונפקו.

במסגרת הביקורות שעורכת רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון התקיימו ומתקיימות בתקופת הדוח מספר ביקורות מעמיקות בתחומי הפנסיה, אקטואריה, ביטוח חיים וסיעוד, ביטוח בריאות, איתור עמיתים ומוטבים, שירות לקוחות, ביטוח סיעודי, ביטוח חיים, מערכות מידע ותביעות.

במסגרת השקעות חברות הקבוצה בנכסי חוב, חתומות החברות המשקיעות על כתבי שיפוי, שאינם מוגבלים בסכום, אל מול הנאמנים לנכסי החוב. בכתבי שיפוי אלו, התחייבו חברות הקבוצה (כמו גם יתר המשקיעים באותם נכסי חוב) כלפי הנאמנים, לשפות את הנאמנים בגין כל הוצאה שתושט עליהם במסגרת הטיפול בהסדרי חוב, ככל שמטופלים על ידם וככל שהוצאה כאמור לא תשולם על ידי החברה שבבעלותה מצויים הנכסים. חברות הקבוצה מחזיקות במספר נכסי חוב מצויים בהליך הסדר, החשיפה בגין כתבי השיפוי שניתנו בגין נכסי חוב אלו, אינה מהותית.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

בקשר עם מיזוג הפעילות הביטוחית של דקלה להראל ביטוח, ובהתאם לבקשת קופת חולים כללית, אשר הנה הלקוח העיקרי של דקלה ואשר במסגרת ההתקשרות מולה, מעמידה דקלה שירותי תפעול וניהול של תוכנית השב"ן ושל התוכנית הסינונית לחברי הקופה, חתמה הראל ביטוח על כתב שיפוי, במסגרתו התחייבה לשפות את שירותי בריאות כללית בגין נזקים שיגרמו לכללית, אם וככל שייגרמו, כתוצאה מפיצול הפעילות, בתנאים המפורטים בכתב השיפוי. לעניין מיזוג הפעילות הביטוחית של דקלה, ראה באור 28(2).

להלן פרטים על החשיפה בגין תובענות ייצוגיות ובקשות להכרה בתובענות כייצוגיות שהוגשו כנגד החברה ו/או החברות בקבוצה.

בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות המפורטות להלן, אשר בהן, להערכת ההנהלה, המתבססת, בין היתר, על חוות דעת משפטיות שקיבלה, אין זה יותר סביר מאשר לא ("more likely than not"), כי טענות ההגנה של החברה (או חברה בת) תידחינה ואישור התובענה כייצוגית יתקבל, או שקיימים סיכויים של 50% ומעלה כי בסופו של ההליך תתקבלנה טענותיה של החברה (או חברה בת) שסביר כי הסדר פשרה מוצע, אשר אינו כולל התחייבות מהותית לתשלום כספי יתקבל, לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים. בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות בהן, ביחס לתביעה, כולה או חלקה, יותר סביר מאשר לא כי טענות ההגנה של החברה עלולות להדחות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות לכיסוי החשיפה המוערכת על ידי הנהלת החברה ו/או הנהלות חברות מאוחדות. להערכת הנהלת החברה, המתבססת בין היתר על חוות דעת משפטיות שקיבלה, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי החשיפה המוערכת על ידי החברה ו/או חברות מאוחדות.

בבקשות לאישור תובענה כייצוגית בסעיפים 41, 46, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61 ו- 62 להלן, לא ניתן בשלב ראשוני זה להעריך את סיכויי הבקשה לאישור התובענה כייצוגית, ולפיכך לא נכללה בדוחות הכספיים הפרשה בגין תובענות אלו.

1. בחודש ינואר 2008 הוגשה נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד 4 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות") תובענה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית. עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעות גבו "תשלום גורם תת שנתיות" (תשלום אותו רשאיות חברות הביטוח לגבות כאשר תעריך הביטוח נקבע בסכום שנתי, אולם התשלום בפועל מבוצע במספר תשלומים) שלא כדין. לטענת התובעים, הנזק שנגרם לתובעים מסתכם לסך של 1,683.54 ש"ח לכל שנת ביטוח. להערכת התובעים, סכום התביעה בגין כל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג כנגד כלל הנתבעות הינו כ- 2.3 מיליארדי ש"ח, מתוך זה סך של כ- 307 מיליוני ש"ח כנגד החברה הראל ביטוח. ביום 1 בפברואר 2010 אישר בית המשפט בקשה להסדר דינוי בין הצדדים, לפיה התובע ימחק מהבקשה והתובענה את הטענה כי הראל ביטוח גבתה שיעור תשלום גורם תת שנתיות העולה על השיעור המותר גם בגין פוליסות שהונפקו לפני 1992. בהתאם להוראת בית המשפט, התובע הגיש תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית מתוקנת. ביום 29 בדצמבר 2013 הגיש הממונה את עמדתו, התומכת בעמדת הנתבעות כי אין מניעה לגבות תת שנתיות על גורם הפוליסה, על רכיב החסכון בביטוח חיים המשולב בחסכון ועל פוליסות ריסק אחרות, לרבות סיעוד, אבדן כושר עבודה ונכות מתאונה. ביום 19 ביולי 2016 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית בקשר עם גביית גורם תת שנתיות על רכיב הפרמיה המכונה גורם הפוליסה ועל רכיב החסכון בפוליסות ביטוח חיים משולבות בחסכון, וכן בקשר עם גביית גורם תת שנתיות בפוליסות בריאות, נכות, מחלות קשות, אובדן כושר עבודה וסיעוד. בחודש דצמבר 2016 הוגשה בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל-אביב. בחודש ינואר 2017 ניתנה על ידי בית המשפט העליון החלטה הקובעת כי הבקשה למתן רשות ערעור על ההחלטה לאישור התובענה כייצוגית, תישמע בפני הרכב וכי על המשיבים לבקשת רשות הערעור להשיב לבקשה זו. בחודש אפריל 2017 נעתר בית המשפט העליון לבקשה לעיכוב ביצוע שהגיש החברה וקבע כי הדיון בערכאה הדיונית יעוכב עד להכרעה בבקשת רשות ערעור ובערעור.

2. בחודש אפריל 2008 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בירושלים, נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד שלוש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית. עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות נוהגות לזכות מבוטחות נשים, בהגיען לגיל פרישה, בגין פוליסות ביטוח מנהלים ישנות שנמכרו עד שנת 2000, בגמלה חודשית נמוכה מזו שמקבל מבוטח גבר בנתונים זהים, וזאת בשל הנימוק, כי תוחלת החיים של נשים גבוהה יותר. לעומת זאת, הנתבעות גובות מהנשים פרמיית "ריסק" בשיעור זהה לזה שהן גובות מגברים על אף ששיעור התמותה של נשים, בתקופת כיסוי "הריסק", לכאורה, נמוך יותר. התובעות טוענות, כי התנהלות זו של הנתבעות יוצרת הפליה של מבוטחות שהינן נשים, בניגוד להוראות הדין. ביום 17 באוגוסט 2014 אישר בית הדין האזורי לעבודה בירושלים את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית. הקבוצה שאושרה לעניין התובענה הייצוגית כוללת נשים שיש להן או שהיה להן פוליסות ביטוח אצל ארבע המשיבות, ואשר בחישוב פרמיית הריסק שלהן לא נעשתה אבחנה בין תעריפי נשים לתעריפי גברים. בחודש דצמבר 2014 הנתבעות הגישו לבית הדין הארצי לעבודה בירושלים, בקשת רשות ערעור על החלטה זו. במקביל, בית הדין האזורי לעבודה קיבל את בקשת הנתבעות לעכב את ההליך בפניו עד להחלטה בבקשת רשות ערעור. בחודש אפריל 2015 החליט בית הדין הארצי לעבודה ליתן לנתבעות רשות ערעור על ההחלטה. במסגרת הדיון שהתקיים בערעור הורה בית הדין על העברת החומר לממונה לצורך קבלת עמדתו. בחודש דצמבר 2016 הוגשה לבית המשפט עמדת הממונה התומכת בעמדת חברות הביטוח ולפיה אין מקום לדון בתובענה כתביעה ייצוגית משאין מדובר באפליה פסולה.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

3. בחודש יולי 2008 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ותובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח נמנעת, כביכול, מלשלם ו/או לשפות את מבוטחיה בגין הנזק שנגרם לאמצעי המיגון שהותקן ברכב במקרה של אובדן גמור או אובדן גמור להלכה או גניבה, ומחתימה את המבוטחים, בניגוד, כביכול, להוראות הממונה, על כתב סילוק. לטענת התובע, בכך הראל ביטוח מתעשרת על חשבון המבוטח ומפרה חובה חקוקה. התובע מצייין כי אין בידיו את הנתונים על מנת להעריך במדויק את גודל הקבוצה, אולם הוא מעריך את סכום התובענה עבור כלל חברי הקבוצה, לתקופה של 4.5 שנים בסך של כ- 37 מיליוני ש"ח. בחודש אוקטובר 2016 הוגש לאישור בית המשפט הסכם פשרה בתובענה, במסגרתו הוסכם, בין היתר, כי הראל ביטוח תשלם, בגין העבר, לחברי הקבוצה הזכאים, כהגדרתם בהסכם הפשרה, סך השווה לחמישים אחוז (50%) מעלות אמצעי המיגון הרלבנטי (כהגדרתו בהסכם הפשרה) בניכוי פחת ובתוספת הפרשי ריבית והצמדה למדד המחירים לצרכן, מיום תשלום תגמולי הביטוח ועד למועד העברת התשלום. סכום זה ישולם לחברי הקבוצה הרלוונטיים, אשר יפנו להראל ביטוח בעקבות פנייה שתבצע לחברי הקבוצה המאושרת. ככל שיתברר כי הסכום הכולל לתשלום נמוך מהסכום המינימאלי שייקבע על ידי מומחה שימונה על-ידי בית המשפט, יוגדל הסכום שיקבל כל אחד מחברי הקבוצה שפנו להראל ביטוח, וכן יבוצע, במידת הצורך, מנגנון איתור מבוטחים נוסף. יתרתו של סכום הפיצוי המינימאלי, כאמור, אשר לא תשולם לחברי הקבוצה, תיתרם בהתאם להוראות הסכם הפשרה. בנוסף, הוסדר במסגרת הסכם הפשרה אופן ההתנהלות בעתיד ביחס לאמצעי המיגון במקרה של אובדן גמור, כהגדרתו בהסכם הפשרה. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט. בחודש מאי 2017 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה לפיה הוא אינו מתנגד להסדר הפשרה. במסגרת עמדתו העיר היועץ המשפטי לממשלה מספר הערות.

4. בחודש אפריל 2010 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז בפתח תקווה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד 4 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי במקרה של הפסקת הביטוח במהלך חודש כלשהו, לאחר שפרמיית הביטוח בגין חודש זה נגבתה על ידי הנתבעות מראש, נמנעות כביכול הנתבעות מלהחזיר למבוטחים את החלק היחסי, העודף, של פרמיית הביטוח בגין אותו חודש או לחילופין הן מחזירות, כביכול, את פרמיית הביטוח בערכים נומינליים בלבד. הנזק הכולל לכלל חברי הקבוצה, הנתבע במצטבר מכל הנתבעות, מסתכם להערכת המבקשים בסכום של כ- 225 מיליוני ש"ח לתקופה של 10 שנים (התובעים לא ייחסו סכום ספציפי לכל אחת מהנתבעות בנפרד). סכום התביעה האישית של התובעים מהראל ביטוח הינו בסך של 80 ש"ח. בחודש דצמבר 2011 הורה בית המשפט על מחיקת טענות התובעים בכל הקשור לסעיף 28 א' לחוק חוזה הביטוח ובכל הקשור למבוטחים שהפוליסה שלהם פקעה חלקית או זמנית. בחודש נובמבר 2014 הוגשה לבית המשפט עמדת הממונה, כי הוראות הפוליסה הן המחייבות לעניין אופן גביית הפרמיה לאחר פטירת המבוטח או בתקופה שלאחר ביטול הפוליסה וכי חוות הדעת האקטוארית שהוגשה לבית המשפט מטעם הנתבעות אינה מלאה לצורך ההוכחה כי הנתבעות תמחרו את הפרמיה באופן שמעיד שהן לקחו בחשבון את העובדה כי פרמיות הביטוח לא יוחזרו למבוטחים בגין התקופה שלאחר פטירת המבוטח או בתקופה שלאחר ביטול הפוליסה. ביום 23 ביוני 2015 אישר בית המשפט המחוזי מרכז-לוד באופן חלקי את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית. נגד הראל ביטוח אישר בית המשפט את ניהולה של התובענה כתובענה ייצוגית, אך ורק בנושא צירוף הפרשי הצמדה וריבית בעת השבת דמי הביטוח שנגבו בחודשים שלאחר חודש ביטול חוזה הביטוח או שלאחר קרות מקרה הביטוח. בחודש ספטמבר 2016 הוגש לאישורו של בית המשפט הסכם פשרה, במסגרתו, הוסכם, בין היתר, כי הראל ביטוח תתרום 60% מסכום ההחזר הכולל שלה ביחס לעילה הראשונה, כפי שהוגדרה בהסכם הפשרה ובהתאם לדוח הבדוק שימונה לבחינת הסכם הפשרה, ו- 80% מסכום ההחזר הכולל שלה בגין העילה השנייה, כפי שהוגדרה בהסכם הפשרה ובהתאם לדוח הבדוק שימונה כאמור. כמו כן, נקבעו בהסכם הפשרה הוראות ביחס להתנהלות עתידית במקרים של ביטול פוליסות נשוא התביעה. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט. בחודש מרס 2017 הגיש היועץ המשפטי לממשלה את עמדתו ביחס להסדר הפשרה, הכוללת הערות שונות ובהן, בין היתר, כי יש למנות בודק אשר יבחן את הסכם הפשרה טרם אישורו וכי הוא מבקש להגיש עמדה משלימה לאחר קבלת חוות דעת הבדוק ובחינתה.

5. בחודש מאי 2011 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד 3 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעות גובות שלא כדין, כביכול, תשלום הקרוי "גורם פוליסה" ו/או "דמי ניהול אחרים" בשיעור נכבד מן הפרמיה המשולמת ללא הסכמתם או ידיעתם וללא קיומו של תנאי המאפשר גבייה כאמור בהוראות הפוליסות. התובעים טוענים, כי בהתאם להוראות הממונה ברשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון ("הממונה") הותר לחברות לגבות "גורם פוליסה" בתנאים מסוימים, אך לטענתם בנוסף על אישור הממונה כאמור, על הנתבעות לעגן את גביית "גורם הפוליסה" בהסכמה חוזית מול המבוטח. הנזק הנתען הכולל לכלל חברי הקבוצה נגד כלל הנתבעות מסתכם להערכת התובעים בסכום של 2,325 מיליוני ש"ח ונגד הראל ביטוח, בהתאם לחלקה בשוק בכ- 386 מיליוני ש"ח. ביום 10 ביוני 2015 הוגשה לבית המשפט בקשה לאישור הסדר פשרה מטעם הצדדים. בית המשפט מינה בודק להסדר הפשרה. על פי הסכם הפשרה המוצע, ישיבו הנתבעות לחברי הקבוצה סכום כולל של מאה מיליוני ש"ח, בגין גביית גורם פוליסה בעבר. חלקה של הראל ביטוח בסכום האמור שווה לארבעה-עשר מיליוני ש"ח. בנוסף, כל אחת מן הנתבעות תפחית את הגבייה העתידית מחברי קבוצה אלו, בגין גורם הפוליסה, בשיעור של 25% ביחס לסכום הגבייה בפועל. בנוסף, ככל שיאושר הסכם הפשרה, תידרש הראל ביטוח לשאת בגמול לתובע הייצוגי ובשכר טרחת בא כוחו, בסכום שייפסק על ידי בית המשפט.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

5. (המשך).

בעקבות הגשת חוות דעתו של הבודק, הבהיר בית המשפט לצדדים, ביום 18 באוקטובר 2015, במסגרת החלטה, אשר ניתנה במהלך דיון שהתנהל בפניו, את עמדתו הראשונית ביחס להסדר הפשרה, לפיה נטייתו הברורה הינה שלא לאשר את הסדר הפשרה בתנאיו הנוכחיים והציע לצדדים לשפר את תנאי הסדר הפשרה באופן משמעותי. בחודש פברואר 2016 הגיש היועץ המשפטי לממשלה את עמדתו ביחס להסדר הפשרה, לפיה הוא מצטרף לעיקריה ולמסקנותיה של חוות דעת הבודק ביחס להסדר הפשרה ומותיר לשיקול דעתו של בית המשפט את הקביעה מהו סכום הפיצוי הראוי בנסיבות אלו בהתאם לנתונים שבפניו. יחד עם זאת, מציין היועץ המשפטי לממשלה, כי קיים לשיטתו קושי עם הקביעה בהסכם הפשרה, לפיה הנתבעות ימשיכו לגבות את גורם הפוליסה בעתיד באופן שימנע מחברי הקבוצה מלתבוע בעניין זה בעתיד, נוכח העובדה שהמדובר, לשיטתו, בויתור על עילות תביעה עתידיות, אך בנסיבות העניין בבקשת האישור דן, הוא מבקש להשאיר את שאלת המשך הגבייה של גורם הפוליסה בעתיד לשיקול דעתו של בית המשפט. בנוסף, הביע היועץ המשפטי לממשלה את עמדתו לפיה כל ההפחתה בגביית גורם הפוליסה בעתיד צריכה להיות מופנית בשלמותה להגדלת רכיב החיסכון בפוליסה, וכן התייחס למספר נושאים נוספים בהסדר הפשרה ובהם, הודעה למבוטחים הזכאים לקבלת הפיצוי בגין העבר, אופן ביצוע תשלום הפיצוי ביחס לעבר לרבות תרומת הסכומים שלא יאותרו הזכאים לקבלתם ושכר הטרחה והגמול המוצע למבקשים ובאי כוחם. בהחלטתו מיום 21 בנובמבר 2016 דחה בית המשפט את הסדר הפשרה ואישר באופן חלקי את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית בעילה של הפרת פוליסת הביטוח בשל גביה ללא בסיס משפטי של עמלת "גורם הפוליסה" באופן שפגע בחיסכון שנצבר לטובת המבוטח החל משבע שנים קודם למועד הגשת התביעה. הסעדים שיתבעו במסגרת התובענה הייצוגית יהיו תיקון ההפרה על דרך של עדכון החיסכון הצבור לטובת המבוטח בסכום החיסכון הנוסף שהיה נצבר לטובתו אילו לא היה נגבה גורם הפוליסה או פיצוי המבוטח בסכום האמור, וכן הפסקת גביית גורם הפוליסה מעתה ואילך. הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה הייצוגית הינה מבוטחי הנתבעות בפוליסות ביטוח חיים משולבות חיסכון שנערכו בין השנים 2003-1992, אשר החיסכון שנצבר לטובתם נפגע בשל גביית גורם הפוליסה. בכוונת הראל ביטוח להגיש ערעור על החלטת בית המשפט לדחות את הסדר הפשרה ולאשר באופן חלקי את ניהול התביעה כתביעה ייצוגית. בחודש מאי 2017, הגישו הנתבעות, לבית המשפט העליון, בקשת רשות ערעור על ההחלטה במסגרתה נדחה הסדר הפשרה ואושרה באופן חלקי הבקשה לאישור התביעה כייצוגית.

6. בחודש יוני 2011 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד 9 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי במקרים בהם עקב עיקולים המוטלים לבקשת צד שלישי על תגמולי הביטוח, מעוכב תשלום תגמולי הביטוח למבוטחים, חברות הביטוח משלמות למבוטחים, כביכול, את תגמולי הביטוח, בערכים נומינליים ללא שיערוך כלשהו, או במקרים מסוימים בצירוף הפרשי הצמדה בלבד, ללא הרווחים אשר צמחו להן, כביכול, כתוצאה מעיכוב זה. הנזק המוערך הכולל לכלל חברי הקבוצה מכלל הנתבעות מסתכם, להערכת התובעים, בסכום של כ- 350 מיליוני ש"ח. הנזק המוערך הכולל נגד הראל ביטוח מסתכם, להערכת התובעים, בסכום של כ- 72 מיליוני ש"ח. ביום 8.2.12 הודיעו התובעים כי הם זונחים את הטענה לפיה העיקולים הוטלו שלא כדין. ביום 12 בדצמבר 2012 אישר בית המשפט את התובענה כייצוגית. הליך הגישור שהתנהל בין הצדדים לא צלח והדיון בתובענה שב להתנהל בבית המשפט. הצדדים מנהלים מגעים לפשרה. בחודש אוקטובר 2016 הוגש לאישור בית המשפט הסכם פשרה בתובענה. במסגרת הסכם הפשרה, הוסכם, בין היתר, כי הראל ביטוח תשלם, בגין העבר, פיצוי כספי בסכום כולל של כ- 2.6 מיליוני ש"ח לחברי קבוצה. סכום זה ישולם לחברי הקבוצה הרלוונטיים, אשר יפנו להראל ביטוח בעקבות פרסומים שתבצע לציבור המבוטחים בהתאם להוראות הסכם הפשרה. יתרתו של סכום הפיצוי הכולל, אשר לא תשולם לחברי הקבוצה, תיתרם בהתאם להוראות הסכם הפשרה. בנוסף, הוסדרו במסגרת הסכם הפשרה מנגנונים עתידיים לשערוך תגמולי ביטוח שהעברתם תעוכב עקב עיקולים. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט. בחודש אפריל 2017 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה לפיה אין מקום לאשר את הסדר הפשרה במתכונתו הנוכחית ויש לערוך בו תיקונים שונים.

7. בחודש יולי 2012 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד ארגון נכי צה"ל (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי בפוליסה קבוצתית לביטוח חיים לחברי ארגון נכי צה"ל קיים, כביכול, כיסוי ביטוחי כאשר מקרה הביטוח מתרחש במהלך השנה שבין הגיע המבוטח לגיל 75 ועד הגיעו לגיל 76, בעוד שהראל ביטוח מעניקה כיסוי למקרי ביטוח שמתרחשים עד הגיע המבוטח לגיל 75 בלבד. הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה, מסתכם להערכת התובעת בסכום של כ- 46 מיליוני ש"ח. ביום 5 ביוני 2014 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית. הקבוצה שאושרה הינה כל המוטבים של נכי צה"ל שנפטרו בין השנים 2006 ועד 2012, לאחר שמלאו להם 75 שנים ובטרם מלאו להם 76 שנים, אשר אירע להם מקרה ביטוח לאחר הגיעם לגיל 75 ובטרם מלאו להם 76 שנים ואשר לא קיבלו את תגמולי הביטוח מהראל ביטוח. ביום 6 ביולי 2014 הגישו הנתבעות, לבית המשפט העליון, בקשת רשות ערעור על החלטה זו. בחודש נובמבר 2014 הורה בית המשפט העליון על עיכוב ההליכים בבית המשפט המחוזי בתל אביב עד למתן החלטה אחרת. בהתאם להמלצת בית המשפט משכו הנתבעות בחודש דצמבר 2015 את בקשת הערעור. לפיכך, הופסק עיכובם של ההליכים בבית המשפט המחוזי. בהחלטתו מיום 20 במרס 2016 הורה בית המשפט המחוזי בתל אביב על הרחבת הקבוצה כך שתכלול גם את מוטביהם של נכי צה"ל שנפטרו בין השנים 2013 עד 2016.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

8. בחודש דצמבר 2012 הוגשה לבית המשפט המחוזי תל אביב תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל משלמת, כביכול, את גמלת הביטוח הסיעודי החודשית, למבוטחים בפוליסה הקבוצתית של הסתדרות המורים בישראל ("הפוליסה"), בהתאם למדד הידוע בתחילת החודש ולא לפי המדד הידוע במועד התשלום. בנוסף נטען, כי הראל משלמת, כביכול, את גמלת הסיעוד ללא הצמדה למדד הבסיס המופיע בפוליסה אלא על פי מדד הבסיס שפורסם חודשיים מאוחר יותר, וזאת, לכאורה, בניגוד להוראות הפוליסה. התובעת אינה מציינת בבקשה את סכום הנזק הכולל הנטען על ידה לגבי כלל חברי הקבוצה. הצדדים מנהלים הליך גישור.
9. בחודש מאי 2013 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה כי הראל נמנעת, כביכול, מלשלם תגמולי ביטוח למבוטחיה, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית, החל ממועד קרות מקרה הביטוח ועד מועד תשלום תגמולי הביטוח, ולחילופין, החל מחלוף 30 יום מהגשת הדרישה לקבלת תגמולי ביטוח ועד למועד תשלום תגמולי הביטוח. הנזק הנטען הכולל לכלל חברי הקבוצה מסתכם בסכומים שנעים בין כ- 168 מיליוני ש"ח לכ- 807 מיליוני ש"ח. הליך הגישור שהתנהל בין הצדדים לא צלח והדיון בתובענה שב להתנהל בבית המשפט. ביום 30 באוגוסט 2015 קיבל בית המשפט המחוזי בתל-אביב באופן חלקי את בקשת האישור, באופן שניהולה של התביעה כתובענה ייצוגית אושר ביחס לטענה בדבר אי תשלום ריבית כנדרש בסעיף 28 (א) לחוק חוזה הביטוח ("החוק") והבקשה נדחתה ככל שהיא מתייחסת לטענה כי הראל ביטוח אינה מצמידה את תגמולי הביטוח בהתאם להוראות סעיף 28(א) לחוק. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה ביחס לחברה על פי כתב התביעה המתוקן, מסתכם להערכת התובעים בסכום של כ- 120 מיליוני ש"ח. בחודש אוקטובר 2015 הוגשה בקשת רשות ערעור על ההחלטה לאשר את הבקשה כייצוגית. בהתאם להמלצת בית המשפט משכו הנתבעות בחודש אוגוסט 2016 את בקשת רשות הערעור.
10. בחודש יולי 2013 הוגשה לבית המשפט המחוזי - מרכז בלוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח נמנעה, כביכול, מלפרסם באתר האינטרנט שלה מידע מלא בקשר לסכומי הביטוח שישולמו למבוטחים כפיצוי כאשר הניתוח מומן על ידי גורם אחר שאינו המבטח, וזאת כביכול בניגוד להוראות חוזר הממונה "פירוט תגמולי ביטוח בתוכניות לביטוח בריאות" ובמטרה, לכאורה, להפחית את סכומי תגמולי הביטוח המגיעים למבוטחים על פי הפוליסות. הנזק הנטען הכולל לכלל חברי הקבוצה מסתכם בסכום של כ- 35 מיליוני ש"ח. בחודש מרס 2016 הוגש הסכם פשרה לאישור בית המשפט. בחודש יוני 2016 הוגש הסכם פשרה מתוקן לאישורו של בית המשפט בהתאם להערות בית המשפט. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה לפיה הוא אינו מתנגד להסדר הפשרה ומותיר את ההכרעה לאישורו בידי בית המשפט. במסגרת עמדתו העיר היועץ המשפטי לממשלה מספר הערות בנוגע לנוסח ההסדר. בחודש ינואר 2017 מינה בית המשפט בודק להסדר הפשרה.
11. בחודש אוקטובר 2013 הוגשה לבית המשפט המחוזי - מרכז בלוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח נמנעה, כביכול, מלשלם למבוטחים שביצעו ניתוחים במימון מלא או חלקי של קופת החולים שלהם פיצוי בשיעור מחצית מהסכום שנחסך לה מעלות המלאה של הניתוח בשל השתתפות קופת החולים. הנזק הנטען הכולל לכלל חברי הקבוצה מסתכם בסכום של כ- 14 מיליוני ש"ח. בחודש מרס 2016 הוגש הסכם פשרה לאישור בית המשפט. בחודש יוני 2016 הוגש הסכם פשרה מתוקן לאישורו של בית המשפט בהתאם להערות בית המשפט. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה לפיה הוא אינו מתנגד להסדר הפשרה ומותיר את ההכרעה לאישורו בידי בית המשפט. במסגרת עמדתו העיר היועץ המשפטי לממשלה מספר הערות בנוגע לנוסח ההסדר. בחודש ינואר 2017 מינה בית המשפט בודק להסדר הפשרה.
12. בחודש אפריל 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הבת דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") ("דקלה"). עניינה של התובענה בטענה, כי דקלה משלמת, כביכול, את תגמולי הביטוח למבוטחים בפוליסת ביטוח בריאות קבוצתית "מושלם לעובד גמלאים" של גמלאי קופ"ח כללית ובני משפחותיהם ("הפוליסה"), בהתאם למדד הידוע בתחילת החודש ולא לפי המדד הידוע במועד התשלום בניגוד להוראות הדין ("העילה הראשונה") וכן כי דקלה העלתה, כביכול, למבוטחים בפוליסה את דמי הביטוח, כביכול, ללא כל ביסוס ובניגוד כביכול להוראות הפוליסה והדין ("העילה השנייה"). הנזק הנטען הכולל לכלל חברי הקבוצה מסתכם לסכום של כ- 21.5 מיליוני ש"ח (סך של כ- 19 מיליוני ש"ח ביחס לעילה הראשונה וסך של כ- 2.5 מיליוני ש"ח ביחס לעילה השנייה).
13. בחודש אפריל 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה, בין היתר, בטענה, כי הראל ביטוח משלמת למבוטחים בפוליסת ביטוח אובדן כושר עבודה וסיעוד משתתפת ברווחים מסוג "חיונית" (להלן: "הפוליסה") סכום פיצוי חודשי (המורכב מ"פיצוי חודשי" ו- "יתרת הבונוס"), המחושב, לכאורה, בניגוד להוראות הפוליסה וכן כי הראל ביטוח אינה משלמת, לכאורה, למבוטחים בפוליסה את הבונוס שהצטבר להם עד למועד תשלום הפיצוי החודשי הראשון על פי הפוליסה. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם לסכום של כ- 381 מיליוני ש"ח.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

14. בחודש אפריל 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי- מרכז בלוד, תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה, בטענה כי הראל ביטוח אינה מעניקה למבוטחים בפוליסת ביטוח בריאות מסוג גילוי מחלות קשות (להלן: "הפוליסה") כיסוי ביטוחי במקרה של גילוי המחלה הספציפית בה חלתה התובעת, על אף שלטענתה פרשנות ראויה של הפוליסה הייתה צריכה, כביכול, להוביל למסקנה, כי יש ליתן כיסוי ביטוחי במקרה כאמור (אף שהמחלה מוחרגת בהתאם לתנאי הפוליסה). בהתאם לתובענה, התובעת אינה מעריכה את הנזק הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג.
15. בחודש יוני 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הבת דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") ("דקלה"). עניינה של התובענה בטענה, כי בהתאם להוראות פוליסת הביטוח הסייעודי הקבוצתית לחברי שירותי בריאות כללית "סייעודי מושלם פלוס" (להלן: "הפוליסה") דקלה אינה משלמת למבוטחים, המצויים במצב סיעודי, תגמולי ביטוח בגין הימים בהם היו מאושפזים בבית חולים כללי או שיקומי וכי ימים אלו אינם נכללים במניין הימים לחישוב תקופת ההמתנה הקבועה בפוליסה, וזאת, כביכול, בניגוד להוראות הממונה ולהוראות הדין. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג, מסתכם, להערכת התובעת, לסכום של כ- 35 מיליוני ש"ח. בית המשפט העביר את הבקשה לקבלת עמדת הממונה ביחס למחלוקות נשוא הבקשה לאישור התובענה כייצוגית. בחודש ינואר 2016 הוגשה עמדת הממונה במסגרתה הובהר כי אין בהגדרת מקרה הביטוח בפוליסה משום הפרה של הוראות רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון וכי הפוליסה מושא הבקשה אושרה באופן פרטני על ידי רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון.
16. בחודש יוני 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד שש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות קובעות סכומי ביטוח בפוליסות לביטוח חיים הנדרשות לצורך הלוואת משכנתא, על בסיס נתונים שאינם מבוססים על מסלול המשכנתא והריבית כפי שנקבעו על ידי הבנק המלווה, ולתקופות ביטוח בהן לא מתבצע עדכון סכומי הביטוח בהתאם ליתרת סכום המשכנתא. כתוצאה מכך, הנתבעות גובות, לכאורה, דמי ביטוח הגבוהים מדמי הביטוח שהיו צריכים להיות מחושבים בהתאם ליתרת המשכנתא בבנקים המלווים ובכך הנתבעות, כביכול, מטעות את מבוטחיהן ופועלות בניגוד להוראות הדין. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג כנגד הראל ביטוח, מסתכם לסכום של כ- 88 מיליוני ש"ח וסכום של כ- 1,182 מיליוני ש"ח כנגד כלל הנתבעות. בית המשפט העביר את הבקשה לקבלת עמדת הממונה בשאלות העולות מבקשת האישור. הממונה העביר את שאלות בית המשפט להתייחסות המפקח על הבנקים. ביום 23 במרס 2016 הוגשה עמדת הממונה אשר ככלל תומכת בעמדת הנתבעות, וקובעת כי אין הסדרה רגולטורית המקימה חובה על חברות הביטוח לעדכן מיוזמתן, מעת לעת, את הסכום המבוטח בפוליסה וכי חברת הביטוח אינה רשאית לערוך שינויים בתנאי חוזה הביטוח ובכלל זה בסכום הביטוח, ללא קבלת הוראה מפורשת מצד המבוטח. הצדדים מנהלים הליך גישור.
17. בחודש יולי 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי - מחוז מרכז בלוד בקשה לאישור תביעה כתובענה ייצוגית נגד הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ ונגד ארבע חברות מנהלות אחרות של קרנות פנסיה (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות מעלות את דמי הניהול, המשולמים על ידי עמיתים בקרנות פנסיה מתוך החיסכון שהצטבר (יתרה צבורה), לשיעור המקסימלי המותר על פי הדין, במועד בו העמיתים הופכים לפנסיונרים, מקבלים גמלת זקנה והם אינם יכולים עוד לנייד את החיסכון הפנסיוני שלהם. באופן כזה, הנתבעות, כביכול, מפעילות את זכותן החוזית, המוקנית להן על פי הוראות תקנון קרן הפנסיה, באופן פסול, חסר תום לב ובניגוד להוראות הדין. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשות התובעות לייצג, מסתכם, להערכת התובעות, לסכום של כ- 48 מיליוני ש"ח כנגד כלל הנתבעות. בית המשפט העביר את הבקשה לקבלת עמדת הממונה בשאלות העולות מבקשת האישור.
18. בחודש נובמבר 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי - מחוז מרכז בלוד בקשה לאישור תביעה כתובענה ייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח וסטנדרד ביטוחים בע"מ וכן נגד חברת ביטוח נוספת וסוכנות ביטוח נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי במקרים בהם מחזיקי כרטיסי אשראי של ישראל כרטיס וכאל מתקשרים למוקד המכירות של חברות הביטוח הנתבעות, על מנת להפעיל פוליסה לביטוח נסיעות לחו"ל, אותה הם זכאים לקבל ללא עלות ("הפוליסה הבסיסית"), הנתבעות משווקות להן, כביכול, "הרחבות" או "תוספות" לפוליסה הבסיסית, כאשר למעשה, נמכרות להם, כביכול, פוליסות מדף מלאות המקנות כיסוי מן השקל הראשון וכוללות כיסויים חופפים לכיסויים הכלולים בפוליסה הבסיסית. זאת, בעלות מלאה וללא הפחתות שוויה של הפוליסה הבסיסית. בכך, לטענת התובעים, בין היתר, מטעות הנתבעות, לכאורה, את המבוטחים, מפרות את חובות הגילוי, פועלות בניגוד להוראות הדין ועושות עושר ולא במשפט. בהתאם לתובענה, הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג מסתכם, להערכת התובעים, לסכום כולל של כ- 270 מיליוני ש"ח. הצדדים מנהלים הליך גישור.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

19. בחודש דצמבר 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב (המחלקה לעניינים כלכליים) בקשה לאישור תביעה כתובענה ייצוגית נגד הראל-פיא קרנות נאמנות בע"מ ("הראל פיא"), נגד 8 חברות ניהול קרנות נוספות ונגד 6 חברות נאמנות אשר שימשו כנאמנים לקרנות הנאמנות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי טרם כניסתו לתוקף של תיקון 14 לחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994 ("חוק ההשקעות"), הנתבעות שהינן חברות מנהלות קרנות נאמנות, ביצעו עסקאות עבור מחזיקי יחידות השתתפות של קרנות הנאמנות ("המשקיעים"), כביכול, מבלי לנקוט במאמצים על מנת להזייל את עמלות הברוקראז', המשולמות על ידי המשקיעים וכי חברות הנאמנות הנתבעות, נמנעו, כביכול, מלמלא את תפקידן כנאמן בכך שלא פעלו לטובת המשקיעים בקרנות ולא פיקחו על הנעשה בקרנות הנאמנות. בכך, לטענתם של התובעים, הנתבעות הפרו, לכאורה, את חובת הנאמנות ו/או הזהירות כלפי ציבור המשקיעים, פעלו בניגוד להוראות חוק ההשקעות והוראות הדין, הפרו חובה חקוקה, עשו עושר ולא במשפט ופעלו תוך הטעיה וניצול כספי המשקיעים. הנוק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם, להערכת המבקשים לסכום של כ- 45 מיליוני ש"ח כנגד הראל פיא ולסך כולל של כ- 220 מיליוני ש"ח כנגד כלל הנתבעות.

20. בחודש מאי 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד חמש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות נמנעות, כביכול, מלשלם תגמולי ביטוח בגין רכיב המע"מ החל על עלות התיקון במקרים שבהם הנוק לא תוקן בפועל. זאת, כביכול, בניגוד להוראות הדין ותוך עשיית עושר ולא במשפט. הנוק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג נגד הראל ביטוח מסתכם להערכת התובעים לסכום כולל של כ- 136 מיליוני ש"ח ולסך כולל של כ- 489.5 מיליוני ש"ח כנגד כלל הנתבעות בפסק דינו מיום 20 בפברואר 2017 הורה בית המשפט המחוזי מרכז-לוד על מחיקת התובענה נגד הראל ביטוח ונגד ארבע חברות ביטוח נוספות. בחודש מרס 2017 הוגש על-ידי התובעים ערעור על פסק הדין לבית המשפט העליון.

21. בחודש יוני 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח וחברת ביטוח נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות גובות, כביכול, פרמיות ביטוח הכוללות "תוספת סיכון" הנובעת מאופי עבודתם של המבוטחים, גם בתקופות בהן המבוטחים אינם עובדים. זאת, כביכול, בין היתר, בניגוד להוראות הדין, תוך עשיית עושר ולא במשפט, הפרת חובה חקוקה, הפרת חוזה, אי גילוי נאות והטעיה. התובע אינו מעריך את הנוק הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג.

22. בחודש אוגוסט 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הבת דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") ("דקלה"). עניינה של התובענה בטענה, כי בעת יישוב תביעות בביטוח סיעודי, מפצלת דקלה, כביכול, לצורך בחינת קיומו של מקרה הביטוח, את פעולות היוםיום לחלקי גוף, תוך בחינה כמותית דווקנית של יכולת המבוטח לבצע כל אחת מן הפעולות. זאת, באופן המרוקן, כביכול, מתוכן את חוזרי הממונה, אשר על פיהם עליה לבצע, כביכול, בחינה מהותית של יכולת זו, ובניגוד לעמדת הממונה בנושא זה מחודש ינואר 2015. בכך מפרה דקלה, לטענת התובעת, את הוראות פוליסת הביטוח, מתארת תיאור מטעה את עסקת הביטוח, עושה עושר ולא במשפט ומפרה חובה חקוקה. נזקה האישי הנטען של התובעת מוערך בסך של כ- 59,000 ש"ח והנוק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג, מסתכם, להערכת המבקשת, לסכום של כ- 75.6 מיליוני ש"ח.

23. בחודש ספטמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד החברה הבת דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") ("דקלה") ונגד שלוש חברות ביטוח אחרות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות אימצו, כביכול, עמדה פרשנית לפיה לצורך הכרה במבוטח במסגרת בירור תביעת סיעוד כמי שמתקיים לגביו מצב של "אי שליטה על סוגרים", על מצב זה להיות תוצאה של מחלה או ליקוי אורולוגיים או גסטרואנטרולוגיים בלבד. זאת, כביכול, בניגוד להוראות פוליסת הביטוח. התובעים אינם מכמתים את הנוק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג, אך הם מעריכים אותו במאות מיליוני שקלים.

24. בחודש ספטמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ ונגד 4 חברות נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות הפרו, כביכול, את חובות הנאמנות שהן חבות כלפי העמיתים בקופות הגמל שבניהולן בכך שתיגמלו את סוכני הביטוח בעמלות בשיעור הנגזר מדמי הניהול, הנגבים על-ידיהן מן העמיתים ובכך תיגמלו את הסוכנים בסכום הגדל ככל שגדלים דמי הניהול ובטענה כי הנתבעות, עשו, כביכול, עושר ולא במשפט בכך שיצרו, כביכול, מנגנון שמטרתו להעלות את דמי הניהול לטובת הסוכנים והחברות המנהלות. התובעים מעריכים את הנוק לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בסך של כ- 300 מיליוני ש"ח לשנה מאז שנת 2008 ובסך הכל כ- 2 מיליארד ש"ח.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

25. בחודש ספטמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד החברה הבת דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") ("דקלה") ונגד שתי חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות גובות, כביכול, דמי ביטוח מלאים ממבוטחים שהינם חיילי מילואים, גם כאשר הם מצויים במהלך שירות מילואים, על אף שאינן מספקות להם, כביכול, כיסוי ביטוחי מלא בתקופה זו, אלא כיסוי ביטוחי חלקי וחסר, ששווי נמוך משמעותית מדמי הביטוח הנגבים מהם. בהתנהלות זו עושות הנתבעות, לטענת התובעים, עושר ולא במשפט, מפרות חובה חקוקה, ומפרות את חובת הגילוי היזום המוטלת עליהן. עוד טוענים התובעים, כי ההוראות המגבילות את הכיסוי הביטוחי בתקופת שירות המילואים מבלי להפחית את דמי הביטוח בתקופה זו מהוות משום תנאי מקפח בחוזה אחיד, וכי הן עומדות בניגוד לציפייה הסבירה של המבוטחים. התובעים אינם מכמתים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג, אך הם מעריכים אותו בעשרות מיליוני שקלים.

26. בחודש ספטמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח מפצה מבוטחים, שעברו ניתוח בבית חולים ציבורי בסכום השווה ל- 25% בלבד משכר מנתח הסכם של הראל ביטוח בעוד שלפי הוראות הפוליסה, עליה לפצותם, לכאורה, בסכום השווה ל- 50% משכר מנתח הסכם בגין הניתוח הרלבנטי. בכך, מפרה הראל ביטוח, לטענת התובע, את הוראות הפוליסה, פועלת ברשלנות, בחוסר תום לב והטעיה ומפרה את הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981. התובע מעריך את הנזק לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בסך של כ- 13.1 מיליוני ש"ח.

27. בחודש נובמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד מדנס סוכנות לביטוח בע"מ (להלן: "מדנס") (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות התקשרו בהסכם בלעדיות לטווח ארוך בקשר לפוליסות ביטוח אחריות מקצועית רפואית לפיו התחייבה הראל ביטוח לבטח אך ורק מבוטחים שיופנו על ידי מדנס ולהפנות למדנס כל סוכן ביטוח אחר, שיפנה אליה, לשם עריכת הביטוח דרכה, ומדנס התחייבה לערוך ביטוח אחריות מקצועית רפואית עבור לקוחותיה, אך ורק אצל הראל ביטוח. בכך, התקשרו הנתבעות, לטענת התובעים בהסדר כובל, הפרו חובה חקוקה, ניצלו את מעמדן המונופוליסטי לרעה באופן העלול להפחית או לפגוע בתחרות, הפרו את חוק ההגבלים העסקיים, עשו עושר ולא במשפט, נהגו ברשלנות והפרו את חובות האמון, הגילוי והזהירות המוטלות על סוכן ביטוח. התובעים מעריכים את גובה הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בסכום של למעלה מ- 300 מיליוני ש"ח. בחודש דצמבר 2016 מונה על-ידי בית המשפט בודק מטעם בית המשפט על מנת לבחון האם הרווחיות התפעולית של הנתבעות בתחום ביטוחי האחריות המקצועית לעוסקים במקצועות הרפואה והפרה-רפואה בשנים הרלבנטיות (2009-2015) היא רווחיות חריגה.

28. בחודש נובמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הבת דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") ("דקלה") ונגד שירותי בריאות כללית ("כללית") (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בפוליסת הביטוח הסייעודי הקבוצתית לחברי שירותי בריאות כללית "סייעודי מושלם פלוס" (להלן: "הפוליסה"). לטענת התובע, במקרים בהם קיים מעבר מתקופת זכאות אחת ("תקופת הזכאות הראשונה"), לתקופת זכאות אחרת, בה זכאי המבוטח לתגמולי ביטוח מופחתים ביחס לתקופת הזכאות הראשונה ("תקופת הזכאות השנייה"), וכאשר המעבר בין תקופות הזכאות נעשה לאחר ה-1 לחודש קלנדרי, משולמים לו תגמולי ביטוח על פי הסכום המופחת, עבור כל החודש בו נעשה המעבר כאמור. כך, שלטענת התובע נגרעים ממנו תגמולי ביטוח, בגובה ההפרש שבין תגמולי הביטוח בגין התקופה הראשונה לבין תגמולי הביטוח בגין התקופה השנייה כפול החלק היחסי של החודש בגינו הוא זכאי לתגמולי הביטוח בגין התקופה הראשונה. עוד טוען התובע כי לחברי הקבוצה ששרדו את מלוא תקופות הזכאות המצטברות לא שולמו כלל תגמולי ביטוח עבור החלק היחסי החסר מהחודש הקלנדארי הראשון לזכאותם וכי הם זכאים לקבלת תגמולי ביטוח בגין אותו חלק יחסי של החודש. בכך עושה דקלה, לטענת התובע, עושר ולא במשפט, מפרה את הוראות חוק חוזה הביטוח, התשמ"א - 1981, את הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981 ואת הוראות פוליסת הביטוח. נזקו האישי הנטען של התובע מוערך בסך של 540 ש"ח והנזק הכולל המוערך הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם, להערכת התובע, לסכום של כ- 60 מיליוני ש"ח. בחודש נובמבר 2016 הוגשה על ידי התובע בקשה למתן פסק דין חלקי בבקשה לאישור. בחודש מרס 2017 דחה בית המשפט את בקשת התובע למתן פסק דין חלקי בבקשה לאישור.

29. בחודש נובמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד חברת ביטוח נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות מפחיתות, כביכול, מסכומי הנזק הנתבעים על-ידי צד שלישי עקב רשלנותו של מבוטח, סכומים שונים באופן שרירותי. זאת, כביכול, בנימוק כללי של "רשלנות תורמת" של הצד השלישי ללא הנמקה, כנדרש בהוראות הדין. בכך, מפרות הנתבעות, לטענת התובעים, את הוראות הדין, לרבות חוזרי הממונה, מפרות חובה חקוקה, פועלות בחוסר תום לב, ועושות עושר ולא במשפט. התובעים מעריכים, כי גובה הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג עולה על 3 מיליוני ש"ח ביחס לכל אחת מהנתבעות.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

30. בחודש דצמבר 2015 הוגשה נגד סטנדרד ביטוחים בע"מ ("סטנדרד"), לבית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב בקשה לאישור תביעה כתובענה ייצוגית ("בקשת האישור") בד בבד עם הגשת בקשה לאישור הסדר פשרה. עניינה של התובענה בטענה, כי סטנדרד לא כללה את רכיב העמלות ו/או שכר לפי תפוקה הרשומים בתלושי השכר של עובדי מוקדי המכירות שלה, בשכר הקובע לצורך חישוב תשלומים בגין חופשה שנתית, דמי חגים, דמי מחלה, פנסיה ושעות נוספות, וכי אלו שולמו על בסיס שכר יסוד בלבד. לטענת התובע, התנהלות זו מהווה משום הפרה של זכויות מכח חוקי המגן. בד בבד עם הגשת בקשת האישור הוגשה לבית המשפט בקשה לאישור הסדר פשרה בתובענה. התובע מעריך כי גובה הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג הינו כ- 2.65 מיליוני ש"ח. בחודש אוקטובר 2016 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה ביחס להסדר הפשרה במסגרתה המליץ היועץ המשפטי לממשלה על מספר תיקונים להסכם הפשרה.

31. בחודש ינואר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח מחייבת את מבוטחיה בביטוח שיניים לעבור צילומי רנטגן, אשר מטרתם לבדוק, כי הרופא המטפל ביצע את הטיפול נשוא תביעתו של המבוטח. זאת, כביכול, בניגוד להנחיות משרד הבריאות ותוך פגיעה באוטונומיה של הפרט. התובעת מעריכה, כי גובה הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג הינו כ-200 מיליוני ש"ח.

32. בחודש פברואר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי - מחוז מרכז בלוד תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית נגד הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ ונגד ארבע חברות מנהלות אחרות של קרנות פנסיה (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות מתחילות לגבות ממקבלי קצבאות נכות ושאיירים, בעת שהם מתחילים לקבל קצבאות ואינם יכולים עוד לנייד את כספיהם לקרן פנסיה אחרת, דמי ניהול בשיעור המקסימלי המותר על פי הדין, מבלי שניתנת להם הודעה מראש על כך. זאת, תוך הפרה, כביכול, של חובת הגילוי היזום המוטלת עליהן, של חובות חקוקות, ושל חובות הנאמנות השליחות והזהירות ותוך ניצול לרעה ושימוש בחוסר תום לב בזכות חוזית, עשיית עושר ולא במשפט והתנהלות קרטליסטית. התובעת אינה מכמתת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג, אולם היא מעריכה אותו באומדן ראשוני בכמיליארד ש"ח כנגד כלל הנתבעות.

33. בחודש פברואר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי עמדתה של הראל ביטוח הינה שפוליסת ביטוח מקיף לכלי רכב מסוג מונית אינה מכסה ירידת ערך, לרבות ירידת ערך הנגרמת כתוצאה ממקרה ביטוח, זאת, כביכול, בניגוד להוראות הפוליסה, וכי בכך מפרה הראל ביטוח את ההסכם בינה לבין מבוטחיה, עושה עושר ולא במשפט, ומפרה את החובות המוגברות החלות עליה כחברת ביטוח ובכלל זה מטעה את לקוחותיה. התובע מעריך את גובה הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ-10 מיליוני ש"ח. בחודש מרס 2017 אישר בית המשפט את בקשת התובע לתיקון הגדרת הקבוצה כך שתכלול מבוטחים שרכשו פוליסה לכלי רכב כבד או מסחרי מעל 3.5 טון (לרבות מוניות) ולא רק מבוטחים שרכשו פוליסת ביטוח לרכב מסוג מונית.

34. בחודש פברואר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ ("הראל פנסיה"). עניינה של התובענה בטענה, כי הראל פנסיה גובה, כביכול, מעמיתיה, המבצעים הפקדות חד פעמיות לקרן הפנסיה, כספים, בגין ביטוח לסיכונים נכות וביטוח למקרה מוות בגין תקופה שכבר חלפה ביום הגביה, וכאשר ידוע, כי הסיכון בגינו נגבו הכספים לא התממש ולא יכול עוד להתממש. בכך, מפרה הראל פנסיה, לטענת התובע, את הוראות חוק חוזה ביטוח, תשמ"א - 1981, הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) תשמ"א - 1981, את חובת הגילוי היזום ואת חוק החוזים (חלק כללי) התשל"ג - 1973, וכן עושה היא, לטענת התובע, עושר ולא במשפט, ומנצלת את חוסר ניסיונם של עמיתיה. נזקו האישי הנטען של התובע מוערך בסך של כ-826 ש"ח והנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם, להערכת התובע, לסכום של כ-5.58 מיליוני ש"ח. בחודש מרס 2017 הורה בית המשפט על העברת הדיון לבית הדין האזורי לעבודה.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

35. בחודש מרס 2016 הוגשה נגד סטנדרד ביטוחים בע"מ ("סטנדרד"), לבית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית ("בקשת האישור"). עניינה של התובענה בטענה, כי סטנדרד לא העניקה לעובדיה, כביכול, את הזכויות הקבועות בצו ההרחבה בענף היבוא, היצוא והמסחר בסיטונות ("צו ההרחבה בענף היבוא"), אלא על פי צווי ההרחבה והדינים הכלליים החלים על כלל העובדים במשק, ובכלל זה הפקידה עבורם תשלומים לפנסיה על פי הוראות צו ההרחבה הכללי במשק בנושא פנסיה ("צו ההרחבה הכללי") ולא על פי צו ההרחבה בענף היבוא, לא שילמה להם הפרשי חופשה ותשלומי חגים וימי בחירה מכוח צו ההרחבה בענף היבוא, ולא הפקידה עבורם תשלומים לפנסיה בגין רכיב דמי חגים, חופשה ומחלה בהתאם לצו ההרחבה בענף היבוא. זאת, לטענת התובע, תוך הפרה של זכויות מכח חוקי המגן. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם, להערכת התובע, לסכום של כ- 8 מיליוני ש"ח.

36. בחודש מרס 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח משלמת, כביכול, למוטבים של מבוטחים בביטוח חיים, כספים מכוח פוליסות ביטוח החיים, כשהם צמודים, החל מן המועד בו נודע לה על פטירתו של המבוטח, למדד המחירים לצרכן ולא למדד ההשקעות הרלבנטי למסלול ההשקעה שבחר המבוטח. בכך, טוענת התובעת, מפרה הראל ביטוח את ההסכם בינה לבין מבוטחיה, עושה עושר ולא במשפט, מפרה חובה חקוקה ומפרה את חובת הגילוי היזום. נזקה האישי הנטען של התובעת מוערך בסך של 33,729 ש"ח. התובעת אינה מכמתת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג, אולם היא מעריכה אותו בעשרות מיליוני שקלים. בחודש פברואר 2017 העביר בית המשפט את הבקשה לקבלת עמדת הממונה בשאלות העולות מבקשת האישור. בחודש מאי 2017 הגיש הממונה את עמדתו, לפיה כספי חסכון פנסיוני המשולמים למוטבים בעקבות מוות בתקופת העבודה אינם תגמולי ביטוח ולא חל עליהם סעיף 28 לחוק חוזה הביטוח ועל הראל ביטוח להצמיד מעתה ואילך את כספי החיסכון הפנסיוני למדד ההשקעות גם בתקופה שלאחר מות מבוטח ועד להעברת הכספים למוטבים. עוד ציין הממונה כי לשיטתו לא מתקיימת במקרה דנן עילת עשיית עושר ולא במשפט.

37. בחודש אפריל 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה כי, הראל ביטוח דוחה תביעות לתשלום תגמולי ביטוח בגין נכות ממחלה ו/או מתאונה, בטענה כי תביעות אלו מתיישנות לאחר שלוש שנים מיום קרות מקרה הביטוח, וזאת בניגוד, כביכול, לחוק חוזה הביטוח התשמ"א - 1981 (תיקון 6), לפיו תקופת ההתיישנות לתשלום תגמולי ביטוח בגין עילת תביעה שהינה נכות ממחלה או מתאונה נמנית מהיום שקמה למבוטח זכות לתבוע תגמולי ביטוח לפי תנאי חוזה הביטוח. בכך, לטענת התובעת, מפרה הראל ביטוח חובה חקוקה, עושה עושר ולא במשפט, אינה נוהגת בתום לב בקיום חוזה ומטעה את ציבור מבוטחיה. התובעת מעריכה את גובה הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג ב- 416 מיליוני ש"ח. הצדדים מנהלים הליך גישור.

38. בחודש יוני 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח מפרה את חובתה לשלם הפרשי הצמדה כדין בגין תגמולי ביטוח המשולמים על ידה בענף ביטוחי הבריאות, בגין התקופה שבין מועד קרות מקרה הביטוח לבין מועד תשלום תגמולי הביטוח. בכך, לטענת התובע, מפרה הראל ביטוח את הוראות הדין, מפרה חוזה, פועלת ברשלנות ועושה עושר ולא במשפט. התובע מעריך את גובה הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בסכום של כ- 4 מיליוני ש"ח. בחודש מרס 2017 הגישו הצדדים לבית המשפט בקשה לאישור הסכם פשרה במסגרתו הוסכם, בין היתר, כי הראל ביטוח תתרום, בהתאם לדוח הבדוק שימונה לבחינת הסכם הפשרה, 70% מסך הפרשי ההצמדה בגין התקופה הראשונה כהגדרתם בהסכם הפשרה ו- 100% מסך הפרשי ההצמדה בגין התקופה השנייה כהגדרתם בהסכם הפשרה. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט.

39. בחודש יוני 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד חברת ביטוח נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות גובות ממבוטחיהן בביטוחי נסיעות לחו"ל פרמיות ביטוח בגין יממות שלמות, על אף שבחלקים מאותן יממות לא קיים, לטענת התובעים, סיכון ביטוחי נוכח שהותו של המבוטח בישראל. הוראות אלו מהוות לטענת התובעים משום תניות מקפחות בחוזה אחיד ובהתנהלותן זו מפרות הנתבעות, לטענת התובעים, את הוראות חוק חוזה הביטוח ועושות עושר ולא במשפט. התובעים מעריכים את גובה הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בעשרות ואף מאות מיליוני ש"ח.

40. בחודש יוני 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח גובה, כביכול, בפוליסות ביטוח חיים דמי ביטוח שכוללים תוספת "תת שנתיות" מבלי שתוספת זו צוינה באופן מפורש בפוליסה. בכך מפרה הראל ביטוח, לטענת התובע, את הוראות הפוליסה, את הנחיות הממונה, את הוראות חוק הסדרת הלוואות חוץ-בנקאיות, ואת חובת הגילוי וחובת ההגיונות. כן טוען התובע, כי בהתנהלותו זו הראל ביטוח נוהגת שלא בתום לב, מטעה את ציבור מבוטחיה ופוגעת באוטונומיה שלהם. התובע מעריך את הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 294 מיליוני ש"ח.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

41. בחודש יוני 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח, נגד הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ברשות שוק ההון במשרד האוצר ("הממונה על שוק ההון") ונגד שתי חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה, בטענה, כי פוליסות הביטוח הסייעודי הקבוצתיות, שמכרו הנתבעות, אשר כללו תנאי המאפשר להן לסיימן באופן חד צדדי, היו, כביכול, מוצר פגום, אשר הנתבעות ידעו או היה עליהן לדעת, כי הוא פגום, וכי עקב ביטולן של פוליסות אלו נותרו המבוטחים בהן ללא פוליסות לביטוח סיעודי. בכך טוענים המבקשים, הפרו הנתבעות, כביכול, חובות חקוקות, פעלו בחוסר תום לב, תוך הטעיית המבוטחים, הפרו את חובת הגילוי לצרכנים והפרו את חובת הזהירות. עוד טוענים המבקשים, כי הממונה על שוק ההון אפשר לנתבעות למכור פוליסות אלו ונמנע מלבטלן, וכי בכך פעל באופן רשלני ונמנע מביצוע תפקידו. התובעים מעריכים את הנזק הכולל, אשר נגרם לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בכ- 7 מיליארד ש"ח.

42. בחודש אוגוסט 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ ("הראל פנסיה"). עניינה של התובענה בטענה, כי הראל פנסיה גובה, כביכול, מעמיתיה, בנוסף לדמי הניהול, תשלום בגין רכיב הוצאות ניהול השקעות (רכיב הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), אשר גבייתו מותרת על פי דין, ללא הוראה חוזית המאפשרת לה לגבות. בכך, מפרה הראל פנסיה, לטענת התובע, את הוראות תקנון קרן הפנסיה ואת חובות האמון והגילוי המוגברות החלות עליה, פועלת בחוסר תום לב במשא ומתן ומוסרת תיאור מטעה ללקוחותיה. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם, להערכת התובע, לסכום של כ- 132 מיליוני ש"ח.

43. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח גובה, כביכול, מבטולי פוליסת החיסכון "הראל מגוון השקעות אישי" תשלום בגין רכיב "הוצאות ניהול השקעות", אשר גבייתו מותרת על פי דין, ללא הסכמה חוזית בתנאי הפוליסה המתירה לה לגבות. בכך, מפרה הראל ביטוח, לטענת התובע, את הוראות הפוליסה הפרה יסודית, מפרה את חובת הנאמנות החלה עליה ומטעה את מבוטחיה. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 27.8 מיליוני ש"ח.

44. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד שלוש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות גובות, כביכול, מן המבוטחים, פרמיות גבוהות בגין פוליסות ביטוח בריאות הכוללות כיסויים אשר למבוטחים אין, לכאורה, צורך בהם משום שהם מחזיקים בביטוח בריאות משלים של קופת החולים אליה הם משתייכים. בנוסף, טוענים התובעים, כי הנתבעות אינן מגלות למבוטחים, כי מדובר, כביכול, בכיסויים מיותרים, ו/או מתנות שירות בשירות שכן הן אינן מאפשרות למבוטחים לרכוש פוליסה מצומצמת הכוללת רק כיסויים שאינם כלולים בביטוחי הבריאות המשלימים של קופת החולים, ובכך יוצרות מצב של כפל ביטוח. בכך, טוענים התובעים, הנתבעות מפרות את חובת תום הלב המוגברת החלה עליהן, מפרות חובה חקוקה, מפרות את הוראות הדין, מפרות הסכם, מטעות את מבוטחיהן ועושות עושר ולא במשפט. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג כנגד הראל ביטוח, מסתכם לסכום של כ- 2.2 מיליארד ש"ח, וכנגד כלל הנתבעות לסכום של כ- 4.45 מיליארד ש"ח.

45. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח אינה מגלה, לכאורה, באתר האינטרנט שלה מידע מלא ומדויק אודות תקרות סכומי השיפוי המגיעים למבוטחיה בביטוחי בריאות בגין הוצאות ניתוחים המכוסים בפוליסות ביטוח הבריאות המשוקקות על ידה. זאת, טוענת התובעת, במטרה להפחית את סכומי השיפוי המגיעים למבוטחיה. בכך, טוענת התובעת, הראל ביטוח מפרה חוזה, מפרה את הוראות הממונה, נמנעת מלתת גילוי נאות של סכומי השיפוי המגיעים למבוטחים ופועלת בתרמית. התובעת מעריכה את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג בלפחות 20 מיליוני ש"ח.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

46. בחודש אוקטובר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח לא גילתה, כביכול, למבוטחיה, אשר רכשו פוליסת ביטוח סיעודי בפרמיה משתנה מהי הפרמיה, שתיגבה מהם החל מגיל 65 וזאת עד לדיווח השנתי בגין שנת 2015 ועל אף, שלטענת התובעת, בגיל 65 מתייקרת הפרמיה בפוליסה זו במאות אחוזים. בכך, טוענת התובעת, הראל ביטוח מפרה חובה חקוקה, מפרה את חובת הגילוי, מפרה הסכם, פועלת בחוסר תום לב, עושה עושר ולא במשפט ופועלת ברשלנות. עוד טוענת התובעת, כי חיוב מבוטחים בתשלום פרמיות עתידיות על פי תעריפים שאינם ידועים להם הינו תנאי מקפח בחוזה אחיד. התובעת אינה מכמתת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג כנגד הראל ביטוח, אולם היא מעריכה אותו במיליוני שקלים.
47. בחודש אוקטובר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ("הראל ביטוח"), נגד חברת ביטוח נוספת ונגד חברת ש.ח.ר נזקי צנרת בע"מ ("חברת ש.ח.ר") (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי בקורות אירוע ביטוחי של נזקי נזילה, חברות הביטוח הנתבעות גובות, כביכול, ממבוטחיהן, שלא כדין, דמי השתתפות עצמית בשיעור הגבוה מהשיעור המקסימלי הקבוע בפוליסות הביטוח שלהן. בכך מפרות הנתבעות, לטענת התובעים, את הוראות פוליסות הביטוח, עושות עושר ולא במשפט, פועלות ברשלנות ומטעות את מבוטחיהן. התובעים מעריכים את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג ביחס להראל ביטוח בכ- 39.8 מיליוני ש"ח.
48. בחודש אוקטובר 2016 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הנכדה קרן החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ ("קחצ"ק"). עניינה של התובענה בטענה, כי קחצ"ק גובה, כביכול, מהעמיתים בקרן, הוצאות ניהול השקעות, אשר גבייתן מותרת על פי דין, ללא הסכמה חוזית בתקנון הקרן המתירה לה לגבות. בכך, פועלת קחצ"ק, לטענת התובע, בניגוד להוראות הדין ולחובת הנאמנות המיוחדת החלה עליה. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 30.1 מיליוני ש"ח. בחודש פברואר 2017 הוגשה בקשת עיכוב הליכים בשל קיומם של הליכים תלויים ועומדים נוכח העובדה שבפני בית המשפט המחוזי (מרכז) תלויות ועומדות בקשות לאישור תובענות ייצוגיות באותו נושא.
49. בחודש נובמבר 2016 הומצאה לחברה בקשה מתוקנת לאישור תובענה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח, נגד כלל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "כלל ביטוח") ונגד עמותת גמלאי קרן פנסיה "נתיב" דרום ומרכז ("עמותת גמלאי נתיב"), אשר הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז במסגרת בקשה לאישור תובענה כייצוגית, המתנהלת החל מחודש מאי 2015 נגד כלל ביטוח ועמותת גמלאי נתיב. עניינה של התובענה בטענה, כי כלל ביטוח ביטלה באופן חד צדדי ולא כדין את פוליסת ביטוח החיים הקבוצתית לגמלאי עמותת קרן פנסיה "נתיב" דרום ומרכז, בטענה כי הפוליסה אינה רווחית. צירופה של הראל ביטוח לבקשת האישור מתבקש, לטענת התובע, נוכח תפקידה של הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ ("הראל פנסיה"), ביחד עם עמותת גמלאי נתיב, לגבות מחברי העמותה את דמי הביטוח החודשיים ונוכח עמדתה של הראל פנסיה, כי לא ניתנו לה הרשאות חברי העמותה לגביית סכומים גבוהים יותר מקצבותיהם. התובע מעריך את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 90 מיליוני ש"ח.
50. בחודש נובמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד ארבע חברות ביטוח נוספות (להלן: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי בפוליסות ביטוח חיים אגב הלוואה לדיר, בהן מסלול ההלוואה הינו כזה שבו קרן ההלוואה מוחזרת בסוף התקופה, הנתבעות אינן משלמות, כביכול, למבוטחים, בעת קרות מקרה ביטוח, את מלוא יתרת חוב ההלוואה לדיר, אלא חלק ממנו בלבד. בכך מפרות הנתבעות, לטענת התובעים, את חובת הגילוי החלה עליהן, מטעות את מבוטחיהן, מפרות את חוק חוזה הביטוח, מפרות חובה חקוקה, פועלות ברשלנות, מפרות את הוראות פוליסת הביטוח ופועלות בחוסר תום לב. התובעים מעריכים את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג ביחס לכל אחת מהנתבעות בכ- 15 מיליוני ש"ח ואת הנזק הכולל הנתבע במסגרת התובענה בסך של 75 מיליוני ש"ח.
51. בחודש נובמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח גובה, כביכול, ממבוטחים, אשר סווגו כמעשנים במועד רכישת פוליסת ביטוחי חיים (ריסק) וחדלו לעשן למשך למעלה משנתיים, פרמיות ביתר ואינה מיידעת אותם על זכותם להפחתה משמעותית בפרמיות הביטוח במקרה של הפסקת עישון למשך למעלה משנתיים. בכך, מפרה הראל ביטוח, לטענת התובע, את חוק חוזה הביטוח, תשמ"א – 1981 ואת תנאי פוליסת הביטוח. נזקו האישי הנתבע של התובע הינו כ- 800 ש"ח והוא מצוין, כי אין ביכולתו להעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג.
52. בחודש דצמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הנכדה, הראל פנסיה וגמל בע"מ. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל פנסיה וגמל מעלה, כביכול, את דמי הניהול הנגבים מעמיתיה בקרן הפנסיה המקיפה מבלי שניתנת להם על כך הודעה כדין, וכי היא גובה מהם, כביכול, בעת הפקדת כספיהם בקרן הפנסיה הכללית עקב הפקדה מצטברת בקרן הפנסיה המקיפה העולה על התקרה הקבועה לכך בחוק, דמי ניהול בשיעור העולה על שיעור דמי הניהול שלהם בקרן הפנסיה המקיפה, מבלי שניתנת להם הודעה על כך. נזקו האישי הנתבע של התובע מוערך בכ- 265 ש"ח והוא מצוין, כי אין ביכולתו להעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

53. בחודש דצמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח מפחיתה, לכאורה, שלא כדין, את תשלום דמי הביטוח למבוטחים בפוליסת נכות מתאונה בגין מקרי ביטוח שעניינם נכות בגפיים, עיניים ואוזניים על יסוד טבלת שיעורי נכויות הקבועה בפוליסת הביטוח, השונה מטבלת שיעורי הנכויות שבתקנות הביטוח הלאומי ועל יסוד נוסחת התאמה הקבועה בפוליסה הביטוח. נזקו האישי הנתבע של התובע הינו כ-12,500 ש"ח והוא מעריך את הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ-100 מיליוני ש"ח.

תובענות שהוגשו בתקופת הדוח

54. בחודש ינואר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח אינה מגלה (לא בעצמה ולא באמצעות סוכני הביטוח מטעמה) למבוטחיה בביטוח רכב, אשר עומדים לחצות מדרגת גיל או וותק נהיגה במהלך תקופת הביטוח, כי באפשרותם לעדכן את גיל הנהג או את וותק הנהיגה ולקבל החזר פרמיה, וכי כתוצאה מכך משלמים מבוטחיה הנ"ל פרמיה ביתר נוכח העדר עדכון הפרמיה במהלך תקופת הביטוח בעקבות שינוי מדרגת הגיל או הוותק. התובעים מעריכים את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג לכל הפחות בכ-12.25 מיליוני ש"ח.

55. בחודש ינואר 2017 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית נגד החברה הבת דקלה סוכנות לביטוח בע"מ ("דקלה"). עניינה של התובענה בטענה, כי דקלה הפקידה, כביכול, עבור עובדיה, תשלומים לפנסיה על פי הוראות צו ההרחבה הכללי במשק בנושא פנסיה ("צו ההרחבה הכללי") ולא על פי צו ההרחבה בענף היבוא, היצוא והמסחר בסיטונות ("צו ההרחבה בענף היבוא"), חרף חובתה, הנתענת, לפעול בהתאם להוראות צו ההרחבה בענף היבוא. הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם, להערכת התובע, לסכום של כ-1.4 מיליוני ש"ח.

56. בחודש פברואר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הנכדה, הראל פנסיה וגמל בע"מ ונגד החברה המאוחדת הראל ביטוח (להלן יחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות גובות תשלומים שונים בגין הקמת הלוואות ו/או הטיפול בהן וזאת לכאורה, בניגוד להוראות הדין, בהיעדר הרשאה חוקית ובניגוד לעמדת המאסדר. התובעת מעריכה את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג בכ-5.9 מיליוני ש"ח.

57. בחודש פברואר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב (המחלקה לעניינים כלכליים) תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הנכדה, הראל פנסיה וגמל בע"מ ונגד חברה מנהלת נוספת (להלן יחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות גובות מעמיתיהן, אשר נוטלים מהן הלוואות, תשלומים שונים בגין טיפול באותן הלוואות וזאת, לכאורה, בניגוד להוראות הדין ולעמדת הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון. התובעים מעריכים את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בכ-44.75 מיליוני ש"ח. בהחלטתו מחודש אפריל 2017 קבע בית המשפט כי למחלקה הכלכלית אין סמכות עניינית לדון בבקשת האישור וכי התובענה תישמע כהליך אזרחי.

58. בחודש מרס 2017 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית נגד החברה הנכדה הראל פנסיה וגמל בע"מ ("הראל פנסיה וגמל"). עניינה של התובענה בטענה, כי הראל פנסיה וגמל גבתה עד סוף שנת 2015, כביכול, מהעמיתים בקופת הגמל הראל עוצמה תעוז, הוצאות ניהול השקעות, אשר גבייתן מותרת על פי דין, ללא הסכמה חוזית בתקנון קופת הגמל, אשר התירה לה לגבות. התובעת מעריכה את הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג בכ-127.1 מיליוני ש"ח.

תובענות שהוגשו לאחר תקופת הדוח

59. בחודש אפריל 2017 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד כלל פנסיה וגמל בע"מ (להלן יחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות גובות דמי ביטוח בגין פוליסות ביטוח חיים מעמיתיהם ומבוטחיהם המנוחים לאחר פטירתם, וזאת בניגוד להוראות חוק חוזה הביטוח. התובעים מעריכים את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בגין התקופה בגינה הם מבקשים לנהל את התובענה בכ-14 מיליוני ש"ח בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיוחדת.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)**א. התחייבויות תלויות (המשך)****תובענות שהוגשו לאחר תקופת הדוח (המשך)**

60. בחודש אפריל 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי בעת החלפת רכב, הראל ביטוח מזכה, לכאורה, את מבוטחיה בפוליסות ביטוח רכב רכוש, בסכומי דמי ביטוח נמוכים מהסכומים להם הם זכאים, לכאורה, בהתאם להוראות פוליסת הביטוח התקנית והדין. נזקו האישי הנתבע של התובע מוערך בכ- 1,265 ש"ח והוא מציין, כי אין ביכולתו להעריך את הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג.

61. בחודש מאי 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד שתי חברות ביטוח נוספות (להלן יחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי במסגרת פוליסות הביטוח המשווקות על-ידי הנתבעות במסגרת מכרו ביטוח הרכב לעובדי המדינה של אגף החשב הכללי במשרד האוצר, מתעלמות, לכאורה, הנתבעות מהעבר הביטוחי של המבוטחים לצורך חישוב פרמיית הביטוח בביטוח רכב מקיף וכי פרמיית הביטוח של חברי הקבוצה מגלמת, לפיכך, לכאורה, סיכון גבוה יותר שאינו רלבנטי לחברי הקבוצה, דבר המוביל לכך שפרמיית הביטוח הנקבעת להם גבוהה מזו שהיה עליהם לשלם נוכח עברם הביטוחי. התובעים מעריכים את הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בכ- 155 מיליוני ש"ח.

62. בחודש מאי 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח דוחה, כביכול, תביעות ביטוח המוגשות אליה במסגרת פוליסות ביטוח שיניים קבוצתיות בגין בדיקות אבחון תקופתיות, בנימוק שאינן נכללות בתנאי הביטוח, על אף שבפועל, בדיקות אלו נכללות, לכאורה, במסגרת פוליסת הביטוח. התובע מעריך את הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 42.8 מיליוני ש"ח.

טבלה מסכמת:

להלן טבלה מסכמת של הסכומים הנתבעים במסגרת בקשות תלויות לאישור תובענות כייצוגיות, תובענות שאושרו כתביעה ייצוגית ותביעות מהותיות אחרות נגד החברה ו/או חברות המאוחדות, כפי שצוינו על-ידי התובעים בכתבי הטענות שהוגשו מטעמם. מובהר, כי הסכום הנתבע אינו מהווה בהכרח כימות של סכום החשיפה המוערכת על-ידי החברה, שכן המדובר בהערכות מטעם התובעים אשר דינן להתברר במסגרת ההליך המשפטי.

סוג **כמות תביעות** **הסכום הנתבע בא לפי ש"ח**

תובענות שאושרו כתביעה ייצוגית:

צוין סכום המתייחס לחברה ו/או חברות מאוחדות	5	930,365
התביעה מתייחסת למספר חברות ולא יוחס סכום ספציפי לחברה ו/או חברות מאוחדות	1	225,000
לא צוין סכום התביעה	1	

בקשות תלויות לאישור תובענות כייצוגיות:

צוין סכום המתייחס לחברה ו/או חברות מאוחדות	34	4,591,547
התביעה מתייחסת למספר חברות ולא יוחס סכום ספציפי לחברה ו/או חברות מאוחדות	9	10,847,000
לא צוין סכום התביעה	12	

תביעות מהותיות אחרות

	1	15,605
--	---	--------

הטבלה אינה כוללת את התביעה ובקשה לאישורה כתביעה נגזרת, כמפורט בסעיף ב(2) להלן (התחייבויות תלויות אחרות), לא צוין בה סכום תביעה ספציפי כלפי החברה.

סכום ההפרשה הכולל עבור התביעות שהוגשו כנגד החברה כמפורט לעיל מסתכם בכ- 87 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2016 כ- 75 מיליוני ש"ח).

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות אחרות

1. בחודש יוני 2004 הוגשה תביעה בבית המשפט המחוזי בתל-אביב ובקשה לאישורה כתביעה נגזרת כנגד החברה המאוחדת, ידידים הולדינג וניהול (1984) בע"מ (להלן: ידידים), יושב הראש לשעבר ומנכ"ל ידידים לשעבר וכנגד חברה מאוחדת נוספת, הראל שירותי ניהול קרנות פנסיה (1987) בע"מ, שהינה בעלת שליטה בידידים (להלן: "הנתבעים"), על ידי בעלי מניות המיעוט בלעתידי חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ, חברת בת של ידידים (להלן: לעתיד) בסכום של 15,605 אלפי ש"ח. עניינה של התביעה הינו פיצוי עתידית קופת פנסיה בע"מ (להלן: עתידית), קרן פנסיה בניהול לעתיד, בגין שימוש במשאבים שונים של עתידית, כגון: שימוש בתשתית התפעול ובמוניטין, שימוש בקניינה של עתידית, בגין נטילת קרן פנסיה ממשיכה ואובדן רווחים. בנוסף תובעים התובעים תמלוגים בסך של 3,177 אלפי ש"ח במסגרת התביעה האישית שלהם. ביום 29 ביולי 2010 לאחר שנערכו חקירות והוגשו סיכומים בכתב במסגרת הבקשה לאישור התביעה הנגזרת, נתקבלה על-ידי בית המשפט וניתנה לתובעים האפשרות לתבוע את הנתבעים בשם לעתיד בגין זכויות שלטענתם זכאית להן לעתיד. ביום 24 באוגוסט 2015 דחה בית המשפט את טענות התובעים בעניין התביעה הנגזרת וקבע כי הם מנועים מלטעון לעניין הזכויות הנובעות מהקמת קרן הפנסיה החדשה וכי לעתיד איננה זכאית לפיצוי בגין שימוש במשאביה של עתידית לצורך הקמת הקרן החדשה. בית המשפט קיבל את תביעתם האישית של התובעים לקבלת תמלוגים. במהלך החודשים ספטמבר-דצמבר 2015 העבירה לעתיד לתובעים את הסכומים המשקפים להערכתה את מלוא הסכום אותו היא חייבת לתובעים בהתאם להוראות פסק הדין, אולם התובעים טוענים כי הסכום שהועבר אינו מהווה את הסך הסופי לו הם זכאים בהתאם לפסק הדין. בהתאם לכך, מונה מומחה מטעם בית המשפט לצורך הכרעה בסוגיות הכספיות שבמחלוקת. עיקר המחלוקת שבין הצדדים הינה לעניין הריביות שיש להוסיף על סכום הקרן. במסגרת פגישה שהתקיימה עם המומחה שמונה נתגלו מחלוקות נוספות בין הצדדים. בהתאם לכך הוגשה בקשה לבית המשפט מטעם התובעים במסגרתה ביקשו כי המומחה יתייחס גם לסוגיות העמלות בגינה קיימות מחלוקת. לאחר שהתקיים דיון בעניין הגיעו הצדדים להסכמה לפיה המומחה יבדוק גם את עניין העמלות ובעניין הריבית התבקש בית המשפט ליתן החלטה במחלוקת שבין הצדדים. ביום 22 באוגוסט 2016 ניתנה החלטת בית המשפט, המקבלת את עמדת הנתבעים, כי הריבית לפיה יבצע המומחה את הבדיקה ויערוך את תחשיב התמלוגים היא הריבית בגין איחור בהעברת כספים מהמערכת הבנקאית. בכל הנוגע לתביעה האישית, ביום 3.1.2017 הוגשה לבית המשפט חוות דעת חלקית של המומחה מטעם בית המשפט, בנושא התמלוגים ובנושא שכר הדין. בעקבות הכרעת המומחה בנושאים האמורים שולם סכום העומד על 322,356 ש"ח לתובעים. המומחה טרם השלים את חוות דעתו בנושא העמלות אשר הצדדים הגיעו להסכמה כי הוא ידון בעניין זה גם כן. בנוסף, ביום 28 באוקטובר 2015 הגישו התובעים לבית המשפט העליון הודעת ערעור על פסק הדין בתביעה הנגזרת, במסגרתה מבקשים התובעים לבטל את פסק הדין ולקבל את התביעה הנגזרת ולחילופין להשיב את התיק לבית המשפט המחוזי על מנת שידון בשאלת גובה הנזק. הטיפול בתביעה הנגזרת, עוכב גם הוא על ידי בית המשפט העליון עד למועד שנקבע כאמור לעיל.

2. בחודש פברואר 2014 הוגשה לבית משפט מחוזי - המחלקה הכלכלית בתל אביב תביעה ובקשה לאישורה כתביעה נגזרת נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח, נגד ארבע חברות ביטוח נוספות ונגד שירותי בריאות כללית אשר הדיון בה אוחד עם תביעה ובקשה באותו עניין, אשר הוגשה בחודש מרס 2014 נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח, נגד ארבע חברות ביטוח נוספות ונגד מכבי שירותי בריאות (שירותי בריאות כללית ומכבי שירותי בריאות, להלן - "קופות החולים"). הבקשות להכיר בתובענות כתביעות נגזרות, לאחר שתוקנו בהתאם לבקשה, אשר נתקבלה על-ידי בית המשפט הינן בטענה שקופות החולים נמנעו, כביכול, מלמצות את זכות ההשתתפות העומדות להן מכוח הדין, כלפי חברות הביטוח בגין הוצאות שהוציאו במסגרת תוכנית שירותי הבריאות הנוספים ("שב"ן"), ביחס לאותם מקרים בהם קיימת, כביכול, חפיפת חבויות בין השב"ן לבין פוליסות ביטוחי הבריאות הנמכרות על ידי חברות הביטוח וכן בגין הוצאות שהוציאו קופות החולים במסגרת השירותים שניתנו על ידן מכוח חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד - 1994 ("הסל הבסיסי"), ביחס לאותם מקרים בהם קיימת, כביכול, חפיפת חבויות בין הסל הבסיסי לבין פוליסות ביטוחי הבריאות הנמכרות על ידי חברות הביטוח. לטענת התובעים עיקר החפיפה הינה בגין ביצוע ניתוחים (בחירת מנתח וכל העלויות הנלוות לכך) וכן בגין ייעוץ רפואי. הבקשות הוגשו לאחר שקופות החולים הבהירו לתובעים, בעקבות פנייתם אליהן, כי הן מסרבות להגיש תובענה כאמור נגד חברות הביטוח, לאחר שהסבירו לתובעים, כי אין יסוד לתובענה הן מבחינת הוראות הדין והן מבחינת אחרות, ולכן כל עוד לא שונו הוראות הדין הקיימות אין מקום לתובענה. התובעים מעריכים את סכום התביעה נגד כלל חברות הביטוח הנתבעות בסך של כ- 5.2 מיליארדי ש"ח. להערכת הנהלת הראל ביטוח, בהתבסס על חוות דעת של יועציה המשפטית, סיכויי הבקשה לאישור כנגזרת להידחות גבוהים מהסיכויים לקבלתה, ולפיכך לא נכללה בדוחות הכספיים הפרשה בגין תובענה זו. בית המשפט העביר את הבקשה לקבלת עמדת היועץ המשפטי בסוגיות המועלות בבקשת האישור שתתייחס לעמדת משרד האוצר, הממונה ומשרד הבריאות. בחודש מרס 2016 הגיש היועץ המשפטי לממשלה עמדתו בבקשה לאישור התביעה הנגזרת, לפיה, אין לשיטתו לחברי קופת חולים זכות להגיש תביעה נגזרת בשמה, וכי גם לגופם של דברים אין מקום לשיטתו לאשר את הבקשה להגשת תביעה נגזרת ממספר טעמים, ובהם העובדה שנוכח המורכבות הכרוכה בהגשתן וניהולן של תביעות השיבוב אין לומר שהחלטותיהן של קופות החולים שלא להגיש תביעות במקרים של כפל ביטוח הינן החלטות לא סבירות מבחינה כלכלית, ציבורית ומשפטית, קל וחומר בנסיבות שבהן הממשלה בוחנת אפשרות לקבוע, במידת הצורך, וככל שימצא, לאחר גיבוש התשתית העובדתית הנדרשת, כי יש לכך הצדקה, הסדר שיבוב סטאטוטורי. עוד מבהיר היועץ המשפטי לממשלה בעמדתו, כי בכל מקרה, אין מקום לדעת המדינה לשקול יצירת הסדר שיבוב בין הסל הציבורי לבין הביטוח המסחרי או בינו לבין השב"ן.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ג. תביעות שהגיעו לסיומן בתקופת הדוח

1. בחודש יוני 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ("הראל ביטוח") ונגד חברת ש.ח.ר נזקי צנרת בע"מ ("חברת ש.ח.ר") (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי נגבים, כביכול, ממבוטחיה של הראל ביטוח בפוליסות ביטוח מבנה, בגין תיקון נזקי מים, מלוא דמי ההשתתפות העצמית, גם במקרים בהם עלות התיקון בפועל נמוכה מסכום ההשתתפות העצמית. בכך מפרות הנתבעות, לטענת התובע, את הוראות חוק חוזה הביטוח, תשמ"א - 1981, פועלות בחוסר תום לב בקיום חוזה, עושות עושר ולא במשפט ומפרות חובה חקוקה. בחודש בינואר 2017 אישר בית המשפט המחוזי מרכז-לוד את בקשתו של המבקש, במהלך דיון שהתקיים בפניו, להסתלק מבקשת האישור.

2. בחודש אוגוסט 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ("הראל ביטוח"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי מבטוחיה של הראל ביטוח, אשר רכשו כיסוי ברות ביטוח נסיעות לחו"ל, המקנה להם את האפשרות לרכוש ביטוח נסיעות לחו"ל ללא צורך בהצהרת בריאות חדשה, נדרשים, כביכול, להצהיר אודות מצבם הרפואי בעת הפעלתה של פוליסת ביטוח הנסיעות לחו"ל. בכך, טוען התובע, הראל ביטוח מטעה את מבטוחיה, מנצלת את מצוקת הצרכן, מפרה את חובת הגילוי ואת חובתה לקיים חוזים בתום לב, עושה עושר ולא במשפט, מפרה את חוק חוזה הביטוח, תשמ"א - 1981, מפרה חובה חקוקה, פוגעת באוטונומיה של הרצון החופשי, ופועלת ברשלנות ובתרמית. בחודש פברואר 2017 אישר בית המשפט את הבקשה המוסכמת להסתלקות המבקש מבקשת האישור נגד הראל ביטוח במסגרת בקשת ההסתלקות התחייבה הראל ביטוח להוסיף אפשרות למימוש הרחבת ברות הביטוח באמצעות אתר האינטרנט שלה וכן לשלוח למבוטחים הרלבנטיים מידע אודות זכאותם למימוש ברות הביטוח במסגרת הדיווח השנתי הנשלח אליהם.

תביעות שהגיעו לסיומן לאחר תקופת הדוח

3. בחודש דצמבר 2012 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד 6 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי במסגרת רפורמה שנעשתה בשנת 2007 בענף רישוי רכב על ידי משרד התחבורה, תוקנו תקנות התעבורה, תשכ"א - 1961, אשר במסגרתן שונה סיווגם של רכבי הפנאי-שטח והמיני-וואנים ("כלי הרכב") לכלי רכב פרטיים. לטענת התובעים, הנתבעות בחרו להמשיך ולהגדיר את כלי הרכב ככלי רכב מסחריים, כל זאת כביכול, בניגוד להוראות הדין. בנוסף נטען, כי ביחס לרכבים שיווצרו לאחר כניסת הרפורמה לתוקף, כלומר שנת 2008 ומעלה שינו הנתבעות את התנהלותן וכלי רכב אלו מבטוחים על ידן ככלי רכב פרטיים, ובזאת, כביכול, הנתבעות יוצרות הפליה. לטענת התובעים, באמצעות סיווג כלי הרכב על ידי הנתבעות ככלי רכב מסחריים, וזאת על אף שכלי הרכב מסווגים על ידי משרד התחבורה כרכבים פרטיים (M-1), הנתבעות גובות, לכאורה, פרמיות ביטוח הגבוהות מפרמיות הביטוח המקבילות לכלי רכב פרטיים. בחודש אפריל 2017 דחה בית המשפט המחוזי מרכז את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית.

4. בחודש ינואר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה היה בטענה, כי בעוד שהראל ביטוח מבטיחה בהצעת ביטוח לרוכשי רכב מסוג פגיו וסיטראון באמצעות לוביט סוכנות לביטוח (1997) בע"מ, כי בקרות נזק תאוונתי, רכבם יתוקן בחלפים מקוריים חדשים בלבד חלף החלקים שניזוקו, בפועל, בקרות מקרה ביטוח, הראל ביטוח מפעילה שמאי חוץ מבלי לחייב אותו ואת מוסד ההסדר לפעול על פי הוראות הפוליסה, כך שהשמאי קובע אילו תיקונים ייעשו בחלפים מקוריים ואילו תיקונים יבוצעו על דרך של תיקון חלקים שניזוקו. בכך מקטינה הראל, לטענת התובע, את ערך הנזק הגולמי, כך ששיעור הנזק, המחושב באחוזים משווי הרכב המבוטח נמוך משיעור הנזק האמיתי. בכך, מפרה הראל ביטוח, לטענת התובע, את הוראות חוק חוזה הביטוח, תשמ"א - 1981 ואת הוראות חוזה הביטוח, פועלת בחוסר תום לב ועושה עושר ולא במשפט. בחודש מרס 2017 הודיעו הצדדים לבית המשפט כי בעקבות המלצת בית המשפט הסכימו לסיים את ההליך בדרך של הסתלקות מבקשת האישור במסגרתה תיווסף הבהרה הן במסמכי העתידיים של לוביט והן בפוליסות הביטוח העתידיות, כי החלפת החלקים לחלקים חדשים ומקוריים מותנית באישור שמאי להחלפת החלק. בחודש מאי 2017 אישר בית המשפט את הסתלקות המבקש בתנאים שהוסכמו בין הצדדים והורה על מחיקת בקשת האישור.

5. בחודש אוגוסט 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד קרן הגמלאות המרכזית של עובדי ההסתדרות בע"מ ("קג"מ"), עמיתים - קרנות הפנסיה הוותיקות ("עמיתים") וישראל שחר סוכנות לביטוח (MIA) - סוכנות לביטוח פנסיוני (2010) בע"מ (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי נגבית, כביכול, מהמבוטחים בפוליסה לביטוח חיים קבוצתי לחברי ארגון מקבלי גימלה מקג"מ, פרמיה עודפת ביחס לפוליסת הביטוח, פרמיה ללא כיסוי ביטוחי ופרמיה יקרה בעשרות אחוזים ביחס לפוליסות ביטוח חיים אחרות. זאת, בעוד שבתקנון הקרן לא מוזכרת גביית פרמיות ביטוח לאלמן/נה והנתבעות נמנעות מלהציג את פוליסת הביטוח המקורית עליה חתמה המבקשת. בכך טענה התובעת, הפרו, כביכול, הנתבעות חובה חקוקה, הפרו את חובת הגילוי המוגברת החלה עליהן, עשו עושר ולא במשפט והטעו את מבטוחיהן. בחודש מאי 2017 אישר בית המשפט המחוזי מרכז-לוד את הודעת ההסתלקות של המבקשת, אשר ניתנה במהלך דיון שהתקיים בפניו, והורה על מחיקת הבקשה לאישור התביעה כייצוגית.

באור 8 - ניהול ודרישות הון

1. להלן נתונים בדבר ההון הנדרש והקיים של החברות הבנות שהינן חברות ביטוח בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (הון עצמי מינימאלי הנדרש ממבטח) התשנ"ח-1998 (להלן: "תקנות ההון") והנחיות הממונה:

ליום 31 בדצמבר 2016		ליום 31 במרס 2017	
EMI	הראל ביטוח	EMI	הראל ביטוח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
79,652	5,702,567	76,291	5,806,308
436,811	4,071,946	417,113	4,299,802
-	350,517	-	350,517
436,811	4,422,463	417,113	4,650,319
-	145,145	-	114,729
-	1,825,894	-	2,073,014
-	1,971,039	-	2,187,743
-	741,040	-	739,480
-	2,712,079	-	2,927,223
436,811	7,134,542	417,113	7,577,542
357,159	1,431,975	340,822	1,771,234
-	(30,182)	-	(24,716)
-	250,100	-	-
(25,000)	-	-	-
332,159	1,651,893	340,822	1,746,518

הסכום הנדרש על פי תקנות והנחיות הממונה (א)
הסכום הקיים המחושב על פי תקנות ההון:

הון ראשוני

הון ראשוני בסיסי

הון ראשוני מורכב

סה"כ הון ראשוני

הון משני

הון משני נחות (ב)

הון משני מורכב (ג)

סה"כ הון משני

הון שלישוני מורכב

סך ההון הקיים המחושב על פי תקנות ההון

עודף ליום הדוח

אירועים לאחר תאריך המאזן

התכלות הון משני

הרחבת הון משני מורכב לאחר תאריך הדוח

חלוקת דיבידנד (לפרטים נוספים ראה סעיף 7)

עודף בהתחשב באירועים לאחר תאריך המאזן*

א. הסכום הנדרש כולל, בין היתר, דרישות הון בגין:

ליום 31 בדצמבר 2016		ליום 31 במרס 2017	
EMI	הראל ביטוח	EMI	הראל ביטוח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
79,652	744,944	76,291	757,953
-	352,840	-	357,094
-	40,997	-	39,935
-	1,395,557	-	1,422,992
-	85,859	-	86,644
-	310,703	-	316,332
-	1,657,588	-	1,686,164
-	837,109	-	839,736
-	(194,036)	-	(193,103)
-	408,834	-	418,007
-	62,172	-	74,554
79,652	5,702,567	76,291	5,806,308

הסכום הנדרש כולל, בין היתר, דרישות הון בגין:

פעילות בביטוח כללי

פעילות בביטוח סיעודי

דרישות הון בגין תוכניות מבטיחות תשואה

נכסי השקעה ונכסים אחרים (ד)

סיכוני קטסטרופה בביטוח כללי

סיכונים תפעוליים

הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים ובביטוח מפני מחלות ואשפוז

השקעה בחברות מנהלות מאוחדות, מבטחים וערבויות

הקלה בדרישות ההון בגין עלות רכישת קופות גמל

סיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים (ה)

נכסים בלתי מוכרים כהגדרתם בתקנות ההון (ו)

סך כל הסכום הנדרש על פי תקנות ההון המתוקנות

* התוספת, הנכללת בחישוב ההון הנדרש מהראל ביטוח בשל יתרת ההפרש המקורי המיוחס לחברות המנהלות וקופות הגמל, לצורך חלוקת דיבידנד, מסתכמת לסך של כ-94 מיליוני ש"ח וכ-95 מיליוני ש"ח ליום 31 במרס 2017 וליום 31 בדצמבר 2016, בהתאמה.

באור 8 - ניהול ודרישות הון (המשך)

1. (המשך)

- ב. כולל כתבי התחייבות נדחים בסך של 201,414 אלפי ש"ח שהונפקו עד ליום 31 בדצמבר 2006 והמהווים הון משני נחות.
- ג. לעניין הנפקת אגרות חוב אשר תמורתן משמשת כהון מורכב של החברה, ראה באור 6.
- ד. לעניין אישור הממונה לשימוש במודל פנימי לדירוג אשראי ראה באור 37 לדוחות השנתיים.
- ה. דרישת הון בשיעור של 0.17% מהסכום בסיכון בשייר עצמי, אך לא פחות מהדרישה ביום ההעברה. דרישת ההון בהראל ביטוח הינה בסכום שלא יפחת מ-190 מיליוני ש"ח.
- ו. כולל נכס לא מוכר בסכום זניח בגין חריגה פאסיבית מתקנות השקעה.
2. החל מיום 1 בינואר 2016, מוזגה הפעילות הביטוחית של דקלה לתוך הראל ביטוח. החל מאותו מועד, חדלה דקלה מלהיות מבטח, שינתה את שמה לשם דקלה סוכנות לביטוח בע"מ, היא פועלת בהתאם לרשיון סוכנות ביטוח ובהתאם לא קיימות לה דרישות הון. למיזוג כאמור, השפעה חיובית על דרישות ההון של הראל ביטוח בסך של כ-80 מיליוני ש"ח. בנוסף לאמור, כחלק מהעברת הפעילות הביטוחית של דקלה להראל ביטוח, הועבר להראל ביטוח כתב התחייבות נדחה בסך של כ-100 מיליוני ש"ח, אשר משמש כהון משני מורכב בידי הראל ביטוח. בהתאם, קטנו דרישות ההון וגדל ההון המוכר של הראל ביטוח בסכומים כאמור.
- ביום 1 בינואר 2016 חילקה דיקלה דיבידנד בסך של כ-644 מיליוני ש"ח ובאותו המועד הועברו כלל ההתחייבויות הביטוחיות והנכסים העומדים כנגדן להראל ביטוח.
3. בהתאם להיתר לשליטה ולהחזקת אמצעי שליטה במבטחים ובחברות המנהלות, התחייבה החברה להשלים בכל עת את ההון העצמי של חברות הביטוח הנמנות על הגופים המוסדיים שבשליטתה, לרבות בססח, לסכום הקבוע בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998 או כל תקנה או דין אחר שיבואו במקומן וכן להשלים בכל עת את ההון העצמי של החברות המנהלות של קופות הגמל וקרנות הפנסיה שבשליטתה, לסכום הקבוע בתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל) התשכ"ה-1965 או כל תקנה או דין אחר שיבואו במקומן. התחייבות זו היא בלתי הדירה, ותהיה תקפה כל עוד החברה שולטת במישרין או בעקיפין בגופים המוסדיים.
4. ביום 28 בדצמבר 2016 פורסמה הצעת חוק השקעות משותפות בנאמנות (תיקון מס' 27) (קרנות סל), התשע"ו-2016. על פי התיקון המוצע, תעודות הסל יחדלו להתקיים כנכס מתחייב ויהפכו לקרנות נאמנות מחקות סגורות, כלומר קרנות מחקות נסחרות ויחולו עליהן הוראות חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994, בשינויים המתחייבים מאופיין הייחודי של קרנות אלו וכן הסדרים ייחודיים שייקבעו בתקנות או בהוראות של רשות ניירות ערך, לגבי קרנות סל. תחילתו של החוק תהיה ביום כניסתו לתוקף של התקנות שיוקנו מכוח החוק, או ביום 1 באוקטובר 2017, לפי המאוחר.
- ההשפעות של מהלך זה על מצבה הכספי ותוצאותיה הכספיות של הראל סל אינן ניתנות לכימות בשלב זה.
5. בחודש מרס 2012 פרסמה רשות ני"ע את טיוטת תקנות השקעות משותפות בנאמנות (חשבון מגבה) התשע"ב - 2012 (להלן: "תקנות חשבון מגבה") המסדירה את הסכום שיידרש מנהל תעודת סל להפקיד ככרית בחשבון מגבה לעמידה בהתחייבויותיו למחזיקי תעודות הסל, לפי רכיבי הסיכון בפועל של מנהל תעודות הסל ובהתאם להגדרות שנקבעו בתקנות החשבון המגבה. תקנות החשבון המגבה צפויות להיות מאושרות ולהיכנס לתוקף ביחד עם תיקון החקיקה שיוזמת רשות ני"ע להסדרת שוק תעודות הסל במסגרת חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד - 1994. בשלב זה לא ניתן להעריך מתי יושלמו וייכנסו לתוקף תיקון החקיקה ותקנות החשבון המגבה.
- נכון למועד הדוחות הכספיים עומדות החברות המנפיקות תעודות סל (הראל סל בע"מ והראל סל מטבעות בע"מ) בדרישות טיוטת תקנות חשבון מגבה כאמור לעיל.
6. חברות מאוחדות המנהלות קרנות נאמנות ותיקי השקעות מחויבות בהון מזערי בהתאם להנחיות הרשות לניירות ערך. החברות פועלות באופן שוטף לעמידה בדרישה זאת. נכון ליום 31 במרס 2017, עומדות החברות המאוחדות בדרישות אלו.
7. ביום 20 במרס 2017 אישר דירקטוריון EMI חלוקת דיבידנד בסך של 25 מיליוני ש"ח, במסלול הירוק (חלוקה ללא צורך באישור מראש מאת רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון, בהתאם להנחיות רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון בנושא חלוקת דיבידנדים על ידי מבטח). החלטת הדירקטוריון התקבלה לאחר שהובאו בחשבון התוצאות הכספיות של EMI ליום 31 בדצמבר 2016, הוצג סכום העודפים הראויים לחלוקה של EMI ליום 31 בדצמבר 2016, ונבחנו עודפי ההון וצרכי ההון של EMI, בהתאם למדיניות ניהול ההון של EMI. הדיבידנד חולק בעין (באמצעות העברת ניירות ערך) ביום 29 במרס 2017.

באור 8 - ניהול ודרישות הון (המשך)

8. לשם עמידת Turk Nippon בדרישת תקנות ההון כמבטח הפועל בטורקיה, אישר דירקטוריון החברה ביום 26 בדצמבר 2015 מסגרת הזרמת הון לשנת 2016 בסך של כ- 10 מיליוני לירות טורקיות (כ- 13 מיליוני ש"ח). ביום 5 בדצמבר 2016 בוצעה הזרמת הון בסך כ- 5.8 מיליוני לירות טורקיות (כ- 6.3 מיליוני ש"ח). ביום 25 בינואר 2017 אישר דירקטוריון החברה מסגרת הזרמת הון לשנת 2017 בסך של כ- 17 מיליוני לירות טורקיות (כ- 20 מיליוני ש"ח). מסגרת זו לא נוצלה עד למועד פרסום הדוח.

9. פרטים בדבר התקדמות ההיערכות ליישום Solvency II :

ביום 21 באפריל 2016 פרסמה רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון הנחיה לביצוע תרגיל לשנת 2015 (IQIS5), אשר מבוסס על ההנחיות המעודכנות מאירופה עם התאמות לשוק המקומי. בהנחיה כתבה רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון כי חישוב IQIS5, המהווה את הסקר הכמותי האחרון לפני יישום משטר כושר פרעון חדש מבוסס Solvency II, יתרום להיערכות חברות הביטוח ולגיבוש ההנחיות הסופיות.

בהתאם לתוצאות תרגיל ה- IQIS5, ובהתחשב בהוראות המעבר כאמור לעיל, להראל ביטוח, לבססח ול- EMI קיימים עודפי הון משמעותיים.

ביום 7 בפברואר 2017 פרסמה רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון נוסח מעודכן של הוראות ליישום משטר כושר פרעון חדש המבוסס על הוראות Solvency II באירופה עם התאמות לישראל (להלן – "ההוראות המעודכנות"). ההוראות המעודכנות אושרו ב-22 במאי 2017 על-ידי ועדת הכספים של הכנסת (בכפוף לאפשרות דיון נוסף בוועדת הכספים) עם הארכה של תקופת המעבר לעניין עמידה בהון הנדרש לכושר פרעון בשלוש שנים נוספות, כלומר תקופת המעבר תסתיים ב-31 בדצמבר 2024 במקום ב-31 בדצמבר 2021. ההוראות המעודכנות מכילות שלושה נספחים כדלהלן: (א) הוראות לעניין מאזן כלכלי (ב) הוראות לעניין הון עצמי של חברת ביטוח (ג) הוראות לעניין הון נדרש לכושר פרעון (SCR) ולעניין סף הון מינימלי (MCR). בהתאם להוראות המעודכנות חברת ביטוח תקיים משטר כושר פרעון כלכלי, וזאת מבלי לגרוע מחובתה לקיים את הוראות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998 והוראות הממונה שניתנו מכוחן, זאת עד לקבלת אישור הממונה שהחברה ביצעה ביקורת על יישום הוראות Solvency II לפי הוראות אלה בדוחות הכספיים השנתיים. בהתאם להוראות המעודכנות, מועד התחילה של משטר כושר פרעון מבוסס Solvency II יהיה ב-30 ביוני 2017.

לאור הארכת תקופת המעבר, במועד התחילה, 30 ביוני 2017, ההון הנדרש לכושר פרעון של חברת ביטוח לא יפחת מ-60% מה-SCR והוא יגדל באופן הדרגתי עד לעמידה ב-100% מה-SCR ב-31 בדצמבר 2024. רשות שוק ההון וביטוח וחיסכון טרם פרסמה את מדרג העמידה ב-SCR המעודכן עבור תקופת המעבר הארוכה יותר.

עוד כוללות ההוראות המעודכנות, שלושה שינויים עיקריים בחישוב המתייחסים: (1) לעליה בשיעור הריבית הריאלית העתידית (הגלומה בטווח הארוך); (2) Ultimate Forward Rate (UFR) לקביעת קורלציה שלילית בין תת רכיב סיכון אריכות ימים לתת רכיב סיכון ביטולים; ו- (3) לעדכון טבלת הפקטורים בתת רכיב סיכון מרווח עבור דירוגים מקומיים.

ההשפעה הכוללת של שינויים אלה, ככל שיכנסו לתוקף, הינה גידול משמעותי בעודף ההון ביחס לעודף ההון שנכלל בתרגיל שהוגש לרשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון, בגין דצמבר 2015.

באור 8 - ניהול ודרישות הון (המשך)

10. בחודש דצמבר 2011 פרסם הממונה מכתב בדבר הארכת תוקף הקריטריונים לחלוקת דיבידנד, בהתאם למפורט להלן: מבטח רשאי להגיש לממונה בקשה לאישור חלוקת דיבידנד בכפוף לכך שלחברה יחס הון עצמי מוכר לאחר חלוקת הדיבידנד להון עצמי נדרש בשיעור של 105% לפחות.

מבטח שיחס ההון העצמי המוכר שלו לאחר חלוקת הדיבידנד להון העצמי הנדרש הינו בשיעור של 115% לפחות, רשאי לחלק דיבידנד ללא צורך בקבלת אישור מראש מהממונה, ובלבד שמסר הודעה מראש לממונה ואת המסמכים המפורטים במכתב. לדרישת ההון לצורך חלוקת דיבידנדים, תתווסף ההפחתה של ההון המזערי הנדרש בשל יתרת ההפרש המקורי המיוחס לחברות המנהלות וקופות הגמל (להלן – "התוספת להון הנדרש") (ראה גם סעיף 1 לעיל).

המסמכים המפורטים שיוגשו לממונה יכללו תחזית רווח שנתית לשנתיים עוקבות, תכנית שירות חוב מאושרת על ידי דירקטוריון חברת הביטוח וחברת ההחזקות של חברת הביטוח, תוכנית פעולה להשלמת הון והעתק פרוטוקול ישיבת הדירקטוריון בה אושרה החלוקה.

בחודש אוגוסט 2016 פרסם הממונה מכתב למנהלי חברות הביטוח ("המכתב") ובו עדכון לעמדתו בנוגע לחלוקת דיבידנד במסגרת היערכות ליישום משטר כושר פירעון מבוסס Solvency II ("סולבנסי 2"). בהתאם למכתב, חברת ביטוח לא רשאית לחלק דיבידנד אלא אם מתקיימים לגביה שני התנאים כדלקמן -

(א) לאחר ביצוע החלוקה יש לחברה יחס הון עצמי מוכר להון העצמי הנדרש בשיעור של 115% לפחות, לפי תקנות ההון הקיימות. בחישוב דרישת ההון תתווסף ההפחתה של ההון המזערי הנדרש בשל יתרת ההפרש המקורי המיוחס לחברות המנהלות וקופות הגמל (להלן - "התוספת להון הנדרש")

(ב) אם לאחר ביצוע החלוקה, יחס כושר הפירעון של החברה בהתאם להוראות סולבנסי 2 הינו לפחות בשיעור כדלקמן:

תקופה	יחס כושר פרעון
עד וכולל הדוחות הכספיים בגין 31 בדצמבר 2017	115%
עד וכולל הדוחות הכספיים בגין 31 בדצמבר 2018	120%
החל מהדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2019	130%

כמו כן, במסגרת המסמכים המפורטים במכתב, ימסור המבטח תכנית ניהול הון הכוללת התייחסות נרחבת לאופן היערכות המבטח למשטר כושר פירעון חדש.

במסגרת הדיונים שניהלו חברות הביטוח עם רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - "הרשות"), נדונה גם סוגיית המגבלה הרגולטורית על חלוקת דיבידנדים של מבטחים. בדיונים אלה נמסר כי הרשות שוקלת הקלה לגבי מגבלות אלה באופן שחלוקת דיבידנדים תותנה בעמידה ביחס כושר פירעון של 100% לפי משטר כושר הפירעון הכלכלי החדש, בחישוב מלא, ללא הפעלת הוראות מעבר לדרישת ההון בגין מניות וללא פריסה, במקום המגבלות הכלולות בסעיף (ב) במכתב שפורסם לעניין זה, ובעמידה בעודף ההון שיקבע דירקטוריון חברת הביטוח. הרשות טרם פרסמה מכתב מתוקן בנושא זה ובשלב זה לא ניתן להעריך האם ומתי תעשה זאת.

בהתאם לנוסח המעודכן שפורסם ביום 7 בפברואר 2017, כאמור לעיל, וככל שנוסח זה יתקבל, צפוי שיפור משמעותי בעודפי ההון וביחס כושר הפירעון של החברה.

באור 9 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח

1. פוליסת סיעוד קבוצתי לחברי שירותי בריאות כללית
הראל ביטוח והכללית חתמו על הסכם להארכת תקופת הביטוח הסיעודי הקבוצתי לתקופה של עד ליום 30 ביוני 2017 ("תקופת ההארכה הראשונה"). בתום תקופת ההארכה הראשונה, בכפוף לקבלת היתר מאת הממונה, תוארך תקופת ההתקשרות מאליה לתקופה נוספת - עד ליום 31 בדצמבר 2018, אלא אם הודיע מי מהצדדים 60 יום לפני תום תקופת הארכה הראשונה על רצונו בהפסקת ההתקשרות. ביום 22 במאי 2016 התקבל מאת הממונה היתר להפעלת תכנית הביטוח הסיעודי שתוקפו עד ליום 30 ביוני 2017. החברה מעריכה, כי הפוליסה תוארך מעבר ליום 30 ביוני 2017, ככל הנראה עד 31 בדצמבר 2018.
2. סיום ההתקשרות למתן שירותי תפעול על ידי הראל שירותי ניהול קרנות פנסיה
בחודש פברואר 2017 הסתיימה ההתקשרות למתן שירותי תפעול על ידי הראל שירותי ניהול קרנות פנסיה לבין נתיב קרן הפנסיה של פועלי ועובדי מפעלי משק ההסתדרות בע"מ ("נתיב") בגין שירותי התפעול שניתנים לנתיב בתמורה לדמי ניהול בסך של כ- 10 מיליוני ש"ח בשנה. החל מאותו מועד לא תהיה הראל שירותי ניהול קרנות פנסיה זכאית לדמי הניהול כאמור.
3. חלוקת דיבידנד על ידי הראל השקעות
ביום 22 במרס 2017 אישר דירקטוריון החברה חלוקת דיבידנד במזומן בסך של כ- 107 מיליוני ש"ח (0.5 ש"ח למניה). החלטת הדירקטוריון התקבלה לאחר שהובאו בחשבון התוצאות הכספיות של החברה לשנת 2016. בפני הדירקטוריון הוצגו הרווחים הראויים לחלוקה, עודפי ההון בחברות הבנות של החברה וצרכי המזומנים של הקבוצה, בתרחישים שונים. הדירקטוריון בחן את עמידת החברה במבחן הרווח ובמבחן יכולת הפירעון הקבועים בסעיף 203 (א) לחוק החברות. לאחר בחינה זו אישר הדירקטוריון את עמידת החברה במבחן החלוקה. הדיבידנד שולם ביום 9 באפריל 2017.
4. לעניין חלוקת דיבידנד על-ידי EMI ראה באור 8.
5. חילופי נושאי משרה
א. סיום כהונתו של מר רונן אגסי
ביום 12 בינואר 2017 מר רונן אגסי, אשר כיהן כמנכ"ל החברה ומנהל הכספים של החברה, וכן כראש חטיבת כספים ומשאבים של החברה הבת הראל ביטוח, הודיע לדירקטוריון החברה על רצונו לסיים את כהונתו בקבוצה, על מנת לפנות לאתגרים ניהוליים חדשים. מר אגסי סיים את תפקידו בקבוצה ביום 15 באפריל 2017.
ב. מינוי מישל סיבוני כמנכ"ל
מר מישל סיבוני, המכהן כמנכ"ל הראל ביטוח, שהיא החברה המרכזית בקבוצת הראל, מונה כמנכ"ל הראל השקעות במקום מר אגסי, וזאת בנוסף לתפקידו כמנכ"ל הראל ביטוח.
יצוין, כי מר סיבוני מכהן כמנכ"ל הראל ביטוח החל משנת 2009, וכן כיהן כמנכ"ל משותף בהראל השקעות (בנוסף לתפקידו כמנכ"ל הראל ביטוח) משנת 2011 ועד תום שנת 2015, מועד בו הוחלט כי מר סיבוני יתרכז בתפקידו המרכזי כמנכ"ל הראל ביטוח, וזאת על מנת להוביל מהלך של שינוי אסטרטגי בקבוצה, ועקב כך הפסיק לכהן כמנכ"ל החברה ומר אגסי מונה למנכ"ל החברה במקומו (בנוסף לתפקידיו האחרים של מר אגסי בקבוצה). כעת, לאחר חלוף כשנה, ולאור הודעת פרישתו של מר אגסי מתפקידו כמנכ"ל החברה (כמו גם מיתר תפקידיו בחברה ובהראל ביטוח), הסכים מר סיבוני לקחת על עצמו שוב גם את תפקיד מנכ"ל החברה, וזאת ללא כל תמורה נוספת בגין כהונה נוספת זו¹.
- ג. מינוי מר אריק פרץ כמנהל כספים של הראל השקעות וכמנהל חטיבת כספים ומשאבים של הראל ביטוח
מר אריק פרץ מונה כמנהל הכספים של החברה וכן כמנהל חטיבת כספים ומשאבים של הראל ביטוח. מר פרץ כיהן בשלוש השנים האחרונות כסמנכ"ל כספים ומטה בקבוצת מיטב דש, והחזיק בתפקיד אסטרטגי ובכיר בקבוצה זו. לפני כן שימש כסמנכ"ל בכיר בפסגות, ולפני כן כיהן כסגן בכיר לממונה על הביטוח ושוק ההון במשרד האוצר.
המינויים כאמור נכנסו לתוקף עם סיום כהונתו של מר אגסי בתפקידים אלו, כמפורט בסעיף א לעיל.

¹ בהתאם, לא ישתנה תגמולו של מר סיבוני אם מסיבה כלשהי, יחדל מר סיבוני מלכהן כמנכ"ל החברה וימשיך בכהונתו כמנכ"ל הראל ביטוח.

באור 9 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח (המשך)

6. עדכון הריביות להיוון המשמשות בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

בשל העליה בריבית חסרת הסיכון המשמשת לבחינת נאותות העתודות, הקטינה הראל ביטוח את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בסך של כ-46 מיליוני ש"ח לפני מס, וסך של כ-30 מיליוני ש"ח לאחר מס בתקופה של שלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2017 אשר הגדילו את הרווח ואת הרווח הכולל בסכומים האמורים. בתקופה המקבילה אשתקד בשל הירידה בריבית חסרת סיכון הגדילה הראל את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בסך של כ-54 מיליוני ש"ח לפני מס, וסך של כ-35 מיליוני ש"ח לאחר מס בתקופה של שלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2016, אשר הקטינו את הרווח ואת הרווח הכולל בסכומים האמורים. ההשפעה על התוצאות הכספיות מפורטת להלן:

באלפי ש"ח	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 מרס		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר
	2017	2016	2016
גידול (קיטון) בעקבות בחינת נאותות העתודות	(46,188)	53,997	93,230
סה"כ ביטוח חיים	(46,188)	53,997	93,230
סך הכל השפעות הריבית לפני מס	(46,188)	53,997	93,230
שינוי בשיעור מימוש הגמלא	-	-	69,651

7. עדכון מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה

בחודש מרס 2017, אישרו הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים בקבוצה, לאחר שאישרה זאת ועדת התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, עדכונים לא מהותיים למדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, ביניהם הצורך בנימוקים מיוחדים במקרה של עדכון השכר השנתי לבעל תפקיד מרכזי, מעל לשיעור ריאלי של 10%.

8. חילופי נושאי משרה בכירה בחברות בנות

ביום 1 במרס 2017 מר טל קדם החל את כהונתו כמנכ"ל הראל פיננסים.

9. הגדרת עסקה זניחה

ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה קבעו ביום 15 במרס 2017 וביום 22 במרס 2017, בהתאמה, כי עסקת בעל שליטה, תחשב כעסקה זניחה, אם יתקיימו בה כל התנאים הבאים:

א. היא איננה עסקה חריגה (כמשמעות המונח בחוק החברות).

ב. לגבי עסקאות ביטוח, חסכון ארוך טווח ופיננסים: הן נעשו תחת אותם כללי הטבות שניתנים לכלל עובדי הקבוצה, כפי שאושרו ע"י דירקטוריון החברה.

ג. סכום הביטוח בשייר עצמי של החברה בכל פוליסה אינו עולה על 10 מיליוני ש"ח (1.6% מהרווח הנורמטיבי), וסכום הביטוח בכל פוליסה אינו עולה על 50 מיליוני ש"ח. המגבלה האמורה לא תחול על פוליסות חיסכון.

ד. התקשרויות אחרות שעלותן השנתית המצטברת לקבוצה אינה עולה על 100,000 ש"ח.

מובהר בזאת, כי כל עסקה למתן שירותים על ידי בעל שליטה או קרובו, לא תסווג כעסקה זניחה. עוד יובהר, כי עסקאות נפרדות, אשר מתקיימת ביניהן תלות, כך שבפועל הינן חלק מאותה התקשרות, יבחנו כעסקה אחת.

עסקאות שתעמודנה בפרמטרים של זניחות כאמור לא תידרשנה לאישורים מיוחדים.

10. מענק בגין שנת 2016 לנושאי משרה בכירים אחרים

ביום 13 במרס 2017, הובאו לאישור דירקטוריון החברה וחברות הבנות מענקים לנושאי המשרה בחברה ולנושאי המשרה שנכללו בתוכנית התגמול. המענקים חושבו על בסיס נתונים בפועל וכן על בסיס אומדנים, המתייחסים בעיקר לנתונים השוואתיים לתוצאות הפעילות של חברות ביטוח אחרות הנכללות בקבוצת ההשוואה וכן לתחשיבים אשר לא קיימים בידי החברה במועד החישוב. התחשיב הסופי למענקים, יבוצע עד תום יוני 2017.

באור 9 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח (המשך)

11. ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה

פוליסת ביטוח אחריות דירקטורים חלה על נושאי משרה ודירקטורים בחברה ובחברות הבנות של החברה המכהנים כיום וכן שיכחנו בחברה ו/או בחברות הבנות מעת לעת (לרבות נושאי משרה בחברה או בחברות הבנות הנחשבים לבעלי שליטה או קרוביהם וכן לרבות נושאי משרה שבעל השליטה בחברה עשוי להיחשב כבעל עניין אישי בהענקת כתבי השיפוי להם).

ועדת התגמול והדירקטוריון אישרו, בהתאם להוראות מדיניות התגמול של החברה, את חידוש פוליסת אחריות דירקטורים ונושאי משרה החל מיום 1 באוקטובר 2016, למשך שנה, כך שסכום הביטוח יעמוד על 180 מיליוני דולר ארה"ב וסכום הפרמיה לא יעלה על 1 מיליוני דולר ארה"ב. ביום 13 במרס 2017 אישרה ועדת התגמול רכישה של רובד נוסף לביטוח דירקטורים ונושאי משרה בסך של 20 מיליוני דולר ארה"ב מעל לסכום הביטוח הקיים והמאושר (כך שסכום הביטוח הכולל עומד על 200 מיליוני דולר ארה"ב). סכום הפרמיה כולל הרובד הנוסף אינו עולה על 1 מיליון דולר ארה"ב.

12. פרעון שטר הון מחברה בת

ביום 15 במרס 2017 פרעה הראל פיננסיים, חברה בת בבעלות מלאה של החברה שטר הון בסך של 3 מיליוני ש"ח. הפירעון כאמור נעשה ממקורותיה העצמאיים של הראל פיננסיים.

13. אסיפה כללית שנתית

ביום 28 במרס 2017 התקיימה אסיפה כללית שנתית, שעל סדר יומה היו הנושאים הבאים: (1) דיון בדוח התקופתי לשנת 2016; (2) מינוי רואה חשבון מבקר לשנת 2017 והסמכת דירקטוריון החברה לקבוע את שכרו; (3) מינוי מחדש של הדירקטורים המכהנים בחברה, אשר אינם דירקטורים חיצוניים, להמשך כהונה כדירקטורים בחברה (יאיר המבורגר, גדעון המבורגר, בן המבורגר, יואב מנור, דורון כהן ויוסף צ'חנובר); (4) מינוי הגב' חוה פרידמן שפירא לתקופת כהונה שניה כדח"צית בחברה; (5) מינוי מר אודי ניסן כדח"צ בחברה. האסיפה אישרה את כל הנושאים שהיו על סדר היום.

14. ביום 17 בינואר 2017 אישרה האסיפה הכללית של החברה את מינויו של בן המבורגר כדירקטור בחברה וכן אישרה את תנאי כהונתו. בן המבורגר לא זכאי לגמול בגין כהונתו כדירקטור בחברה, אולם הוא זכאי לתשלום החזר הוצאות מאת החברה עבור השתתפותו בישיבות הדירקטוריון של החברה, ממקום מושבו של בן המבורגר בלונדון, לישראל, וזאת בסכום שלא יעלה על גובה הגמול השנתי וגמול ההשתתפות בגובה הסכומים השווים לסכום המרבי, כמפורט בתוספת הרביעית לתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני) התש"ס 2000.

15. מר דוד גרנות סיים את כהונתו כדח"צ בחברה ביום 22 במרס 2017, וזאת בהמשך להודעתו לחברה, כי עקב העובדה שמתקרב המועד האחרון שלאחריו לא יוכל לכהן עוד כדח"צ בחברה, הוא עומד להתמנות כדירקטור בתאגידים אחרים.

16. לעניין פרסום תשקיף מדף של הראל הנפקות ראה באור 6.

17. לעניין פרסום מהממונה על נוסח מעודכן של הוראות ליישום משטר כושר פירעון ראה באור 8.

18. לעניין הרחבת כתבי התחייבויות מסדרות ט' ו-י' בתקופת הדוח ראה באור 6.

19. לעניין קבלת אישור רשות המיסים למיזוג הראל גמל והשתלמות בע"מ לתוך הראל פנסיה וגמל בע"מ ראה באור 5.

באור 10 - אירועים מהותיים לאחר תקופת הדוח

1. בתחילת הרבעון השני של שנת 2017 נמשכה מגמת הפדיונות בקרנות הנאמנות של הראל פיא הכלולות במגזר הפעילות הפיננסית של החברה. על אף האמור, בחודש מאי התמתנה מגמת הפדיונות והראל פיא עברה לגיוסים קלים נטו. החברה תמשיך לבחון את שווי הנכס הבלתי מוחשי של החברה בגין פעילות קרנות הנאמנות.
2. עדכון מדיניות ניהול סיכונים סייבר
במסגרת יישום חוזר בנושא "ניהול סיכונים סייבר בגופים מוסדיים", אשר פורסם ביום 31 באוגוסט 2016 עודכנה מדיניות אבטחת המידע והותאמה לדרישות הוראות חוזר זה ובהתאם גם שינתה את שמה למדיניות הגנת הסייבר. המדיניות המעודכנת אושרה בדירקטוריון. החברה נערכת ליישום הוראות החוזר במסגרת לוחות הזמנים הקבועים ליישום.
3. בחודש מאי 2017 הודיעה החברה על הקמת חטיבה עסקית חדשה בהראל ביטוח, אשר תאגד תחתיה את חטיבת ביטוחי התעשייה והעסקים, את חטיבת הביטוח הכללי וכן את כל פעילות ביטוחי המשנה של הראל ביטוח בתחום הביטוח הכללי ("חטיבת הביטוח הכללי החדשה").
- בנוסף, חטיבת מימוש הזכויות (התביעות) של הראל ביטוח תפצל ליחידות המקצועיות-העסקיות: הטיפול בתביעות הביטוח הכללי יועבר לחטיבת הביטוח הכללי החדשה, והטיפול בתביעות הבריאות והסיעוד יועבר לחטיבת הבריאות.
4. לתאריך המאזן, בעלי השליטה בחברה הינם ה"ה גדעון המבורגר, יאיר המבורגר, נורית מנור ו- ג.י. יעוץ כלכלי וניהול בע"מ (חברה בשליטתם המלאה של גדעון המבורגר, יאיר המבורגר ונורית מנור) ("ג.י.י").
- ביום 29 בדצמבר 2016 בעלי השליטה בחברה, מר יאיר המבורגר, מר גדעון המבורגר והגב' נורית מנור, מסרו לחברה כי החליטו על ביצוע שינוי מבני באופן החזקתם במניות השליטה בחברה, המוחזקות כיום באמצעות חברה פרטית בבעלותם ובשליטתם המלאה - ג.י.י. יעוץ כלכלי וניהול בע"מ ("ג.י.י."), כך שחלף אחזקתם בחברה באמצעות ג.י.י., יחזיקו בחברה באמצעות שותפות מוגבלת בשליטתם ובבעלותם המלאה, בה יחזיקו, כשותפים מוגבלים, באמצעות חברות פרטיות בבעלותם המלאה של כל אחד מבעלי המניות ("השותפות").
- כפי שנמסר לחברה, מדובר בשינוי מבנה ארגוני, טכני במהותו, ואין בשינוי כדי להשפיע על שעורי ההחזקה או ניהול החברה. השינוי יבוצע בתקופה הקרובה, בהתאם להסדר שגובש עם רשויות המס, לאחר שנתקבלו מלוא האישורים הנדרשים, ובכלל זה היתר הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון וקבלת אישור בית המשפט להעברת מניות החברה המוחזקות על ידי ג.י.י. לשותפות.
- בהתאם לאמור, בוצעה העברת מניותיה של ג.י.י. לחברות פרטיות בבעלותם המלאה של כל אחד מבעלי המניות. השלמת המהלך כולו של העברת ההחזקה באמצעות ג.י.י. להחזקה באמצעות השותפות, יבוצע במהלך התקופה הקרובה, שכן האישורים הרגולטוריים הנדרשים לצורך ביצוע ההעברה נתקבלו כבר.

**הראל השקעות בביטוח
ושירותים פיננסיים בע"מ**

נספחים לתמצית דוחות כספיים ביניים מאוחדים

נספח א - פירוט נכסים עבור השקעות פיננסיות אחרות בחברות ביטוח בקבוצה

א. פירוט השקעות פיננסיות אחרות

ליום 31 במרס 2017 (בלתי מבוקר)

מסוערים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	זמינים למכירה	מוחזקים לפידיון	הלוואות וחייבים	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
387,781	6,703,566	242,717	-	7,334,064
-	-	-	12,304,763	12,304,763
-	821,174	-	-	821,174
353,320	1,784,666	-	-	2,137,986
741,101	9,309,406	242,717	12,304,763	22,597,987

נכסי חוב סחירים (1א)
נכסי חוב שאינם סחירים (*)
מניות (2א)
אחרות (3א)

סך הכל השקעות פיננסיות אחרות

ליום 31 במרס 2016 (בלתי מבוקר)

מסוערים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	זמינים למכירה	מוחזקים לפידיון	הלוואות וחייבים	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
556,056	6,581,592	293,034	-	7,430,682
312	-	-	10,905,219	10,905,531
-	786,841	-	-	786,841
259,517	1,770,821	-	-	2,030,338
815,885	9,139,254	293,034	10,905,219	21,153,392

נכסי חוב סחירים (1א)
נכסי חוב שאינם סחירים (*)
מניות (2א)
אחרות (3א)

סך הכל השקעות פיננסיות אחרות

ליום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)

מסוערים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	זמינים למכירה	מוחזקים לפידיון	הלוואות וחייבים	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
432,060	6,407,547	272,133	-	7,111,740
12	-	-	11,788,292	11,788,304
-	803,740	-	-	803,740
181,852	1,831,423	-	-	2,013,275
613,924	9,042,710	272,133	11,788,292	21,717,059

נכסי חוב סחירים (1א)
נכסי חוב שאינם סחירים (*)
מניות (2א)
אחרות (3א)

סך הכל השקעות פיננסיות אחרות

(*) לפירוט הרכב נכסי חוב שאינם סחירים ברמת הדוחות המאוחדים של הראל השקעות ראה באור 6ב "מכשירים פיננסיים".

נספח א - פירוט נכסים עבור השקעות פיננסיות אחרות בחברות ביטוח בקבוצה (המשך)

א. נכסי חוב סחירים

עלות מופחתת			הערך בספרים		
ליום 31 בדצמבר	ליום 31 במרס	ליום 31 בדצמבר	ליום 31 במרס	ליום 31 בדצמבר	ליום 31 במרס
2016	2016	2017	2016	2016	2017
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,107,749	1,971,252	2,588,260	2,152,955	2,074,696	2,634,143
4,858,242	5,201,913	4,575,487	4,955,530	5,351,920	4,696,665
3,076	3,703	3,008	3,255	4,066	3,256
6,969,067	7,176,868	7,166,755	7,111,740	7,430,682	7,334,064
			12,170	3,464	3,028

אגרות חוב ממשלתיות

נכסי חוב אחרים:

נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים

להמרה

נכסי חוב אחרים הניתנים להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד
(במצטבר)

א. מניות

עלות מופחתת			הערך בספרים		
ליום 31 בדצמבר	ליום 31 במרס	ליום 31 בדצמבר	ליום 31 במרס	ליום 31 בדצמבר	ליום 31 במרס
2016	2016	2017	2016	2016	2017
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
659,586	644,143	663,429	756,379	710,462	758,149
42,175	56,781	60,533	47,361	76,379	63,025
701,761	700,924	723,962	803,740	786,841	821,174
			81,410	55,673	71,331

מניות סחירות

מניות שאינן סחירות

סך כל המניות

ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד
(במצטבר)

נספח א - פירוט נכסים עבור השקעות פיננסיות אחרות בחברות ביטוח בקבוצה (המשך)

3. השקעות פיננסיות אחרות

עלות מופחתת			הערך בספרים		
ליום 31 בדצמבר	ליום 31 במרס	ליום 31 בדצמבר	ליום 31 בדצמבר	ליום 31 במרס	ליום 31 בדצמבר
2016	2016	2017	2016	2016	2017
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
472,302	607,136	450,081	527,368	628,403	496,547
1,132,857	1,068,237	1,138,144	1,485,907	1,401,935	1,641,439
1,605,159	1,675,373	1,588,225	2,013,275	2,030,338	2,137,986
			121,956	117,134	129,667
			642,783	595,826	586,290

השקעות פיננסיות סחירות
השקעות פיננסיות שאינן סחירות
סך כל ההשקעות הפיננסיות
האחרות
ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד
(במצטבר)
מכשירים נגזרים המוצגים
בהתחייבויות פיננסיות

השקעות פיננסיות אחרות כוללות בעיקר השקעות בתעודות סל, תעודות השתתפות בקרנות נאמנות, קרנות השקעה, נגזרים פיננסיים, חוזים עתידיים, אופציות ומוצרים מובנים.

**הראל השקעות בביטוח
ושירותים פיננסיים בע"מ**

**נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים
המיוחסים לחברה עצמה**

ליום 31 במרס 2017

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

לכבוד

בעלי המניות של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ

הנדון: דוח מיוחד של רואי החשבון המבקרים על מידע כספי ביניים נפרד לפי תקנה 38' לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל - 1970

מבוא

סקרנו את המידע הכספי הביניים הנפרד המובא לפי תקנה 38' לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל - 1970 של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן: "החברה"), ליום 31 במרס 2017 ולתקופה של שלושה חודשים שהסתיימו באותו תאריך. המידע הכספי הביניים הנפרד הינו באחריות הדירקטוריון והנהלה של החברה. אחריותנו היא להביע מסקנה על המידע הכספי הביניים הנפרד לתקופות ביניים אלו בהתבסס על סקירתנו.

לא סקרנו את המידע הכספי הביניים הנפרד מתוך הדוחות הכספיים של חברות מוחזקות אשר סך ההשקעות בהן הסתכם לסך של כ- 716,778 אלפי ש"ח ליום 31 במרס 2017 ואשר הרווח (הפסד) מחברות מוחזקות אלה הסתכם לסך של כ- 11,894 אלפי ש"ח לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה באותו תאריך. הדוחות הכספיים של אותן חברות נסקרו על ידי רואי חשבון אחרים שדוחותיהם הומצאו לנו ומסקנתנו, ככל שהיא מתייחסת לדוחות הכספיים בגין אותן חברות, מבוססת על דוחות הסקירה של רואי החשבון האחרים.

היקף הסקירה

ערכנו את סקירתנו בהתאם לתקן סקירה 1 של לשכת רואי חשבון בישראל "סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים הנערכת על ידי רואה החשבון המבקר של הישות". סקירה של מידע כספי נפרד לתקופות ביניים מורכבת מבירורים, בעיקר עם אנשים האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים, ומימוש של נהלי סקירה אנליטיים ואחרים. סקירה הינה מצומצמת בהיקפה במידה ניכרת מאשר ביקורת הנערכת בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ולפיכך אינה מאפשרת לנו להשיג ביטחון שניוודע לכל העניינים המשמעותיים שהיו יכולים להיות מזוהים בביקורת. בהתאם לכך, אין אנו מחוויים חוות דעת של ביקורת.

מסקנה

בהתבסס על סקירתנו ועל דוחות הסקירה של רואי חשבון אחרים, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הביניים הנפרד הנ"ל אינו ערוך, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם להוראות תקנה 38' לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל - 1970.

סומך חייקין

רואי חשבון

24 במאי 2017

נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים על המצב הכספי ליום

31 בדצמבר	31 במרס	
2016	2016	2017
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
		נכסים
1,451	2,752	951 נכסי מיסים נדחים
1,582	1,482	1,779 רכוש קבוע
4,967,435	4,606,802	5,207,589 השקעות בחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
350,515	350,515	350,517 הלוואות לחברות מוחזקות
19,758	19,310	19,758 נדל"ן להשקעה
16,288	222,391	11,720 חייבים ויתרות חובה
		השקעות פיננסיות אחרות
2,980	8,087	- נכסי חוב שאינם סחירים
248,597	216,916	294,801 אחרות
251,577	225,003	294,801 סך כל ההשקעות הפיננסיות האחרות
90,062	84,137	40,677 מזומנים ושווי מזומנים
5,698,668	5,512,392	5,927,792 סך כל הנכסים
		הון
351,425	341,783	351,013 הון מניות ופרמיה על מניות
(158,035)	(160,473)	(148,579) מניות באוצר
368,742	373,162	330,584 קרנות הון
4,599,099	4,259,695	4,782,979 עודפים
5,161,231	4,814,167	5,315,997 סך כל ההון
		התחייבויות
16,627	23,058	16,864 התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
27,374	131,267	129,760 זכאים ויתרות זכות
3,738	5,425	5,694 התחייבויות מסים שוטפים
489,698	538,475	459,477 התחייבויות פיננסיות
537,437	698,225	611,795 סך כל ההתחייבויות
5,698,668	5,512,392	5,927,792 סך כל ההתחייבויות וההון

אריק פרץ
מנהל הכספיםמישל סיבוני
מנהל כללייאיר המבורגר
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 24 במאי 2017

נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים על הרווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס		
2016	2016	2017	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
18,132	3,534	5,960	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
91,307	22,913	26,341	הכנסות מדמי ניהול
109,439	26,447	32,301	סך כל ההכנסות
18,750	5,473	4,824	הוצאות הנהלה וכלליות
18,819	4,070	4,295	הוצאות מימון
37,569	9,543	9,119	סך כל ההוצאות
340,274	(4,093)	273,269	חלק החברה ברווחי (בהפסדי) חברות מוחזקות
412,144	12,811	296,451	רווח לפני מסים על ההכנסה
15,545	4,212	5,458	מסים על הכנסה
396,599	8,599	290,993	רווח לתקופה המיוחס לבעלים של החברה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס	
2016	2016	2017
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
396,599	8,599	290,993
רווח לתקופה		
פריטי רווח כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד		
(1,630)	(47)	(2)
(15)	(28)	-
808	-	-
(12,060)	504	(6,506)
37,464	5,148	(31,436)
218	32	-
24,785	5,609	(37,944)
פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד		
1,292	(585)	-
(323)	146	-
969	(439)	-
25,754	5,170	(37,944)
422,353	13,769	253,049
סך כל הרווח הכולל לתקופה המיוחס לבעלים של החברה		

נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים על השינויים בהון

הון מניות ופרמיה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן תרגום של פעילויות חוץ	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	מניות באוצר	קרן הון בגין שיערוך רכוש קבוע	יתרת עודפים	סך הכל	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס 2017 (בלתי מבוקר)									
יתרה ליום 1 בינואר 2017	351,425	329,623	(79,881)	3,603	(158,035)	(48,908)	164,305	4,599,099	5,161,231
סך הרווח (ההפסד) הכולל	-	-	-	-	-	-	-	290,993	290,993
רווח לתקופה	-	(2,187)	(39,063)	-	-	-	3,305	1	(37,944)
סך רווח (הפסד) כולל אחר	-	(2,187)	(39,063)	-	-	-	3,305	290,994	253,049
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה									
עסקאות עם בעלים שנוקפו ישירות להון									
דיבידנד שהוכרז	-	-	-	-	-	-	-	(107,114)	(107,114)
רכישת מניות באוצר	-	-	-	-	(12,384)	-	-	-	(12,384)
הנפקה מחדש של מניות באוצר	(625)	-	-	-	21,840	-	-	-	21,215
מימוש אופציות	213	-	-	(213)	-	-	-	-	-
יתרה ליום 31 במרס 2017	351,013	327,436	(118,944)	3,390	(148,579)	(48,908)	167,610	4,782,979	5,315,997

נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים על השינויים בהון (המשך)

	הון מניות ופרמיה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן תרגום של פעילויות חוץ	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	קרן הון בגין שיערוך רכוש קבוע	יתרת עודפים	סך הכל
	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס 2016 (בלתי מבוקר)								
יתרה ליום 1 בינואר 2016	341,832	295,955	(44,472)	13,032	(161,077)	148,733	4,361,663	4,906,758
סך הרווח (ההפסד) הכולל	-	-	-	-	-	-	8,599	8,599
רווח לתקופה	-	-	-	-	-	-	(3,666)	5,170
סך רווח (הפסד) כולל אחר	-	16,401	(15,594)	-	-	8,029	4,933	13,769
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה	-	16,401	(15,594)	-	-	8,029		
עסקאות עם בעלים שנזקפו ישירות להון								
דיבידנד שהוכרז	-	-	-	-	-	-	(106,901)	(106,901)
תשלום מבוסס מניות	-	-	-	84	-	-	-	84
רכישת מניות באוצר	-	-	-	-	(1,949)	-	-	(1,949)
הנפקה מחדש של מניות באוצר	(147)	-	-	-	2,553	-	-	2,406
מימוש אופציות	98	-	-	(98)	-	-	-	-
יתרה ליום 31 במרס 2016	341,783	312,356	(60,066)	13,018	(160,473)	156,762	4,259,695	4,814,167

נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים על השינויים בהון (המשך)

הון מניות ופרמיה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן תרגום של פעילויות חוץ	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	קרן הון בגין שיערוך רכוש קבוע	יתרת עודפים	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (מבוקר)							
341,832	295,955	(44,472)	13,032	(161,077)	148,733	4,361,663	4,906,758
יתרה ליום 1 בינואר 2016							
-	-	-	-	-	-	396,599	396,599
סך הרווח (ההפסד) הכולל							
-	-	-	-	-	-	25,754	25,754
רווח לשנה							
-	33,668	(35,409)	-	-	15,572	11,923	11,923
סך רווח (הפסד) כולל אחר							
-	33,668	(35,409)	-	-	15,572	408,522	422,353
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לשנה							
עסקאות עם בעלים שנזקפו ישירות להון							
-	-	-	-	-	-	(171,086)	(171,086)
דיבידנד ששולם							
-	-	-	(1,093)	-	-	-	(1,093)
תשלום מבוסס מניות							
-	-	-	-	(5,465)	-	-	(5,465)
רכישת מניות באוצר							
1,257	-	-	-	8,507	-	-	9,764
הנפקה מחדש של מניות באוצר							
8,336	-	-	(8,336)	-	-	-	-
מימוש אופציות							
351,425	329,623	(79,881)	3,603	(158,035)	164,305	4,599,099	5,161,231
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016							

נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים על תזרימי המזומנים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס		
2016	2016	2017	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	נספח
תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת			
48,516	(1,399)	17,748	א
(14,631)	(3,229)	(2,579)	
33,885	(4,628)	15,169	
מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) שוטפת			
תזרימי מזומנים מפעילות השקעה			
(6,308)	-	-	השקעה בחברות מוחזקות
(709)	(7)	(665)	השקעה ברכוש קבוע
380	-	444	תמורה מממוש רכוש קבוע
213,964	-	-	דיבידנדים מחברות מוחזקות
14,663	39,496	(40,876)	השקעות פיננסיות, נטו
15,538	8,001	3,578	פרעון הלוואות ושטרי הון שניתנו לחברות מוחזקות
237,528	47,490	(37,519)	
מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) השקעה			
תזרימי מזומנים מפעילות מימון			
(171,086)	-	-	דיבידנד ששולם
(52,092)	(552)	(27,035)	פרעון הלוואות מתאגידים בנקאיים ואחרים
(223,178)	(552)	(27,035)	
48,235	42,310	(49,385)	מזומנים נטו ששימשו לפעילות מימון
41,827	41,827	90,062	עליה (ירידה) במזומנים ושווי מזומנים
90,062	84,137	40,677	מזומנים ושווי מזומנים לתחילת תקופה
			מזומנים ושווי מזומנים לסוף תקופה

נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים על תזרימי המזומנים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 במרס	
2016	2016	2017
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
396,599	8,599	290,993
(340,274)	4,093	(273,269)
(2,110)	394	(2,349)
(40)	-	(61)
(448)	-	-
(287)	(9,015)	(8,119)
15,545	4,212	5,458
361	99	84
34	34	-
(11,076)	(7,179)	4,568
(4,122)	(3,401)	205
(5,666)	765	237
(348,083)	(9,998)	(273,245)
48,516	(1,399)	17,748

נספח א - תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת לפני מסים על הכנסה
רווח לתקופה המיוחס לבעלי המניות של החברה

פריטים שאינם כרוכים בתזרימי מזומנים
חלק החברה בהפסדי (רווחי) חברות מוחזקות המטופלות בשיטת השווי המאזני
הפסדים (רווחים), נטו מהשקעות פיננסיות
רווח ממימוש רכוש קבוע
שינוי בשווי הוגן של נדל"ן להשקעה
הכנסות מימון, נטו
מיסים על הכנסה
פחת והפחתות
תשלום מבוסס מניות

שינויים בסעיפים מאזניים אחרים
חייבים ויתרות חובה
זכאים ויתרות זכות
התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו

סך ההתאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת

סך הכל תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת לפני מסים על הכנסה

באור 1 - אופן עריכת הנתונים הכספיים מתוך הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה המיוחסים לחברה עצמה

א. כללי

להלן תמצית נתונים כספיים מתוך תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים של הקבוצה ליום 31 במרס 2017 (להלן – "דוחות מאוחדים") המפורסמים במסגרת הדוחות התקופתיים, המיוחסים לחברה עצמה (להלן – "תמצית מידע כספי נפרד ביניים"), אשר מוצגים בהתאם להוראות תקנה 38ד' (להלן – "התקנה") והתוספת העשירית לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970 (להלן – "התוספת העשירית") בעניין תמצית המידע הכספי הנפרד ביניים של התאגיד. יש לקרוא את תמצית מידע כספי נפרד ביניים זה ביחד עם המידע הכספי הנפרד ליום 31 בדצמבר 2016 וביחד עם הדוחות המאוחדים.

ב. הגדרות

החברה	- הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.
חברות מאוחדות/ חברות בנות חברות	חברות, לרבות שותפויות, שדוחותיהן מאוחדים באופן מלא, במישרין או בעקיפין, עם דוחות החברה.
חברות מוחזקות	- חברות מאוחדות וחברות, לרבות שותפויות, שהשקעת החברה בהן כלולה, במישרין או בעקיפין, בדוחות הכספיים על בסיס השווי המאזני.
תאריך הדוח	- תאריך הדוח על המצב הכספי.

ג. אופן עריכת הנתונים הכספיים

המידע הכספי הנפרד נערך בהתאם למדיניות החשבונאית המפורטת בבאור 1 לדוחות הכספיים הנפרדים השנתיים של החברה.

באור 2 - קשרים, התקשרויות ועסקאות מהותיות עם חברות מוחזקות

- בהתאם להיתר לשליטה ולהחזקת אמצעי שליטה במבטחים ובחברות המנהלות, התחייבה החברה להשלים בכל עת את ההון העצמי של חברות הביטוח הנמנות על הגופים המוסדיים שבשליטתה, לרבות בססח, לסכום הקבוע בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998 או כל תקנה או דין אחר שיבואו במקומן וכן להשלים בכל עת את ההון העצמי של החברות המנהלות של קופות הגמל וקרנות הפנסיה שבשליטתה, לסכום הקבוע בתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל) התשכ"ה-1965 או כל תקנה או דין אחר שיבואו במקומן. התחייבות זו היא בלתי הדירה, ותהיה תקפה כל עוד החברה שולטת במישרין או בעקיפין בגופים המוסדיים.
- ביום 15 במרס 2017 פרעה הראל פיננסים, חברה בת בבעלות מלאה של החברה שטר הון בסך של 3 מיליוני ש"ח. הפירעון כאמור נעשה ממקורותיה העצמאיים של הראל פיננסים.
- לעניין חלוקת דיבידנד בעין על ידי EMI ראה באור 8 בדוחות המאוחדים.

באור 3 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח

1. חלוקת דיבידנד

ביום 22 במרס 2017 אישר דירקטוריון החברה חלוקת דיבידנד במזומן בסך של כ- 107 מיליוני ש"ח (0.5 ש"ח למניה). החלטת הדירקטוריון התקבלה לאחר שהובאו בחשבון התוצאות הכספיות של החברה לשנת 2016. בפני הדירקטוריון הוצגו הרווחים הראויים לחלוקה, עודפי ההון בחברות הבנות של החברה וצרכי המזומנים של הקבוצה, בתרחיש שונים. הדירקטוריון בחן את עמידת החברה במבחן הרווח ובמבחן יכולת הפירעון הקבועים בסעיף 203 (א) לחוק החברות. לאחר בחינה זו אישר הדירקטוריון את עמידת החברה במבחן החלוקה. הדיבידנד שולם ביום 9 באפריל 2017.

2. לעניין אסיפה כללית שנתית שהתקיימה ביום 28 במרס 2017, ראה באור 9 לדוחות הכספיים המאוחדים.

3. לעניין אישור מינויו של בן המבורגר כדירקטור בחברה ואישור תנאי כהונתו, באסיפה הכללית של החברה שהתקיימה ביום 17 בינואר 2017, ראה באור 9 לדוחות הכספיים המאוחדים.

4. לעניין חילופי נושאי משרה, ראה באור 9 לדוחות הכספיים המאוחדים.

5. לעניין עדכון מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, ראה באור 9 לדוחות הכספיים המאוחדים.

6. לעניין מענק בגין שנת 2016 לנושאי משרה בכירים אחרים, ראה באור 9 לדוחות הכספיים המאוחדים.

7. לעניין סיום כהונתו של מר דוד גרנות כדח"צ בחברה, ראה באור 9 לדוחות הכספיים המאוחדים.

באור 4 - אירועים מהותיים לאחר תקופת הדוח

1. לעניין שינוי מבני באופן החזקת בעלי השליטה בחברה במניות השליטה בחברה, ראה באור 10 לדוחות הכספיים המאוחדים.

הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ

**דוח בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית
על הדיווח הכספי ועל הגילוי**

דוח רבעוני בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי לפי תקנה 38ג(א):
ההנהלה, בפקוח הדירקטוריון של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - התאגיד), אחראית לקביעתה והתקיימותה של בקרה פנימית נאותה על הדיווח הכספי ועל הגילוי בתאגיד.

לעניין זה, חברי ההנהלה הם:

- א. מר מישל סיבוני – מנכ"ל התאגיד, מנכ"ל הראל חברה לביטוח בע"מ ויו"ר הדירקטוריון של חברות בנות בקבוצה שהינן גופים מוסדיים.
- ב. מר אריק פרץ – סמנכ"ל הכספים של התאגיד, משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת כספים ומשאבים של הראל חברה לביטוח בע"מ, דירקטור באי.אמ.אי עזר חברה לביטוח משכנתאות בע"מ.
- ג. גב' נטלי משען-זכאי – יועצת משפטית של התאגיד ושל חברות בקבוצה, משנה למנכ"ל הראל חברה לביטוח בע"מ.
- ד. מר סמי בבקוב – סמנכ"ל בתאגיד ומנהל תחום ההשקעות בקבוצה, משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת השקעות בהראל חברה לביטוח בע"מ.
- ה. גב' אסנת מנור זיסמן – מבקרת הפנים של התאגיד ושל חברות בקבוצה.
- ו. מר טל קדם – מנכ"ל הראל פיננסיים אחזקות בע"מ.

בקרה פנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי כוללת בקורות ונהלים הקיימים בתאגיד, אשר תוכננו בידי המנהל הכללי ונושא המשרה הבכיר ביותר בתחום הכספים או תחת פיקוחם, או בידי מי שמבצע בפועל את התפקידים האמורים, בפקוח דירקטוריון התאגיד ואשר נועדו לספק ביטחון סביר בהתייחס למהימנות הדיווח הכספי ולהכנת הדוחות בהתאם להוראות הדין, ולהבטיח כי מידע שהתאגיד נדרש לגלות בדוחות שהוא מפרסם על פי הוראות הדין נאסף, מעובד, מסוכם ומדווח במועד ובמתכונת הקבועים בדין.

הבקרה הפנימית כוללת, בין השאר, בקורות ונהלים שתוכננו להבטיח כי מידע שהתאגיד נדרש לגלותו כאמור, נצבר ומועבר להנהלת התאגיד, לרבות למנהל הכללי ולנושא המשרה הבכיר ביותר בתחום הכספים או למי שמבצע בפועל את התפקידים האמורים, וזאת כדי לאפשר קבלת החלטות במועד המתאים, בהתייחס לדרישת הגילוי.

בשל המגבלות המבניות שלה, בקרה פנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי אינה מיועדת לספק ביטחון מוחלט שהצגה מוטעית או השמטת מידע בדוחות תימנע או תתגלה.

הראל חברה לביטוח בע"מ וחברות בנות של התאגיד, הינן גופים מוסדיים אשר חלות עליהם הוראות הממונה על אגף שוק הון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר, בדבר הערכת אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי.

בהתייחס לבקרה הפנימית בחברות הבנות האמורות, מיישם התאגיד את ההוראות האלה:

- חוזר גופים מוסדיים 2010-9-7 חוזר מנובמבר 2010 "בקרה פנימית על דיווח כספי - הצהרות, דוחות וגילויים";
- חוזר גופים מוסדיים 2010-9-6 חוזר מנובמבר 2010 "אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי - תיקון" (תיקון לחוזר גופים מוסדיים 2009-9-10);
- חוזר גופים מוסדיים 2009-9-10, חוזר מיוני 2009 "אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי".

בדוח השנתי בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי אשר צורף לדוח התקופתי לתקופה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (להלן - הדוח השנתי בדבר הבקרה הפנימית האחרון), העריכו הדירקטוריון וההנהלה את הבקרה הפנימית בתאגיד; בהתבסס על הערכה זו, הדירקטוריון והנהלת התאגיד הגיעו למסקנה כי הבקרה הפנימית כאמור, ליום 31 בדצמבר 2016 היא אפקטיבית.

עד למועד הדוח, לא הובא לידיעת הדירקטוריון וההנהלה כל אירוע או עניין שיש בהם כדי לשנות את הערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית, כפי שהובאה במסגרת הדוח השנתי בדבר הבקרה הפנימית האחרון;

למועד הדוח, בהתבסס על הערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית בדוח השנתי בדבר הבקרה הפנימית האחרון, ובהתבסס על מידע שהובא לידיעת ההנהלה והדירקטוריון כאמור לעיל הבקרה הפנימית היא אפקטיבית.

הצהרה

אני, מישל סיבוני, מצהיר כי:

1. בחנתי את הדוח הרבעוני של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - התאגיד) לרבעון הראשון של שנת 2017 (להלן - הדוחות);
 2. לפי ידיעתי, הדוחות אינם כוללים כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בהם מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בהם, לאור הנסיבות שבהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופת הדוחות;
 3. לפי ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוחות משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות ותזרימי המזומנים של התאגיד לתאריכים ולתקופות שאליהם מתייחסים הדוחות;
 4. גיליתי לרואה החשבון המבקר של התאגיד, לדירקטוריון ולוועדות הביקורת והדוחות הכספיים של התאגיד, בהתבסס על הערכתי העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי:
- א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי העלולים באופן סביר להשפיע לרעה על יכולתו של התאגיד לאסוף, לעבד, לסכם או לדווח על מידע כספי באופן שיש בו להטיל ספק במהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין; וכן -
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, שבה מעורב המנהל הכללי או מי שכפוף לו במישרין או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי;
5. אני, לבד או יחד עם אחרים בתאגיד:
- א. קבעתי בקרות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם תחת פיקוחי של בקרות ונהלים, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לתאגיד, לרבות חברות מאוחדות שלו כהגדרתן בתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010, מובא לידיעתי על ידי אחרים בתאגיד ובחברות המאוחדות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוחות; וכן -
 - ב. קבעתי בקרות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם תחת פיקוחי של בקרות ונהלים, המיועדים להבטיח באופן סביר את מהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין, לרבות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים;
 - ג. לא הובא לידיעתי כל אירוע או עניין שחל במהלך התקופה שבין מועד הדוח האחרון (רבעוני או תקופתי, לפי העניין) לבין מועד דוח זה, אשר יש בו כדי לשנות את מסקנת הדירקטוריון וההנהלה בנוגע לאפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי של התאגיד.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

הצהרה

אני, אריק פרץ, מצהיר כי :

1. בחנתי את הדוחות הכספיים ביניים ומידע כספי אחר הכלול בדוחות לתקופת הביניים של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - התאגיד) לרבעון הראשון של שנת 2017 (להלן - "הדוחות" או "הדוחות לתקופת הביניים");

2. לפי ידיעתי, הדוחות הכספיים ביניים והמידע הכספי האחר הכלול בדוחות לתקופת הביניים אינם כוללים כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בהם מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בהם, לאור הנסיבות שבהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופת הדוחות;

3. לפי ידיעתי, הדוחות הכספיים ביניים והמידע הכספי האחר הכלול בדוחות לתקופת הביניים משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות ותזרימי המזומנים של התאגיד לתאריכים ולתקופות שאליהם מתייחסים הדוחות;

4. גיליתי לרואה החשבון המבקר של התאגיד, לדירקטוריון ולוועדות הביקורת והדוחות הכספיים של התאגיד, בהתבסס על הערכתי העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי :

א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי ככל שהיא מתייחסת לדוחות הכספיים ביניים ולמידע הכספי האחר הכלול בדוחות לתקופת הביניים, העלולים באופן סביר להשפיע לרעה על יכולתו של התאגיד לאסוף, לעבד, לסכם או לדווח על מידע כספי באופן שיש בו להטיל ספק במהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין; וכן -

ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, שבה מעורב המנהל הכללי או מי שכפוף לו במישרין או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי;

5. אני, לבד או יחד עם אחרים בתאגיד :

א. קבעתי בקרות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם תחת פיקוחי של בקרות ונהלים, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לתאגיד, לרבות חברות מאוחדות שלו כהגדרתן בתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010, מובא לידיעתי על ידי אחרים בתאגיד ובחברות המאוחדות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוחות; וכן -

ב. קבעתי בקרות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם תחת פיקוחי של בקרות ונהלים, המיועדים להבטיח באופן סביר את מהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין, לרבות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים;

ג. לא הובא לידיעתי כל אירוע או עניין שחל במהלך התקופה שבין מועד הדוח האחרון (רבעוני או תקופתי, לפי העניין) לבין מועד דוח זה, המתייחס לדוחות הכספיים ביניים ולכל מידע כספי אחר הכלול בדוחות לתקופת הביניים, אשר יש בו כדי לשנות, להערכתי את מסקנת הדירקטוריון וההנהלה בנוגע לאפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי של התאגיד.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

דווח

**בדבר "הערך הגלום" (Embedded Value)
של**

הראל חברה לביטוח בע"מ

(כולל חברות מנהלות של קרנות פנסיה)

ליום 31.12.2016

ליום 31 בדצמבר 2016

תוכן עניינים

1.	כללי	3
1.1	רקע והיקף הגילוי	3
1.2	הבהרה לעניין מידע צופה פני עתיד	4
1.3	פרקים עיקריים במסמך	4
1.4	הגדרות	5
1.5	הערות, הבהרות וסייגים	6
1.5.1	כללי	6
1.5.2	רפורמות וחקיקה	6
1.5.3	הטיפול בסיכונים	8
1.5.4	שיערוך נכסים לפי שווי הוגן	9
1.5.5	הסדרי סבסוד ממשלתי לקרנות פנסיה	10
1.5.6	הערך הגלום איננו אמור לייצג את השווי הכלכלי או שווי השוק של החברה או של חברת האם שלה	10
2.	מתודולוגית חישוב הערך הגלום	11
2.1	כללי	11
2.2	טיפול בסיכונים	11
2.3	הנחות כלכליות	12
2.3.1	תשואה, ריבית הון ואינפלציה	12
2.3.2	מיסוי	13
2.4	הנחות דמוגרפיות ותפעוליות	13
2.4.1	הנחות דמוגרפיות	13
2.4.2	הוצאות הנהלה וכלליות עתידיות	14
2.5	שיטת החישוב	14
2.5.1	הון עצמי מותאם (ANW)	14
2.5.2	ערך נוכחי של רווחים עתידיים (PVFP)	14
2.5.3	עלות הון נדרש (CoC)	14
2.5.4	ערך עסקים חדשים (VNB)	14
2.6	טיפול באופציות והבטחות פיננסיות	15
2.7	ניתוח השינוי ב-EV והרווח על בסיס EV	15
2.8	מבחני רגישות	17
2.9	סקירת דוח הערך הגלום	18
3.	תוצאות	19
3.1	הערך הגלום ליום 31 בדצמבר 2016 (במיליוני ש"ח)	19
3.2	ערך עסקים חדשים של מכירות בשנת 2016 (במיליוני ש"ח)	19
3.3	התאמה בין ההון העצמי המותאם לבין ההון העצמי בדוחות הכספיים	20
3.4	ניתוח השינוי ב-EV והרווח על בסיס EV (במיליוני ש"ח)	21
3.5	התאמה בין השינוי בהון העצמי המותאם לבין הרווח הנקי של החברה לשנת 2016	24
3.6	ניתוח רגישות בגין עסקים כלולים ליום 31 בדצמבר 2016	25
27	נספח א' – דו"ח סקירה של סוקר חיצוני	

1. כללי

1.1 רקע והיקף הגילוי

על-פי חוזר ממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ("הממונה"), מיום 12 באוגוסט 2007 (חוזר ביטוח 2007-11-1) ("החוזר"), חויבו חברות הביטוח לפרסם מידי שנה, יחד עם הדוחות הכספיים לרבעון הראשון של השנה, מידע בדבר הערך הגלום ("Embedded Value" או "EV") בפוליסות ביטוח לטווח ארוך (ביטוח חיים וביטוח בריאות) לסוף השנה הקודמת. בהתאם לחוזר, הראל חברה לביטוח בע"מ ("החברה"), מפרסמת בזה, את הערך הגלום של עסקי הביטוח לטווח ארוך של החברה ליום 31 בדצמבר 2016.

דיווח זה נערך על פי הכללים והעקרונות שקבע הממונה, אשר אימץ את הכללים והעקרונות שנקבעו בדוח וועדה משותפת של חברות הביטוח והממונה, אשר פעלה בליווי יועצים מישראל ומחול (להלן: "הוועדה" ו-"דוח הוועדה"), למעט לעניין הטיפול בסיכונים מסוימים המתוארים בסעיף 1.5.3 להלן, הכל כמפורט בסעיף כאמור.

דיווח זה כולל, מלבד עסקי הביטוח, שפרסומם מחויב מהחוזר, גם את הערך הגלום של עסקי ניהול הפנסיה, של הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ) וידידים הולדינג וניהול (1984) בע"מ, חברות בנות בבעלות מלאה של החברה, שחושבו לפי העקרונות האמורים, בשינויים המחויבים.

הכללים והעקרונות שנקבעו בדוח הוועדה מפורסמים באתר משרד האוצר - רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (www.mof.gov.il).

אופן הגילוי בדוח זה הינו בהתאם לכללי הגילוי הכלליים בדוח הוועדה ולהוראות המפורטות ב-"פורמט הגילוי" אשר הוכן על ידי הוועדה בתיאום עם הממונה. "פורמט הגילוי" טרם פורסם על ידי הממונה כתוספת לחוזר.

ביום 1 בינואר 2016 מוזגה מנוף ניהול קרנות פנסיה בע"מ לתוך הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ.

ביום 1 בינואר 2016 מוזגה הפעילות הביטוחית של דקלה חברה לביטוח בע"מ לתוך הראל חברה לביטוח בע"מ. באותו מועד בוטל רישיון המבטח של דקלה וניתן לה רישיון סוכנות לביטוח כללי. החל מאותו מועד פועלת דקלה כסוכנות לביטוח כללי, בבעלותה של החברה.

ההתחייבויות הביטוחיות חושבו בהתאם לכללים אקטואריים מקובלים, להנחות ולשיטות המשמשות לחישוב בחברה. פרט לרווחיות העתידית של תיק הביטוח שנרכש מאליהו חברה לביטוח בע"מ, אשר הופחתה מסכום העתודה, לא בוצעו בהתחייבויות הביטוחיות התאמות נוספות. בהתאם לאמור, חישוב שווי התיק בתוקף, התבסס על יתרת ההתחייבויות הביטוחיות לאחר שהופחתה מהן הרווחיות העתידית.

1.2 הבהרה לעניין מידע צופה פני עתיד

קביעת הערך הגלום וערך העסקים החדשים (כהגדרת מונח זה להלן) התבססה על תחזיות, הערכות ואומדנים לאירועים עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינם בשליטתה של החברה, ויש לראות בהם כ- "מידע צופה עתיד" כהגדרתו בסעיף 32א לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. יתכן כי תחזיות, הערכות ואומדנים אלו, כולם או חלקם, לא יתממשו או שיתממשו באופן שונה מכפי שהוצג בדוח הערך הגלום, ולפיכך התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מכפי שנחזה.

1.3 פרקים עיקריים במסמך

- רקע כללי והסבר של שיטת החישוב
- התייחסות להנחות ששימשו בבסיס החישוב
- תוצאות הערך הגלום וערך עסקים חדשים
- ניתוח השינוי בערך הגלום
- תוצאות ניתוחי רגישות של הערך הגלום

1.4 הגדרות

ההגדרות להלן מהוות הסבר תמציתי למושגים עיקריים המשמשים להבנת הדיווח להלן. תיאורים והסברים מלאים נמצאים בכללים והעקרונות שבדוח הוועדה.

ערך נוכחי של רווחים עתידיים ("PVFP")
היוון תזרים הרווחים הצפויים העתידיים, הנובעים מהתיק הקיים במועד הדוח של העסקים הכלולים (ראה סעיף 2.5.2 להלן).

הון עצמי מותאם ("ANW")
ההון העצמי של החברה, לאחר התאמות כדי שיהיה עקבי עם שווי התיק בתוקף (ראה סעיף 2.5.1 להלן).

עלות ההון הנדרש ("CoC")
ההשפעה מנקודת ראות בעלי המניות של החברה על הערך הגלום בעקבות דרישת החזקת הון עצמי מינימאלי המוטלת על החברה (ראה סעיף 2.5.3 להלן).

שווי תיק בתוקף ("VIF")
הערך הנוכחי של רווחים עתידיים בניכוי עלות ההון הנדרש.

הערך הגלום ("Embedded Value" או "EV")
מורכב מצירוף שווי תיק בתוקף והון עצמי מותאם. יובהר כי ההון העצמי המותאם הינו ההון העצמי של החברה המתייחס למכלול פעילויות החברה כולה ולא בגין העסקים הכלולים בערך הגלום בלבד.

כמו כן יובהר, כי שווי התיק בתוקף אינו כולל: (א) עסקי ביטוח כללי (אלמנטרי); (ב) תחומי פעילות אחרים של חברות בשליטתה של החברה כגון פעילות סוכנויות ביטוח וניהול קופות גמל; (ג) היכולת ליצור עסקים נוספים בעתיד (מוניטין).

ערך עסקים חדשים ("Value of New Business" או "VNB")
ערך נוכחי של רווחי העסקים אשר נמכרו במהלך 12 החודשים שקדמו למועד הדוח.

עסקים כלולים
העסקים הכלולים בחישוב שווי התיק בתוקף:
(א) פוליסות אישיות ארוכות טווח בתיק ביטוח חיים וביטוח בריאות, שהינן בתוקף ביום 31 בדצמבר 2016, כולל הגדלות פרמיה והפקדות חד פעמיות עתידיות הנובעות מגידול בשכר, בגין פוליסות אלו;

(ב) פוליסות קבוצתיות בתיק ביטוח חיים וביטוח בריאות, שהינן בתוקף ביום 31 בדצמבר 2016. על פי הכללים והעקרונות שבדוח הוועדה הוערכו רווחיהן של פוליסות אלו רק עד למועד החידוש הבא של הפוליסות;

(ג) עסקי ניהול קרנות פנסיה המנוהלות על ידי חברות מנהלות בבעלות החברה (כולל 79% מעסקי לעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ).

1.5 הערות, הבהרות וסייגים

1.5.1 כללי

כאמור לעיל, הערך הגלום חושב בהתאם למתודולוגיה, לכללים והעקרונות שנקבעו בדוח הוועדה. ההנחות במודל הן לפי "ההנחות הצפויות באופן המיטבי" (Best Estimate Assumptions), דהיינו, הנחות שהינן פרי השלכת הניסיון הקיים כלפי העתיד במסגרת הסביבה בה פועלות חברות הביטוח וללא מקדמי שמרנות. מטבע הדברים, היות שמדובר בהערכות עתידיות לזמן ארוך, התוצאות בפועל צפויות להיות שונות מאלה שהוערכו בעת חישוב הערך הגלום.

סטיות מהפרמטרים וההנחות שהונחו בחיזוי הערך הגלום יכולות להשפיע באופן מהותי על התוצאה. פרמטרים אלו כוללים, בין היתר:

1. גורמים כלכליים (לדוגמא- ריבית היוון, תשואות)
2. גורמים דמוגרפיים (לדוגמא- שינויים בתמותה ותחלואה)
3. חקיקה והסדרים תחיקתיים בנושאים רלוונטיים
4. התחייבויות תלויות (ראה הרחבה בבאור 38 לדו"ח התקופתי לשנת 2016 של החברה).
5. מיסוי
6. שינויים בסביבה העסקית.

תוצאות עתידיות, הסטיות מההערכות שבוצעו על בסיס "ההנחות הצפויות באופן המיטבי" הן טבעיות וצפוי שיתרחש ואף אם לא יתרחש שינוי כלשהו בפרמטרים האמורים. על כן צפוי כי התוצאות בפועל מדי שנה, תהיינה שונות מאלו החזויות במודל הערך הגלום ולו רק בשל תנודות אקראיות רגילות.

1.5.2 רפורמות וחקיקה

בשנים האחרונות חלו רפורמות רבות בתחום החיסכון ארוך הטווח והבריאות שהשפיעו ומשפיעות על הערכת הערך הגלום וחישבו. קיימת אי ודאות אשר להשפעה הצפויה של הרפורמות בחקיקה וזאת בין היתר לאור העובדה כי חלק מן הרפורמות עדין לא הושלמו או לא החל בביצוען וכי יישומן של חלק מהרפורמות בפועל עשוי להיות שונה מהאופן בו נחזה מראש, והוא תלוי במשתנים שונים שאינם ודאיים, ביניהם תנאי התחרות, טעמי המבוטחים והעמיתים, התנהגות גורמים מתחרים והמפצים לפיכך, חישוב ערך הגלום אינו מתחשב בהשלכות עתידיות אפשריות של רפורמות אלו.

להלן שינויים רגולטורים עיקריים, שלגביהם קיימת אי ודאות, ביחס להשפעתם העתידית על חישוב הערך הגלום:

חוזר בנושא "עריכת תכנית לביטוח בריאות פרט"

ביום 24 בספטמבר 2015 פרסם הממונה חוזר שעניינו עריכת תכנית לביטוח בריאות פרט אשר החליף חוזר קודם באותו השם. החוזר קובע כי כל תכנית לביטוח בריאות תהיה לתקופה של

ליום 31 בדצמבר 2016

שנתיים ותחודש מאליה, בראשון לחודש יוני מידי שנתיים, ללא בחינה של מצב רפואי קודם וללא תקופת אכשרה נוספת. הסכמה מפורשת של המבוטח לחידוש הביטוח תידרש כאשר במועד החידוש חלה עלייה של יותר מ-10 שקלים או יותר מ-20% בדמי הביטוח החודשיים, לפי הגבוה מביניהם, או כאשר חלה הפחתה בכיסוי הביטוחי כתחליף להעלאת פרמיה. בהעדר הסכמה כאמור, במקרים אלו, יבוטל הביטוח עבור אותו מבוטח. במקרה של חידוש פוליסה שלא על-פי הסכמה מפורשת של המבוטח, רשאי המבוטח להודיע בתוך 60 יום ממועד חידוש הפוליסה על ביטולה, והפוליסה תבוטל החל ממועד החידוש, ובלבד שהמבוטח לא הגיש תביעה למימוש זכויות לפי הפוליסה בשל מקרה ביטוח שאירע בתקופה זו. שינויים שמבטח נדרש לערוך בפוליסה במועד החידוש - רשאי שלא לבצעם בתנאי שאינו ממשיך לשווק את הפוליסה למבוטחים חדשים. שינויים שמבטח יערוך בפוליסה יחולו במועד החידוש עבור כל המבוטחים הקיימים החל מפברואר 2016.

במסגרת הדו"ח ניתן ביטוי להשפעה העתידית של חוזר זה על שיעור הביטולים בתוכניות הביטוח הקיימות. יחד עם זאת, ייתכן שלרפורמה זו תהיינה בעתיד השפעות נוספות.

חוק התכנית הכלכלית

ביום 30 בנובמבר 2015 פורסם ברשומות חוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2015 ו-2016), התשע"ה-2015, פרק: בריאות. במסגרת זו, נקבע, בין היתר, כי קופת חולים במסגרת שירותי בריאות נוספים וחברת ביטוח ישלמו בשל ניתוח לפי תכנית ביטוח או במסגרת שירותי בריאות נוספים, לרופא או למוסד רפואי שבו בוצע הניתוח, רק לפי הסדר ניתוח ולא ישלמו כל תשלום או החזר כספי בשל ניתוח למטופל למעט במסגרת החריגים אשר נקבעו, לפיהם יהיו רשאיות קופת חולים או חברת ביטוח להגיש לאישור רשימה של 50 רופאים מומחים לגביהם תהינה רשאיות להציע החזר כספי.

בנוסף, רופא או מוסד רפואי או מי מטעמם לא ידרשו ולא יקבלו מהמטופל כל תשלום בשל ניתוח או בשל בחירת רופא מנתח, אם הניתוח בוצע במסגרת הסדר ניתוח, למעט ההשתתפות העצמית; לא ייכלל רופא ברשימת הרופאים המנתחים שלקופת החולים או לחברת הביטוח יש עמם הסדר ניתוח, אלא אם יש להם הסדר התייעצות עמו וכן הוצע לתקן את חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994 ואת פקודת בריאות העם, 1940 כך שכל תשלום לרופא או לבעל מקצוע בגין שירות רפואי שביצע בתחומי מוסד רפואי, ישולם לרופא או לבעל מקצוע על ידי המוסד הרפואי בלבד, (למעט במקרים בהם לרופא או לבעל המקצוע זכויות לתשלום חברת ביטוח או מקופת חולים במסגרת התקשרות ביניהם).

במסגרת הדו"ח לא ניתן ביטוי למכלול ההשפעה העתידית של חוק זה, אשר עשוי להשפיע על סכומי התביעות בתוכניות אלה, לאור העובדה שבשלב זה לא ניתן להעריך את התנהגות המערכת הרפואית בכללה לאור חוק זה.

שינויים מהותיים בדינים המתייחסים לערוצי ההפצה

ביום 18 בינואר 2015 פורסמה עמדת ממונה שעניינה תשלום גוף מוסדי לבעל רישיון וביום 30 במרץ 2015 פורסמה הבהרה לעמדת ממונה זו. לפי עמדת ממונה זו תשלום דמי עמילות לבעל רישיון שנגזר

ליום 31 בדצמבר 2016

מדמי הניהול שגובה הגוף המוסדי מהלקוח, באופן שבו ככל שדמי הניהול גבוהים יותר, דמי העמילות שמשולמים לבעל הרישיון יהיו גבוהים יותר, הוא פסול ואינו עולה בקנה אחד עם החובות המוטלות על חברות מנהלות של גופים מוסדיים ועל בעלי רישיונות בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2015 וחוק הפיקוח על שירותים פנסיוניים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005.

ביום 9 בינואר 2017 התקבל חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 20) התשע"ז-2017, הקובע כי עמלת ההפצה, כאמור בחוק, לא תחושב בזיקה לשיעור דמי הניהול שהחברה המנהלת תגבה מעמית. תחילתו של התיקון ביום 1 באפריל 2017.

במסגרת הדו"ח לא ניתן ביטוי למכלול ההשפעות העתידות של דינים אלה, לאור העובדה שבשלב זה לא ניתן להעריכם.

הקצאה חדשה של אג"ח מיועדות בקרנות הפנסיה

ביום 8 במרץ 2017 חתם שר האוצר על תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (זקיפת תשואה בקרן פנסיה חדשה מקיפה), התשע"ז-2017. בתקנות נקבע כי מתוך הנפקת האג"ח המיועדות לקרנות הפנסיה החדשות בשיעור של 30% מסך נכסי קרן הפנסיה, תקצה הקרן את האג"ח המיועדות בהתאם לחלוקה הבאה: 60% מהנכסים העומדים כנגד ההתחייבות לפנסיונרים (לא כולל זכאים קיימים), 30% מנכסי החוסכים בקרן הפנסיה שגילם בין 50 לגיל הפרישה והיתרה לשאר עמיתי הקרן.

במסגרת הדו"ח לא ניתן ביטוי למכלול ההשפעות העתידות של דינים אלה, לאור העובדה שבשלב זה לא ניתן להעריכם.

1.5.3 הטיפול בסיכונים

להלן סייגים ביחס להערכת הערך הגלום המפורטים בדו"ח זה, הנובעים מהאופן שבו חישובה החברה את הערך הגלום:

- בחישוב הערך הגלום לא נלקחו בחשבון סיכונים קיצוניים אשר ההסתברות להתרחשותם נמוכה ואשר אין ביכולתה של החברה להעריך את הסתברות התרחשות סיכונים אלה, וכן סיכונים אחרים אשר אין ביכולתה של החברה להעריך את השפעתם כגון סיכונים תפעוליים.
- כמו כן, ההנחות הדמוגרפיות שביסוד המודל גובשו בעיקר על סמך מחקרים וניתוחים המבוססים על ניסיון החברה לאורך השנים האחרונות. אי לכך, קיימת אפשרות להתממשותם בעתיד של תרחישים קיצוניים, שהחברה לא לקחה בחשבון בקביעת ההנחות שביסוד המודל, על-אף הניסיון לקבוע הנחות אשר מתאימות לניסיון בפועל בטווח הארוך.
- ביסוד המודל קיימת הנחה כי לא קיימת התאמה (קורלציה) בין הנחות המודל לסיכונים שאינם סיכוני שוק לבין סיכוני השוק, אשר עלולה להשפיע על הערך הגלום באופן מהותי.

ליום 31 בדצמבר 2016

בשל היעדר נתונים מספקים לבחינת הקורלציה האמורה, לא נבדקה הנחה זו על-ידי החברה.

- על פי ההנחות והכללים של הוועדה, ההנחות אמורות להיקבע, בין היתר, על כך שתתקבל התוחלת של הערך הגלום לבעלי המניות. בהיעדר נתונים סטטיסטיים מובהקים מתאימים להערכת התפלגות הערך הגלום לכל הגורמים הדמוגרפיים והתפעוליים, השתמשה החברה בהנחות ריאליות של כל פרמטר ופרמטר כשלעצמו, לפי התוחלת של כל גורם רלוונטי.
- הערך הגלום מבוסס על התיאוריה לפיה משקיעים אינם זקוקים לפיצוי עבור סיכונים שאינם סיכוני שוק ובלבד שהם ניתנים לגידור או שהמשקיעים יכולים לפזר את חוסר הוודאות על ידי החזקת תיק השקעות מפוזר ומגוון. בפועל, יתכן שלא ניתן לפזר חלק מהסיכונים הדמוגרפיים והתפעוליים ולא ניתן לגדרם (להלן: "סיכונים בלתי מגודרים"). בהעדר שוק נזיל ועמוק לפיו ניתן להעריך את "מחיר הסיכון" שהשוק נותן לסיכונים אלה ובהעדר מתודולוגיה מוסכמת לכימות מחיר השוק הרעיוני לסיכונים אלה, לא הופחת הערך הגלום בגין סיכונים אלה.

יצוין כי בשנת 2011 התקשרה הוועדה עם יועצים אקטואריים מחו"ל על מנת לגבש מתודולוגיה ראויה ומעשית לפיה יותאם הערך הגלום באופן שישקף את עלות הסיכונים הבלתי מגודרים. צפוי כי התאמה זו תתבטא בהפחתת הערך הגלום, הן ביחס לשווי תיק בתוקף (VIF) והן ביחס לשווי העסק החדש (VNB), כך שאלו ישקפו באופן הולם יותר את שווים בהתחשב בכל הסיכונים, כולל הסיכונים הלא מגודרים וזאת בהתאם לפרקטיקה המקובלת בדיווחי הערך הגלום בעולם. נכון ליום פרסום דוח זה, טרם התקבלו המלצות מפורטות או סופיות מהיועצים האמורים ולפיכך, הוועדה טרם גיבשה מתודולוגיה סדורה בעניין זה. לאור האמור לא בוצעה בדיווח זה ההתאמה כאמור.

על מנת לשקף את הערכתם של הסיכונים שלא נלקחו בחשבון כאמור לעיל, קוראי הדוח יכולים להתאים את הערך הגלום המוצג, על-פי שיקול דעתם, באמצעות ניתוחי הרגישות המוצגים בסעיף 3.6. יש להדגיש כפי שכבר צוין לעיל, כי אין בידי החברה להעריך כמותית, באופן אובייקטיבי ומדעי את השפעת הסוגיות דלעיל על הערך הגלום ועל-כן ניתוח הרגישות המוצג אינו מהווה הערכה מצד החברה, אלא נועד לשמש כלי לקוראי הדוח לצורך הערכת ההשפעה האפשרית של התממשות הסיכונים המפורטים לעיל וסוגיות אחרות לפי שיקול דעתם. בהקשר זה נציין כי בדו"ח הערך הגלום הנוכחי הוסף לראשונה ניתוח רגישות להפחתת דמי הניהול בעסקי הפנסיה.

1.5.4 שיערוך נכסים לפי שווי הוגן

בהתאם לכללים והעקרונות שבדוח הוועדה, לא הותאם שווים החשבונאי של כל נכסי החברה לשווי ההוגן, אלא הותאמו רק הנכסים החופפים לעסקים הכלולים בערך הגלום. יצוין כי אג"ח מיועדות (הן בביטוח חיים והן בקרנות הפנסיה החדשות) הוערכו, מסיבות טכניות, בהתאם לעלותם המותאמת בספרים, תוך התחשבות בריבית שזכאים לקבל מחזיקי איגרות החוב הללו, באופן שהביא לכך ששוויים ההוגן נכלל בערך הגלום.

ליום 31 בדצמבר 2016

1.5.5 הסדרי סבסוד ממשלתי לקרנות פנסיה

בחישוב הערך הגלום וערך העסקים החדשים של עסקי ניהול פנסיה, הניחה החברה שלא יחולו שינויים בהסדרי הסבסוד הממשלתי השונים, המתבטאים בשיעורי תשואה מובטחים על אג"ח מיועדות קיימות ו/או צפויות להיות מונפקות בעתיד, בקרנות הפנסיה החדשות והוותיקה ובתוספת לתשואה על נכסים בקרן הפנסיה הוותיקה.

1.5.6 הערך הגלום איננו אמור לייצג את השווי הכלכלי או שווי השוק של החברה או של חברת האם שלה.

כאמור לעיל שווי התיק בתוקף איננו כולל עסקי ביטוח כללי (אלמנטרי), וכן אינו כולל תחומי פעילות אחרים של החברות בשליטתה של החברה ואת היכולת ליצור עסקים בעתיד (מוניטין). כן יודגש, כי הערך הגלום אינו מתייחס להראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ, חברת האם של החברה, שלה פעילויות ועסקים נוספים. כמו כן, הערך הגלום אינו מביא בחשבון סיכונים מסוימים כמפורט בסעיף 1.5.3 לעיל. מובן אפוא, כי לאור האמור לעיל, הערך הגלום איננו מיצג את שווי השוק או את השווי הכלכלי הכולל של החברה והחברות הבנות שלה ואת שווי השוק או את השווי הכלכלי של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.

2. מתודולוגית חישוב הערך הגלום

2.1 כללי

עקרונות חישוב הערך הגלום נעשו בהתאם לכללים והעקרונות שבדוח הוועדה, בכפוף לעניין הטיפול בסיכונים מסוימים המתוארים בסעיף 1.5.3 לעיל, כמפורט בסעיף האמור. ההנחות במודל הן לפי "ההנחות הצפויות באופן המיטבי" (Best Estimate Assumptions), דהיינו - ללא מקדמי שמרנות. המודל אינו כולל שווי של מכירות עתידיות, אך מבחינת רמת ההוצאות וכדומה, החישוב מניח המשך פעילות עסקית.

חישוב הערך הגלום מבוסס על חקיקה ורגולציה אשר פורסמו עד סוף שנת הדיווח, ולכן לא כולל ביטוי לשינויים אפשריים בשיעורי מס חברות ומע"מ או בירידה אפשרית בהטבות מס לביטוח פנסיוני.

2.2 טיפול בסיכונים

סיכונים פיננסיים (או סיכוני שוק) - כל תזרים מהוון לפי ריבית הוון התואמת את הסיכון שגלום בו. בפועל, במודל נעשה שימוש בטכניקה מימונית הנקראת Certainty Equivalent Approach, שבה מתאימים את תזרימי המזומנים לסיכוני השוק הגלומים בהם ולכן מהווים אותם לפי ריבית המבוססת על ריבית חסרת סיכון. ריבית מבוססת ריבית חסרת סיכון זו משמשת גם להערכת התשואה הצפויה על ההשקעות. יצוין כי התחזית הצפויה מאג"ח מיועדות חושבה על בסיס תשואת אג"ח אלו, ותזרים מזומנים בגין הוון אף הוא לפי שיעור ריבית מבוססת ריבית חסרת סיכון זו.

במסגרת התייעצות שמבוצעת בין הוועדה לבין היועצים מחו"ל, כאמור לעיל, הוועדה, יחד עם היועצים, החלו לגבש מתודולוגיה אשר תיתן ביטוי לעובדה כי בפועל ניתן להניח תשואות עודפות על ריבית חסרת סיכון, לאור העובדה שניתן להשקיע בנכסים לא סחירים כנגד התחייבויות ביטוחיות שהינן לא נזילות, ולפיכך ניתן להניח תוספת לשיעור ריבית חסרת הסיכון אשר מתאים לנכסים סחירים ("פרמיית אי נזילות"), כמקובל בפרקטיקה של דיווחי EV בעולם, ובתחומים נוספים בענף הביטוח העולמי. התאמת שיעור ריבית חסרת הסיכון, בגין "פרמיית אי-נזילות" צפויה להביא לגידול של הערך הגלום. נכון למועד פרסום הדו"ח, הוועדה טרם גיבשה המלצות מפורטות וסופיות ולפיכך לא ניתן ביטוי ל"פרמיית האי-נזילות", במסגרת דו"ח זה.

ביום 23 במרץ 2017 קיבלו מנהלי חברות הביטוח הנחיה מהאקטואר הראשי של רשות שוק ההון (שה. 6306-2017) שהחל מדו"ח הערך הגלום לשנת 2016, יש לערוך את החישובים על בסיס הריביות המשמשות לחישוב ההתחייבויות לצורך המאזן הכלכלי במסגרת סולבנסי 2. הנחיות מפורטות לחישוב ריביות אלה מופיעות בסעיף "מבנה עיתי של ריבית חסרת סיכון לכושר פירעון מותאמת" בטיטת ההוראות ליישום משטר כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס סולבנסי 2, פרק 4, סימן ה'. במסגרת הנחיות אלה מוסף לריבית חסרת הסיכון רכיב מתאם תנודיות ("VA") המשקף את מרווח הנזילות הגלום בתיק נכסי החוב המוחזקים כנגדן.

ליום 31 בדצמבר 2016

סיכונים שאינם סיכוני שוק – חישוב הערך הגלום מתבסס על התיאוריה הפיננסית לפיה משקיעים אינם זקוקים לפיצוי נוסף בריבית ההיוון עבור סיכונים שאינם סיכוני שוק ובלבד שהם יכולים לפזר את חוסר הוודאות על ידי החזקת תיק השקעות מפורז ומגוון. לכן בהינתן הנחה זו, חושב ערך הגלום על-בסיס הנחות דמוגרפיות ותפעוליות שהן "הנחות הצפויות באופן מיטבי" ועל-ידי היוון של תזרימי המזומנים בשיעור ריבית חסרת סיכון, ללא הוספת מרווחים להנחות או לשיעור ריבית ההיוון.

2.3 הנחות כלכליות

2.3.1 תשואה, ריבית הון ואינפלציה:

התשואה העתידית וריבית ההיוון נקבעו בהתבסס על עקום התשואות של ריבית חסרת סיכון צמודת מדד. שיעורי הריבית חסרת הסיכון (spot) נכון לסוף 2016 הינם:

שנה	שיעור ריבית	שנה	שיעור ריבית	שנה	שיעור ריבית
2017	0.48%	2027	0.78%	2037	1.32%
2018	0.02%	2028	0.85%	2038	1.35%
2019	-0.07%	2029	0.91%	2039	1.38%
2020	0.01%	2030	0.97%	2040	1.41%
2021	0.16%	2031	1.03%	2041	1.44%
2022	0.31%	2032	1.09%	2042	1.46%
2023	0.44%	2033	1.14%	2043	1.48%
2024	0.54%	2034	1.19%	2044	1.50%
2025	0.63%	2035	1.24%	2045	1.52%
2026	0.70%	2036	1.28%	2046	1.54%

יצוין, כי אין צורך בהנחה מפורשת של אינפלציה עתידית כיוון שכל הסכומים במודל צמודים. כאשר פרמטר מסוים צפוי להשתנות שלא בהתאם לאינפלציה העתידית, נלקחה הנחה מפורשת של החריגה הצפויה מהאינפלציה העתידית. כמצוין לעיל, ביום 23 במרץ 2017 קיבלו מנהלי חברות הביטוח הנחיה מהאקטואר הראשי של רשות שוק ההון (שה. 6306-2017) שהחל מדו"ח הערך הגלום לשנת 2016 יש לערוך את החישובים על בסיס הריביות המשמשות לחישוב ההתחייבויות לצורך המאזן הכלכלי במסגרת סולבנסי 2 במקום שיעורי הריביות חסרות הסיכון שפורטו לעיל. להלן שיעורי ריבית אלה:

שנה	שיעור ריבית	שנה	שיעור ריבית	שנה	שיעור ריבית
2017	0.65%	2027	0.95%	2037	1.47%
2018	0.20%	2028	1.02%	2038	1.51%
2019	0.10%	2029	1.09%	2039	1.54%
2020	0.18%	2030	1.14%	2040	1.57%
2021	0.34%	2031	1.20%	2041	1.60%
2022	0.49%	2032	1.25%	2042	1.63%

ליום 31 בדצמבר 2016

1.66%	2043	1.30%	2033	0.61%	2023
1.69%	2044	1.35%	2034	0.71%	2024
1.71%	2045	1.39%	2035	0.80%	2025
1.74%	2046	1.43%	2036	0.88%	2026

2.3.2 מיסוי

ביום 4 בינואר 2016 אישרה מליאת הכנסת את החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 216), התשע"ו-2016, אשר קבע, בין היתר, הורדת שיעור מס חברות, החל משנת 2016 ואילך בשיעור של 1.5% כך שיעמוד על 25%. כמו כן, ביום 29 בדצמבר 2016 פורסם ברשומות חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו-2018) התשע"ז-2016, אשר קבע, בין היתר, את הורדת שיעור מס חברות משיעור של 25% ל-23% בשתי פעימות. הפעימה הראשונה לשיעור של 24%, החל מינואר 2017 והפעימה השנייה לשיעור של 23% החל מינואר 2018 ואילך.

שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על מוסדות כספיים ובכללם על חברות הבנות של החברה שהינם מוסדות כספיים הינם כדלקמן:

שנה	שיעור מס חברות	שיעור מס רווח	שיעור מס במוסדות כספיים
2016	25.0%	17.0%	35.9%
2017	24.0%	17.0%	35.0%
2018 ואילך	23.0%	17.0%	34.2%

2.4 הנחות דמוגרפיות ותפעוליות

כל ההנחות להן השפעה מהותית על הערך הגלום נקבעו לפי האומדנים הטובים ביותר של החברה לגבי כל גורם דמוגרפי ותפעולי ומשקפות את הצפי העתידי של החברה בגין גורמים אלה. (ראה גם סעיף 1.5).

2.4.1 הנחות דמוגרפיות

ההנחות הדמוגרפיות הכלולות בחישוב, נלקחו מתוך מחקרים פנימיים של החברה, ככל שישנם ומסקנות פרי הפעלת שיקול דעת מקצועי, המבוססים הן על ניסיון רלוונטי והן על שילוב של מידע ממקורות חיצוניים, כגון מידע שהתקבל ממבטחי משנה ולוחות תמורתה ותחלואה שפורסמו.

ליום 31 בדצמבר 2016

2.4.2 הוצאות הנהלה וכלליות עתידיות

הוצאות הנהלה וכלליות חושבו בהתאם לתוצאות מודל תמחירי פנימי שנערך בחברה לגבי הוצאות הקשורות לעסקים הכלולים, לרבות: הקצאת ההוצאות לתחומים השונים (ביטוח חיים וביטוח בריאות ופנסיה), העמסת ההוצאות על פעילויות שונות (הפקה, ניהול שוטף, השקעות וכו') התפתחות ההוצאות לאורך השנים על בסיס השינויים בתמהיל העסקים ובהתחשב בהסכמי ניהול ותפעול של הראל פנסיה (ראה באור 36.ה.21 לדו"ח התקופתי לשנת 2016 של החברה).

החישובים במודל ה- EV מבוצעים על בסיס ערכים ריאליים צמודים למדד. החברה הניחה כי ההוצאות הריאליות תעלנה בעתיד בשיעור העלייה בפרמיות/דמי-גמולים או בשיעור הגידול בתיק הנכסים, בהתאם להעמסת ההוצאות לפעילויות השונות.

2.5 שיטת החישוב**2.5.1 הון עצמי מותאם (ANW)**

ההון העצמי המותאם מבוסס על ההון העצמי של החברה בתאריך הדיווח בתוספת שיערוך לשווי הוגן (בניכוי מס) של הנכסים החופפים לעסקים הכלולים והמוצגים בדוחות הכספיים לפי עלות. לסכום זה נערכו מספר התאמות כדי שיהיה עקבי עם שווי התיק בתוקף. ראה טבלה בסעיף 3.3.

2.5.2 ערך נוכחי של רווחים עתידיים (PVFP)

הערך הנוכחי של רווחים עתידיים חושב באמצעות מודל אקטוארי המתבסס על נתוני הפוליסות, ניהול זכויות פנסיוניות של עמיתי קרנות הפנסיה ונתונים אחרים המצויים בידי החברה והחברות המנהלות של קרנות הפנסיה. מודל זה מאפשר ביצוע של תחזית תזרימי מזומנים עתידיים והיוונים.

2.5.3 עלות הון נדרש (CoC)

בוצעה תחזית של ההון הנדרש על פי הדרישות הקיימות ובהתאם להתפתחות העתידית הצפויה של העסקים הכלולים. עלות ההון הינה היוון המס על רווחי השקעה על ההון הנדרש בגין העסקים הכלולים.

2.5.4 ערך עסקים חדשים (VNB)

כאמור לעיל, ערך העסקים החדשים מחושב כערך נוכחי של רווחים מעת המכירה ועד פקיעתה של העסקה (הפוליסה או תכנית הפנסיה). הערך הנוכחי של הרווחים חושב באמצעות מודל אקטוארי המתבסס על נתוני הפוליסות, נתונים אודות עמיתי קרנות הפנסיה ונתונים אחרים, והכל על מנת לשקף את תרומת התפוקה של השנה לערך הגלום.

חישוב ה-VNB - נערך בגין האוכלוסיות הבאות:

- כל הפוליסות שהופקו בשנת 2016.
- כיסויים חדשים שהופקו במהלך שנת 2016 כתוספת לפוליסות שהופקו לפני שנת 2016.
- פוליסות קבוצתיות שחודשו במהלך שנת 2016.

ליום 31 בדצמבר 2016

- פרמיות חד-פעמיות על פוליסות קיימות שאינן נובעות מגידול בשכר.
- מצטרפים חדשים לקרנות הפנסיה במהלך שנת 2016.

יובהר כי הערך הנוכחי של הרווחים העתידיים (PVFP) כולל את ערך הרווחים מסוף שנת 2016 ואילך בגין עסקים חדשים כאמור.

2.6 טיפול באופציות והבטחות פיננסיות

לא קיימות בעסקים הכלולים אופציות והבטחות פיננסיות מהותיות לטובת המבוטחים.

2.7 ניתוח השינוי ב-EV והרווח על בסיס EV

הטבלה בסעיף 3.4 להלן מציגה את השינוי בערך הגלום, מחולק למרכיבי ההון המותאם ושווי התיק (בניכוי עלות ההון), כולל העברות בין שני מרכיבים אלה. כל הסכומים מוצגים לאחר ניכוי מס. השינוי מפורט לגורמי השפעה השונים שלו כדלקמן:

1. התאמות לערך הגלום ליום 31 בדצמבר 2015 - בסעיף זה נכללו תיקונים ביחס לנתוני הפתיחה.
2. שינויים בהנחות תפעוליות ודמוגרפיות - מדי שנה החברה מעדכנת את ההנחות השונות לפיהן היא מעריכה את הערך הגלום, בין היתר על בסיס נתונים חדשים לגבי הניסיון בפועל ולשינויים בציפיות הנהלת החברה. השינויים העיקריים בערך הגלום בעניין זה הינם כדלקמן:
 - א. בביטוחי חיים ובריאות: גידול בשווי תיק הנובע מעדכון שיעורי הביטולים.
 - ב. בביטוחי חיים ובריאות: גידול בשווי תיק הנובע מעדכון שיעורי ההוצאות.
 - ג. בעסקי ניהול הפנסיה: קיטון בשווי התיק הנובע מעדכון הנחת שיעורי דמי ניהול עתידיים ועדכון שיעורי הביטולים.
3. רווח צפוי הכלול בערך הגלום - הערך הגלום כולל רווחים שצפוי שהחברה תרוויח גם אם לא תמכור עסקים חדשים ולא תפעל בתחומים נוספים שאינם כלולים ב-EV. רווחים אלה נובעים משלושה מקורות:
 - א. תשואה צפויה על שווי התיק בתוקף בסוף התקופה הקודמת - הכנסות צפויות אלו מבוססות על שיעור התשואה הריאלית (מעל למדד) הצפויה בתחילת השנה, כולל מרווחים מעל ריבית חסרת סיכון שהיו צפויים להתקבל.
 - ב. תשואה צפויה על ההון העצמי המותאם - ההכנסות מהשקעות הצפויות מהנכסים העומדים כנגד ההון המותאם. הכנסות צפויות אלו מבוססות על שיעור התשואה הריאלית (מעל למדד) הצפויה בתחילת השנה, כולל מרווחים מעל ריבית חסרת סיכון שהיו צפויים להתקבל.
 - ג. רווח כולל שצפוי לעבור משווי תיק בתוקף להון עצמי מתואם במהלך 2016: במהלך שנת 2016, ירד הרווח החזוי לשנת 2016 משווי התיק, והתווסף להון המותאם, כך שבסך הכול מקור זה לא משפיע על סך הערך הגלום בכללותו, אלא מביא להעברה ממרכיב השווי תיק בתוקף למרכיב ההון המותאם. בהתאם לשיטת קביעת ההון העצמי המותאם, רווח זה אינו כולל השפעת הפחתת ה-DAC.

4. השפעת הסטיות מההנחות התפעוליות והדמוגרפיות - הניסיון בפועל לגבי שיעורי התביעות, הביטולים, ההוצאות וכדומה היו שונים במהלך התקופה מאלו שהונחו על בסיס סעיף 2 לעיל, לצורך חישוב הערך הגלום. סטיות אלו משפיעות גם על הרווחים הצפויים מתום השנה וגם על הרווחים של השנה עצמה, וההשפעות מוצגות בסעיף זה בנפרד לגבי שווי התיק שבתוקף ועל ההון המותאם, בהתאמה. עיקר הסטיות בעסקי ביטוח היה בגידול בעתודות שהיה מעבר לצפוי, בפרט בפוליסות ביטוח חיים עקב עדכון הנחת שיעורי מימוש הקצבה ובפוליסות ביטוח בריאות עקב עדכון הנחת הביטולים, אשר הביא להקטנת ההון המותאם וכן עקב יישום חוזר "הנהגת כתבי שירות ואפן שיווקם", האוסר על חברות ביטוח לחדש כתבי שירות מסוימים החל מיוני 2016, אשר הביא להקטנת שווי התיק בתוקף. בנוסף, סעיף זה כולל את ההשפעה ממספר גורמים שכל אחד מהם לא מהותי להערכת החברה, הכוללים בין היתר, שינויים בפוליסות ביטוח קיימות, תנאי ביטוח משנה או הסכמי עמלות עם סוכנים.

5. רווח מעסקים חדשים - הערך הגלום אינו כולל את הערך הצפוי להתווסף מעסקים חדשים שימכרו בעתיד. על כן, סעיף זה מציג את התוספת לערך הגלום לסוף התקופה הקודמת, עקב מכירת פוליסות ביטוח חדשות במהלך השנה והצטרפות עמיתים חדשים לקרנות הפנסיה. התוספת מחולקת להשפעה בפועל מהעסקים החדשים על הרווחים בתקופה עצמה (מוצג במסגרת ההון המותאם) ולרווחים הצפויים מהעסקים החדשים בעתיד (מוצג במסגרת שווי התיק שבתוקף). נצוין כי הרווח מעסקים חדשים מוצג לפי ההנחות לקביעת הריביות לשנת 2016 (ראה סעיף 2.3.1 "תשואה, ריבית היוון ואינפלציה").

נהוג לכנות את סיכום השינויים בסעיפים 2 עד 5 לעיל "רווח ריאלי תפעולי על בסיס ערך גלום". סכום זה משקף את הערך שהתווסף לערך הגלום, או הרווח במונחי ערך, הנובע מהפעילות השוטפת של החברה, למעט ההשפעה מעסקים שלא כלולים ב-EV (כגון ביטוח כללי) ולפני ההשפעה של אינפלציה ושל גורמים כלכליים לא צפויים כגון שינויים שלא היו צפויים בשיעורי הריבית בשוק, בשוק ההון ובאינפלציה.

6. הוצאות פיתוח שלא נכללו ב-EV - מוצגת ההשפעה על הרווחים בפועל בשנה, בשל הוצאות חריגות שלא נכללו בערך גלום, אלא יוחסו למכירות עתידיות. בשנת 2016 לא היו הוצאות שלא נכללו ב-EV.

7. רווח מפריטים מיוחדים - בשנת 2016 לא היו פריטים מיוחדים.

8. השפעת אינפלציה במהלך 2016 - סעיף זה כולל את השפעת האינפלציה בשנת 2016 (-0.3%) על יתרת הפתיחה של ערך הגלום, בעיקר בגין הצמדת הפוליסות למדד, עובדה שמשפיעה על שווי התיק בתוקף, והשפעת תשואה צפויה בשיעור המדד על ההון המותאם

9. רווח כתוצאה מסטיות מההנחות הכלכליות במהלך 2016 ומשינויים להנחות כלכליות - סעיף זה כולל שלושה מרכיבים:

א. ההשפעה על שווי התיק משינויים שחלו בהנחות הכלכליות אשר מבוססות על הריביות בשוק. הנחות אלו כוללות את ריבית ההיוון ואת התשואות הצפויות. סעיף זה מציג את השפעת השינוי בעקום הריבית לפי הכללים שהיו בתוקף בסוף שנת 2015, ללא השפעת

ליום 31 בדצמבר 2016

השינוי בכללי קביעת עקום הריבית (ראה סעיף 2.3.1 "תשואה, ריבית היוון ואינפלציה").

ב. ההשפעה מהפער בין התשואה בפועל במהלך השנה לעומת התשואה שהייתה צפויה בתחילת השנה כולל מרווחים מעל הריבית חסרת הסיכון שהיו צפויים להתקבל. ההשפעה הינה בשני מרכיבי ה-EV:

- i. בהון המותאם - עקב ההשפעה על הרווח בעיקר מתשואות שונות מהצפוי על נכסי החברה העומדים כנגד ההון וכנגד עתודות הביטוח בגין העסקים הכלולים. יחד עם זאת, הגדלת העתודה המיוחדת לצורך נאותות העתודות (LAT), הפחיתה השפעה זו.
- ii. בשווי התיק - עקב קיטון הרווחים הצפויים מהתיק בעתיד, אשר נובע משינוי וקטור ריבית חסרת סיכון. יחד עם זאת, הגדלת העתודה המיוחדת לצורך נאותות העתודות (LAT), הפחיתה השפעה זו.

נהוג לכנות את סיכום השינויים בסעיפים 2 עד 9 לעיל "רווח ריאלי על בסיס ערך גלום" בגין עסקים כלולים. סכום זה משקף את הערך שהתווסף לערך הגלום, או הרווח במונחי ערך, הנובע בפעילות השוטפת של החברה, כולל ההשפעות מגורמים כלכליים וכולל פריטים מיוחדים, אך ללא ההשפעה של אינפלציה ושל עסקים שלא כלולים ב-EV (כגון ביטוח כללי).

10. רווח מעסקים לא-כלולים - סך הערך הגלום כולל את מלוא ההון העצמי של החברה, ועל כן חלק מהגידול/קיטון בערך גלום מוסבר מהרווחים/ההפסדים של תחומי פעילות שאינם כלולים בשווי תיק. בסעיף זה כלולות הוצאות מימון שלא שויכו למגזרי הפעילות בסך 89 מיליוני ₪ (לאחר מס) יחד עם הרווחים של תחומי פעילות שאינם כלולים בשווי תיק.

סיכום השינויים בסעיפים 2 עד 10 מהווה את סך "הרווח על בסיס ערך גלום" (כולל השפעת אינפלציה).

11. תנועות בהון - בסעיף זה מוצג השינוי בערך הגלום הנובע מתנועות בהון לרבות תשלום דיבידנד במהלך השנה.

12. בסעיף זה מוצג השינוי בערך הגלום הנובע מהמעבר מחישוב על פי ריביות חסרות סיכון לחישוב על פי ריביות סולבנסי 2 (ראה סעיף 2.3.1 לעיל). השפעת השינוי הגדיל את שווי תיק חיים ובריאות ב-307 מיליוני ₪ והקטין את שווי תיק פנסיה ב-59 מיליוני ₪. השפעת שינוי זה איננה כוללת את ההשפעה על העסקים החדשים הכלולה בסעיף 2.7.5 לעיל.

2.8 מבחני רגישות

במבחני הרגישות המוצגים בסעיף 3.6 להלן, אומצו הגישות הבאות:

1. הרגישויות מתייחסות לכל העסקים הכלולים, אלא אם צוין אחרת.
2. מבחני הרגישות מתייחסים לכל הנחה בנפרד, ללא מדידה של השפעות מצטברות או מתקזזות או שינויים נגזרים על גורמים אחרים וכדומה.

ליום 31 בדצמבר 2016

3. הרגישות בגין ערך העסקים החדשים מתייחסת לשינויים מסוף שנת 2016 ואילך, ולא לתקופה מעת המכירה ועד לסוף שנת 2016.
4. תמותה – מבחן הרגישות של שיעורי תמותה בעסקי הביטוח (כולל מוות מתאונה), לא כולל תמותה של מבוטחים מקבלי קצבאות זקנה ומקבלי פיצוי חודשי בגין אובדן כושר או סיעוד.
5. תמותה של מקבלי קצבת זקנה – מבחן רגישות של שיעורי תמותה בעסקי הביטוח למקבלי קצבאות זקנה בלבד, לא כולל תמותה של מקבלי קצבאות אחרים.
6. תחלואה – מבחן רגישות בעסקי הביטוח הכולל את כל התביעות שאינם מקרי מוות הכלולים בס"ק 4 לעיל, כולל תחלואה ממחלות קשות, אובדן כושר עבודה, סיעוד, ניתוחים ואשפוז, נכות מתאונה וכו'. המבחן מתייחס לשכיחויות של מקרי התביעה ולא לתקופת תשלום התביעות בגין אי-כושר עבודה וסיעוד.
7. ריבית – תוצאת מבחן הרגישות כוללות את:
 - א. השפעת שינוי שיעור ריבית המשמש כריבית היוון והתשואה הצפויה מהשקעות נכסי החברה.
 - ב. השפעת שינוי שיעור הריבית על שווי נכסים נושאי ריבית שקלית או צמודה, העומדים למול העסקים הכלולים.
8. מימוש קצבה – מבחן רגישות בעסקי הביטוח המתייחס לגידול במימוש יתרות החיסכון לקצבה חודשית בעת גיל פרישה.
9. שינוי שכר - מבחן רגישות בעסקי ניהול הפנסיה המתייחס לשינוי בשיעור עליית השכר.
10. דמי ניהול - מבחן רגישות בעסקי ניהול הפנסיה המתייחס לדמי ניהול עתידיים. מבחן רגישות זה כולל הפחתה בדמי הניהול של הפעילים, המוקפאים והפנסיונרים כאחד.

2.9 סקירת דוח הערך הגלום

לדוח זה מצורף דוח סקירה של סוקר חיצוני שביצע סקירה של הדוח בדבר הערך הגלום ליום 31 בדצמבר 2016 ושל ערך העסקים החדשים לשנה שהסתיימה באותו מועד, וכן של ניתוחי הרגישות המוצגים בדוח זה.

ליום 31 בדצמבר 2016

3. תוצאות

3.1 הערך הגלום ליום 31 בדצמבר 2016 (במיליוני ש"ח)

הון עצמי מותאם	EV עסקים כלולים בביטוח חיים ובריאות	EV עסקי ניהול קרנות פנסיה	התאמה לאיחוד עסקי ניהול קרנות פנסיה של החברה	סה"כ EV עבור ביטוח חיים ובריאות ועסקי ניהול קרנות פנסיה
הון עצמי מותאם	3,317	177	(402)	3,092
ערך נוכחי של רווחים עתידיים בניכוי מס	8,723	2,672	0	11,395
בניכוי עלות הון נדרש	(209)	(28)	0	(237)
ערך גלום	11,831	2,821	(402)	14,250

3.2 ערך עסקים חדשים של מכירות בשנת 2016 (במיליוני ש"ח)

סה"כ EV עבור ביטוח חיים ובריאות ועסקי ניהול קרנות פנסיה	VNB בגין עסקים כלולים בביטוח חיים ובריאות	VNB בגין עסקי ניהול קרנות פנסיה	סה"כ VNB עבור ביטוח חיים ובריאות ועסקי ניהול קרנות פנסיה
ערך עסקים חדשים לפני עלות הון נדרש	911	182	1,093
עלות הון נדרש בגין עסקים חדשים	(16)	(2)	(18)
סה"כ ערך עסקים חדשים	895	180	1,075

לצורך השוואה בלבד מוצג כאן ערך העסקים החדשים של המכירות בשנת 2015, כפי שפורסם בדו"ח הערך הגלום ליום 31.12.2015.

סה"כ EV עבור ביטוח חיים ובריאות ועסקי ניהול קרנות פנסיה	VNB בגין עסקים כלולים בביטוח חיים ובריאות	VNB בגין עסקי ניהול קרנות פנסיה	סה"כ VNB עבור ביטוח חיים ובריאות ועסקי ניהול קרנות פנסיה
ערך עסקים חדשים לפני עלות הון נדרש	1,036	253	1,289
עלות הון נדרש בגין עסקים חדשים	(22)	(3)	(25)
סה"כ ערך עסקים חדשים	1,014	250	1,264

ליום 31 בדצמבר 2016

3.3 התאמה בין ההון העצמי המותאם לבין ההון העצמי בדוחות הכספיים**טבלה 3.3 א' – עסקי ביטוח**

במיליוני ש"ח	
4,072	הון עצמי (מאזן החברה)
368	שיערוך נכסים החופפים לעסקים הכלולים והמוצגים בדוחות הכספיים לפי עלות לשווי הוגן בניכוי מס
(1,664)	בניכוי הוצאות רכישה נדחות (DAC)
541	בתוספת עתודה למס נדחה והטבת מס עתידית, בגין DAC
3,317	הון עצמי מותאם בגין העסקים הכלולים של ביטוח ארוך טווח

טבלה 3.3 ב' – חברות מנהלות קרנות פנסיה

במיליוני ש"ח	
327	הון עצמי (מאזני החברות)
(206)	בניכוי הוצאות רכישה נדחות (DAC)
56	בתוספת עתודה למס נדחה והטבת מס עתידית, בגין DAC
0	בניכוי מוניטין בגין קרנות פנסיה שנרכשו, הרשום במאזן חברה המנהלת של קרן הפנסיה
177	הון עצמי מותאם בגין עסקי ניהול קרנות פנסיה

טבלה 3.3 ג' – הראל חברה לביטוח: הכללת עסקי ניהול קרנות פנסיה

במיליוני ש"ח	
3,317	הון עצמי מותאם בגין פוליסות ביטוח לטווח ארוך (ביטוח חיים וביטוח בריאות) מטבלה 3.3א לעיל.
(206)	בניכוי הוצאות רכישה נדחות (DAC למאזן) בגין פנסיה
56	בתוספת עתודה למס נדחה והטבת מס עתידית, בגין DAC בגין פנסיה
(75)	בניכוי שווי חברות מנהלות קרנות פנסיה שנרכשו ומוניטין בגינם, הכלול בחון עצמי
3,092	הון עצמי מותאם בהתחשב עסקי ניהול קרנות פנסיה

ליום 31 בדצמבר 2016

3.4 ניתוח השינוי ב-EV והרווח על בסיס EV (במיליוני ש"ח)

טבלה 3.4 א' – עסקי ביטוח

ערך גלום	שווי תיק בתוקף	הון עצמי מותאם	ראה סעיף	
10,602	7,244	3,358		ערך גלום ליום 31 בדצמבר 2015 (יתרת פתיחה)
(70)	(70)	0	2.7.1	התאמות לערך גלום ליתרת פתיחה
10,532	7,174	3,358		ערך גלום מותאם ליתרת פתיחה
				רווח תפעולי מהתיק בתוקף ליתרת פתיחה:
135	307	(172)	2.7.2	- שינויים בהנחות תפעוליות ודמוגרפיות
428	336	92	2.7.3	- גידול ריאלי צפוי בהון מותאם ושווי התיק בתוקף
0	(869)	869	2.7.3	- רווח כולל צפוי ב- 2016, מועבר משווי תיק להון עצמי
(454)	(125)	(329)	2.7.4	- השפעת הסטיות מההנחות התפעוליות והדמוגרפיות במהלך שנת 2015 ושינויים אחרים לתיק בתוקף
109	(351)	460		סה"כ רווח תפעולי מהתיק בתוקף ב- 31.12.2016
895	1,253	(358)	2.7.5	רווח מעסקים חדשים
1,004	902	102		רווח ריאלי תפעולי לפי ערך גלום
0	0	0	2.7.6	הוצאות פיתוח שלא נכללו ב-EV
0	0	0	2.7.7	רווח מפריטים מיוחדים
(29)	(22)	(7)	2.7.8	השפעת אינפלציה במהלך 2016
197	153	44	2.7.9	רווח (הפסד) מסטיות מההנחות הכלכליות במהלך 2016 ומשינויים להנחות כלכליות
1,172	1,033	139		סה"כ רווח על בסיס ערך גלום - בגין עסקים כלולים והון
22	0	22		רווח כולל מעסקי ניהול פנסיה
39	0	39	2.7.10	רווח מעסקים לא כלולים
1,233	1,033	200		סה"כ רווח על בסיס ערך גלום - כולל כל עסקי החברה
(241)	0	(241)		תנועות בהון
992	1,033	(41)		סה"כ שינוי ב-EV
307	307	0		השפעת מעבר מריבית חסרת סיכון לריבית סולבנסי 2
11,831	8,514	3,317		ערך גלום ליום 31 בדצמבר 2016

ליום 31 בדצמבר 2016

טבלה 3.4 ב' – חברות מנהלות עסקי פנסיה

ערך גלום	שווי תיק בתוקף	הון עצמי מותאם	ראה סעיף	
3,124	2,968	156		ערך גלום ליום 31 בדצמבר 2015 (יתרת פתיחה)
0	0	0	2.7.1	התאמות לערך גלום ליתרת פתיחה
3,124	2,968	156		ערך גלום מותאם ליתרת פתיחה
				רווח תפעולי מהתיק בתוקף ליתרת פתיחה :
(621)	(621)	0	2.7.2	- שינויים בהנחות תפעוליות ודמוגרפיות
65	59	6	2.7.3	- גידול ריאלי צפוי בהון מותאם ושווי התיק בתוקף
0	(53)	53	2.7.3	- רווח כולל צפוי ב- 2016, מועבר משווי תיק להון עצמי
11	12	(1)	2.7.4	- השפעת הסטיות מההנחות התפעוליות והדמוגרפיות במהלך שנת 2016 ושינויים אחרים לתיק בתוקף
(545)	(603)	58		סה"כ רווח תפעולי מהתיק בתוקף ב-31.12.2016
180	224	(44)	2.7.5	רווח מעסקים חדשים
(365)	(379)	14		רווח ריאלי תפעולי לפי ערך גלום
0	0	0	2.7.6	הוצאות פיתוח שלא נכללו ב-EV
0	0	0	2.7.7	רווח מפריטים מיוחדים
(9)	(9)	0	2.7.8	השפעת אינפלציה במהלך 2016
118	123	(5)	2.7.9	רווח (הפסד) מסטיות מההנחות הכלכליות במהלך 2016 ומשינויים להנחות כלכליות
(256)	(265)	9		סה"כ רווח על בסיס ערך גלום - בגין עסקים כלולים והון
12	0	12		תנועות בהון ועסקים לא כלולים
(244)	(265)	21		סה"כ שינוי ב-EV
(59)	(59)	0		השפעת מעבר מריבית חסרת סיכון לריבית סולבנסי 2
2,821	2,644	177		ערך גלום ליום 31 בדצמבר 2016

ליום 31 בדצמבר 2016

טבלה 3.4 ג' – סה"כ עסקי ביטוח ופנסיה

ערך גלום	שווי תיק בתוקף	הון עצמי מותאם	ראה סעיף	
13,287	10,212	3,075		ערך גלום ליום 31 בדצמבר 2015 (יתרת פתיחה)
(70)	(70)	0	2.7.1	התאמות לערך גלום ליתרת פתיחה
13,217	10,142	3,075		ערך גלום מותאם ליתרת פתיחה
				רווח תפעולי מהתיק בתוקף ליתרת פתיחה :
(486)	(314)	(172)	2.7.2	- שינויים בהנחות תפעוליות ודמוגרפיות
480	395	85	2.7.3	- גידול ריאלי צפוי בהון מותאם ושווי התיק בתוקף
0	(922)	922	2.7.3	- רווח כולל צפוי ב- 2016, מועבר משווי תיק להון עצמי
(443)	(113)	(330)	2.7.4	- השפעת הסטיות מההנחות התפעוליות והדמוגרפיות במהלך שנת 2016 ושינויים אחרים לתיק בתוקף
(449)	(954)	505		סה"כ רווח תפעולי מהתיק בתוקף ב-31.12.2016
1,075	1,477	(402)	2.7.5	רווח מעסקים חדשים
626	523	103		רווח ריאלי תפעולי לפי ערך גלום
0	0	0	2.7.6	הוצאות פיתוח שלא נכללו ב-EV
0	0	0	2.7.7	רווח מפריטים מיוחדים
(37)	(31)	(6)	2.7.8	השפעת אינפלציה במהלך 2016
327	276	51	2.7.9	רווח (הפסד) מסטיות מההנחות הכלכליות במהלך 2016 ומשינויים להנחות כלכליות
916	768	148		סה"כ רווח על בסיס ערך גלום - בגין עסקים כלולים והון
39	0	39		רווח מעסקים לא כלולים
(170)	0	(170)		תנועות בהון
785	768	17		סה"כ שינוי ב-EV
248	248	0		השפעת מעבר מריבית חסרת סיכון לריבית סולבנסי 2
14,250	11,158	3,092		ערך גלום ליום 31 בדצמבר 2016

ליום 31 בדצמבר 2016

3.5 התאמה בין השינוי בהון העצמי המותאם לבין הרווח הנקי של החברה לשנת 2016

א. עסקי ביטוח

במיליוני ש"ח	
326	רווח נקי לשנת 2016
33	פריטים שהועברו דרך קרן הון
359	רווח כולל לאחר מס
(130)	שינוי ב-DAC לפני מס
(29)	מס בגין השינוי ב-DAC שלא נכלל בשווי התיק בתוקף
(0)	שינוי פער שווי הוגן בניכוי מס
200	רווח כולל מותאם לבסיס של ערך גלום
0	התאמה ליתרה פתיחה של הון עצמי
(241)	תנועות בהון
(41)	סה"כ שינוי בהון העצמי המותאם

ב. חברות מנהלות עסקי פנסיה

במיליוני ש"ח	
24	רווח נקי לשנת 2016
(1)	פריטים שהועברו דרך קרן הון
23	רווח כולל לאחר מס
(17)	שינוי ב-DAC לפני מס
3	מס בגין השינוי ב-DAC שלא נכלל בשווי התיק בתוקף
0	שינוי פער שווי הוגן בניכוי מס
9	רווח כולל מותאם לבסיס של ערך גלום
12	תנועות הון
21	סה"כ שינוי בהון העצמי המותאם

ליום 31 בדצמבר 2016

3.6 ניתוח רגישות בגין עסקים כלולים ליום 31 בדצמבר 2016

א. עסקי ביטוח

שינוי בערך עסקים חדשים		שינוי בערך גלום		
ב - %	במיליוני ש"ח	ב - %	במיליוני ש"ח	
	895		11,831	התוצאה הבסיסית
2.6%	24	(2.1%)	(247)	הפחתה של 0.5% בריבית חסרת הסיכון
(3.6%)	(32)	(2.5%)	(291)	עליה של 10% בהוצאות הנהלה וכלליות
(18.1%)	(162)	(6.0%)	(711)	עליה יחסית של 10% בשיעורי הביטולים (כולל פדיונות וסילוקים)
(3.8%)	(34)	(0.3%)	(34)	עליה של 10% בשיעורי התמותה בגין מבוטחים
(9.2%)	(83)	(7.6%)	(899)	עליה של 10% בשיעורי התחלואה
(0.6%)	(5)	(3.0%)	(356)	ירידה יחסית של 10% בשיעור התמותה עבור מקבלי קצבאות זקנה
-	-	(1.0%)	(115)	עליה יחסית של 10% בשיעור מימוש קצבה
(3.2%)	(29)	1.5%	179	עליה של 0.5% בריבית חסרת הסיכון
3.6%	32	2.5%	291	הקטנה של 10% בהוצאות הנהלה וכלליות
22.1%	198	7.0%	832	הקטנה יחסית של 10% בשיעורי הביטולים (כולל פדיונות וסילוקים)
3.2%	28	0.2%	27	הקטנה של 10% בשיעורי התמותה בגין מבוטחים לפני גיל פרישה
9.3%	83	7.6%	899	הקטנה של 10% בשיעורי התחלואה
1.0%	9	2.7%	315	עליה יחסית של 10% בשיעור התמותה עבור מקבלי קצבאות זקנה

ליום 31 בדצמבר 2016

ב. עסקי פנסיה

שינוי בערך עסקים חדשים		שינוי בערך גלום		
ב - %	במיליוני ש"ח	ב - %	במיליוני ש"ח	
100%	180	100%	2,821	התוצאה הבסיסית
6.2%	11	4.6%	131	הפחתה של 0.5% בריבית חסרת הסיכון
(10.6%)	(19)	(6.6%)	(185)	עליה של 10% בהוצאות הנהלה וכלליות
(22.3%)	(40)	(8.6%)	(243)	עליה יחסית של 10% בשיעורי הביטולים (כולל פדיונות וסילוקים)
(13.9%)	(25)	(5.8%)	(164)	ירידה של 1% בעליית השכר
(6.5%)	(12)	(4.4%)	(126)	עליה של 0.5% בריבית חסרת הסיכון
10.6%	19	6.6%	185	הקטנה של 10% בהוצאות הנהלה וכלליות
25.0%	45	9.6%	270	הקטנה יחסית של 10% בשיעורי הביטולים (כולל פדיונות וסילוקים)
15.6%	28	6.3%	177	עליה של 1% בעליית השכר
(24.0%)	(43)	(16.0%)	(450)	הפחתה של 10% בדמי ניהול

אריה וירצבורגר
משנה למנכ"ל
ואקטואר ראשי

מישל סיבוני
מנכ"ל

24 במאי, 2017

לכבוד
הדירקטוריון של
הראל חברה לבטוח בע"מ

א.ג.נ.,

הנדון : סקירת דוח הערך הגלום ליום 31 בדצמבר 2016

מבוא

סקרנו את המידע שהוכן ע"י הראל חברה לבטוח בע"מ בדבר הערך הגלום ליום 31 בדצמבר 2016, ערך העסקים החדשים לשנה שהסתיימה באותו תאריך, ניתוח התנועה בערך הגלום ומבחני הרגישות ביחס אליהם, המתייחסים לפוליסות ביטוח חיים ובריאות ארוכות טווח ועסקי ניהול קרנות פנסיה (להלן – "דוח הערך הגלום"). הדירקטוריון והנהלה אחראים לעריכה ולהצגה של דו"ח הערך הגלום. אחריותנו היא להביע מסקנה על הערך הגלום בהתבסס על סקירתנו.

היקף הסקירה

סקירתנו כללה את הנהלים הבאים: קריאת דוח הערך הגלום, עריכת דיונים וביורורים עם האחראים והגורמים המקצועיים בחברה שעסקו בהכנת הדוח האמור, בחינת המתודולוגיה ודרך ההצגה, לפיהם נערך דוח הערך הגלום והתאמתם לקווים המנחים שנקבעו בחוזר המפקח על הביטוח מספר 11-1-2007 על נספחיו (להלן חוזר המפקח). כמו כן הסקירה כללה ביצוע נהלים אנליטיים בהתייחס לתוצאות המוצגות בדוח, השוואה בין תוצאות החישוב ומידע פיננסי רלוונטי של החברה וכן בחינת סבירות הנחות. סקירה הינה מצומצמת בהיקפה במידה ניכרת מאשר ביקורת הנערכת בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ולפיכך אינה מאפשרת לנו להשיג ביטחון שניודע לכל העניינים המשמעותיים שהיו יכולים להיות מזוהים בביקורת. בהתאם לכך, אין אנו מחוויים חוות דעת של ביקורת.

מסקנה

בהתבסס על סקירתנו, לא בא לידיעתנו דבר המצביע על כך שיש צורך בשינויים בדוח הערך הגלום בכדי שיוכל להיחשב כדוח שנערך על פי המתודולוגיה וההנחות שתוארו בדוח הערך הגלום, בכפוף לאמור בסעיף 1.5 לדוח הערך הגלום ולמצוין להלן. כמו כן לא בא לידיעתנו דבר המצביע על כך שיש צורך בשינויים באופן ופורמט הדוח ולא עלה בסקירתנו דבר המצביע על כך כי ההנחות הדמוגרפיות והתפעוליות אשר הוצגו בפנינו במהלך הסקירה אינן סבירות בהתבסס על ניסיון החברה בעבר ובהווה וציפיות ההנהלה לגבי העתיד, בכפוף לאמור בסעיפים 1 ו-2 להלן.

אנו מפנים את תשומת הלב לעניינים הבאים:

1. דוח הערך הגלום הוכן על בסיס הנחות שהינן פרי השלכת הניסיון הקיים כלפי העתיד. במסגרת הסביבה בה פועלת החברה, ומטבע הדברים, היות ומדובר בהערכות עתידיות לזמן ארוך, התוצאות בפועל צפויות להיות שונות מאלה שהוערכו בעת חישוב הערך הגלום. לאמור לעיל חשיבות ניכרת נוכח אי הודאות בדבר השלכות של הרפורמות בשוק החיסכון ארוך הטווח ובשוק הבריאות. חישוב ערך הגלום אינו כולל את מכלול ההשפעות האפשריות ככל שיהיו.

2. יש לקרוא בעיון את מכלול הסייגים המפורטים בסעיף 1.5 לדוח הערך הגלום בדבר הטיפול בסיכונים ועניינים אחרים.
3. הערך הגלום כולל גם את הערך הגלום של עסקי ניהול קרנות פנסיה בבעלות החברה אשר פרסומו אינו מתחייב על פי הנחיות המפקח.

בכבוד רב,

סומך חייקין

רואי חשבון